

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب قوانین برق (تمام قوانین در یک قانون جامع)

گردآورندگان:

علی یار ارشدی، حسین مهدی زاده کسرینه، بهزاد بقایی،

سمانه جان زمین

انتشارات پژوهشگاه نیرو

سال ۱۴۰۰

KMH ۶۹۸ ۱۴۰۰

ارشدی، علی یار

کتاب قوانین برق (ویراست ۲) / گردآوردگان علی یار ارشدی ... [و دیگران] . تهران: پژوهشگاه نیرو، ۱۴۰۰.

۲۷۹ ص: مصور

ISBN: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۰۷۹-۵-۴

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا

ویراست قبلی کتاب حاضر با عنوان "کتاب قوانین برق: تمام قوانین در یک قانون جامع" در سال ۱۳۹۸ منتشر شده است.

۱. ایران، وزارت نیرو -- قوانین و رویه ها

۲. خدمات برق رسانی -- قوانین و مقررات - ایران

۳. Electric utilities -- Law and legislation - Iran

۴. برق نیرو -- توزیع -- قوانین و مقررات - ایران

الف. مهدی زاده کسرینه، حسین   ب. بقایی، بهزاد   ج. جان زمین، سمانه

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۰۴۶۹۸   رده بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵۰۴۶۹۱

انتشارات پژوهشگاه نیرو

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۸

چاپ دوم: زمستان ۱۴۰۰

کلیه حقوق قانونی این اثر متعلق به پژوهشگاه نیرو است.

نشانی: تهران، شهرک غرب، انتهای بلوار شهید دادمان، پژوهشگاه نیرو، کد پستی: ۱۴۶۸۶۱۳۱۱۳

تلفن: ۸۸۰۷۹۴۰۱-۹

نمبر: ۸۸۰۷۸۲۹۶

وبگاه: www.nri.ac.ir

پست الکترونیک انتشارات: publications@nri.ac.ir

روش کار در این کتاب

به منظور امکان «مراجعه آسان مخاطبان گرامی» به متن قوانین موجود در صنعت برق؛ ابتدا کلیه مواد قانونی (بدون توجه به تعدد و تکرار عنوان‌های قانونی) «موضوع‌بندی» شده‌اند. برای مثال: قوانین موجود در زمینه «الگوی مصرف» به ترتیب تاریخ تصویب در ذیل «شماره ۷۹» درج شده و عنوان اختصاصی آن «الگوی مصرف برق» انتخاب شده است. بدین ترتیب هر شماره در این کتاب، «عنوان مستقلی» دارد. در ذیل هر شماره، کلیه قوانین مرتبط با آن، به صورت بندهای جداگانه، درج شده‌اند؛ در انتهای هر بند، در داخل پرانتز، نام قانون اصلی و سال تصویب آن قانون، آمده است. مطلب داخل پرانتز به یکی از دو حالت زیر قابل مشاهده است:

الف) اگر پرانتز با قید «از قانون ...» شروع شود بیانگر آن است که فقط بخش‌های مرتبط از آن قانون، درج گردیده و متن کامل آن ماده را می‌توانید در زیرنویس همان صفحه^۱، مشاهده کنید. ب) چنانچه مطلب داخل پرانتز با قید «قانون ...» شروع شود، نشانگر درج متن کامل آن ماده قانونی است. بدین ترتیب، هیچ کلمه‌ای از «متن قانون مصوب» حذف نشده و هیچ کلمه‌ای به «متن قانون مصوب» اضافه^۲ نشده است.

---

۱. صرفاً به دلیل طولانی بودن از درج متن کامل ۳ ماده قانونی به شرح زیر، خودداری شده است: ماده ۱۴۸ اصلاحی قانون ثبت اسناد و املاک؛ ماده ۱ قانون الحاق مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور.

۲. تنها موردی که در متن قانون، تغییر ایجاد کرده‌ایم؛ جایگزین کردن نام «وزارت نیرو» به جای عنوان «وزارت آب و برق» می‌باشد که این جایگزینی به تصویب قانون‌گذار هم رسیده است.

غیر قابل استناد: اعتبار اجرایی قوانین برنامه پنج‌ساله توسعه و قوانین بودجه، محدود به یک دوره زمانی خاص است. قانون برنامه پنجم توسعه و یا قانون بودجه ۱۳۹۷ و ماقبل آن‌ها، غیر قابل استناد هستند. موارد پیش گفته، قوانین منسوخه (به نسخ ضمنی یا نسخ صریح)، قوانین موضوعاً انجام شده و مواردی که مستند آن، «قانون^۱» نمی‌باشد، داخل «گیومه» آورده نشده‌اند.

قابل استناد: کلیه موارد مندرج در داخل «گیومه»، قابلیت استناد و اجرا دارند.

---

۱. در شماره‌های ۶، ۸ تا ۱۰، ۳۴، ۳۸، ۴۲ و ۴۵ این کتاب، مطالب ارائه شده بر پایه «آیین‌نامه» درج شده‌اند.

دیباچه چاپ اول

اصطلاح «تنقیح» برای اولین بار در ماده ۴۵ نظام‌نامه‌ی داخلی دارالشورای ملی مصوب ۱۲۸۵/۰۷/۲۵ در حقوق ایران بکار گرفته شد که به معنای «بررسی و انتخاب مطلب احسن در موضوعات موردبحث در مجلس» بود.

در برنامه‌ی دولت «مستوفی‌الممالک» در سال ۱۲۸۹ هجری شمسی نیز واژه‌ی «تنقیح» به معنای عام خود یعنی «بررسی و تنظیم مطالب» بکار گرفته شد و این اصطلاح با همین کاربرد، حتی تا سال ۱۳۲۶ که «قوام‌السلطنه» برنامه‌ی خود را به مجلس وقت ارائه داد، رایج بود.^۱ اما سؤال اساسی این است که فی‌الواقع منظور مقامات وقت از به‌کارگیری این اصطلاح چه بوده است؟

برای یافتن پاسخ این سؤال باید به تحولات حقوقی ایران پس از انقلاب مشروطیت بازگردیم. پس از پیروزی مشروطه خواهان، استقرار نظم حقوقی جدید موردتوجه متفکرین و مقامات وقت قرار گرفت. بدین لحاظ و به پیروی از کُد (Code)های چهارگانه ناپلئون اول (قوانین چهارگانه اصلی)، اقدام به تصویب چهار قانون مهم یعنی «قانون اصول محاکمات حقوقی (مصوب ۱۲۹۰) (یعنی همان آیین دادرسی مدنی)»، «قانون اصول محاکمات جزایی (مصوب ۱۲۹۱) (یعنی همان آیین دادرسی کیفری)»، «قانون تجارت (مصوب ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴)» و «قانون مجازات عمومی (مصوب ۱۳۰۴)» کرده و سپس «قانون مدنی ایران (مصوب ۱۳۰۷، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴)» نیز به آن افزوده شد. بدین ترتیب تصور بر این بود که تمام قوانین مهم در این پنج عنوان مندرج گردیده است، اما به تدریج و با توجه به نیازهای کشور، قوانین دیگری نیز در کنار قوانین عمده‌ی فوق به تصویب

---

۱. به نقل از مجموعه مقالات همایش یکصدمین سال قانون‌گذاری - چاپ اول - ۱۳۸۶ - ص ۳۸.

رسید. برای مثال باینکه در قانون مدنی ایران، مواد قانونی راجع به تشکیل خانواده (نکاح) و طلاق و مسائل مرتبط با آن، طرح گردیده بود اما به لحاظ ضرورت، مجلس وقت در سال ۱۳۱۰، اقدام به تصویب «قانون راجع به ازدواج» نمود تا برخی از موضوعات مغفول در قانون مدنی، در قانون جدید آورده شود. همچنین در خصوص فرزندان صغیر فاقد ولی خاص (پدر و جد پدری) و موضوعاتی همانند قیمومیت و انحصار وراثت و ...، نیاز به تدوین و تصویب قانون خاص دیگری احساس گردید و بدین ترتیب «قانون امور حسبی» در سال ۱۳۱۹ به تصویب رسید.

به همین ترتیب بر تعداد عناوین قوانین، هرروز اضافه گردیده و مقنن جهت جلوگیری از ایجاد تعارض و یا تراحم قوانین و مقررات با یکدیگر، صرفاً به ذکر یک جمله در انتهای هر قانون مصوب جدید مبنی بر «منسوخ شدن کلیه قوانین و مقررات مغایر با قانون جدید التصویب» اکتفا می‌کرد.

بسیار بدیهی بود که صرف اعلام ابطال و یا نسخ قوانین قدیم که مغایر با قانون جدید باشد، کافی نبوده زیرا برداشت‌ها و تفاسیر حقوقی و قضایی از تغایر یا تراحم مفاد قوانین با یکدیگر بسیار متفاوت است و بدین لحاظ، مقنن مجبور گردید که موضوع صدور «رأی وحدت رویه» را در دستور کار خود قرار داده تا بدین ترتیب از صدور آراء مغایر با یکدیگر در موضوعات مشابه که ناشی از تفسیرهای متفاوت از یک یا چند ماده‌ی قانونی می‌باشد، جلوگیری نماید.^۱

با توضیحات بسیار مختصر فوق، قابل پیش‌بینی بود که تعداد عناوین قوانین در موضوعات مختلف یا مشابه افزایش یافته و بدین ترتیب، ابهام و سردرگمی برای مردم و مجریان از یک‌طرف و برداشت‌ها و تفاسیر مختلف از سوی دیگر، سبب ایجاد آشوب در نظام قانون‌گذاری و کم‌اثر و یا حتی بی‌اثر بودن تصویب بسیاری از قوانین گردد که البته ناقضان قانون، بیشترین بهره‌برداری را از این موضوع به‌عمل آورده و می‌آورند.

بنا بر ادله‌ی فوق، دولت وقت در مورخ ۱۳۴۴/۰۹/۲۰ اقدام به تصویب مصوبه‌ی شماره ۷/۷۳۵۲ کرد که ماده‌ی ۴ این تصویب‌نامه، به تشریح وظایف کمیسیون‌های مشورتی و تنقیح قوانین و تعیین و اعلام قوانین منسوخه و قوانین مغایر و جمع‌آوری آن‌ها و ... اختصاص یافته بود.

لازم به ذکر است که مسئولین مجلس شورای ملی قبل از مصوبه فوق، به‌ضرورت این امر پی برده و در سال ۱۳۴۳ «دفتر فنی قوانین» در مجلس سنای سابق تشکیل گردید و این دفتر در ابتدا، تمامی

۱. موضوع صدور «رأی وحدت رویه» و ضرورت استمرار آن و یا امکان حقوقی جهت حذف این وظیفه از دیوان عالی کشور، بحث مستقلی می‌باشد که باید به آن پرداخته شود.

قوانین مصوب را به ۱۰۴ عنوان موضوعی (کُد) تفکیک کرده تا مفاد تمام مواد قانونی از اولین دوره‌ی قانون‌گذاری به بعد را در این ۱۰۴ عنوان قرار دهند که به دلیل تصویب قانون تشکیل سازمان تنقیح قوانین و مقررات کشور در مورخ ۱۳۵۰/۱۲/۲۱، انجام فعالیت‌های فوق متأسفانه متوقف گردید.

در حال نُه مفاد مصوبه‌ی سال ۱۳۴۴ دولت وقت به مرحله‌ی اجرا درآمد و نُه سازمان مصوب سال ۱۳۵۰ از عهده‌ی انجام وظایف خود برآمد تا النهایه در تیرماه ۱۳۵۹ و با مصوبه‌ی شورای انقلاب اسلامی، وظیفه‌ی تنقیح قوانین از وظایف «سازمان تنقیح و تدوین قوانین و مقررات کشور» حذف گردید. سپس در سال ۱۳۶۲ و در ماده‌ی ۶۱ آیین‌نامه‌ی داخلی مجلس شورای اسلامی، مقنن، کمیسیون خاصی را برای بررسی قوانین قبل از انقلاب پیش‌بینی کرد که به دلیل عدم موفقیت در کار خود، این کمیسیون نیز تعطیل گردید.

در بند ۶-۹ از بخش «خط‌مشی‌ها» در قانون برنامه‌ی اول توسعه (۱۳۶۸) این موضوع مهم با درج عبارت «تنقیح قوانین موجود و تدوین قوانین جدید» پیش‌بینی گردید که البته هیچ اقدامی در این زمینه در طول اجرای برنامه‌ی اول توسعه، صورت نگرفت. در دوره‌های ششم و هفتم مجلس شورای اسلامی نیز جلسات زیادی در خصوص موضوع تنقیح قوانین برگزار شد که فاقد دستاورد خاصی بود. جالب توجه است که در مورخ ۱۳۸۳/۰۸/۱۱ طرحی جهت تأسیس «سازمان قوانین و مقررات کشور» در قوه‌ی مقننه توسط نمایندگان مجلس در یازده ماده ارائه گردید که البته این طرح نیز در ۱۳۸۳/۱۰/۲۷ مسترد گردید.

النهایه آن‌که در تیرماه ۱۳۸۹، قانون «تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور» تصویب گردید که این وظیفه بر عهده‌ی «معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی» قرار داده شد و ضمناً به موجب ماده‌ی ۸ قانون مذکور جهت اجرای صحیح این قانون، «شورای عالی تنقیح قوانین» ایجاد گردید.

اقدام فوق جهت جلوگیری از تصویب قوانین مغایر با یکدیگر از سال ۱۳۹۰ به بعد، حرکت مؤثری جهت به سامان درآوردن قوانین مصوب بوده است؛ اما باید به یک نکته‌ی مهم توجه داشت و آن این‌که در حال حاضر بیش از یازده هزار قانون معتبر و با عناوین مشخص وجود دارد که هدف اصلی تنقیح این بوده و خواهد بود که تعداد یاد شده به حدود یک‌صد عنوان کاهش یافته تا هم مردم و هم مدیران و مسئولین اجرائی کشور و هم قضات دادگستری، امکان تسلط و احاطه بر مفاد آن‌ها را داشته باشند.

لازم به ذکر است که نویسنده این سطور، پیشنهاد جمع‌آوری مفاد بیش از یازده هزار عنوان فوق در کمتر از ۶۰ عنوان را در برخی از مراجع قانونی کشور مطرح کرده است. تشکیل گروه

پژوهشی حقوق در پژوهشگاه نیرو، این فرصت را در اختیار اینجانب قرار داد تا مجموعه‌ی قوانین و مقررات در حوزه‌ی صنعت برق کشور را که بالغ بر ده‌ها عنوان قانون و مقررات می‌گردید، در ذیل یک عنوان یعنی «کتاب قوانین برق»، با نظم و ترتیب خاصی، جمع‌آوری کرده تا کلیه‌ی شاغلین و سرمایه‌گذاران در این صنعت و همچنین مردم که گیرنده‌ی خدمات می‌باشند، با در اختیار داشتن فقط یک جلد کتاب و با یک عنوان مشخص، از تمام قوانین و مقررات معتبر موجود در این حوزه، اطلاع حاصل نمایند و البته انجام این کار به‌عنوان یک نمونه، قابل عرضه در محافل حقوقی و اداری بوده که مؤید امکان حذف عناوین متعدد می‌باشد.

لذا پیشنهاد انجام این اقدام تقدیم ریاست محترم پژوهشگاه نیرو استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمدصادق قاضی‌زاده گردید که با حمایت ایشان و به‌کارگیری دو کارشناس حقوقی و یک سرپرست اجرا، ابتدا با مطالعه‌ی تمام قوانین و مقررات در این حوزه، شش بخش اصلی پیش‌بینی گردید و در مرحله‌ی بعد و برای هر بخش، فصول مختلف مرتبط با آن، نام‌گذاری و سپس چیدمان مواد قانونی در داخل بخش‌ها و فصول آغاز گردید و هر ماده‌ی قانونی دارای یک عنوان خاص گردید.

اهمیت تدوین «کتاب قوانین برق» در این است که بالاخره بعد از سپری شدن بیش از ۵۰ سال، یک دستگاه دولتی از عهده‌ی جمع‌آوری ده‌ها عنوان و چیدمان مفاد آن‌ها در یک عنوان قانونی برآمد و این امر بیانگر آن است که اگر مدیران عالی‌رتبه‌ی کشور و مجلس شورای اسلامی، عزم جزم در انجام این مهم را داشته باشند، امکان ادغام مفاد بیش از یازده هزار عنوان قانون و چیدمان آن‌ها در کمتر از یک‌صد عنوان حقوقی وجود داشته و اینجانب اعلام می‌نمایم که این مهم در کمتر از دو سال قابل تحقق خواهد بود.

در پایان وظیفه‌ی خود می‌دانم که از حمایت‌های ریاست محترم پژوهشگاه نیرو جناب آقای دکتر قاضی‌زاده و همکاران محترم خود در گروه حقوق تشکر و قدردانی نموده و از تمام کارشناسان و مدیران حقوقی و اداری در صنعت برق کشور تقاضا دارم که با ملاحظه‌ی این اثر جدید، کاستی‌ها و پیشنهادهای خود را جهت تکمیل این مجموعه به گروه حقوق پژوهشگاه نیرو منعکس نمایند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

علی یار ارشادی، مدیر گروه حقوق

تیرماه ۱۳۹۸

مقدمه چاپ دوم

گروه پژوهشی حقوق درصدد تألیف کتاب قوانین برق برآمد تا بتوان از این رهگذر، در مسیر قانونمندی و قانونمداری گام برداشت. شادروان دکتر کاتوزیان (پدر علم حقوق ایران)، قانون را منشا خیر و نظم دانسته و در مقاله حکومت قانون و جامعه مدنی می‌نویسند: «حکومت قانون سبب می‌شود که نظم مطلوب در جامعه مستقر شود و همه از پیش بدانند که در رابطه خود با دیگران، چه حق و تکلیفی دارند؛ چنین نظمی به عنوان مقدمه دادگری و سعادت، هدف هر نظام حقوقی است».

در این کتاب، کلیه قوانین لازم‌الاجرا و مصوب در صنعت برق، با یک دسته‌بندی موضوعی، در دسترس دست‌اندرکارانِ فهیمِ این صنعتِ حیاتی و مشترکانِ عزیز، قرار می‌گیرد. علاوه بر این ویژگی اختصاصی، سیر تاریخی تصویب قانون، همچنین مقررات «غیر قابل استناد»، در این کتاب قابل مشاهده می‌باشند. البته حقوقدانان در تفسیر و بکارگیری قانون به موارد دیگری (نظیر روح قانون^۱، لایحه دولت یا طرح مجلس، سال تصویب، چیش مواد قانونی، نسخ و منسوخ بودن) نیز توجه می‌فرمایند که فقط برخی از آنها، در این کتاب، قابل دسترس است.

فاز دوم این پروژه، اضافه نمودن «مقررات» به کتاب حاضر است. مطابق نظر «معاون محترم تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری» شاخص لازم برای تشخیص قوانین و مقررات عبارتند از: «آن چیزی را که قوه مقننه وضع کند ما به عنوان قانون

---

۱. روح قانون: اصول و نظرهای علمی که پایه یک یا چند ماده قانونی باشد مانند «قاعده لاضرر» که روح مواد باب تقسیم

اموال شرکت در قانون مدنی ما است (ترمیم‌ولوژی حقوق - شماره ۲۷۱۴)

می‌شناسیم، حالا این قوه مقننه پیش از انقلاب، مجلسین شورا و ملی و سنا بودند، بعد از انقلاب مجلس شورای اسلامی است؛ از آن سو هر مصوبه دیگری که توسط سایر مراجع (یعنی غیر از قوه مقننه) تصویب می‌شود، مقررات نام دارد. همچنین بر اساس اصلاح قانون اساسی در سال ۱۳۶۸، عنوان جدید «سیاست‌های کلی نظام» داریم که فراتر از قانون عادی است، یعنی چیزی بین قانون اساسی و قانون عادی^۱.

از آنان که دل در گرو صنعت برق دارند و از مردم عزیز و مخاطبان گرامی، خواهشمند است که انتقادات و پیشنهادات خود را به گروه پژوهشی حقوق پژوهشگاه نیرو^۲، ارسال فرمایند. در پایان، از تلاش مضاعف سرکارخانم جان‌زمین برای انتشار چاپ دوم کتاب، سپاسگزارم.

دکتر حسین مهدی‌زاده - مدیر پروژه

دی ماه ۱۴۰۰

۱. پایگاه ملی قوانین و مقررات کشور، کد خبر ۱۰۹۹۵ - ۱۶ آذر ۱۴۰۰

۲. رایانامه گروه پژوهشی حقوق lawdept@nri.ac.ir و شماره تماس گروه ۰۲۱-۸۸۳۶۹۰۸۴ می‌باشد.

فهرست مطالب

۵	روش کار در این کتاب.....
۷	دیاچه.....
۱۱	مقدمه چاپ دوم.....

بخش اول - کلیات

فصل اول: اهداف، وظایف و اختیارات وزارت نیرو

۲۲	۱- تأسیس وزارت نیرو.....
۲۲	۲- وظایف اساسی وزارت نیرو.....
۲۴	۳- سایر وظایف وزارت نیرو.....
۳۲	۴- وظایف و اختیارات مشترک وزارت نیرو و وزارت نفت.....
۳۸	۵- اختیارات وزارت نیرو.....

فصل دوم: شوراها و هیأت تنظیم

۴۴	۶- شورای عالی انرژی.....
۴۵	۷- اختیارات شورای عالی انرژی.....
۴۷	۸- شورای پایایی شبکه برق.....

- ۹- وظایف شورای پایایی شبکه برق ۴۷
- ۱۰- هیأت تنظیم بازار برق ۴۸

فصل سوم: سیاست‌های حاکم بر صنعت برق

- ۱۱- برق و محیط زیست ۵۲
- ۱۲- برق پاک و تجدیدپذیر ۵۵
- ۱۳- برق هسته‌ای ۵۹
- ۱۴- بهره‌وری انرژی ۶۰
- ۱۵- بهره‌وری در تولید برق ۶۳
- ۱۶- بهره‌وری در مصرف برق ۶۹
- ۱۷- بهره‌وری و رتبه‌بندی تولیدکنندگان برق ۷۵
- ۱۸- بهره‌وری و شرکت‌های خدمات انرژی ۷۶
- ۱۹- تولید هم‌زمان برق و حرارت ۷۷
- ۲۰- شبکه هوشمند برق ۸۰
- ۲۱- توسعه و نگهداری شبکه برق روستایی ۸۱
- ۲۲- تونل مشترک خدمات شهری ۸۲

فصل چهارم: امور خاص اداری و استخدامی

- ۲۳- استخدام عمومی ۸۶
- ۲۴- آیین‌نامه خاص استخدامی ۸۶
- ۲۵- بهره‌مندی از مقررات استخدامی سازمان انرژی اتمی ۸۷
- ۲۶- دوره‌های مدیریت انرژی ۸۸

فصل پنجم: سیاست‌گذاری و نظارت بر مؤسسات برق

- ۲۷- ارتقای نظام تحقیق و توسعه ۹۰
- ۲۸- پروانه تولید، انتقال و توزیع برق ۹۱
- ۲۹- تعیین روش اداره مؤسسات برق ۹۲
- ۳۰- وضع آیین‌نامه، تغییر و اصلاح اساسنامه مؤسسات تابعه ۹۴

- ۳۱- نظارت و بازرسی از مؤسسات برق ۹۵
- ۳۲- برق و بیمه ۹۶

بخش دوم - شرکت‌ها و مؤسسات صنعت برق

فصل اول: شرکت‌های مادر تخصصی

- ۳۳- شرکت مادر تخصصی توانیر ۱۰۲
- ۳۴- توانیر و درآمد- هزینه ۱۰۳
- ۳۵- شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی ۱۰۷
- ۳۶- شرکت مادر تخصصی ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب) ۱۰۸

فصل دوم: شرکت‌ها و مؤسسات تخصصی برق

- ۳۷- وزارت نیرو و مؤسسات برق ۱۱۰
- ۳۸- شرکت‌های سهامی برق منطقه‌ای ۱۱۲
- ۳۹- شرکت‌های توزیع برق منطقه‌ای ۱۱۳
- ۴۰- شرکت مدیریت شبکه برق ایران ۱۱۵
- ۴۱- پژوهشگاه نیرو ۱۱۶
- ۴۲- سازمان انرژی‌های تجدید پذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) ۱۱۶
- ۴۳- شرکت سهامی مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران (مپنا) ۱۱۹
- ۴۴- صندوق پژوهش و فناوری صنعت برق و انرژی ۱۱۹
- ۴۵- سازمان انرژی اتمی و نیروگاه بوشهر ۱۲۱

بخش سوم- اقتصاد برق

فصل اول: امور مالی و سرمایه‌ای

- ۴۶- حمایت‌ها ۱۲۶
- ۴۷- تهاتر و دیون ۱۲۹
- ۴۸- سرمایه‌گذاری ۱۳۰
- ۴۹- خرید تضمینی برق ۱۳۴

۱۳۷	۵۰- بورس انرژی .....
۱۳۸	۵۱- خصوصی سازی .....
۱۴۰	۵۲- افتتاح اعتبار اسنادی .....

فصل دوم: درآمدها، تعرفه‌ها، نرخ‌ها و عوارض

۱۴۲	۵۳- درآمد - هزینه .....
۱۴۲	۵۴- درآمدها .....
۱۴۴	۵۵- اصلاح قیمت انرژی .....
۱۴۵	۵۶- تعرفه‌ها .....
۱۵۰	۵۷- نرخ‌ها .....
۱۵۲	۵۸- عوارض .....

فصل سوم: معافیت‌های قانونی

۱۵۶	۵۹- معافیت‌های مالیاتی .....
۱۵۸	۶۰- معافیت‌های ثبتی و گمرکی .....

بخش چهارم- امور مشترکین

فصل اول: انشعاب برق

۱۶۴	۶۱- ضرورت اخذ انشعاب برق .....
۱۶۵	۶۲- برقراری انشعاب .....
۱۶۶	۶۳- ارتقای انشعاب .....
۱۶۷	۶۴- انشعاب با پروانه معتبر ساختمانی .....
۱۶۸	۶۵- انشعاب موقت .....
۱۷۱	۶۶- قطع انشعاب .....

فصل دوم: انواع مشترکین

۱۷۴	۶۷- موضوعات مشترک .....
۱۷۵	۶۸- قیمت برق و عوارض مصرف آن .....

۱۷۸	۶۹- خانگی (شهری).....
۱۸۱	۷۰- خانگی (روستایی).....
۱۸۴	۷۱- مشترکین تجاری.....
۱۸۵	۷۲- مشترکین کشاورزی.....
۱۹۰	۷۳- مشترکین صنعتی و معدنی.....
۱۹۵	۷۴- مشترکین دولتی.....
۱۹۷	۷۵- مشترکین آموزشی و تحقیقاتی.....
۱۹۸	۷۶- مشترکین فرهنگی.....
۱۹۹	۷۷- مشترکین در مناطق ویژه اقتصادی.....
۱۹۹	۷۸- بهای خدمات و شیوه وصول آن.....
۲۰۰	۷۹- الگوی مصرف برق.....
۲۰۲	۸۰- کنتور هوشمند.....

فصل سوم: معافیت از پرداخت حق انشعاب و بهای برق مصرفی

۲۰۴	۸۱- معافیت کامل.....
۲۰۷	۸۲- معافیت نسبی.....
۲۱۰	۸۳- الگوی مصرف و برق رایگان.....

بخش پنجم - امور بین الملل

فصل اول: صادرات و واردات برق و کالاهای مربوطه

۲۱۴	۸۴- صادرات و واردات برق.....
۲۱۵	۸۵- واردات کالاهای مورد نیاز صنعت برق.....

فصل دوم: توافقات بین المللی

۲۱۸	۸۶- عضویت در سازمانها و مجامع بین المللی.....
۲۱۹	۸۷- موافقت نامه های دو جانبه.....
۲۲۳	۸۸- موافقت نامه های چندجانبه.....

بخش ششم - امور حقوقی و قضایی

فصل اول: خرید، فروش و تملک

۸۹- خرید تأسیسات، تجهیزات و اراضی ۲۲۸

۹۰- خرید و فروش تأسیسات، تجهیزات و اراضی ۲۳۰

فصل دوم: حق ارتفاق و حریم

۹۱- حریم تأسیسات برق ۲۳۴

۹۲- نصب تأسیسات در معابر و اراضی ۲۳۷

۹۳- رفع موانع ۲۳۹

فصل سوم: تخلفات و جرایم

۹۴- تخلفات ۲۴۲

۹۵- ضابطه خاص، دادسرا و دادگاه ۲۴۵

۹۶- اخلال در تأسیسات و شبکه‌های برق ۲۴۷

۹۷- سرقت تأسیسات برق ۲۴۸

۹۸- دستور موقت برای اعاده وضع سابق ۲۵۰

۹۹- ممانعت یا مزاحمت در عملیات احداث تأسیسات برق ۲۵۱

۱۰۰- اخلال در سامانه‌های رایانه‌ای برق ۲۵۱

۱۰۱- جرم دست‌کاری در کنتور برق ۲۵۱

۱۰۲- اداره امانی ۲۵۲

منابع و مأخذ ۲۵۳

قانون و ضرورت عمل به قانون ۲۵۹

بخش اول

کلیات

فصل اول

اهداف، وظائف و اختيارات وزارت نیرو

۱- تأسیس وزارت نیرو

«به منظور حداکثر استفاده از منابع آب و تأمین برق کافی برای مصارف شهرها و روستاها و نیازمندی‌های کشاورزی و صنعتی کشور، وزارت نیرو^۱ با تشکیلات لازم تأسیس می‌شود» (از ماده ۱ قانون تأسیس وزارت آب و برق؛^۲ ۱۳۴۲).

۲- وظایف اساسی وزارت نیرو

۱-۲- «تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های تولید و انتقال نیرو به منظور تأسیس مراکز تولید برق منطقه‌ای و ایجاد شبکه‌های فشار قوی سراسری کشور و اداره تأسیسات برق که طبق این بند ایجاد می‌شود و بهره‌برداری از آنها» (بندهای «ه» و «و» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت آب و برق؛ ۱۳۴۲):

۲-۲- «نظارت بر نحوه استفاده از نیروی برق» (بند «ز» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت آب و برق؛ ۱۳۴۲):

---

۱. عبارت «وزارت نیرو» مستند به مواد ۳ و ۷ قانون تأسیس وزارت نیرو، جایگزین «وزارت آب و برق» شد. ماده ۳ قانون تأسیس وزارت نیرو: از تاریخ تصویب این قانون وزارت نیرو جانشین وزارت آب و برق می‌شود و کلیه کارکنان و وسایل و دارایی و اعتبارات و تعهدات آن به وزارت نیرو منتقل می‌گردد. کلیه مؤسسات و شرکت‌های تابع وزارت آب و برق از شرکت‌های تابع وزارت نیرو محسوب می‌شوند و وظایف و اختیارات وزیر و وزارت آب و برق در شرکت‌های مزبور به وزیر نیرو منتقل می‌گردد.

ماده ۷ قانون تأسیس وزارت نیرو: وظایف و اختیاراتی که برای وزیر و وزارت آب و برق به موجب قوانین و آیین‌نامه‌ها و مقررات مصوب تعیین شده است به وزیر و وزارت نیرو منتقل می‌گردد.

۲. ماده ۱ قانون تأسیس وزارت آب و برق: به منظور حداکثر استفاده از منابع آب و تأمین برق کافی برای مصارف شهرها و روستاها و نیازمندی‌های کشاورزی و صنعتی کشور، وزارت آب و برق با تشکیلات لازم برای انجام وظایف اساسی زیر تأسیس می‌شود: الف) تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های مربوط به تأمین آب و انتقال آن به مراکز عمده مصرف؛ ب) اداره تأسیساتی که طبق بند «الف» این ماده ایجاد می‌شود و بهره‌برداری از آنها؛ ج) نظارت بر نحوه استفاده از منابع آب کشور؛ د) نظارت بر نحوه جاری ساختن فاضلاب شهرها و واحدهای صنعتی؛ ه) تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های تولید و انتقال نیرو به منظور تأسیس مراکز تولید برق منطقه‌ای و ایجاد شبکه‌های فشارقوی سراسر کشور؛ و) اداره تأسیسات برق که طبق بند «ه» این ماده ایجاد می‌شود و بهره‌برداری از آنها؛ ز) نظارت بر نحوه استفاده از نیروی برق.

۲-۳- «به منظور حداکثر استفاده از منابع انرژی و آب کشور و همچنین تهیه و تأمین انرژی و آب برای انواع مصارف اعم از صنعتی، کشاورزی و روستایی و شهری و حمل و نقل، وزارت نیرو برای انجام وظایف اساسی زیر تشکیل می‌شود:

الف) بررسی و مطالعه و تحقیق درباره انواع انرژی و تنظیم برنامه‌های کوتاه‌مدت و درازمدت برای استفاده از منابع مختلف و برآورد میزان قابل تولید سالانه انواع انرژی و همچنین برآورد میزان احتیاجات انرژی کشور در بخش‌های مختلف و هماهنگ نمودن مصارف انواع انرژی؛

ب) مطالعه و تحقیق برای شناسایی و در اختیار گرفتن انرژی‌های دست‌نیافته؛

ج) تعیین سیاست انرژی کشور؛

د) هماهنگ نمودن برنامه‌های مؤسساتی که در حال حاضر در امر تولید و بهره‌برداری و انتقال و توزیع انرژی وجود دارند و یا آنچه که در آینده ایجاد خواهد شد؛

ه) نظارت بر نحوه استفاده از انواع انرژی و همچنین تعیین و تصویب نحوه مصرف و نرخ انواع انرژی در داخل کشور؛

و) نظارت بر نحوه استفاده از مواد انرژی‌زا به صورت مواد اولیه در صنایع؛

ز) تعیین مقررات و صدور دستورالعمل‌های لازم برای حسن انجام امور مربوط به تولید و انتقال و توزیع و مصرف انرژی در کشور؛

ح) ارتباط و مبادله اطلاعات و همکاری‌های علمی و فنی و صنعتی و بازرگانی با کشورهای و مؤسسات خارجی در زمینه انواع انرژی؛

ط) تهیه و اجرای طرح‌های لازم در زمینه احداث نیروگاه‌های تولید برق و ایجاد شبکه‌های انتقال و توزیع برق و تأسیسات شیرین کردن آب شور و اداره و بهره‌برداری از آن‌ها به وسیله سازمان‌ها و شرکت‌های وابسته و تابع وزارت نیرو؛

ی) انجام مطالعات به منظور شناخت مشخصات منابع آب کشور اعم از سطحی زیرزمینی برای تهیه برنامه‌های چگونگی بهره‌برداری از آن‌ها و تهیه طرح‌های جامع با توجه به سیاست‌ها و برنامه‌های استفاده از سرزمین؛

۱. وظیفه سیاست‌گذاری در بخش انرژی کشور تا قبل از تشکیل شورای عالی انرژی، بر عهده وزارت نیرو بود.

ک) انجام مطالعات تفصیلی برای توسعه بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی و مهار کردن آب‌های سطحی به منظور احداث تأسیسات مورد نیاز و تهیه طرح‌های اجرایی؛
 ل) احداث تأسیسات مربوط به آب و بهره‌برداری از آنها؛
 م) کنترل بهره‌برداری از منابع آب و اجرای قانون آب و نحوه ملی شدن آن؛
 ن) انجام تحقیقات لازم درباره مسائل آب و به کار بردن روش‌های جدید علمی و فنی برای بهره‌وری بیشتر و بهتر منابع آب؛

س) تهیه و تنظیم اجرای برنامه‌های آموزشی به منظور تربیت نیروی انسانی مورد نیاز؛
 ع) تهیه و تدارک و ساخت وسایل و لوازم و ماشین‌آلات مربوط به امر تولید و انتقال و توزیع آب و برق» (ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳)؛

۲-۴- «بهره‌برداری از نیروگاه‌های اتمی^۱ که توسط سازمان انرژی اتمی ایجاد شود» (بند «ف» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ الحاقی ۱۳۵۷)؛
 ۲-۵- «احداث یا تکمیل نیروگاه‌های اتمی و بهره‌برداری از آنها» (بند «ص» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ الحاقی ۱۳۵۷).

۳- سایر وظایف وزارت نیرو

۳-۱- «به منظور توسعه تولید و انتقال و توزیع نیروی برق وزارت نیرو موظف است با توجه به برنامه‌های اقتصادی و عمرانی کشور طرح‌های لازم و قطعی را تهیه و به موقع اجرا بگذارد» (ماده ۱ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶)؛

۳-۲- «وزارت نیرو مکلف است پس از انجام مطالعات کافی کشور را از نظر تأمین برق، بدون الزام به پیروی از تقسیمات کشوری به مناطقی تقسیم نماید و برای تأمین برق آن مناطق به

۱. در ماده ۳ قانون سازمان انرژی اتمی ایران مصوب ۱۳۵۳ بهره‌برداری از نیروگاه‌های اتمی برای کمک به تأمین نیروی برق مورد نیاز کشور از جمله وظایف آن سازمان بود که برابر بند «ف» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو الحاقی ۱۳۵۷ «بهره‌برداری از نیروگاه‌های اتمی» وظیفه وزارت نیرو تعیین گردید.

تدریج اقدام به تأسیس شرکت‌های برق منطقه‌ای بنماید» (ماده ۲ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۳-۳ «وزارت نیرو موظف است در صورت اعلام بانک مبنی بر عدم انجام تعهدات از طرف وام‌گیرنده نسبت به قطع برق اقدام کند» (تبصره ۴ ماده واحده قانون تسریع در برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۷۸):

۳-۴ «وزارت نیرو مکلف است تمهیدات لازم را به منظور تأمین برق مورد نیاز حداقل سه هزار حلقه چاه، علاوه بر تعداد مصرح در قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور، فراهم نماید» (تبصره ۵ ماده واحده قانون تسریع در برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۷۸):

۳-۵ «وزارت نیرو مکلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاه‌ها و تولیدکنندگان بخش‌های خصوصی و دولتی را با قیمت‌های تضمینی خریداری نماید. نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید» (از ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۳-۶ «وزارت نیرو مکلف است از محل منابع داخلی نسبت به برقرسانی به خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی روستایی و مراکز و دفاتر پستی مخابراتی روستایی تا دویست متری شبکه و برقرسانی به خانواده‌های روستایی تا فاصله دویست متر از شبکه فشار ضعیف و به

۱. ماده ۲ قانون سازمان برق ایران: وزارت آب و برق مکلف است پس از انجام مطالعات کافی کشور را از نظر تأمین برق بدون توجه به تقسیمات کشوری به مناطقی تقسیم نماید و برای تأمین برق آن مناطق به تدریج اقدام به تأسیس شرکت‌های برق منطقه‌ای بنماید.

تبصره - وزارت آب و برق می‌تواند بر حسب توسعه فعالیت و مقتضیات فنی حدود مناطق و حوزه خدمات شرکت‌های برق منطقه‌ای را تغییر دهد.

۲. ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰: وزارت نیرو مکلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاه‌ها و تولیدکنندگان بخش‌های خصوصی و دولتی را با قیمت‌های تضمینی خریداری نماید. نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید. در مورد نرخ برق تولیدی بخش‌های غیردولتی از منابع انرژی‌های نو با توجه به جنبه‌های مثبت زیست‌محیطی و صرفه‌جویی‌های ناشی از عدم مصرف انرژی فسیلی و به منظور تشویق سرمایه‌گذاری در این نوع تولید به ازای هر کیلو وات ساعت برای ساعات اوج و عادی حداقل ششصد و پنجاه ریال و برای ساعات کم‌باری حداقل چهارصد و پنجاه ریال (حداکثر چهار ساعت در شبانه‌روز) در محل تولید مورد عمل قرار گیرد.

ازای هر خانوار در روستاها فقط با دریافت هزینه انشعاب و نصب کنتور بیست و پنج آمپر تک‌فاز اقدام نماید» (ماده ۱۰۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

غیر قابل استناد وزارتخانه‌های نفت، نیرو، ارتباطات و فناوری اطلاعات و شرکت‌های تابعه مکلفند با استفاده از آخرین فناوری‌ها، سیستم خدماتی آب، برق، گاز، مخابرات و سوخت‌رسانی را به‌گونه‌ای ایمن سازند که در اثر بروز حوادث، خدمات‌رسانی مختل نگردد (جزء ۷ بند «ب» ماده ۳۰ قانون برنامه چهارم توسعه؛ ۱۳۸۳):

۳-۷- «وزارت نیرو مکلف است بدون توسعه سازمانی نسبت به اصلاح اساسنامه شرکت‌های توزیع نیروی برق اقدام و پیشنهاد لازم برای اصلاح اساسنامه شرکت‌های برق منطقه‌ای را به هیأت وزیران ارائه نماید، به‌نحوی که:

یک- شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها با اختیارات کافی برای ایجاد، نگهداری و بهره‌برداری از تأسیسات توزیع نیروی برق در حوزه فعالیت خود به‌صورت غیردولتی عمل کنند؛
دو- شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها در چارچوب سیاست‌ها، برنامه‌ها، استانداردها و مقررات مصوب وزارت نیرو از جمله مقررات ناظر بر اطمینان از پرداخت بهای برق و به عنوان شرکت‌های زیرمجموعه شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) اداره شوند و از نظر مدیریتی، اداری، مالی و منابع انسانی از شرکت‌های برق منطقه‌ای مستقل باشند» (ماده واحد قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها؛ ۱۳۸۴):

۳-۸- «وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت در حیطه وظایف قانونی، خدمات لازم از قبیل برق، آب، مخابرات، سوخت و سایر خدمات را در حدود امکانات و با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی به مناطق ارائه خواهند نمود» (ماده ۱۸ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی؛ ۱۳۸۴):

۳-۹- «وزارت نیرو مکلف است قیمت برق مصرفی واحدهای صنعتی و معدنی را در کلیه فصول به‌گونه‌ای تعیین نماید که نرخ آن از متوسط قیمت خرید برق از نیروگاه‌های بخش خصوصی با ضریب ۱/۲ (یک و دو دهم) با احتساب حق انشعاب و هزینه‌های انتقال و نظایر آن، بیشتر نگردد. همچنین وزارت نیرو مکلف است از طریق شرکت‌های تابعه خود ضمن نصب تجهیزات اندازه‌گیری چند زمانه برای کلیه مشترکین صنعتی و معدنی ضرایب اوقات کم‌باری،

میان‌باری و پرباری را به‌گونه‌ای تعیین نماید که منحصرأ موجب کاهش مصرف در ساعات اوج گردد و در هر حال متوسط قیمت برق این واحدها از قیمت تعیین‌شده به‌ترتیب فوق تجاوز ننماید.

تبصره- قیمت سوخت نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی نباید از قیمت سوخت نیروگاه‌های دولتی بیشتر محاسبه شود و هرگونه یارانه پرداختی و یا اعمال تخفیف و نظایر آن در قیمت سوخت تحویلی به نیروگاه‌های دولتی به هر شکل و طریق، عیناً باید به نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی نیز تعلق گیرد» (ماده ۶ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی و تبصره آن؛ اصلاحی ۱۳۸۷):

۳-۱۰- «کلیه تولید انرژی الکتریکی از قبیل تولید هم‌زمان برق و حرارت، توربین انبساطی و یا واحد صنایع، مؤسسات و واحدهایی که دسترسی به شبکه برق وزارت نیرو و امکان اجرای سامانه‌های مستقل را دارند، چنانچه به تولید برق، مطابق با استانداردهای وزارت نیرو اقدام نمایند، وزارت نیرو از طریق شرکت‌های برق موظف به خرید برق مازاد تولیدی از آنان بر اساس ضوابط مصوب موضوع ماده ۴۴ این قانون^۱ است» (ماده ۲۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۳-۱۱- «وزارتخانه‌های نیرو، راه و ترابری، جهاد کشاورزی، مسکن و شهرسازی و نفت موظفند حسب مورد به تأمین انشعابات و اتصال به شبکه‌های برق و گاز و صدور مجوز استفاده از حریم راه‌ها و گذر از عرض جاده‌ها، مجوز حفاری برای انجام عملیات گازرسانی و واگذاری زمین مناسب در قبال اخذ وجه با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام نمایند» (ماده ۳۹ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۳-۱۲- «وزارت نیرو از طریق شرکت‌های تابعه موظف است خرید برق از تولیدکنندگان^۲ آن را در محل تحویل و به‌اندازه ظرفیت‌های تولید برق تضمین کند و به این منظور از طریق عقد قراردادهای پنج‌ساله یا بیشتر، مطابق شرایط زیر اقدام نماید:

۱. ماده ۴۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.
 ۲. آیین‌نامه «تسهیلات و نحوه تبدیل درآمد تولیدکنندگان غیردولتی برق به ارز» در تاریخ ۱۳۸۱/۰۶/۱۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۲۶۶۲۴ ت ۲۷۱۰۸ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۰۶/۱۱ ابلاغ شده است.

یک - اتصال مولدهای موضوع این ماده به شبکه بدون دریافت هزینه‌های عمومی برقراری انشعاب، صورت می‌گیرد؛

دو - در مواقع خروج اضطراری و یا خروج برای تعمیرات، با تشخیص وزارت نیرو از انشعاب برقرار شده برای تأمین برق مشترک تا سطح ظرفیت مولد بدون پرداخت هزینه اشتراک، استفاده می‌گردد؛

سه - مشترکینی که اقدام به احداث مولد در محل مصرف می‌نمایند، از اولویت قطع برق در زمان‌های کمبود در شبکه سراسری خارج می‌شوند» (ماده ۴۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۳-۱۳- «وزارت نیرو موظف است پس از انجام بررسی‌های کارشناسی و امکان‌سنجی و داشتن توجیه فنی و اقتصادی، حرارت مورد نیاز واحدهای آب‌شیرین‌کن تقطیری را از محل بازیافت تلفات نیروگاه‌های حرارتی تأمین نماید. سازمان مدیریت منابع آب و شرکت توانیر کلیه هماهنگی‌های لازم برای مناطق نیازمند به تأسیسات آب‌شیرین‌کن و احداث این واحدها با نیروگاه‌های حرارتی را به صورت یکپارچه به انجام خواهند رساند. وزارت نیرو موظف به ارائه گزارش سالانه اجرای این ماده به هیأت وزیران و مجلس شورای اسلامی است» (ماده ۵۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۳-۱۴- «وزارت نیرو موظف است سالانه گزارشی از میزان اثربخشی سیاست‌ها و اقدامات مربوط به صرفه‌جویی انرژی به تفکیک حامل‌ها و بخش‌های اقتصادی مصرف‌کننده انرژی را به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور جهت جمع‌بندی و انعکاس آن به هیأت وزیران و مجلس شورای اسلامی، ارسال دارد» (ماده ۷۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۳-۱۵- «وزارت نیرو موظف است با همکاری وزارت صنایع و معادن نسبت به تدوین و برگزاری دوره‌های آگاه‌سازی و آموزش کاربردی مدیریت انرژی عمومی و تخصصی برق و حرارت برای

مدیران انرژی واحدهای صنعتی و همچنین فارغ‌التحصیلان موضوع مواد ۶۴ و ۶۶ این قانون^۱، در مرکز ملی آموزش مدیریت انرژی در صنعت اقدام و به آموزش‌گیرندگان گواهینامه اعطا نماید.

تبصره - کلیه واحدهای صنعتی موضوع ماده ۲۴ این قانون^۲ موظفند مدیران انرژی خود را با اولویت فارغ‌التحصیلان موضوع مواد ۶۴ و ۶۶ این قانون از دارندگان گواهینامه موضوع این ماده منصوب نمایند» (ماده ۶۹ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و تبصره آن؛ ۱۳۸۹).

۳-۱۶- «وزارتخانه‌های نیرو و نفت موظفند انشعاب آب، برق، گاز و فاضلاب کلیه مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش را متناسب با شرایط اقلیمی هر منطقه در مدارس مناطق مذکور برقرار^۳ نمایند» (از ماده‌واحد قانون چگونگی تأمین عوارض شهرداری و هزینه انشعاب‌های مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی احداث شده توسط خیران^۴؛ ۱۳۹۱):

۱. ماده ۶۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری موظفند با همکاری وزارتخانه‌های نیرو و نفت نسبت به گنجاندن واحدهای درسی مدیریت انرژی در کلیه مقاطع تحصیلی و رشته‌های مرتبط، و به‌روزرسانی مطالب اقدام نمایند.

ماده ۶۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است نسبت به ایجاد و گسترش گرایش‌های مرتبط با مدیریت انرژی در سطوح کارشناسی ارشد و دکترا در دانشگاه‌های کشور و همچنین گنجاندن واحد درسی با عنوان مدیریت انرژی در دوره‌های کاردانی و کارشناسی رشته‌های مهندسی و سایر رشته‌های مرتبط ظرف یک سال پس از تصویب این قانون برنامه‌ریزی و اقدام نماید.

۲. ماده ۲۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: کلیه مصرف‌کنندگان انرژی با مصرف سالانه سوخت بیش از پنج میلیون متر مکعب گاز و یا سوخت مایع معادل آن و تقاضای (دیماند) قدرت الکتریکی بیش از یک مگاوات موظفند با ایجاد واحد مدیریت انرژی از طریق صرفه‌جویی یا استفاده از امکانات بخش خصوصی و یا بدون گسترش تشکیلات دولتی نسبت به انجام ممیزی انرژی و بهینه‌سازی مصرف انرژی و اجرای راهکارهای لازم جهت بهینه‌سازی مصرف انرژی به‌منظور دستیابی به معیارهای موضوع ماده ۱۱ این قانون اقدام نمایند.

۳. برابر بند «ب» ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی موضوع بند «ت» ماده ۶۳ قانون برنامه ششم توسعه که در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۱۳ توسط هیأت وزیران به تصویب رسیده است و با شماره ۳۳۹۳۴/ت/۵۴۹۶۰ هـ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۲ ابلاغ شده است، سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است اعتبارات لازم برای پرداخت حقوق و عوارض قانونی (نظیر حق انشعاب برق) متعلق به طرح (پروژه)‌هایی که صد درصد آن توسط خیرین مدرسه‌ساز اجرا شده است را در بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید.

۴. ماده‌واحد قانون چگونگی تأمین عوارض شهرداری و هزینه انشعاب‌های مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی احداث شده توسط خیران مصوب ۱۳۹۱: دولت می‌تواند از ابتدای سال ۱۳۹۲ عوارض شهرداری‌ها و تمام هزینه‌های مربوط به حق انشعاب آب، برق، گاز و فاضلاب کلیه مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش که حداقل سی درصد هزینه ساخت آن با تأیید سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور یا ادارات کل نوسازی مدارس استان‌ها و مجامع خیران

۳-۱۷- «وزارتخانه‌های نیرو، نفت، راه و شهرسازی و کشور موظفند کلیه هزینه‌های خدمات مربوط به آب‌رسانی، برق‌رسانی، گازرسانی و جاده‌مواصلاتی و ساخت و ساماندهی و نگهداری گلزارهای شهدا و یادمان‌ها را با هماهنگی بنیاد شهید انقلاب اسلامی تأمین نمایند. هزینه آب، برق و گاز مصرفی گلزارهای شهدا در مکان‌هایی که تحت پوشش شهرداری‌ها، اوقاف و سازمان میراث فرهنگی نیستند رایگان می‌باشد. آیین‌نامه اجرایی^۱ این ماده به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید» (ماده ۱۱ قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران؛ ۱۳۹۱)؛

۳-۱۸- «به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود مبلغی را که طبق قوانین بودجه سنواتی در قبوض گاز و برق برای هر واحد مسکونی و تجاری تعیین می‌گردد، اخذ و صرفاً جهت بیمه خسارات مالی و جانی اعم از فوت و نقص عضو و جبران هزینه‌های پزشکی ناشی از انفجار، آتش‌سوزی و مسمومیت مشترکان شهری و روستایی و سکونت‌گاهی عشایری گاز و برق از طریق شرکت‌های بیمه با برگزاری مناقصه اقدام کنند» (ماده ۱۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ ۱۳۹۳)؛

۳-۱۹- «وزارتخانه‌های نیرو، نفت و ارتباطات و فناوری مکلفند نسبت به تأمین آب، برق، گاز و امکانات مخابراتی شهرک‌ها و نواحی صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی تا درب واحدهای صنعتی و معدنی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و معدنی و منطقه ویژه اقتصادی اقدام کنند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی موظف است اعتبار موردنیاز را در لوایح بودجه سنواتی

مدرسه‌ساز توسط خیران مدرسه‌ساز تأمین می‌شود را در ردیف خاصی که به همین منظور در لوایح بودجه سالانه به ردیف‌های هزینه‌ای وزارت آموزش و پرورش اضافه می‌شود پیش‌بینی نماید.

تبصره: وزارتخانه‌های «نیرو» و «نفت» موظفند انشعاب‌های مربوط را متناسب با شرایط اقلیمی هر منطقه در مدارس مناطق مذکور برقرار نمایند.

۱. آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده ۱۱ قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران در تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۰۷ توسط هیأت وزیران به تصویب رسیده و با شماره ۱۲۰۶۶۰/ت ۵۰۵۷۲ هـ در تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۱۴ ابلاغ شده است. این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۹۶/۰۲/۳۱ توسط هیأت وزیران اصلاح و با شماره ۲۴۱۵۰ ت ۵۴۲۹۹ هـ مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۰۲ ابلاغ شد. بر اساس «سند ملی راهیان نور» که در تاریخ ۱۳۹۶/۱۱/۲۶ به تصویب هیأت امنای بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس رسیده و با شماره ۳۳۱۳/۱/۴۴۶/۱۴ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۱/۲۶ ابلاغ شده است، وزارت نیرو موظف به تأمین انشعاب رایگان برق یادمان‌ها و مراکز راهیان نور بر اساس درخواست ستاد مرکزی راهیان نور کشور است.

به این منظور پیش‌بینی کند» (ماده ۸۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): ۱۳۹۳)؛

۳-۲۰- «وزارت نیرو موظف است جدول هزینه برقراری انشعاب برق را به تفکیک مناطق مختلف کشور و در کلان‌شهرها به تفکیک مناطق شهرداری، به گونه‌ای تعیین و ابلاغ کند که میانگین آن از هزینه تمام‌شده بیشتر نشود» (ماده ۴ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۳-۲۱- «وزارت نیرو موظف است به منظور افزایش بازدهی و ضریب بهره‌وری نیروگاه‌ها: یک- موافقت اصولی برای ایجاد نیروگاه‌ها با بازدهی پنجاه و پنج تا شصت درصد صادر نماید؛

دو- قیمت خرید برق را با توجه به سازوکار بازار در بورس تعیین نماید.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و نفت و سازمان^۱ تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

احکام این ماده در طول اجرای قانون برنامه بر ماده ۱ قانون الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۲ حاکم است» (بند «ب» ماده ۴۴ قانون برنامه ششم توسعه و تبصره آن؛ ۱۳۹۵)؛

۳-۲۲- «دولت موظف است به منظور بهره‌گیری از دستاوردهای دوران دفاع مقدس و انتقال و ترویج فرهنگ جهاد و مقاومت به نسل‌های آینده نسبت به ساماندهی گزارش‌های شهدای سراسر کشور با رضایت والدین شهید و یادمان شهدای گمنام، احداث و تکمیل موزه‌های دفاع مقدس و مرمت و نگهداری آن‌ها اقدام نماید. وزارتخانه‌های نیرو، نفت، راه و شهرسازی و کشور موظفند کلیه هزینه‌های خدماتی مربوط به آب‌رسانی، برق‌رسانی، گازرسانی و جاده مواصلاتی را طبق بودجه سنواتی تأمین نمایند» (بند «ت» ماده ۸۶ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛

۱. منظور سازمان برنامه و بودجه کشور است.

۲. قانون الحاق مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، ۸۶ ماده دارد که در تاریخ ۴ اسفند ۱۳۹۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و در روزنامه‌ی رسمی شماره‌ی ۱۵۶۸۲۲ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۳ منتشر شده است.

۳-۲۳- «دولت مکلف است از طریق وزارت نیرو در طول اجرای برنامه نسبت به افزایش توان تولید برق تا بیست و پنج هزار مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری مؤسسات عمومی غیردولتی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی و یا منابع داخلی شرکت‌های تابعه یا به صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری از جمله ساخت، بهره‌برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) اقدام نماید. خرید تضمینی برق بر اساس نرخ تعیین شده توسط شورای اقتصاد خواهد بود» (بند «ت» ماده ۴۸ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛

۳-۲۴- «دولت موظف است از سال اول برنامه اقدامات لازم را در راستای تشکیل بازار منطقه‌ای و ایجاد قطب (هاب) منطقه‌ای برق به عمل آورد به طوری که شبکه برق از شمال، جنوب، شرق و غرب به کشورهای همسایه متصل شود» (ماده ۴۹ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛

۳-۲۵- «وظایف مذکور در ماده یک قانون تأسیس وزارت نیرو^۱ مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۸ مرتبط با سازمان ساتبا از طریق این سازمان تحت نظارت وزارت نیرو اعمال می‌گردد» (ماده ۱۳ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق؛ ۱۳۹۵).

۴- وظایف و اختیارات مشترک وزارت نیرو و وزارت نفت

۴-۱- «در مورد نفت و گاز و فرآورده‌های آن‌ها شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های فرعی و وابسته آن در حدود مفاد قانون نفت و سایر قوانین مربوط به خود عمل خواهند کرد. شرکت ملی نفت ایران برنامه‌های تولید، پالایش و توزیع نفت و گاز را به اطلاع وزارت نیرو خواهد رسانید. وزارت نیرو عهده‌دار هماهنگ کردن آن برنامه‌ها با برنامه‌های سایر منابع انرژی خواهد بود» (ماده ۸ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳)؛

۴-۲- «به منظور کاهش مصرف فرآورده‌های نفتی، شرکت ملی نفت ایران مبلغ موضوع بند «ج» تبصره ۲۷ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور^۲ را جهت حمایت از کشاورزان متقاضی برق‌دار

۱. ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو در بند ۳ شماره ۲ این کتاب، درج شده است.

۲. بند «ج» تبصره ۲۷ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور: به منظور کاهش مصرف فرآورده‌های نفتی به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۷۸ تا مبلغ یکصد و هشتاد میلیارد ریال از محل درآمد حاصل از صرفه‌جویی در مصرف سوخت برای برق‌دار کردن تا سه هزار حلقه چاه آب کشاورزی و موتور تلمبه‌ها به متقاضیان کشاورزی به ازای هر حلقه تا شصت میلیون ریال پرداخت نماید.

کردن چاه‌های آب کشاورزی و ایستگاه‌های پمپاژ، به عنوان یارانه کارمزد اعطای تسهیلات در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌دهد تا بانک مذکور از محل منابع داخلی خود نسبت به پرداخت وام بدون سود به متقاضیان واجد شرایط اقدام نماید» (ماده واحده قانون تسریع در برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۷۸):

۳-۴- «تعیین، اصلاح و بازنگری خط‌مشی‌های اساسی در مورد هرکدام از حوزه‌های مصرف و تولید انرژی توسط کارگروهی متشکل از وزرای نیرو و نفت و معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور انجام می‌شود» (ماده ۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۴-۴- «وزارتخانه‌های نیرو، نفت، کشاورزی و صنایع و معادن موظفند کلیه فناوری‌های مورد نیاز حوزه تخصصی برای عرضه و مصرف انرژی در بیست سال آینده را در حیطه تخصصی خود شناسایی و تمهید کنند و امکان طراحی و بهبود^۲ آن‌ها برای به‌کارگیری توسط سازندگان و تولیدکنندگان داخلی را فراهم نمایند» (ماده ۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۴-۵- «اصلاح سازمان‌ها یا تشکیلات لازم داخلی برای ارتقای نظام تحقیق و توسعه موضوع ماده ۴ این قانون^۳، در چهارچوب قانون برنامه پنج‌ساله و قانون مدیریت خدمات کشوری به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نفت و نیرو حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۴-۶- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو در چهارچوب قانون بودجه سالانه و قانون هدفمند کردن یارانه‌ها موظفند با همکاری وزارتخانه‌های مرتبط و موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و توجه به شرایط اقلیمی، فرهنگ و عادات مصرفی، تکنولوژی مورد استفاده در بخش‌های صنعت، معدن و کشاورزی، الگوی مصرف ماهانه حامل‌های انرژی را برای بخش‌های خانگی، تجاری، عمومی و مصرف ویژه انرژی صنایع (از جمله صنایع نفت و

۱. ماده واحده قانون تسریع در برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی، ۶ تبصره دارد که در بند ۱ شماره ۶۹ این کتاب، درج شده است.

۲. برای ملاحظه قوانین و مقررات مرتبط با «الگوی مصرف برق» به شماره ۷۶ این کتاب، مراجعه نمایید.

۳. ماده ۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: راهکارهای اجرایی مناسب به منظور حمایت و تشویق برای ارتقاء نظام تحقیق و توسعه درباره فناوری‌های جدید از طریق تأمین اعتبارات تحقیقاتی مورد نیاز تا مرحله ساخت نمونه و تجاری‌سازی، توسط وزارتخانه‌های نفت و نیرو در قالب بودجه سنواتی تدوین و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

نیرو)، معادن، صنایع معدنی، کشاورزی و پمپاژ آب تعیین کرده و به تصویب هیأت وزیران برسانند. یارانه در نظر گرفته شده برای مصارف داخل الگو در چهارچوب قانون هدفمند کردن یارانه‌ها از محل نرخ تبعیضی مشترکین خارج از الگو جبران می‌شود» (ماده ۱۰ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۴-۷- «الگوی مصرف برق^۱ و گاز طبیعی به ازای هر متر مربع ساختمان به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نفت، نیرو و مسکن و شهرسازی به تصویب شورای عالی انرژی می‌رسد^۲. مصارف برق و گاز طبیعی مازاد بر الگوی مصرف مشمول حداکثر صد درصد (۱۰۰٪) افزایش قیمت خواهد شد^۳. وجوه اضافی اخذ شده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و بر اساس قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و قانون بودجه سالانه و به ترتیب مقرر در ماده ۷۳ این قانون^۴، هزینه می‌شود» (تبصره ماده ۱۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۴-۸- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند پس از دریافت گزارش از موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، واحدهای صنعتی مشمول مقررات استاندارد اجباری را که در حد معیارهای تعیین شده در استاندارد نیستند مطابق ماده ۲۶^۵ جریمه نمایند. در صورتی که تدوین و ابلاغ استانداردها توسط مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به تعویق افتد، وزارتخانه‌های نفت و نیرو می‌توانند رأساً و یا از طریق مشاوران طرف قرارداد بر اساس نمونه‌گیری تصادفی یا روش‌های دیگر مندرج در استانداردهای مصوب، بازرسانی را برای نظارت بر نحوه فعالیت‌های واحدهای انرژی و ارائه مشاوره و راهنمایی به واحدهای صنعتی موضوع ماده ۲۴ این قانون^۶ اعزام نمایند» (ماده ۲۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱. برابر بند ۴ مصوبه شماره ۱۷۶۳۲۷/ت/۵۵۸۳۰ هـ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۷ هیأت وزیران، الگوی مصرف برق خانگی مطابق جدول (۲) پیوست تصویب‌نامه شماره ۹۴۰۳۵/ت/۴۲۴۰۰ هـ مورخ ۱۳۸۸/۵/۷ می‌باشد.
۲. الگوی مصرف برق و گاز طبیعی موضوع تبصره‌ی ماده ۱۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ به تصویب شورای عالی انرژی کشور رسید و با شماره ۴۴۴۰ در تاریخ ۱۳۹۸/۰۲/۰۷ ابلاغ شده است.
۳. در ماده ۶ مصوبه «الگوی مصرف برق و گاز طبیعی» نحوه‌ی عملیاتی کردن اخذ تعرفه‌های پلکانی بر مبنای میزان مصرف مشترک و اعمال افزایش تعرفه‌های ماده ۱۸ قانون، تعیین شده است.
۴. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.
۵. ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۶ شماره ۱۶ این کتاب، درج شده است.
۶. ماده ۲۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در زیرنویس بند ۱۶ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.

۹-۴- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند واحدهای صنعتی، ساختمانی، کشاورزی و عمومی را که به تولید هم‌زمان برق و حرارت و برودت در محل مصرف اقدام می‌کنند، از امکانات و تسهیلاتی که به صورت عمومی اعلام می‌شود، بهره‌مند سازند» (ماده ۴۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۰-۴- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند سوخت، فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی و برق را با استانداردهای تدوین شده موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران عرضه نمایند» (ماده ۵۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۱-۴- «وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری موظفند با همکاری وزارتخانه‌های نیرو و نفت نسبت به گنجاندن واحدهای درسی مدیریت انرژی در کلیه مقاطع تحصیلی و رشته‌های مرتبط و به‌روزرسانی مطالب اقدام نمایند» (ماده ۶۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۲-۱۴- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو حسب مورد با پیشنهاد آیین‌نامه و صدور دستورالعمل‌های موردنیاز، بر اجرای دقیق این قانون نظارت و نتایج آن را به هیأت وزیران و دستگاه‌های ذی‌ربط گزارش می‌نمایند» (ماده ۷۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۳-۴- «به منظور حمایت از اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف و ارتقاء کارایی انرژی در چهارچوب اهداف و مواد این قانون به وزارتخانه‌های نفت و نیرو اجازه داده می‌شود از محل صرفه‌جویی‌های ناشی از اجرای این قانون، بودجه‌های سنواتی و منابع داخلی شرکت‌های دولتی تابعه، تسهیلات مالی لازم را تأمین نمایند. مقدار تسهیلات مالی این ماده توسط شورای عالی انرژی تعیین می‌شود» (ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۴-۴- «به کلیه وزارتخانه‌ها به ویژه نفت و نیرو و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و کلیه دارندگان عنوان و ردیف در قوانین بودجه کل کشور اجازه داده می‌شود سالانه تا سقف یکصد میلیارد دلار به صورت ارزی و پانصد هزار میلیارد ریال به صورت ریالی که هر ساله تا سقف نرخ تورم سال قبل تعدیل می‌گردد، در موارد مربوط به بندهای ذیل این ماده که سرمایه‌گذاری یا اقدام اشخاص حقیقی یا حقوقی خارجی یا داخلی با اولویت بخش‌های خصوصی یا تعاونی به تولید، صادرات، ارتقای کیفیت،

صرفه‌جویی یا کاهش هزینه در تولید کالا یا خدمت و زمان و بهبود کیفیت محیط زیست و یا کاهش تلفات جانی و مالی می‌انجامد برای نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی و کالاها و خدمات قابل صادرات یا واردات به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی به نرخ روز ارز بازار آزاد یا معادل ریالی آن با احتساب حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه و برای سایر موارد با قیمت‌های غیر یارانه‌ای با احتساب حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه قرارداد منعقد کنند. دولت مکلف است:

یک- کالا یا خدمت تولید شده یا صرفه‌جویی شده و منافع یا ارزش حاصله را حسب مورد و از محل درآمد، صرفه‌جویی، منافع یا ارزش حاصله خریداری کند؛

دو- اصل و سود سرمایه‌گذاری و حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه یا منافع اقدام موضوع این ماده را به آنان پرداخت نماید.

در صورت تأمین تمام یا بخشی از منابع موردنیاز اجزای (۱) و (۲) از بودجه کل کشور، ضمن مبادله موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور از طریق خزانه‌داری کل کشور اقدام می‌شود. اشخاص فوق می‌توانند طبق قرارداد یا مجوز صادره نسبت به فروش کالا یا خدمت تولیدشده یا صرفه‌جویی شده و منافع یا ارزش حاصله از سرمایه‌گذاری یا اقدام در داخل یا خارج کشور و یا بهره‌برداری و استفاده از آنها اقدام نمایند» (از ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

الف) «تبدیل درجای نفت و گاز و میعانات گازی به محصول یا برق» (از بند «الف» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

ب) «تولید و یا جایگزین کردن خودروهایی کم‌مصرف و یا برقی با خودروهایی پرمصرف و فرسوده» (از بند «ب» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

پ) «برقی کردن چاه‌های کشاورزی با اولویت استفاده از منابع انرژی‌های نو از جمله انرژی خورشیدی، جایگزینی مصرف برق به‌جای گاز یا فرآورده‌های نفتی در مناطقی که توجیه اقتصادی دارد و افزایش سهم صادرات و عبور (ترانزیت) برق، تولید برق از تلفات گاز و سوخت کارخانجات» (از بند «پ» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۱- «وزارت نفت مکلف است حقوق متعلق به سرمایه‌گذار یا اقدام‌کننده را مطابق مصوبه شورای اقتصاد از محل افزایش درآمد حال یا آتی یا کاهش هزینه‌ها، حسب مورد به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی (برای سوخت) و در سایر موارد، وزارتخانه‌های ذی‌ربط و شرکت‌های تابعه موظفند به سرمایه‌گذار یا اقدام‌کننده، پرداخت کنند و هم‌زمان به حساب بدهکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و تسویه حساب نمایند» (از تبصره ۳ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۲- «در اجرای بندهای این ماده اولویت با سرمایه‌گذارانی است که نفت خام، میعانات گازی و یا فرآورده‌های نفتی را برای تسویه تعهدات دولت قبول می‌کنند» (تبصره ۵ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۳- «به وزارتخانه‌های مذکور اجازه داده می‌شود در صورت نیاز آب، برق، گاز و فرآورده‌های نفتی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای تولید یا صرفه‌جویی شده را از اشخاص حقیقی یا حقوقی غیردولتی، خصوصی یا تعاونی حسب مورد به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی (برای سوخت) و برای سایر موارد به قیمت‌های غیر یارانه‌ای از آنان و یا سایر سرمایه‌گذاران در این زمینه خریداری یا برای ایجاد اشتغال و اجرای طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در هر استان و هر شهرستان سرمایه‌گذاری کنند. در صورت تمایل سرمایه‌گذار می‌تواند کالا یا خدمت تولید یا صرفه‌جویی شده را در داخل یا خارج به فروش برساند» (تبصره ۷ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

۴-۱۵- «دولت مکلف است به منظور افزایش ارزش افزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش و کاهش شدت انرژی «مصرف انرژی برای واحد تولید» در طول اجرای قانون برنامه، اقدامات زیر را انجام دهد:

یک- ترتیبی اتخاذ نماید که سالانه تلفات انرژی در بخش ساختمان، پنج درصد (۵٪) کاهش

یابد؛

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این جزء^۱ ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارتخانه‌های نیرو، راه و شهرسازی و نفت تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (جزء ۱ بند «الف» ماده ۴۴ قانون برنامه ششم توسعه و تبصره آن؛ ۱۳۹۵):

۴-۱۶- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، برنامه اجرایی «طرح جامع انرژی کشور» را تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه^۲ در چهارچوب قوانین مربوطه و در راستای «سند ملی راهبرد انرژی کشور» مصوب شورای عالی انرژی کشور، تهیه کنند و به تصویب هیأت وزیران برسانند» (ماده ۴۵ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵).

۵ - اختیارات وزارت نیرو

۵-۱- «سازمان آب تهران و بنگاه برق تهران^۳ و بنگاه مستقل آبیاری و سازمان برق ایران و سایر سازمان‌های دولتی که برای احداث و بهره‌برداری از سدها و منابع آب و برق کشور به وجود آمده‌اند طبق اساسنامه و مقررات خاص خود اداره و بهره‌برداری خواهند شد. وظایف و اختیارات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری تهران و سازمان برنامه در مؤسسات مذکور تدریجاً طبق تصویب‌نامه هیأت وزیران به وزارت نیرو واگذار خواهد شد. تغییرات لازم در اساسنامه سازمان‌هایی که وظایف آن‌ها به وزارت نیرو واگذار می‌شود به پیشنهاد وزارت نیرو و تصویب هیأت وزیران به عمل خواهد آمد» (ماده ۲ قانون تأسیس وزارت آب و برق؛ ۱۳۴۲):

۵-۲- «وزارت نیرو در اجرای وظایف خود می‌تواند هر قسمت از اختیارات خود را در حدود این قانون و با رعایت مقررات مربوط به شرکت‌های برق منطقه‌ای یا مؤسسات دولتی و یا

۱. آیین‌نامه اجرایی جزء (۱) بند (الف) ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۲۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

۲. هدف اصلی طرح جامع انرژی، تهیه ابزار تحلیلی مناسب برای تدوین راهبردهای میان‌مدت و درازمدت در توسعه بخش انرژی و سیاست‌گذاری مناسب در راستای حداکثر کردن منافع اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی به‌منظور دستیابی به توسعه پایدار است. این هدف با تکیه بر این بینش کلی تصویر شده است: طرح جامع انرژی اصلی‌ترین مرجع برای تصمیم‌سازی در مسائل کلان انرژی کشور است.

۳. منظور قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران است.

۴. درج نام بنگاه برق تهران، صرفاً ارزش تاریخی دارد.

شهرداری‌ها و یا شرکت‌های تعاونی روستایی تفویض نماید» (ماده ۴ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۳-۵- «وزارت نیرو حسب مورد و نوع احتیاج برای انجام وظایف مقرر در این قانون سازمان و تشکیلات لازم را بر اساس تبصره ۲ ماده ۸ قانون استخدام کشوری^۱ تهیه و پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور به موقع اجرا خواهد گذاشت و تا زمانی که سازمان و تشکیلات مزبور به تأیید نرسیده است سازمان و تشکیلات مصوب فعلی وزارت آب و برق معتبر است» (ماده ۴ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳):

۴-۵- «وزارت نیرو مجاز است برای انجام وظایف مقرر در این قانون، شرکت‌ها و سازمان‌های تحقیقاتی و آموزشی مورد نیاز را با تصویب هیأت وزیران^۲ به وجود آورد. مقررات استخدامی و معاملاتی و مالی سازمان انرژی اتمی در مورد این شرکت‌ها و سازمان‌ها قابل اجرا است» (از ماده ۲ قانون تأسیس وزارت نیرو؛^۳ اصلاحی ۱۳۵۷):

تبصره- «وزارت نیرو می‌تواند به منظور ادغام و تفکیک وظایف و تشکیلات شرکت‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات فعلی تابع خود اساسنامه‌های آن‌ها را مورد تجدیدنظر قرار داده و طبق این ماده به تصویب کمیسیون‌های استخدام و نیرو و دارایی مجلسین برساند» (تبصره ۱ الحاقی به ماده ۲ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ اصلاحی ۱۳۵۷):

۵-۵- «وزارت نیرو علاوه بر حقوق و اختیارات قانونی خود، دارای وظایف و اختیارات مندرج در بندهای «ب»، «ج»، «د»، «ه»، «و» و «ز» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران خواهد بود» (تبصره ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ الحاقی ۱۳۵۷):

۱. در حال حاضر، قانون مدیریت خدمات کشوری جایگزین قانون استخدام کشوری شده است.
۲. در حال حاضر، تأسیس شرکت یا سازمان دولتی جدید، مستلزم تصویب نمایندگان ملت در مجلس شورای اسلامی است.
۳. ماده ۲ اصلاحی قانون تأسیس وزارت نیرو: وزارت نیرو مجاز است برای انجام وظایف مقرر در این قانون، شرکت‌ها و سازمان‌های تحقیقاتی و آموزشی مورد نیاز را با تصویب هیأت وزیران به وجود آورد. اساسنامه شرکت‌ها و سازمان‌های مذکور به وسیله وزارت نیرو تهیه و به تصویب کمیسیون‌های استخدام و نیرو و دارایی مجلسین خواهد رسید و نسبت به تغییرات بعدی اساسنامه‌های مذکور نیز به ترتیب فوق عمل خواهد شد،
- تبصره ۱- وزارت نیرو می‌تواند به منظور ادغام و تفکیک وظایف و تشکیلات شرکت‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات فعلی تابع خود اساسنامه‌های آن‌ها را مورد تجدیدنظر قرار داده و طبق این ماده به تصویب کمیسیون‌های مذکور برساند؛
- تبصره ۲- مقررات استخدامی و معاملاتی و مالی سازمان انرژی اتمی در مورد این شرکت‌ها و سازمان‌ها قابل اجرا است.

یک- «سازمان^۱ مجاز است دولت‌ها و یا مؤسسات دولتی و یا خصوصی خارجی را در سرمایه‌گذاری‌های علمی، فنی، صنعتی، معدنی و یا بازرگانی مشارکت دهد.

تبصره- مشارکت و سرمایه‌گذاری دولت‌ها و یا مؤسسات دولتی خارجی در طرح‌های مورد نیاز سازمان، منوط به تصویب هیأت دولت و رعایت مفاد ماده ۷ قانون تشکیل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران^۲ می‌باشد» (بند «ب» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران و تبصره آن؛ ۱۳۵۳).

دو- «سازمان برای انجام وظایف خود می‌تواند در خارج از کشور در طرح‌های علمی، فنی، صنعتی، معدنی و یا بازرگانی سرمایه‌گذاری و یا مشارکت کند و شعبه یا نمایندگی در خارج از کشور ایجاد نماید» (بند «ج» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳).

سه- «سازمان می‌تواند با اشخاص و مؤسسات در داخل یا خارج از کشور قراردادهای همکاری منعقد نماید و یا اتباع خارجی را که دارای تخصص و یا مهارت مورد نیاز باشند، استخدام کند» (بند «د» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳).

۱. منظور سازمان انرژی اتمی است که مستند به تبصره ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو (الحاقی ۱۳۵۷)، وزارت نیرو می‌تواند از اختیارات مندرج در بندهای «ب»، «ج»، «د»، «ه»، «و» و «ز» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی (مندرج در ذیل بند ۵ شماره ۵ این کتاب) بهره‌مند شود.

۲. ماده ۷ قانون تشکیل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران: سازمان مجاز است با دولت‌های خارجی و همچنین مؤسسات یا شرکت‌های دولتی خارجی در سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی مشارکت نماید و سرمایه‌گذاری خارجی در چنین مشارکت‌هایی می‌تواند از مزایایی که طبق قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی در ایران مصوب ۷ آذر ماه ۱۳۳۴ به شرکت‌های خارجی اعطا گردیده است پس از انجام تشریفات قانونی برخوردار گردد و از شمول تبصره ۲ ماده ۳ قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی و بند «ج» ماده ۱ آیین‌نامه اجرای قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوب کمیسیون‌های مجلسین مستثنی خواهد بود. در کلیه موافقتنامه‌ها و قراردادهایی که به استناد این قانون با دولت‌ها و مؤسسات یا شرکت‌های دولتی خارجی منعقد می‌شود باید قید گردد که شریک خارجی حق ندارد بدون موافقت قبلی و کتبی طرف ایرانی تمام و یا قسمتی از سهامی را که در مشارکت دارد به دیگری منتقل نماید به علاوه قید گردد که سرمایه‌های خارجی از نظر این قانون سرمایه خصوصی تلقی خواهد شد و در صورت تخلف از این شرط سازمان می‌تواند موافقتنامه یا قرارداد مربوطه را فسخ نماید. استفاده از امتیازات این قانون به وسیله دولت‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های دولتی خارجی مشروط به اعطای امتیازات متقابل از جانب دولت‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های مذکور خواهد بود. لازم به ذکر است که در حال حاضر قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱ جایگزین قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی در ایران مصوب ۱۳۳۴ شده است.

چهار- «سازمان می‌تواند برای سرمایه‌گذاری و خرید ماشین‌آلات و خدمات و تنخواه‌گردان از منابع داخلی و یا خارجی در حدود اعتبارات مصوب برنامه‌های اتمی کشور وام و یا اعتبار اخذ کند» (بند «ه» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳):

پنج- «سازمان می‌تواند برای تربیت نیروی انسانی فنی و تخصصی مورد نیاز خود در داخل و یا خارج از کشور به هر صورت مقتضی بداند عمل نماید و مؤسسات و دوره‌های آموزشی و یا کارآموزی لازم را ایجاد نماید» (بند «و» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳):

شش- «سازمان می‌تواند برای تسهیل در انجام وظایف خود به مؤسسات علمی و یا آموزشی کشور به صورت نقدی و یا جنسی کمک کند» (بند «ز» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳):

۵-۶- «به کلیه وزارتخانه‌ها به‌ویژه نفت و نیرو اجازه داده می‌شود در صورت نیاز آب، برق، فرآورده‌های نفتی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای تولید یا صرفه‌جویی شده را از اشخاص حقیقی یا حقوقی غیردولتی، خصوصی یا تعاونی حسب مورد به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی (برای سوخت) و برای سایر موارد به قیمت‌های غیریارانه‌ای خریداری یا برای ایجاد اشتغال و اجرای طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان و هر شهرستان سرمایه‌گذاری کنند. در صورت تمایل سرمایه‌گذار می‌تواند کالا یا خدمت تولید یا صرفه‌جویی شده را در داخل یا خارج به فروش برساند» (تبصره ۷ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴).

فصل دوم

شوراها و هیأت تنظیم

۶ - شورای عالی انرژی

«به منظور تمرکز سیاست‌گذاری در بخش انرژی کشور^۱ (از جمله انرژی‌های نو) و ایجاد هماهنگی لازم در جهت بهره‌گیری کامل از ظرفیت‌های کشور در بخش انرژی و بهینه‌سازی تولید و مصرف انواع حامل‌های انرژی و تعیین ضوابط و الگوهای آن و نیز تدوین سیاست‌ها و ضوابط تقلیل آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از تولید و مصرف انرژی، شورای عالی انرژی کشور^۲ به ریاست رئیس‌جمهور (و در غیاب وی معاون اول رئیس‌جمهور) و عضویت وزرای نفت، نیرو، امور اقتصادی و دارایی، صنایع و معادن، جهاد کشاورزی و روسای سازمان‌های انرژی اتمی، حفاظت محیط زیست و مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تشکیل می‌شود. تصمیمات شورای عالی انرژی کشور پس از تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجرا خواهد بود.

تبصره ۱- دبیرخانه شورای عالی انرژی کشور در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تشکیل می‌شود. سازمان مذکور حداکثر استفاده را از قابلیت کارشناسی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های عضو شورا، در قالب کمیته‌های تخصصی به عمل خواهد آورد. تعداد، ترکیب و وظایف کمیته‌های تخصصی به تصویب شورای عالی انرژی کشور خواهد رسید. رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، دبیر شورا و مسئول نظارت بر حسن اجرای مصوبات آن خواهد بود.

تبصره ۲- سایر وزرا در جلساتی که موضوع مربوط به وزارتخانه آن‌ها در دستور کار شورا قرار دارد می‌توانند در شورا با حق رأی شرکت کنند» (ماده ۳ قانون اصلاح مواد ۲ و ۴ قانون برنامه سوم توسعه و تشکیل شورای عالی انرژی کشور و تبصره‌های آن؛ ۱۳۸۱) و (ماده واحده قانون تعیین وضعیت شوراها؛ ۱۳۸۷).

---

۱. وظایف و اختیارات وزارت نیرو در زمینه «هماهنگ نمودن برنامه‌های تولید، پالایش و توزیع نفت و گاز با برنامه‌های سایر منابع انرژی» مندرج در ماده ۸ قانون تأسیس وزارت نیرو، با تشکیل شورای عالی انرژی، به این شورا محول شده است. همچنین در زمینه تمرکز سیاست‌گذاری، تدوین راهبردها و اتخاذ تصمیمات در بخش انرژی کشور (شامل برق) به «سند ملی راهبرد انرژی کشور» موضوع تصویب‌نامه شماره ۵۳۷۷۲/ت/۵۴۴۹۳ هـ مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۰۷ هیأت وزیران مراجعه شود.

۲. «آیین‌نامه اجرایی تشکیل شورای عالی انرژی و تشکیلات شورا» در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۱۳ به تصویب آن شورا رسیده که با شماره ۳۶۱۸۱۸ در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۰ ابلاغ شده است. همچنین شورای عالی انرژی در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۳۰ «آیین‌نامه ایجاد بازار بهینه‌سازی انرژی و محیط زیست» را به تصویب رساند که با شماره ۱۷۴۶۷۱۰ در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۱۹ ابلاغ شده است.

۷ - اختیارات شورای عالی انرژی

۷-۱- «سیاست‌گذاری در بخش انرژی کشور^۱ از جمله انرژی‌های نو و بهینه‌سازی تولید و مصرف انواع حامل‌های انرژی فقط بر عهده شورای عالی انرژی است.

تبصره ۱- ساختار شورای عالی انرژی باید به گونه‌ای اصلاح شود که امکان حضور منظم طرف‌های عرضه و تقاضای انرژی در جلسات شورا و سیاست‌گذاری مشترک آن‌ها در بخش انرژی فراهم شود» (ماده ۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و تبصره آن؛ ۱۳۸۹):

تبصره ۲- «شورای عالی انرژی با حفظ اختیارات و وظایف و اعضای آن‌ها کمافی‌السابق بر اساس قوانین ذی‌ربط قبلی تشکیل و اداره می‌شوند. دولت می‌تواند پیشنهادهای لازم را برای بازنگری در وضعیت شوراهای از حیث اصلاح وظایف، اختیارات و تعداد اعضا و حذف یا ادغام آن‌ها در یکدیگر برای افزایش کارایی و تشکیل مستمر آن‌ها برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید» (از ماده واحده قانون تعیین وضعیت شوراهای عالی و تبصره آن؛ ۱۳۸۷):

۷-۲- «کلیه دستگاه‌های اجرایی، نهادها، مؤسسات، شرکت‌ها و واحدهای صنعتی دولتی و همچنین نیروهای نظامی و انتظامی موظفند تجهیزات و ماشین‌آلات مورد نیاز خود را بر اساس بهترین الگوی مصرف سطوح انرژی‌بری خریداری نمایند. آیین‌نامه اجرایی^۳ این ماده

۱. سیاست‌گذاری در بخش انرژی کشور تا قبل از تشکیل شورای عالی انرژی، بر عهده وزارت نیرو بود.

۲. ماده واحده قانون تعیین وضعیت شوراهای عالی: از تاریخ تصویب این قانون شوراهای ذیل با حفظ اختیارات و وظایف و اعضای آن‌ها کمافی‌السابق بر اساس قوانین ذی‌ربط قبلی تشکیل و اداره می‌شوند: شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری؛ شورای عالی آموزش و پرورش؛ شورای عالی فضای؛ شورای عالی فناوری اطلاعات؛ شورای انرژی اتمی؛ شورای عالی انرژی؛ شورای اقتصاد؛ شورای عالی اشتغال؛ شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی؛ شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی؛ شورای عالی بیمه؛ شورای عالی آب؛ هیأت امنای حساب ذخیره ارزی؛ شورای پول و اعتبار؛ شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری؛ شورای عالی استاندارد؛ شورای عالی حفاظت محیط زیست؛ شورای عالی انفورماتیک،

تبصره - دولت می‌تواند پیشنهادهای لازم را برای بازنگری در وضعیت شوراهای از حیث اصلاح وظایف، اختیارات و تعداد اعضا و حذف یا ادغام آن‌ها در یکدیگر را برای افزایش کارایی و تشکیل مستمر آن‌ها برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

۳. آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده ۱۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۱ توسط هیأت وزیران به تصویب رسید و با شماره ۵۸۶۵۶/ت/۵۴۵۲۴ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۶ ابلاغ شده است. این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۶ توسط هیأت وزیران اصلاح و با شماره ۷۸۸۶۳/ت/۵۴۶۶۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۸ ابلاغ شد.

توسط شورای عالی انرژی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. کلیه وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند نسبت به حسن اجرای این ماده نظارت نمایند» (از ماده ۱۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۳-۷- «به منظور حمایت از اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف و ارتقاء کارایی انرژی در چهارچوب اهداف و مواد این قانون به وزارتخانه‌های نفت و نیرو اجازه داده می‌شود از محل صرفه‌جویی‌های ناشی از اجرای این قانون، بودجه‌های سنواتی و منابع داخلی شرکت‌های دولتی تابعه، تسهیلات مالی لازم را تأمین نمایند. مقدار تسهیلات مالی این ماده توسط شورای عالی انرژی تعیین می‌شود» (ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۴-۷- «الگوی مصرف برق^۲ و گاز طبیعی به ازای هر متر مربع ساختمان به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو و مسکن و شهرسازی به تصویب شورای عالی انرژی می‌رسد.^۳ مصارف برق و گاز طبیعی مازاد بر الگوی مصرف مشمول حداکثر صد درصد (۱۰۰٪) افزایش قیمت خواهد شد. وجوه اضافی اخذ شده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و بر اساس قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و قانون بودجه سالانه و به ترتیب مقرر در ماده ۷۳ این قانون^۴، هزینه می‌شود» (تبصره ماده ۱۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹).

۱. ماده ۱۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: کلیه دستگاه‌های اجرایی، نهادها، مؤسسات، شرکت‌ها و واحدهای صنعتی دولتی و همچنین نیروهای نظامی و انتظامی موظفند تجهیزات و ماشین‌آلات مورد نیاز خود را بر اساس بهترین الگوی مصرف سطوح انرژی‌بری خریداری نمایند. آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط شورای عالی انرژی ضمن رعایت تبصره ذیل ماده ۵ این قانون با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. کلیه وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند نسبت به حسن اجرای این ماده نظارت نمایند (قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور، نسخ صریح شده است).

۲. برابر بند ۴ مصوبه شماره ۱۷۶۳۲۷/ت/۵۵۸۳۰ هـ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۷ هیأت وزیران، الگوی مصرف برق خانگی مطابق جدول (۲) پیوست تصویب‌نامه شماره ۹۴۰۳۵/ت/۴۲۴۰۰ هـ مورخ ۱۳۸۸/۵/۷ می‌باشد.

۳. الگوی مصرف برق و گاز طبیعی موضوع تبصره‌ی ماده ۱۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ به تصویب شورای عالی انرژی کشور رسید و با شماره ۴۴۴۴۰ در تاریخ ۱۳۹۸/۰۲/۰۷ ابلاغ شده است. در ماده ۶ مصوبه «الگوی مصرف برق و گاز طبیعی» نحوه‌ی عملیاتی کردن اخذ تعرفه‌های پلکانی بر مبنای میزان مصرف مشترک و اعمال افزایش تعرفه‌های ماده ۱۸ قانون، تعیین شده است.

۴. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۳ شماره ۷ این کتاب، درج شده است.

۸ - شورای پایایی شبکه برق

در راستای تأمین و حفظ پایایی شبکه برق کشور «شورای پایایی شبکه برق کشور» در حوزه معاونت امور برق و انرژی (وزارت نیرو) تشکیل می‌شود. مصوبات این شورا پس از ابلاغ توسط معاون وزیر نیرو برای کلیه مؤسسات برق لازم‌الاجرا است.^۱

۹ - وظایف شورای پایایی شبکه برق

شورای پایایی شبکه برق، دارای وظایفی بدین شرح است:

یک - اجرای مفاد بندهای «د» و «ز» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو^۲؛

دو - اجرای مواد ۷، ۱۲ و ۱۵ قانون سازمان برق ایران^۳؛

۱. «نظام‌نامه شورای پایایی شبکه برق کشور» در ۸ ماده و یک تبصره و یک پیوست در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۸ به تصویب وزیر محترم نیرو رسیده است.

۲. بند «د» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو: هماهنگ نمودن برنامه‌های موسساتی که در حال حاضر در امر تولید و بهره‌برداری و انتقال و توزیع انرژی وجود دارند و یا آنچه که در آینده ایجاد خواهد شد. بند «ز» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو: تعیین مقررات و صدور دستورالعمل‌های لازم برای حسن انجام امور مربوط به تولید و انتقال و توزیع و مصرف انرژی در کشور.

۳. ماده ۷ قانون سازمان برق ایران: وزارت آب و برق مقررات لازم را برای طرز اداره مؤسسات برق و بهبود وضع تولید و انتقال و توزیع و فروش نیروی برق وضع خواهد نمود. کلیه مؤسسات برق باید از مقررات مزبور تبعیت نمایند.

ماده ۱۲ قانون سازمان برق ایران: کلیه مؤسسات و سازمان‌ها اعم از دولتی و خصوصی یا متعلق یا وابسته به شهرداری و یا مختلط که به نحوی از انحاء به تولید یا توزیع یا انتقال یا فروش نیروی برق اشتغال دارند و یا در امر احداث و توسعه تاسیسات برق به نحوی از انحاء اقدام و یا شرکت دارند موظفند از روش و تصمیمات متخذه و مقررات وزارت آب و برق پیروی نموده آن‌ها را به موقع اجرا بگذارند و آمار و اطلاعاتی را که از طرف وزارت آب و برق خواسته می‌شود در اختیار آن وزارتخانه قرار دهند.

ماده ۱۵ قانون سازمان برق ایران: وزارت آب و برق مجاز است هر موقع که لازم بداند تمام یا قسمتی از تاسیسات تولید و توزیع و انتقال نیروی برق متعلق به هر یک از مؤسسات برق را مورد بازرسی قرار دهد مؤسسات مزبور موظفند نظریاتی را که وزارت آب و برق از لحاظ بهبود وضع فنی و مالی و اداری اعلام می‌کند اجرا نمایند.

سه - حصول اطمینان از اجرای بند ۳ ماده ۷ و انجام اقدامات مرتبط با موضوع بند ۱ ماده ۷ اساسنامه شرکت مدیریت شبکه برق ایران^۱؛
چهار- تحقق اجرای وظایف مقرر در بندهای ۲ و ۱۷ ماده ۷ اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید و انتقال نیروی برق ایران (توانیر)^۲؛
پنج - تحقق اجرای وظایف مقرر در بند ۱۰ ماده ۷ اساسنامه شرکت‌های برق منطقه‌ای^۳.

۱۰- هیأت تنظیم بازار برق

دبیرخانه هیأت تنظیم بازار برق^۴، به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های معاونت امور برق وزارت نیرو و به‌عنوان بازوی عملیاتی هیأت تنظیم انجام کلیه امور و مسئولیت‌های مرتبط در دامنه وظایف خود - از جمله انجام مطالعات، تدوین پیش‌نویس رویه‌ها، ارائه گزارش‌ها، تسلیم پیشنهادهای و سایر امور دبیرخانه‌ای - را بر عهده دارد. دبیرخانه هیأت تنظیم بازار برق ایران از اوایل کار هیأت تنظیم بازار برق تشکیل و برابر با وظایف و شرایط مندرج در آیین‌نامه اجرایی هیأت تنظیم تا کنون به فعالیت خود ادامه داده است. این دبیرخانه در سال ۱۳۸۵ و در پی تشکیل دفتر خصوصی‌سازی صنعت برق، در ساختار این دفتر ادغام شد و وظایف دبیرخانه، توسط دو گروه از گروه‌های چهارگانه این دفتر تحت عنوان واحد پایش و واحد طراحی پیگیری و انجام

۱. بند ۳ ماده ۷ اساسنامه شرکت مدیریت شبکه برق ایران: نظارت بر حسن اجرای مقررات، استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط با موضوع فعالیت شرکت و مراقبت در رعایت تنظیمات مربوط به تاسیسات و برنامه‌ها توسط مالکین و بهره‌برداران تاسیسات تولید و انتقال نیروی برق.

بند ۱ ماده ۷ اساسنامه شرکت مدیریت شبکه برق ایران: تدوین مقررات، استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط با اهداف و موضوع فعالیت شرکت از جمله دستورالعمل‌های ثابت بهره‌برداری و ارائه به وزارت نیرو جهت تصویب.

۲. بند ۲ ماده ۷ اساسنامه شرکت مادر تخصصی توانیر: اجرای سیاست‌ها، برنامه‌ها و مصوبات وزارت نیرو.

بند ۱۷ ماده ۷ اساسنامه شرکت مادر تخصصی توانیر: تدوین مقررات و استانداردها و دستورالعمل‌های لازم برای حسن اجرای امور و استفاده بهینه از امکانات و تاسیسات صنعت برق و ارائه آن‌ها به وزارت نیرو و همچنین انجام عملیات لازم به‌منظور نظارت بر اجرای آن‌ها به نمایندگی وزارت نیرو.

۳. بند ۱۰ ماده ۷ اساسنامه شرکت‌های سهامی برق منطقه‌ای: اموری که وزارت نیرو در اجرای قانون سازمان برق ایران و سایر قوانین و مقررات انجام آن را به‌عنوان کارگزار و یا نماینده به شرکت ارجاع می‌نماید.

۴. هیأت عمومی دیوان عدالت اداری رأی شماره ۳۱۳ مورخ ۱۳۹۷/۰۲/۱۸ را به ابطال بند ۱ مصوبه شماره ۲۶۳ هیأت تنظیم بازار برق ایران در خصوص عدم تغییر نرخ پایه آمادگی ساعتی تولید برق، اختصاص داد.

می‌شود. از جمله وظایف دبیرخانه بر اساس ماده ۸ آیین‌نامه اجرایی هیأت تنظیم بازار برق می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- یک - بررسی و تهیه گزارش درباره طرح‌ها، سؤالات و سایر موضوعات ارجاعی به هیأت و همچنین تدوین متن پیشنهادی برای تصویب درباره موارد مندرج در دستور جلسات هیأت؛
  - دو - ایجاد ارتباط و همکاری با فعالین بازار، مؤسسات علمی و پژوهشی و متخصصین امر به‌منظور جلب مشارکت آنان برای اظهارنظر و ارائه طرح‌ها و پیشنهادات؛
  - سه - تبادل اطلاعات با نهادهای مسئول در حوزه فعالیت‌های هیأت ایجاد نظام اطلاع‌رسانی در حوزه فعالیت‌های هیأت؛
  - چهار - انجام امور تحقیقاتی، آموزشی، انتشاراتی و فرهنگ‌سازی در حوزه فعالیت‌های هیأت و حمایت از انجام این امور توسط متخصصین و مؤسسات علمی و پژوهشی؛
  - پنج - بررسی عوامل درونی و بیرونی تأثیرگذار بر بازار برق، تهیه و تدوین برنامه‌های گسترش دامنه بازار برق و ارائه گزارش ادواری به هیأت؛
  - شش - تهیه طرح برای اصلاح و تکمیل آیین‌نامه‌های بازار برق، تدوین طرح‌های لازم در زمینه رویه‌های اجرایی، رفع ابهام از آیین‌نامه‌های بازار برق و پیشنهاد آن به هیأت برای تأیید؛
  - هفت - بررسی درخواست متقاضیان اخذ مجوز شرکت در بازار برق و تنظیم گزارش لازم برای اخذ تأییدیه هیأت و صدور مجوز بر اساس رویه‌های مصوب هیأت؛
  - هشت - ایجاد سیستم نظارت به‌منظور حصول اطمینان از رعایت آیین‌نامه‌های بازار، رویه‌های اجرایی و سایر مصوبات هیأت توسط فعالین بازار برق؛
  - نه - تدوین تعرفه‌ها و دامنه نرخ‌های بازار و پیشنهاد به هیأت برای تأیید؛
- با توجه به مفاد ماده ۱۲ قانون سازمان برق ایران^۱، کلیه فعالان بازار موظفند اطلاعاتی را که دبیرخانه هیأت تنظیم بازار برق به‌منظور حصول اطمینان از صحت عملیات در بازار برق و در چارچوب رویه‌های مصوب هیأت درخواست می‌نماید، در اختیار دبیرخانه مزبور قرار دهند و دبیرخانه هیأت تنظیم بازار موظف است کلیه آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به بازار برق را در اختیار فعالان بازار برق قرار دهد.

۱. متن ماده ۱۲ قانون سازمان برق ایران در زیرنویس شماره ۹ این کتاب، درج شده است.

فصل سوم

سیاست‌های حاکم بر صنعت برق

۱۱- برق و محیط زیست

غیرقابل استناد دولت موظف است به منظور اعمال صرفه‌جویی و منطقی کردن مصرف انرژی و حفاظت از محیط زیست اقدام به تنظیم ساعات کار اصناف توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت به منظور کاهش مصرف انرژی آن‌ها در ساعات اوج مصرف برق و تنظیم برنامه فصلی کار کارخانجات و صنایع توسط وزارتخانه‌های مربوطه کند به نحوی که مصرف برق و انرژی در ماه‌های حداکثر مصرف، کاهش یابد (جزء‌های ۳ و ۴ بند «و» تبصره ۱۹ قانون برنامه دوم توسعه؛ ۱۳۷۳):

۱۱-۱- «در مورد واحدهای صنعتی مشمول قانون حمایت از بازسازی و نوسازی صنایع نساجی کشور که در محدوده قانونی شهرها مستقر هستند و برای بازسازی و نوسازی به خارج از شهرها منتقل می‌شوند و یا این‌که بنا بر ضوابط زیست‌محیطی انتقال آنان الزامی می‌باشد؛ وزارتخانه‌های نیرو، نفت، پست و تلگراف و تلفن و شرکت‌های تابعه موظفند بدون دریافت هیچ‌گونه هزینه‌ای نسبت به انتقال انشعاب‌های برق، آب، گاز و تلفن موجود واحدهای مذکور به محل‌های جدید اقدام نمایند. چنانچه این انتقال مستلزم سرمایه‌گذاری واقعی (غیر از هزینه اشتراک) باشد با اعلام هر یک از شرکت‌های ذی‌نفع و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، هزینه‌ها را دریافت نماید» (جزء ۲ بند «ه» ماده واحده قانون حمایت از بازسازی و نوسازی صنایع نساجی کشور؛ ۱۳۸۰):

۱۱-۲- «وزارت نیرو مکلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاه‌ها و تولیدکنندگان بخش‌های خصوصی و دولتی را با قیمت‌های تضمینی خریداری نماید. نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید. در مورد نرخ برق تولیدی بخش‌های غیردولتی از منابع انرژی‌های نو باید با توجه به جنبه‌های مثبت زیست‌محیطی و صرفه‌جویی‌های ناشی از عدم مصرف منابع انرژی فسیلی^۱ و به منظور تشویق

---

۱. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۹۴/۰۸/۲۰ «اقدامات مربوط به برنامه مشارکت ملی در زمینه کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای» را تصویب کرد که با شماره ۱۱۲۴۱۱/ت/۵۲۵۱۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۰۸/۲۶ ابلاغ شده است. مطابق با تبصره ۲ ماده ۱۷ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها که در تاریخ ۱۳۸۴/۰۵/۰۵ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۲۸۴۸۸/ت/۳۲۵۶۱ هـ در تاریخ ۱۳۸۴/۰۵/۱۰ ابلاغ شده است، وزارت نیرو موظف به خریداری برق حاصل از بازیافت است. وزیر محترم

سرمایه‌گذاری در این نوع تولید به ازای هر کیلو وات ساعت برای ساعات اوج و عادی حداقل ششصد و پنجاه ریال و برای ساعات کم‌باری حداقل چهارصد و پنجاه ریال (حداکثر چهار ساعت در شبانه روز) در محل تولید مورد عمل قرار گیرد» (از ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۱۱-۳- «به‌منظور ترغیب مصرف‌کنندگان، به استفاده از تجهیزات، مجموعه‌ها و فرآیندهای با مصرف انرژی و آلودگی زیست‌محیطی کمتر^۱، برای مصرف‌کنندگان این موارد از محل منابع مالی ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی^۲ و نیز اعتبارات پیش‌بینی‌شده در لوایح بودجه سنواتی، مشوق‌های مالی در نظر گرفته می‌شود. آیین‌نامه اجرایی^۳ این ماده حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارتخانه‌های نفت و نیرو تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۱۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۱-۴- «تخصیص هرگونه اعتبار برای بازسازی و توسعه صنایع منوط به رعایت معیارها و مشخصات فنی و رعایت موازین زیست‌محیطی و پس از اخذ مجوز لازم از موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران است» (ماده ۱۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۱-۵- «وزارت نیرو باید اقدامات لازم را در خصوص توسعه حمل‌ونقل عمومی سبز با استفاده از موتورسیکلت‌های برقی و خودروهای برقی انجام دهد» (از جزء ۳ بند ۸ سیاست‌های کلی

نیرو در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۹ مصوبه «نرخ خرید تضمینی برق از نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک» را ابلاغ کردند. همچنین «ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای برقی و الکترونیکی» در تاریخ ۱۳۸۹/۰۶/۰۷ توسط شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب رسیده که با شماره ۲۹۹۶۸۵/۴۴۶۱۷ در تاریخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۶ ابلاغ شده است.

۱. ماده ۲۳ آیین‌نامه فنی در زمینه کنترل و کاهش آلودگی‌ها مصوب ۱۳۹۷ هیأت وزیران: وزارت نیرو موظف است تا پایان تیر ماه سال ۱۳۹۸ کلیه نیروگاه‌هایی که در طول سال ۱۳۹۷ به دلیل مصرف سوخت مازوت، بیش از سی روز حدود مجاز انتشار آلاینده‌ها را رعایت نکنند، با تأیید سازمان حفاظت محیط زیست به نصب تجهیزات کاهش نشر آلاینده‌های هوا مجهز کند. «ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای برقی و الکترونیکی» در تاریخ ۱۳۸۹/۰۶/۰۷ توسط شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب رسیده و با شماره ۲۹۹۶۸۵/۴۴۶۱۷ در تاریخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۶ ابلاغ شده است.

۲. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.

۳. آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده ۱۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۶۵۱۶۳/ت/۴۹۲۰۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۸ ابلاغ شده است.

محیط زیست^۱؛ ۱۳۹۴)، (از بند «ب» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۲؛ ۱۳۹۴)، (از بند «ش» ماده ۳۸ قانون برنامه ششم توسعه^۳؛ ۱۳۹۵) و (از ماده ۹ قانون هوای پاک^۴؛ ۱۳۹۶)؛

۱۱-۶- «دولت مکلف است سهم نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک با اولویت سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) با حداکثر استفاده از ظرفیت داخلی را تا پایان اجرای قانون برنامه به حداقل پنج درصد (۵٪) ظرفیت برق کشور برساند» (ماده ۵۰ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛

۱۱-۷- «وزارت نیرو مکلف است نسبت به توسعه، تولید و عرضه انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک و بهینه به‌نحوی اقدام نماید که حداقل سی درصد (۳۰٪) افزایش سالانه ظرفیت مورد نیاز برق کشور از انرژی‌های تجدیدپذیر تأمین شود» (ماده ۱۹ قانون هوای پاک؛ ۱۳۹۶)؛

۱۱-۸- «به‌منظور تسهیل، تشویق و توجیه سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات تبدیل پسماند عادی به انرژی از جمله زباله‌سوزی، گازی‌سازی، هاضم بی‌هوازی و گاز حاصل از محل‌های دفن و ساماندهی پسماندهای عادی در کشور نرخ خرید تضمینی برق حاصل از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی با پیشنهاد وزیران نیرو و کشور و تصویب

۱. جزء ۳ بند ۸ سیاست‌های کلی محیط زیست: گسترش اقتصاد سبز با تأکید بر توسعه حمل و نقل عمومی سبز و غیرفسیلی از جمله برقی و افزایش حمل و نقل همگانی به ویژه در کلان‌شهرها.

۲. بند «ب» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در بند ۱۰ شماره ۱۶ این کتاب، درج شده است.

۳. بند «ش» ماده ۳۸ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه: دولت موظف است اقدامات زیر را جهت حفاظت از محیط زیست به‌عمل آورد: اعطای تسهیلات و پیش‌بینی اعتبار لازم در بودجه سالانه جهت از رده خارج کردن سالانه ده درصد از موتورسیکلت‌های بنزینی و جایگزینی با موتورسیکلت‌های برقی.

۴. ماده ۹ قانون هوای پاک: وزارت کشور موظف است با همکاری وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت و امور اقتصادی و دارایی (گمرک جمهوری اسلامی ایران)، زمینه نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی شهری با اولویت شهرهای بالای دویست هزار نفر جمعیت را ظرف مدت پنج سال از محل منابع درآمدی ماده ۶ این قانون از طریق کمک بلاعوض، یارانه، تسهیلات یا صفر نمودن سود بازرگانی واردات خودروهای برقی - بنزینی (هیبریدی) و خودروهای الکتریکی و موتورسیکلت برقی، به انجام برساند.

تبصره - خودروهای برقی - بنزینی، موتورسیکلت و خودروهای الکتریکی تولید داخل از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف می‌باشند.

شورای اقتصاد تعیین می‌شود» (ماده ۱ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش

غیر دولتی؛ ۱۳۹۹):

۹-۱۱- «تولیدکنندگان و واردکنندگان مواد اولیه، قطعات و کالاهایی که تمام یا قسمتی از آنها قابل بازیافت است، موظف به بازیافت پسماند حاصل از مواد و کالاهای خود هستند، در غیر این صورت موظفند یک در هزار ارزش کالای خود را در ابتدای زنجیره از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی به حساب متمرکز وجوه وزارت کشور نزد خزانه داری کل کشور واریز کنند. منابع وصولی در اختیار وزارت کشور قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور برای بازیافت پسماندهای حاصل از کالاهای مزبور (ایجاد تأسیسات منطقه‌ای تبدیل پسماند به مواد و انرژی) با اولویت مشارکت بخش خصوصی و با نظارت سازمان حفاظت محیط زیست مصرف شود» (ماده ۶ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی؛ ۱۳۹۹).

۱۲- برق پاک و تجدیدپذیر

۱۲-۱- «وزارت نیرو مکلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاهها و تولیدکنندگان بخشهای خصوصی و دولتی را با قیمتهای تضمینی خریداری نماید. نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید. در مورد نرخ برق تولیدی بخش‌های غیر دولتی از منابع انرژی‌های نو با توجه به جنبه‌های مثبت زیست محیطی و صرفه‌جویی‌های ناشی از عدم مصرف منابع انرژی فسیلی و به منظور تشویق سرمایه‌گذاری در این نوع تولید به ازاء هر کیلو وات ساعت برای ساعات اوج و عادی حداقل ششصد و پنجاه (۶۵۰) ریال و برای ساعات کم‌باری حداقل چهارصد و پنجاه (۴۵۰) ریال (حداکثر چهار ساعت در شبانه‌روز) در محل تولید مورد عمل قرار گیرد» (ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۱۲-۲- «وزارت نیرو موظف است به منظور حمایت از گسترش استفاده از منابع تجدیدپذیر انرژی^۱، شامل انرژی‌های بادی، خورشیدی، زمین‌گرمایی، آبی کوچک (تا ده مگاوات)، دریایی و زیست‌توده (مشمول بر ضایعات و زائدات کشاورزی، جنگلی، زباله‌ها و فاضلاب شهری، صنعتی، دامی، بیوگاز و بیومس) و با هدف تسهیل و تجمیع این امور، از طریق سازمان ذی‌ربط نسبت به عقد قرارداد بلندمدت خرید تضمینی^۲ از تولیدکنندگان غیردولتی برق از منابع تجدیدپذیر اقدام نماید.

تبصره ۱- قیمت و شرایط خرید برق تولیدی از منابع تجدیدپذیر به پیشنهاد وزارت نیرو و تصویب هیأت وزیران تعیین می‌شود؛

تبصره ۲- شرکت‌های تابعه وزارت نیرو اعم از شرکت‌های برق منطقه‌ای و نیز شرکت‌های توزیع موظفند با هماهنگی شرکت مدیریت شبکه برق ایران نسبت به تحویل و خرید برق از سازمان مربوطه اقدام نمایند؛

تبصره ۳- منابع مالی مورد نیاز برای خرید تضمینی برق تولیدی از منابع تجدیدپذیر از محل ارزش سوخت صرفه‌جویی شده بر اساس سوخت‌های وارداتی مایع و قیمت‌های صادراتی گاز و منافع حاصل از عدم تولید آلاینده‌ها و حفاظت از محیط زیست به ازای برق تولیدی این قبیل نیروگاه‌ها تأمین و به وزارت نیرو پرداخت می‌شود» (ماده ۶۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی^۳ و تبصره‌های آن؛ ۱۳۸۹)؛

تبصره ۴- «منابع تجدیدپذیر انرژی شامل انرژی بادی، خورشیدی، زمین‌گرمایی، آبی کوچک (تا ده مگاوات)، دریایی و زیست‌توده (بیومس): اجزای قابل تجزیه زیستی از محصولات،

۱. شورای عالی اداری مصوبه‌ای با عنوان «انجام مطالعات و تحقیقات درباره انرژی‌های نو (تجدیدپذیر) و بهره‌برداری مؤثر از آن در کشور» به تصویب رساند که با شماره ۱۷۸۶۰۷/۱۹۰۱/۱۷۸۶۰۷ در تاریخ ۱۳۸۳/۰۹/۲۸ ابلاغ شده است. هیأت وزیران نیز در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۸ تصویب‌نامه‌ای با عنوان «تأمین بیست درصد برق مصرفی وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی از انرژی‌های تجدیدپذیر» به تصویب رساند که با شماره ۷۸۲۵۰/ت/۵۱۹۰۴ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۳۱ ابلاغ شده است.

۲. در راستای اجرای وظایف وزارت نیرو در زمینه خرید تضمینی برق، وزیر محترم نیرو در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۹ مصوبه «نرخ خرید تضمینی برق از نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک» را ابلاغ کردند.

۳. آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده ۶۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۳۴۴۰/ت/۵۲۳۷۵ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۱ ابلاغ شده است.

پسماندها^۱ و زائدات کشاورزی «شامل مواد گیاهی و دامی»، جنگل‌ها و صنایع وابسته و همچنین زائدات صنعتی و شهری قابل تجزیه که قابلیت تولید برق، حرارت، سوخت‌های مایع، سوخت‌های گازی و انواع کاربردهای مفید شیمیایی را دارا می‌باشد) هیدروژنی، پیل سوختی^۲ و سایر منابع حاصل از انرژی‌های تجدیدشونده و پاک می‌باشد» (تبصره ۱ ماده ۱ قانون اساسنامه

سازمان انرژی‌های تجدید پذیر و بهره‌وری انرژی برق؛ ۱۳۹۵):

۱۲-۳- «وزارت نیرو موظف است به منظور ترویج کاربرد اقتصادی منابع تجدیدشونده انرژی در سامانه‌های مجزای از شبکه از قبیل آبگرمکن خورشیدی، حمام خورشیدی، تلمبه بادی، توربین بادی، سامانه‌های فتوولتائیک، حمایت لازم را به صورت عمومی اعلام و از محل بودجه‌های مصوب سالانه خود یا منابع مذکور در ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی^۳ تأمین و پرداخت نمایند» (ماده ۶۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۲-۴- «دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک، عوارض مصرف هر کیلووات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش‌بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و صد درصد آن، صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود» (ماده ۵ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴):

۱۲-۵- «دولت مکلف است سهم نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک با اولویت سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) با حداکثر استفاده از ظرفیت داخلی را تا پایان اجرای قانون برنامه پنج‌ساله ششم به حداقل پنج درصد (۵٪) ظرفیت برق کشور برساند» (ماده ۵۰ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵):

۱. آیین‌نامه اجرایی موضوع بند «س» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مصوب ۱۳/۰۳/۱۳۹۷ هیأت وزیران، به تفصیل به تولید برق از پسماندها و وظایف وزارت نیرو و نفت در این خصوص پرداخته است. این تصویب‌نامه با شماره ۳۳۸۸۹/ت/۵۵۲۵۲ هـ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۲ ابلاغ شده است.

۲. «سند راهبرد ملی توسعه فناوری پیل سوختی کشور» در تاریخ ۱۳۸۶/۰۴/۰۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۵۳۱۱۹/ت/۳۴۴۸۹ هـ در تاریخ ۱۳۸۶/۰۴/۰۹ ابلاغ شده است.

۳. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.

۱۲-۶- «وزارت نیرو مکلف است نسبت به توسعه، تولید و عرضه انرژی های تجدیدپذیر و پاک بهینه به نحوی اقدام نماید که حداقل سی درصد افزایش سالانه ظرفیت مورد نیاز برق کشور از انرژی های تجدیدپذیر تأمین شود» (ماده ۱۹ قانون هوای پاک؛ ۱۳۹۶)؛

۱۲-۷- «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۰ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد (۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می باشند.

منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی های تجدیدپذیر و بهره وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه داری کل کشور واریز می شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری های تجدید پذیر و تکمیل نیروگاه بادی میل نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۱۲-۸- «در اجرای ماده (۶۱) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی، دولت مکلف است سوخت صرفه جویی شده یا حواله آن در نیروگاه های تجدیدپذیر را با تأیید سازمان انرژی های تجدیدپذیر و بهره وری انرژی برق (ساتبا) تا سقف بیست و پنج هزار میلیارد (۲۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به سرمایه گذاران جهت فروش یا عرضه در بورس انرژی تحویل نماید» (بند «ی» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰؛ ۱۳۹۹).

۱۳ - برق هسته‌ای

۱۳-۱- «سازمان انرژی اتمی ایران موظف به ایجاد نیروگاه‌های اتمی و بهره‌برداری^۱ از آن‌ها برای کمک به تأمین نیروی برق مورد نیاز کشور است» (بند «و» ماده ۳ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳):

۱۳-۲- «دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است در چارچوب معاهده (N.P.T) و قوانین بین‌المللی با بهره‌گیری از اندیشمندان، محققین و امکانات داخلی و بین‌المللی و همچنین پیگیری اجرای تعهدات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و کشورهای برخوردار از این فناوری در برابر کشورهای عضو معاهده منع تولید و تکثیر سلاح‌های هسته‌ای (N.P.T) نسبت به برخوردار نمودن کشور از فناوری هسته‌ای صلح‌آمیز از جمله تأمین چرخه سوخت جهت بیست هزار مگاوات برق هسته‌ای اقدام نماید.

سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در مورد تربیت نیروی انسانی متخصص، اولویت‌بندی در فناوری و تحقیقات هسته‌ای توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان انرژی اتمی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید» (ماده واحد قانون دستیابی به فناوری هسته‌ای صلح‌آمیز؛ ۱۳۸۴):

۱۳-۳- «دولت مکلف است از طریق سازمان انرژی اتمی ایران در راستای ارتقای آگاهی‌ها و پذیرش اجتماعی و مشارکت‌افزایی در دستیابی به توسعه پایدار برق هسته‌ای و هماهنگی اجتماعی خود اقدامات لازم را طبق قوانین و مقررات مربوطه در این خصوص، با اولویت مناطق دارای ساختگاه هسته‌ای به عمل آورد.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی مربوطه^۲ با پیشنهاد سازمان انرژی اتمی ایران به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (بند «پ» ماده ۴۸ قانون برنامه ششم توسعه و تبصره آن؛ ۱۳۹۵):

۱. مستند به بند «و» ماده ۳ قانون سازمان انرژی اتمی ایران مصوب ۱۳۵۳ بهره‌برداری از نیروگاه‌های اتمی برای کمک به تأمین نیروی برق مورد نیاز کشور از جمله وظایف آن سازمان است که برابر بند «ص» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو اصلاحی ۱۳۵۷ بهره‌برداری از نیروگاه‌های اتمی، وظیفه وزارت نیرو تعیین گردید.

۲. آیین‌نامه اجرایی بند «پ» ماده ۴۸ قانون برنامه ششم توسعه در تاریخ ۱۳۹۸/۰۴/۱۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۴۸۳۵۶/ت/۵۵۶۵۴ در تاریخ ۱۳۹۸/۰۴/۲۴ ابلاغ شده است.

۱۳-۴- «به منظور تأمین منابع لازم برای انجام هزینه‌های مدیریت سوخت مصرف شده و پسماندهای حاصل از فعالیت، برچینش و حوادث اضطراری در تأسیسات هسته‌ای به سازمان انرژی اتمی (شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران) اجازه داده می‌شود با موافقت رئیس این سازمان تا معادل چهار درصد (۴٪) از درآمد حاصل از فروش برق نیروگاه‌های هسته‌ای کشور را مستقیماً به حساب شرکت نزد خزانه‌داری کل کشور تحت عنوان حساب «اندوخته احتیاطی» که در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود منظور دارد، استفاده موقت از منابع حساب اندوخته احتیاطی به‌نحوی که در بودجه سنواتی معین می‌گردد برای خرید اوراق مشارکت و صکوک اسلامی منتشر شده در کشور اعم از ریالی و ارزی بلامانع است و سود حاصل از خرید اوراق یاد شده نیز مستقیماً به حساب «اندوخته احتیاطی» موضوع این ماده منظور می‌شود. مبالغ منظور شده به حساب اندوخته یاد شده مشمول پرداخت مالیات بر درآمد و سود سهام یا سود سهم دولت نمی‌باشد و استفاده از منابع اندوخته احتیاطی با موافقت رئیس سازمان انرژی اتمی ایران منحصرماً برای انجام هزینه‌های عملیات جاری و سرمایه‌ای پیش‌بینی شده در این ماده مجاز می‌باشد و معادل هزینه‌های عملیات جاری انجام شده از مانده حساب «اندوخته احتیاطی» کسر می‌شود» (ماده ۶۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور؛ ۱۳۹۵).

۱۴ - بهره‌وری انرژی

۱۴-۱- «دولت مکلف است سی درصد (۳۰٪) خالص وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض، یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجرای موارد زیر هزینه کند:

یک - بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه‌جویی و رعایت الگوی مصرف که توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط معرفی می‌شود؛

۱. آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۱۳ توسط هیأت وزیران به تصویب رسیده و با شماره ۳۳۹۲۱/ت/۵۴۷۰۵ هـ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۲ ابلاغ شده است.

دو- اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی^۱ (بند «ب» ماده ۸ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸)؛

۱۴-۲- «وزارت نیرو موظف است طرح‌های مرتبط با افزایش بازده انرژی موضوع مواد ۴۴ تا ۶۰ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی را متناسب با میزان افزایش بازده از حمایت‌های مقرر در این قانون که به صورت عمومی اعلام می‌شود بهره‌مند سازد» (ماده ۵۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱۴-۳- «وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های متولی زیربخش‌های تأمین و مصرف انرژی موظفند با هماهنگی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، راهکارهای بهبود بهره‌وری موضوع این قانون را ارائه و اجرا نمایند» (ماده ۷۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱۴-۴- «به منظور حمایت از اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف و ارتقای کارایی انرژی در چهارچوب اهداف و مواد قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود از محل صرفه‌جویی‌های ناشی از اجرای این قانون، بودجه‌های سنواتی و منابع داخلی شرکت‌های دولتی تابعه، تسهیلات مالی لازم را تأمین نمایند. مقدار تسهیلات مالی این ماده توسط شورای عالی انرژی تعیین می‌شود» (ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱۴-۵- «وزارت نیرو موظف است سالانه گزارشی از میزان اثر بخشی سیاست‌ها و اقدامات مربوط به صرفه‌جویی انرژی به تفکیک حامل‌ها و بخش‌های اقتصادی مصرف‌کننده انرژی را به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور جهت جمع‌بندی و انعکاس آن به هیأت وزیران و مجلس شورای اسلامی، ارسال دارد» (ماده ۷۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱. مطابق با تصویبنامه با عنوان «اقدام کلیه دستگاه‌های اجرایی نسبت به انجام تمهیدات لازم جهت تحقق مفاد سند ملی راهبرد انرژی کشور» که در تاریخ ۱۳۹۶/۰۴/۲۸ توسط هیأت وزیران به تصویب رسیده و با شماره ۵۳۷۷۲/ت/۵۴۴۹۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۰۷ ابلاغ شده است، کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال، توزیع و مصرف انرژی تا سطح استانداردهای ملی از جمله راهبردهای کلی بخش انرژی محسوب می‌شود. بخشنامه‌ای نیز درخصوص موظف نمودن دستگاه‌های اجرایی به صرفه‌جویی در مصرف آب و برق و دیگر حامل‌های انرژی، با شماره ۴۰۰۸۱/۴۳۷۲۰ در تاریخ ۱۳۸۷/۰۳/۲۶ ابلاغ شده است که دربردارنده وظایفی برای وزارت نیرو در این زمینه است.

۱۴-۶- «صرفه‌جویی انرژی از طریق اولویت دادن به افزایش بهره‌وری در تولید، انتقال و مصرف انرژی در ایجاد ظرفیت‌های جدید تولید انرژی؛ انجام مطالعات جامع و یکپارچه سامانه انرژی کشور به منظور بهینه‌سازی عرضه و مصرف انرژی؛ تدوین برنامه ملی بهره‌وری انرژی و اعمال سیاست‌های تشویقی نظیر حمایت مالی و فراهم کردن تسهیلات بانکی برای اجرای طرح‌های بهینه‌سازی مصرف و عرضه انرژی و شکل‌گیری نهادهای مردمی و خصوصی برای ارتقای کارایی انرژی؛ پایش شاخص‌های کلان انرژی با ساز و کار مناسب؛ بازرگری و تصویب قوانین و مقررات مربوط به عرضه و مصرف انرژی، تدوین و اعمال استانداردهای اجباری ملی برای تولید و واردات کلیه وسایل و تجهیزات انرژی‌بر و تقویت نظام نظارت بر حسن اجرای آن‌ها و الزام تولیدکنندگان به اصلاح فرآیندهای تولیدی انرژی‌بر؛ افزایش بازدهی نیروگاه‌ها، متنوع‌سازی منابع تولید برق و افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین؛ گسترش تولید برق از نیروگاه‌های تولید پراکنده، کوچک مقیاس و پربازده برق و تولید هم‌زمان برق و حرارت» (بند ۷ سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف؛ ۱۳۸۹)؛

۱۴-۷- «به منظور افزایش توان دفاعی کشور در تراز قدرت منطقه‌ای و تأمین امنیت ملی در صورت موافقت فرماندهی کل قوا، اقدامات زیر از طریق نیروهای مسلح با همکاری دولت معمول می‌شود:

پنج- صرفه‌جویی و بهینه‌سازی موارد هزینه از جمله در حوزه‌های انرژی، آب و برق نیروهای

مسلح» (جزء ۵ بند «الف» ماده ۴۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ای کشور؛ ۱۳۹۵)؛

۱۴-۸- «دولت مکلف است به منظور افزایش ارزش افزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش و کاهش شدت انرژی «مصرف انرژی برای واحد تولید» در طول اجرای قانون برنامه، اقدامات زیر را انجام دهد:

یک- ترتیبی اتخاذ نماید که سالانه تلفات انرژی در بخش ساختمان، پنج درصد (۵٪) کاهش

یابد.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی^۱ این جزء ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارتخانه‌های نیرو، راه و شهرسازی و نفت تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد»

(جزء ۱ بند «الف» ماده ۴۴ قانون برنامه ششم توسعه و تبصره آن؛ ۱۳۹۵):

۹-۱۴- «منظور از ارتقای بهره‌وری انرژی، استفاده بهینه و منطقی از انرژی است به گونه‌ای که بدون کاهش رفاه اجتماعی و سطح تولید ملی بتوان از اتلاف آن از نقطه تولید تا پایان مصرف جلوگیری نمود و موجب افزایش کارایی و اثربخشی در مصرف انرژی، استفاده اقتصادی از آن، بهره‌برداری بهتر، کمک به توسعه پایدار، حفظ بیشتر منابع فسیلی و محیط زیست شود» (تبصره ۲ ماده ۱ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق؛ ۱۳۹۵).

۱۵- بهره‌وری در تولید برق

۱-۱۵- «معیارها و مشخصات فنی و استاندارد اجباری انرژی تجهیزات و ماشین‌آلات انرژی‌بر و فرآیندهای صنعتی، معدنی و کشاورزی، همچنین استاندارد کیفیت انواع سوخت‌های مصرفی و برق به ترتیبی که تولیدکنندگان و واردکنندگان موارد مذکور ملزم به رعایت آن باشند توسط کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های نفت، نیرو، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و سازمان حفاظت محیط زیست و وزارتخانه‌های ذی‌ربط تدوین می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره - مسئولیت کارگروه موضوع این ماده در زمینه سوخت و احتراق، با وزارت نفت و در زمینه انرژی الکتریکی با وزارت نیرو است» (ماده ۱۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و تبصره آن؛

۱۳۸۹):

۱. آیین‌نامه اجرایی جزء ۱ بند «الف» ماده ۴۴ قانون برنامه ششم توسعه در تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۲۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در همین تاریخ با شماره ۱۴۲۸۹۸/ت/۵۵۷۸۰ ه ابلاغ شده است.

۲. وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند با همکاری وزارت راه و شهرسازی و سازمان ملی استاندارد ایران، در چهارچوب کارگروه ماده (۱۱) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی، نسبت به بازنگری استاندارد برچسب انرژی ساختمان‌ها اقدام نمایند به نحوی که تعیین الگوی مصرف انرژی ساختمان با استفاده از قبوض مصرف (تفکیک شده برق و گاز) امکان‌پذیر باشد (بند «الف» ماده ۴ الگوی مصرف برق و گاز طبیعی مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ شورای عالی انرژی کشور).

۱۵-۲- «به منظور همسوسازی رفتار بنگاه‌های تولید برق با منافع ملی، قیمت فروش سوخت به نیروگاه‌های با بازده متوسط سالانه برق و حرارت سی درصد (۳۰٪) و کمتر، با بیست درصد (۲۰٪) افزایش نسبت به قیمت تعیین شده در قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و قیمت فروش سوخت به نیروگاه‌های با بازده متوسط سالانه تولید برق و حرارت هفتاد درصد (۷۰٪) و بیشتر، با بیست درصد (۲۰٪) تخفیف نسبت به قیمت تعیین شده در قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تعیین می‌گردد. سایر نیروگاه‌ها رقم متناسبی را که با افزایش بازده نیروگاه کاهش می‌یابد و بر اساس آیین‌نامه مربوط، به عنوان بهای سوخت می‌پردازند. مبالغ اضافی دریافتی پس از کسر مبالغ تخفیف داده شده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا صرف توسعه بازیافت تلفات نیروگاه‌ها شود» (ماده ۵۰ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱۵-۳- «به کلیه وزارتخانه‌ها به ویژه وزارت نفت و نیرو و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن‌ها اجازه داده می‌شود سالانه تا سقف یکصد میلیارد دلار به صورت ارزی و پانصد هزار میلیارد ریال به صورت ریالی که هر ساله تا سقف نرخ تورم سال قبل تعدیل می‌گردد، در موارد مربوط به بندهای ذیل این ماده که سرمایه‌گذاری یا اقدام اشخاص حقیقی یا حقوقی خارجی یا داخلی با اولویت بخش‌های خصوصی یا تعاونی به تولید، صادرات، ارتقای کیفیت، صرفه‌جویی یا کاهش هزینه در تولید کالا یا خدمت و زمان و بهبود کیفیت محیط زیست و یا کاهش تلفات جانی و مالی می‌انجامد برای نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی و کالاهای و خدمات قابل صادرات یا واردات به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی به نرخ روز ارز بازار آزاد یا معادل ریالی آن با احتساب حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه و برای سایر موارد با قیمت‌های غیریارانه‌ای با احتساب حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه قرارداد منعقد کنند. دولت مکلف است:

یک - کالا یا خدمت تولید شده یا صرفه‌جویی شده و منافع یا ارزش حاصله را حسب مورد و از محل درآمد، صرفه‌جویی، منافع یا ارزش حاصله خریداری کند؛

دو - اصل و سود سرمایه‌گذاری و حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه یا منافع اقدام موضوع این ماده را به آنان پرداخت نماید. در صورت تأمین تمام یا بخشی از منابع مورد نیاز اجزای ۱ و ۲ از بودجه کل کشور، ضمن مبادله موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و

برنامه‌ریزی کشور از طریق خزانه‌داری کل کشور اقدام می‌شود. اشخاص فوق می‌توانند طبق قرارداد یا مجوز صادره نسبت به فروش کالا یا خدمت تولیدشده یا صرفه‌جویی شده و منافع یا ارزش حاصله از سرمایه‌گذاری یا اقدام در داخل یا خارج کشور و یا بهره‌برداری و استفاده از آن‌ها اقدام نمایند:

الف - تبدیل در جای نفت و گاز و میعانات گازی به محصول یا برق» (از بند «الف» ماده ۱۲

قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

ب - «طرح‌های احداث نیروگاه با بازدهی (راندمان) بالا، افزایش تولید و بازدهی حرارتی نیروگاه‌ها که منجر به افزایش بازدهی حرارتی شود، با اولویت نصب بخش بخار در نیروگاه‌های چرخه‌ای (سیکل) ترکیبی اعم از ترکیب برق و گرما (CHP) و ترکیب برق، سرما و گرما (CCHP) و مولدهای مقیاس کوچک (DG)، توسعه استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، کاهش تلفات انرژی در تولید، انتقال و توزیع، بهینه‌سازی و صرفه‌جویی در مصرف برق و انرژی، برقی کردن چاه‌های کشاورزی با اولویت استفاده از منابع انرژی‌های نو از جمله انرژی خورشیدی، جایگزینی مصرف برق به جای گاز یا فرآورده‌های نفتی در مناطقی که توجیه اقتصادی دارد و افزایش سهم صادرات و عبور (ترانزیت) برق، تولید برق از تلفات گاز و سوخت کارخانجات» (بند «پ» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

سه - «سایر طرح‌هایی که به ارتقای کیفیت یا کمیت کالاها و خدمات تولیدی یا صرفه‌جویی و جلوگیری از هدر رفتن سرمایه‌های انسانی، مالی، محیط زیست و زمان منجر می‌شوند» (بند «ث» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

تبصره ۱ - «توجیه فنی و اقتصادی و زیست‌محیطی، زمان‌بندی اجرا و بازپرداخت و سقف تعهد دولت در هر یک از طرح‌هایی که نیاز به تعهد دولت دارد با پیشنهاد وزارتخانه ذی‌ربط به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد. شورای اقتصاد مکلف است حداکثر تا مدت یک ماه پس از وصول هر طرح به دبیرخانه آن، رسیدگی و تعیین تکلیف کند» (تبصره ۱ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

تبصره ۲ - «صندوق توسعه ملی و بانک‌های عامل موظفند به طرح‌های دارای توجیه فنی و اقتصادی^۱ این ماده با اولویت، تسهیلات ارزی و ریالی پرداخت نمایند» (تبصره ۲ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۳ - «در مواردی که سرمایه‌گذاری یا اقدامات اشخاص موضوع این ماده منجر به افزایش درآمد عمومی و یا کاهش هزینه‌های عمومی شود، تعهد بازپرداخت اصل و سود سرمایه‌گذاری و حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه یا منافع و عواید حاصل از اقدامات، به میزان و ترتیبی که به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد به عهده دولت است. وزارت نفت مکلف است حقوق متعلق به سرمایه‌گذار یا اقدام‌کننده را مطابق مصوبه شورای اقتصاد از محل افزایش درآمد حال یا آتی یا کاهش هزینه‌ها، حسب مورد به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی (برای سوخت) و در سایر موارد، وزارتخانه‌های ذی‌ربط و شرکت‌های تابعه موظفند به سرمایه‌گذار یا اقدام‌کننده، پرداخت کنند و هم‌زمان به حساب بدهکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و تسویه حساب نمایند. در مواردی که در اثر سرمایه‌گذاری یا اقدامات موضوع این ماده، درآمد دستگاه‌های اجرایی یا شرکت‌های دولتی کاهش یابد، دولت مکلف به جبران معادل کاهش درآمد دستگاه‌های اجرایی یا شرکت‌های دولتی مربوط است. حکم این تبصره شامل بندهای «الف» و «ب» ماده ۸۲ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه^۲ نمی‌گردد» (تبصره ۳ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۴ - «در اجرای بندهای این ماده اولویت با سرمایه‌گذارانی است که نفت خام، میعانات گازی و یا فرآورده‌های نفتی را برای تسویه تعهدات دولت قبول می‌کنند» (تبصره ۵ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

۱. جایگاه ویژه طرح‌های نوآورانه را در تبصره ۴ ماده واحده قانون بودجه ۱۳۹۸ کل کشور، ملاحظه کنید.

۲. بندهای «الف» و «ب» ماده ۸۲ قانون برنامه پنجم توسعه:

الف: استفاده دستگاه‌های اجرایی از تسهیلات مالی خارجی در طول برنامه در قالب قوانین بودجه سنواتی مجاز است. سهمیه‌های باقیمانده تسهیلات مصوب بیع متقابل و تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) مربوط به برنامه‌های سوم و چهارم (با رعایت ضوابط اسلامی از جمله تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام) در طول برنامه پنجم نیز به قوت خود باقی است.

ب: به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود برای تأمین منابع مالی طرح‌های خود از روش بیع متقابل با رعایت اصل عدم تضمین بازگشت تعهدات ایجاد شده توسط دولت، بانک مرکزی و بانک‌های دولتی پس از تصویب شورای اقتصاد استفاده نمایند.

تبصره ۵- «ارزش سوخت و یا انرژی صرفه‌جویی شده بر اساس نوع و ترکیب سوخت مصرفی در دوره یک سال قبل از انعقاد قرارداد و طبق قیمت‌های صادراتی و یا وارداتی محاسبه و منظور می‌شود» (تبصره ۶ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

تبصره ۶ - «به وزارتخانه‌های مذکور اجازه داده می‌شود در صورت نیاز آب، برق، گاز و فرآورده‌های نفتی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای تولید یا صرفه‌جویی شده را از اشخاص حقیقی یا حقوقی غیردولتی، خصوصی یا تعاونی حسب مورد به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی (برای سوخت) و برای سایر موارد به قیمت‌های غیریارانه‌ای از آنان و یا سایر سرمایه‌گذاران در این زمینه خریداری یا برای ایجاد اشتغال و اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان و هر شهرستان سرمایه‌گذاری کنند. در صورت تمایل سرمایه‌گذار می‌تواند کالا یا خدمت تولید یا صرفه‌جویی شده را در داخل یا خارج به فروش برساند» (تبصره ۷ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

«آیین‌نامه اجرایی^۱ این ماده به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (از ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۱۵-۴- «به منظور اجرای طرح‌های افزایش ظرفیت نیروگاه‌ها و استفاده از حداکثر امکانات موجود کشور و کاهش وابستگی تولید برق به گاز و نفت، احداث و توسعه نیروگاه حرارتی زغال‌سوز و تبدیل برج تر به برج خشک نیروگاه‌های بخاری با اولویت کامل مشمول بند «پ» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۲ مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ می‌شود» (ماده ۱ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۱۵-۵- «وزارت نیرو موظف است به منظور افزایش بازدهی و ضریب بهره‌وری نیروگاه‌ها: یک - موافقت اصولی برای ایجاد نیروگاه‌ها با بازدهی پنجاه و پنج تا شصت درصد صادر نماید.

دو- قیمت خرید برق را با توجه به ساز و کار بازار در بورس تعیین نماید.

۱. آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۲۱ توسط هیأت وزیران به تصویب رسیده و با شماره ۶۷۵۷۳/ت/۵۲۰۹۹ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۰۵/۲۷ ابلاغ شده است.

۲. بند «پ» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در بند ۳ شماره ۱۵ این کتاب، درج شده است.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی^۱ این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو، نفت و سازمان^۲ تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

احکام این ماده در طول اجرای قانون برنامه، بر ماده ۱ قانون الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۳، حاکم است» (بند «ب» ماده ۴۴ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۵).

۱۵-۶- «در صورت افزایش عواید حاصل از جزء (۱) این بند^۴ نسبت به ردیف‌های مصوب فوق‌الذکر، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است منابع حاصله را به ردیف ۲۱۰۱۱۲ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. دولت موظف است از ابتدای مهرماه سال ۱۴۰۰ منابع حاصله را در سقف اعتبارات بودجه عمومی صرف افزایش تخصیص برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این قانون به ویژه اصلاح نقاط حادثه‌خیز درون و برون شهری و احداث تقاطع‌های غیرهمسطح مورد نیاز در ورودی شهرها، طرح هادی و بهسازی روستایی، توسعه زیرساخت‌های آموزش، طرح‌های توسعه زیرساخت‌های آموزش الکترونیک مدارس، بهسازی و نوسازی مدارس تخریبی و دانشگاه‌ها و مدارس حوزه‌های علمیه برادران و خواهران و جامعه‌المصطفی، هسته‌ای، واحدهای دوم و سوم نیروگاه اتمی بوشهر، حمل و نقل عمومی، راه‌های روستایی، تولیدی، زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، دولت الکترونیک، آموزش، آموزش‌های مهارتی و مهارت‌پروری و مهارت‌آموزی سربازان وظیفه، سلامت با اولویت حمایت از بیماران دارای بیماری‌های خاص و بیماری سالک، جمعیت، محیط زیست و مهار (کنترل) آب و سیلاب، آب و فاضلاب با اولویت مناطق روستایی و

۱. تا پاییز سال ۱۴۰۰ هنوز این آیین‌نامه به تصویب نرسیده است.

۲. منظور سازمان برنامه و بودجه کشور است.

۳. قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، ۸۶ ماده دارد که در تاریخ ۴ اسفند ۱۳۹۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و در روزنامه رسمی شماره ۱۵۶۸۲۲ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۳ منتشر شده است.

۴. بند ۱ بند «ب» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰: سقف منابع حاصل از ارزش صادرات نفت مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۱، میعانات گازی و خالص صادرات گاز مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۲ و منابع مربوط به سه درصد (۳٪) مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۹ جدول شماره (۵) این قانون معادل یک میلیون و نهصد و نود و دو هزار و هفتصد و بیست میلیارد (۱,۹۹۲,۷۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. صادرات فرآورده‌های نفتی مشمول این حکم نمی‌باشد. دستگاه‌های اجرایی ملی مجاز به استفاده هزینه‌ای از منابع سه درصد (۳٪) مناطق نفت خیز، گازخیز و توسعه نیافته نمی‌باشند.

عشایری، تأمین آب شرب شهرها و روستاها، توسعه و بازتوانی نیروگاههای برق، بافت فرسوده، بازآفرینی شهری و تحقیقات کاربردی بخش کشاورزی با اولویت حوزه دانش‌بنیان، تحقیقات کاربردی به ویژه دفاعی و هزینه‌های معیشت و سلامت و کاهش آثار منفی کرونا نماید» (بند ۲ بند «ب» تبصره ۱ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۱۵-۷- «به شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود با رعایت ملاحظات امنیتی کشور از محل واگذاری بخشی از املاک و دارایی‌های خود نسبت به تأمین مالی طرح‌های نوسازی تأسیسات و شبکه فرسوده آب و برق کشور از جمله مناطق کمتر توسعه‌یافته و طرح‌های نیمه تمام تا سقف هفتاد هزار میلیارد (۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۷۰) ریال اقدام کنند» (بند «ط» تبصره ۱۵ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۱۶- بهره‌وری در مصرف برق

۱۶-۱- «دولت مکلف است سی درصد خالص وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض، یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجرای موارد زیر هزینه کند:

یک- بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه‌جویی و رعایت الگوی مصرف که توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط معرفی می‌شود؛

دو- اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی» (بند «ب» ماده ۸ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸)؛

۱۶-۲- «موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است کلیه اقدامات لازم و پیش‌بینی تمهیدات مورد نیاز برای اجرای استانداردها و معیارهای برچسب مصرف انرژی تجهیزات و وسایل انرژی بر برقی را با همکاری وزارت نیرو در زمینه برق و حرارت انجام دهد» (ماده ۱۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱. مطابق تبصره الحاقی به تصویب‌نامه مربوط به استخراج رمز ارزها (مصوب ۱۳/۰۷/۱۳۹۹ هیأت وزیران) سقف مجاز رمز ارز استخراج شده و قابل مبادله توسط هر واحد استخراج‌کننده، براساس میزان انرژی مصرف شده توسط آن واحد، طبق دستورالعملی است که توسط وزارت نیرو تدوین می‌شود.

۱۶-۳- «به منظور ترغیب مصرف‌کنندگان، به استفاده از تجهیزات، مجموعه‌ها و فرآیندهای با مصرف انرژی و آلودگی زیست‌محیطی کمتر، برای مصرف‌کنندگان این موارد از محل منابع مالی ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی^۱ و نیز اعتبارات پیش‌بینی شده در لوایح بودجه سنواتی، مشوق‌های مالی در نظر گرفته می‌شود. آیین‌نامه اجرایی^۲ این ماده حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارتخانه‌های نفت و نیرو تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۱۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۶-۴- «کلیه دستگاه‌های اجرایی، نهادها، مؤسسات، شرکت‌ها و واحدهای صنعتی دولتی و همچنین نیروهای نظامی و انتظامی موظفند تجهیزات و ماشین‌آلات مورد نیاز خود را بر اساس بهترین الگوی مصرف سطوح انرژی‌بری خریداری نمایند. آیین‌نامه اجرایی^۳ این ماده توسط شورای عالی انرژی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. کلیه وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند نسبت به حسن اجرای این ماده نظارت نمایند» (از ماده ۱۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛^۴ ۱۳۸۹):

۱۶-۵- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند پس از دریافت گزارش از مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، واحدهای صنعتی مشمول مقررات استاندارد اجباری را که در حد معیارهای تعیین شده در استاندارد نیستند مطابق ماده (۲۶)^۵ جریمه نمایند. در صورتی که تدوین و ابلاغ استانداردها توسط مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به تعویق افتد، وزارتخانه‌های نفت و نیرو می‌توانند رأساً و یا از طریق مشاوران طرف قرارداد بر اساس نمونه‌گیری تصادفی یا روش‌های دیگر مندرج در استانداردهای مصوب، بازرسانی را برای

۱. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.

۲. آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۶۵۱۶۳/ت/۴۹۲۰۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۸ ابلاغ شده است.

۳. هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۶/۰۵/۱۱ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی را تصویب کرد که با شماره ۵۴۵۲۴/ت/۵۸۶۵۸ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۶ ابلاغ شده است. هیأت وزیران این آیین‌نامه را در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۶ اصلاح نمود که با شماره ۷۸۸۶۳/ت/۵۴۶۶۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۸ ابلاغ شده است.

۴. ماده ۱۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در زیرنویس بند ۲ شماره ۷ این کتاب، درج شده است.

۵. ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۶ شماره ۱۶ این کتاب درج شده است.

نظارت بر نحوه فعالیت‌های واحدهای انرژی و ارائه مشاوره و راهنمایی به واحدهای صنعتی موضوع ماده (۲۴)^۱ این قانون اعزام نمایند» (ماده ۲۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۶-۶- «واحدهای صنعتی در صورت عدم رعایت معیارها و مشخصات فنی و استانداردهای مصرف انرژی با تشخیص وزارتخانه‌های نفت، نیرو و صنایع و معادن، از سال شروع اصلاح الگوی مصرف بر اساس شرایط اقلیمی و فنی به صورت درصدی از قیمت فروش حامل‌های انرژی جریمه خواهند شد. وجوه اخذشده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز شده و در اجرای راهکارهای بهینه‌سازی بخش صنعت موضوع این قانون هزینه خواهد شد. آیین‌نامه^۲ مربوطه جهت اخذ جریمه‌ها و نحوه مصرف آن در چهارچوب قانون هدفمندکردن یارانه‌ها و قانون بودجه سالانه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۶-۷- «وزارت صنایع و معادن موظف است برای صدور مجوز ایجاد واحدهای صنعتی، تأییدیه رعایت مصرف ویژه انرژی را از وزارت نیرو دریافت نماید» (ماده ۵۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۶-۸- «دولت مکلف است هر ساله نسبت به کاهش مصرف ویژه انرژی بخش‌های صنعت، کشاورزی، حمل و نقل عمومی، تجاری و خانگی اقدام نماید و به صورت سالانه اطلاع‌رسانی کند» (ماده ۶۰ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۶-۹- «به منظور حمایت از اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف و ارتقای کارایی انرژی در چهارچوب اهداف و مواد این قانون به وزارتخانه‌های نفت و نیرو اجازه داده می‌شود از محل صرفه‌جویی‌های ناشی از اجرای این قانون، بودجه‌های سنواتی و منابع داخلی شرکت‌های

۱. ماده ۲۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: کلیه مصرف‌کنندگان انرژی با مصرف سالانه سوخت بیش از پنج میلیون متر مکعب گاز و یا سوخت مایع معادل آن و تقاضای (دیماند) قدرت الکتریکی بیش از یک مگاوات موظفند با ایجاد واحد مدیریت انرژی از طریق صرفه‌جویی یا استفاده از امکانات بخش خصوصی و یا بدون گسترش تشکیلات دولتی نسبت به انجام ممیزی انرژی و بهینه‌سازی مصرف انرژی و اجرای راهکارهای لازم جهت بهینه‌سازی مصرف انرژی به منظور دستیابی به معیارهای موضوع ماده (۱۱) این قانون اقدام نمایند.

۲. آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۳/۰۹/۲۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۱۶۸۹۱/ت/۵۰۵۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۰۸ ابلاغ شده است.

دولتی تابعه، تسهیلات مالی لازم را تأمین نمایند. مقدار تسهیلات مالی این ماده توسط شورای عالی انرژی تعیین می‌شود» (ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۶-۱۰- «به کلیه وزارتخانه‌ها به ویژه وزارتخانه‌های نفت و نیرو و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن‌ها اجازه داده می‌شود سالانه تا سقف یکصد میلیارد دلار به صورت ارزی و پانصد هزار میلیارد ریال به صورت ریالی که هر ساله تا سقف نرخ تورم سال قبل تعدیل می‌گردد، در موارد مربوط به بندهای ذیل این ماده که سرمایه‌گذاری یا اقدام اشخاص حقیقی یا حقوقی خارجی یا داخلی با اولویت بخش‌های خصوصی یا تعاونی به تولید، صادرات، ارتقای کیفیت، صرفه‌جویی یا کاهش هزینه در تولید کالا یا خدمت و زمان و بهبود کیفیت محیط زیست و یا کاهش تلفات جانی و مالی می‌انجامد برای نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی و کالاهای و خدمات قابل صادرات یا واردات به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی به نرخ روز بازار آزاد یا معادل ریالی آن با احتساب حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه و برای سایر موارد با قیمت‌های غیرارانه‌ای با احتساب حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه قرارداد منعقد کنند. دولت مکلف است:

یک - کالا یا خدمت تولیدشده یا صرفه‌جویی‌شده و منافع یا ارزش حاصله را حسب مورد و از محل درآمد، صرفه‌جویی، منافع یا ارزش حاصله خریداری کند؛

دو- اصل و سود سرمایه‌گذاری و حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه یا منافع اقدام موضوع این ماده را به آنان پرداخت نماید؛

در صورت تأمین تمام یا بخشی از منابع مورد نیاز اجزای (۱) و (۲) از بودجه کل کشور، ضمن مبادله موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور از طریق خزانه‌داری کل کشور اقدام می‌شود. اشخاص فوق می‌توانند طبق قرارداد یا مجوز صادره نسبت به فروش کالا یا خدمت تولیدشده یا صرفه‌جویی‌شده و منافع یا ارزش حاصله از سرمایه‌گذاری یا اقدام در داخل یا خارج کشور و یا بهره‌برداری و استفاده از آن‌ها اقدام نمایند» (از ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

«طرح‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی در بخش‌های مختلف از جمله صنعت با اولویت صنایع انرژی‌بر و حمل و نقل عمومی و ریلی درون و برون شهری و ساختمان، توسعه استفاده از

انرژی‌های تجدیدپذیر، گسترش استفاده از گاز طبیعی فشرده یا مایع یا گاز مایع‌شده با اولویت شهرهای بزرگ و مسیر راه‌های اصلی بین شهری، تولید و یا جایگزین کردن خودروهای کم‌مصرف و یا برقی با خودروهای پرمصرف و فرسوده و طرح‌هایی که به کاهش گازهای گلخانه‌ای منجر می‌شود، ماشین‌آلات و واحدهای تولیدی بخش کشاورزی^۱ (از بند «ب» ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴).

تبصره ۱ - «توجیه فنی و اقتصادی و زیست‌محیطی، زمان‌بندی اجرا و بازپرداخت و سقف تعهد دولت در هر یک از طرح‌هایی که نیاز به تعهد دولت دارد با پیشنهاد وزارتخانه ذی‌ربط به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد. شورای اقتصاد مکلف است حداکثر تا مدت یک ماه پس از وصول هر طرح به دبیرخانه آن، رسیدگی و تعیین تکلیف کند» (تبصره ۱ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴).

تبصره ۲ - «صندوق توسعه ملی و بانک‌های عامل موظفند به طرح‌های دارای توجیه فنی و اقتصادی این ماده با اولویت، تسهیلات ارزی و ریالی پرداخت نمایند» (تبصره ۲ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴).

تبصره ۳ - «در مواردی که سرمایه‌گذاری یا اقدامات اشخاص موضوع این ماده منجر به افزایش درآمد عمومی و یا کاهش هزینه‌های عمومی شود، تعهد بازپرداخت اصل و سود سرمایه‌گذاری و حقوق دولتی و عوارض قانونی و سایر هزینه‌های متعلقه یا منافع و عواید حاصل از اقدامات، به میزان و ترتیبی که به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد به عهده دولت است. وزارت نفت مکلف است حقوق متعلق به سرمایه‌گذار یا اقدام‌کننده را مطابق مصوبه شورای اقتصاد از محل افزایش درآمد حال یا آتی یا کاهش هزینه‌ها، حسب مورد به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی (برای سوخت) و در سایر موارد، وزارتخانه‌های ذی‌ربط و شرکت‌های تابعه موظفند به سرمایه‌گذار یا

۱. شورای عالی انرژی کشور در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۳۰ مصوبه‌ای با عنوان «رفع مشکلات اجرای ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» تصویب کرد که با شماره ۱۷۴۶۷۲۵ در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۱۹ ابلاغ شده است. همچنین شورای عالی انرژی در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۰۱/۲۳ مصوبه‌ای با عنوان «تقاضای وزارت نیرو مبنی بر ضمانت سوخت صرفه‌جویی شده به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی متقاضی استفاده از ظرفیت‌های قانونی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» به تصویب رساند که با شماره ۴۸۱۲۹۹ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۷ ابلاغ شده است.

اقدام کننده، پرداخت کنند و هم‌زمان به حساب بدهکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و تسویه حساب نمایند. در مواردی که در اثر سرمایه‌گذاری یا اقدامات موضوع این ماده، درآمد دستگاه‌های اجرایی یا شرکت‌های دولتی کاهش یابد، دولت مکلف به جبران معادل کاهش درآمد دستگاه‌های اجرایی یا شرکت‌های دولتی مربوط است. حکم این تبصره شامل بندهای «الف» و «ب» ماده ۸۲ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه^۱ نمی‌گردد» (تبصره ۳ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۴ - «در اجرای بندهای این ماده اولویت با سرمایه‌گذارانی است که نفت خام، میعانات گازی و یا فرآورده‌های نفتی را برای تسویه تعهدات دولت قبول می‌کنند» (تبصره ۵ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۵ - «ارزش سوخت و یا انرژی صرفه‌جویی شده بر اساس نوع و ترکیب سوخت مصرفی در دوره یک سال قبل از انعقاد قرارداد و طبق قیمت‌های صادراتی و یا وارداتی محاسبه و منظور می‌شود» (تبصره ۶ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۶ - «به وزارتخانه‌های مذکور اجازه داده می‌شود در صورت نیاز آب، برق، گاز و فرآورده‌های نفتی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای تولید یا صرفه‌جویی شده را از اشخاص حقیقی یا حقوقی غیردولتی، خصوصی یا تعاونی حسب مورد به قیمت‌های صادراتی یا وارداتی (برای سوخت) و برای سایر موارد به قیمت‌های غیریارانه‌ای از آنان و یا سایر سرمایه‌گذاران در این زمینه خریداری یا برای ایجاد اشتغال و اجرای طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در هر استان و هر شهرستان سرمایه‌گذاری کنند. در صورت تمایل سرمایه‌گذار می‌تواند کالا یا خدمت تولید یا صرفه‌جویی شده را در داخل یا خارج به فروش برساند» (تبصره ۷ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

تبصره ۷ - «به منظور کاهش هزینه‌ها و تشویق به کاهش مصرف در کالاها و خدمات یارانه‌ای به کلیه وزارتخانه‌ها به ویژه وزارتخانه‌های نفت و نیرو و شرکت‌های تابعه و وابسته‌ی ذی‌ربط به آن‌ها در این ماده اجازه داده می‌شود با تصویب شورای اقتصاد مصارف کمتر از حد معین، آب، برق، گاز، فرآورده‌های نفتی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای را با توجه به فصل، منطقه

۱. بندهای «الف» و «ب» ماده ۸۲ قانون برنامه پنجم توسعه در زیرنویس تبصره ۳ بند ۳ شماره ۱۵ این کتاب، درج شده است.

جغرافیایی، نوع مصرف و مصرف‌کنندگان، متناسب با کاهش مصرف به حداقل قیمت و یا صفر کاهش دهد. چگونگی اجرای این تبصره با پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی شامل تعیین حد معین برای مصارف مناطق جغرافیایی، نوع مصرف و مصرف‌کنندگان و مقدار و قیمت مصرف تا دو ماه پس از ابلاغ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به تصویب شورای اقتصاد^۱ می‌رسد» (تبصره ۸ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴).

«آیین‌نامه اجرایی^۲ این ماده به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (از ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴).

۱۷- بهره‌وری و رتبه‌بندی تولیدکنندگان برق

۱۷-۱- «دولت مکلف است با تشکیل کارگروهی مرکب از کارشناسان دولتی و غیردولتی نسبت به رتبه‌بندی تولیدکنندگان برق از نظر بازده و توزیع‌کنندگان آن از نظر میزان تلفات، اقدام نموده و سیاست‌های تشویقی و حمایتی مناسب را اتخاذ نماید» (از تبصره بند «ج» ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها^۳؛ ۱۳۸۸).

۱۷-۲- «وزارت نیرو موظف است به منظور افزایش بازدهی و ضریب بهره‌وری نیروگاه‌ها:

۱. تا پایان سال ۱۴۰۰ ضوابط اجرایی این تبصره به تصویب نرسیده است.
  ۲. آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۲۱ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۶۷۵۷۳/ت ۵۲۰۹۹ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۰۵/۲۷ ابلاغ شده است.
  ۳. بند «ج» ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و تبصره آن: میانگین قیمت فروش داخلی برق به‌گونه‌ای تعیین شود که به تدریج تا پایان برنامه پنجساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران معادل قیمت تمام‌شده آن باشد.
- تبصره - قیمت تمام‌شده برق، مجموع هزینه‌های تبدیل انرژی، انتقال و توزیع و هزینه سوخت با بازده حداقل سی و هشت درصد نیروگاه‌های کشور و رعایت استانداردها محاسبه می‌شود و هر ساله حداقل یک درصد به بازده نیروگاه‌های کشور افزوده شود به طوری که تا پنج سال از زمان اجرای این قانون به بازده چهل و پنج درصد برسد و همچنین تلفات شبکه‌های انتقال و توزیع تا پایان برنامه پنجساله پنجم توسعه به چهارده درصد کاهش یابد. دولت مکلف است با تشکیل کارگروهی مرکب از کارشناسان دولتی و غیردولتی نسبت به رتبه‌بندی تولیدکنندگان برق از نظر بازده و توزیع‌کنندگان آن از نظر میزان تلفات، اقدام نموده و سیاست‌های تشویقی و حمایتی مناسب را اتخاذ نماید.

یک - موافقت اصولی برای ایجاد نیروگاه‌ها با بازدهی پنجاه و پنج تا شصت درصد صادر نماید.

دو - قیمت خرید برق را با توجه به ساز و کار بازار در بورس تعیین نماید.
تبصره - آیین‌نامه اجرایی^۱ این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و نفت و سازمان^۲ تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
احکام این ماده در طول اجرای قانون برنامه، بر ماده ۱ قانون الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، حاکم است» (بند «ب» ماده ۴۴ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۵).

۱۸- بهره‌وری و شرکت‌های خدمات انرژی

«به منظور حمایت از شرکت‌های خدمات انرژی، هیأت وزیران موظف است بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نفت، نیرو، امور اقتصادی و دارایی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، آیین‌نامه‌های لازم را به طریقی که انگیزه کافی برای تشکیل و توسعه این‌گونه شرکت‌ها و خدمات مربوط به آن‌ها در کشور به وجود آید، حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب برساند. منابع مالی برای اجرای این ماده از محل ماده ۷۳ این قانون^۳ تأمین خواهد شد. همچنین دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۴ قانون خدمات کشوری^۴ می‌توانند برای انعقاد قراردادهای صرفه‌جویی انرژی از محل صرفه‌جویی‌های حاصله، ایجاد تعهد

۱. تا پاییز سال ۱۴۰۰ این آیین‌نامه اجرایی، به تصویب نرسیده است.

۲. منظور سازمان برنامه و بودجه کشور است.

۳. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.

۴. ماده ۴ قانون مدیریت خدمات کشوری: شرکت دولتی: بنگاه اقتصادی است که به موجب قانون برای انجام قسمتی از تصدی‌های دولت به موجب سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، جزو وظایف دولت محسوب می‌گردد ایجاد و بیش از پنجاه درصد سرمایه و سهام آن متعلق به دولت می‌باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی منفرداً یا مشترکاً ایجاد شده مادام که بیش از پنجاه درصد سهام آن منفرداً یا مشترکاً متعلق به واحدهای سازمانی فوق‌الذکر باشد شرکت دولتی است.

نمایند و از محل منابع اعتباری ماده ۷۳^۱ و صرفه‌جویی‌های حاصله اقدام کنند» (ماده ۱۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛^۲ ۱۳۸۹).

۱۹ - تولید هم‌زمان برق و حرارت

۱۹-۱- «مجریان طرح‌های نیروگاهی و واحدهای صنعتی که خود اقدام به تولید برق می‌نمایند موظفند در مطالعه احداث واحدهای جدید، نسبت به بررسی فنی و اقتصادی به کارگیری سامانه‌های بازیافت انرژی از جمله تولید هم‌زمان برق، حرارت و برودت اقدام نمایند» (از ماده ۴۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛^۳ ۱۳۸۹):

۱۹-۲- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند واحدهای صنعتی، ساختمانی، کشاورزی و عمومی را که به تولید هم‌زمان برق و حرارت و برودت در محل مصرف اقدام می‌کنند، از امکانات و تسهیلاتی که به صورت عمومی اعلام می‌شود بهره‌مند سازند» (ماده ۴۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

تبصره ۱- «تولید هم‌زمان برق و حرارت^۴ عبارت از فناوری ویژه‌ای است که در آن تلفات حرارتی ناشی از تبدیل سوخت به انرژی مکانیکی یا الکتریکی، بازیافت شده و به مصرف حرارتی مراکز صنعتی، تجاری، مسکونی، کشاورزی و عمومی می‌رسد و در اثر آن بازدهی کل سامانه به مقدار قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌یابد» (بند «ث» ماده ۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.
 ۲. آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۴/۰۵/۱۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۴۹۶۱۵/ت/۶۷۵۹۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۰۵/۲۸ ابلاغ شده است.
 ۳. ماده ۴۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مجری طرح‌های نیروگاهی، پالایشگاهی، پتروشیمی و صنایع پایین‌دستی نفت و گاز و واحدهای صنعتی که خود اقدام به تولید برق می‌نمایند، موظفند در مطالعه احداث واحدهای جدید، نسبت به بررسی فنی و اقتصادی به کارگیری سامانه‌های بازیافت انرژی از جمله تولید هم‌زمان برق، حرارت و برودت و استفاده از توربین‌های انبساط گاز موازی با شیرهای فشارشکن پشتیبان به عنوان ایستگاه تقلیل فشار گاز ورودی به نیروگاه برای تولید برق بدون سوخت اقدام نمایند و در صورت مثبت بودن نتیجه مطالعه امکان‌سنجی و بررسی‌های فنی و اقتصادی موظفند واحدهای یادشده را از ابتدا به صورت سامانه‌های بازیافت انرژی احداث کنند.
 ۴. در زمینه انجام سرمایه‌گذاری برای تبدیل نیروگاه‌های گازی به سیکل ترکیبی و روش بازگشت اصل و سود سرمایه‌گذاری به تصویب هیأت وزیران مورخ ۱۳۹۲/۰۱/۰۷ مراجعه شود که با شماره ۴۹۰۵۴/ت/۱۹۰۴۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۰۲/۰۳ ابلاغ شده است.

تبصره ۲- «تولید هم‌زمان پراکنده برق و حرارت^۱ عبارت از روشی است که در آن با توجه به توسعه مولدهای مقیاس کوچک، هم‌زمان برق و حرارت در محل مصرف تولید می‌شود و بدون نیاز به انتقال، حرارت تولیدشده به مصرف می‌رسد» (بند «ج» ماده ۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

تبصره ۳- «وزارت نیرو موظف است نسبت به حمایت از تشکیل شرکت‌های غیردولتی توزیع و فروش حرارت و گسترش آن در کل کشور به‌منظور خرید حرارت بازیافتی از نیروگاه‌های تولید برق و فروش آن به واحدهای صنعتی و ساختمانی اقدام نماید» (ماده ۴۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۹-۳- «به‌منظور همسوسازی رفتار بنگاه‌های تولید برق با منافع ملی، قیمت فروش سوخت به نیروگاه‌های با بازده متوسط سالانه برق و حرارت سی درصد (۳۰٪) و کمتر، با بیست درصد (۲۰٪) افزایش نسبت به قیمت تعیین شده در قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و قیمت فروش سوخت به نیروگاه‌های با بازده متوسط سالانه تولید برق و حرارت هفتاد درصد (۷۰٪) و بیشتر، با بیست درصد (۲۰٪) تخفیف نسبت به قیمت تعیین شده در قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تعیین می‌گردد. سایر نیروگاه‌ها رقم متناسبی را که با افزایش بازده نیروگاه کاهش می‌یابد و بر اساس آیین‌نامه مربوط، به عنوان بهای سوخت می‌پردازند. مبالغ اضافی دریافتی پس از کسر مبالغ تخفیف داده شده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا صرف توسعه بازیافت تلفات نیروگاه‌ها شود» (ماده ۵۰ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۹-۴- «سازمان انرژی اتمی مکلف است به‌منظور بازیافت انرژی از تلفات حرارتی نیروگاه‌های هسته‌ای به صورت گرمایش، سرمایش یا تولید آب شیرین، قبل از احداث نیروگاه‌های اتمی نسبت به مطالعات امکان‌سنجی به‌کارگیری تولید هم‌زمان برق و حرارت در نیروگاه‌های مذکور اقدام و در صورت مثبت بودن نتیجه مطالعات، این نیروگاه‌ها را صرفاً به روش

۱. مطابق با مصوبه «سیاست‌ها و اولویت‌های پژوهش و فناوری کشور در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰» که در تاریخ ۱۳۹۶/۰۸/۱۷ به تصویب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری رسیده و با شماره ۳/۱۲/۱۱۸۹ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۸/۱۷ ابلاغ شده است؛ فناوری ذخیره‌سازی برق و انرژی، تولید پراکنده و هم‌زمان برق از جمله این سیاست‌ها و اولویت‌ها محسوب می‌شود.

فوق‌الذکر احداث و بهره‌برداری نماید. این سازمان موظف به اجرای طرح‌های تحقیقاتی و مطالعاتی به‌منظور کاهش مصرف انرژی تأسیسات چرخه سوخت، بومی نمودن ساخت نیروگاه هسته‌ای و طرح‌های تحقیقاتی مرتبط با گداحت هسته‌ای است» (ماده ۶۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۹-۵- «به‌منظور ارتقای بهره‌وری، افزایش امنیت تأمین انرژی و مشارکت گسترده بخش غیردولتی در عرضه انرژی

الف) وزارت نفت مکلف است با همکاری وزارت نیرو نسبت به حمایت مؤثر از تحقیقات، سرمایه‌گذاری، ترویج و توسعه واحدهای تولید هم‌زمان برق و حرارت و ورودت از طریق بخش غیردولتی اقدام نماید؛

ب) وزارت صنایع و معادن موظف است با حمایت از مراکز تحقیقاتی و صنایع مربوطه، برای توسعه دانش فنی بومی و خوداتکایی کشور در تأمین تجهیزات تولید هم‌زمان برق، حرارت و ورودت اقدام نماید. کلیه ضوابط و آیین‌نامه‌های اجرایی^۱ این ماده سه ماه پس از تصویب این قانون با پیشنهاد وزارتخانه‌های نفت، نیرو و صنایع و معادن به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۵۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۱۹-۶- «کلیه صنایع، مؤسسات و واحدهایی که دسترسی به شبکه برق وزارت نیرو و امکان اجرای سامانه‌های تولید انرژی الکتریکی از قبیل تولید هم‌زمان برق و حرارت، توربین انبساطی و یا واحد مستقل را دارند، چنانچه به تولید برق، مطابق با استانداردهای وزارت نیرو اقدام نمایند، وزارت نیرو از طریق شرکت‌های برق موظف به خرید برق مازاد تولیدی از آنان بر اساس ضوابط مصوب موضوع ماده ۴۴ این قانون^۲ است» (ماده ۲۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹).

۱. آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۱۹۲/ت/۵۰۸۲۰ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۲ ابلاغ شده است. ماده ۵ این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۹۵/۰۴/۰۲ توسط هیأت وزیران اصلاح شده و با شماره ۴۱۱۸۸/ت/۵۳۲۴۸ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۴/۰۹ ابلاغ شده است.

۲. ماده ۴۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.

۲۰- شبکه هوشمند برق

۲۰-۱- «وزارت نیرو به منظور مدیریت تولید و مصرف برق حسب مورد موظف است: یک - دستورالعمل فنی همسان طراحی، ساخت، تأمین، نصب و بهره‌برداری زیرساخت و تجهیزات اندازه‌گیری و کنترل شبکه هوشمند را تعیین، ابلاغ و اجرا نماید؛ دو - برای همه متقاضیان جدید اشتراک، فقط کنتورهای هوشمند مجهز به سیستم قرائت و کنترل هوشمند بار و امکانات فناوری اطلاعاتی روزآمد را نصب نماید؛ سه - حداکثر ظرف مدت پنج سال کنتورهای همه مشترکین موجود با اولویت مشترکین پرمصرف و همچنین شبکه‌های توزیع و انتقال را با کنتورها، زیرساخت و تجهیزات مجهز به سامانه قرائت و کنترل هوشمند بار و فناوری اطلاعاتی روزآمد جایگزین نماید؛ تبصره - سامانه‌های قرائت، کنترل و فناوری اطلاعات برق به صورت هماهنگ و یکپارچه طراحی، اجرا و بهره‌برداری خواهد شد» (ماده ۴۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و تبصره آن؛ ۱۳۸۹)

۲۰-۲- «وزارت نیرو به منظور افزایش ضریب بار در شبکه تولید و توزیع برق کشور، موظف است حداکثر تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه مشترکان سه‌فاز و نیز مشترکان تک‌فاز پرمصرف کنتور دو یا چند تعرفه نصب و قیمت‌های متفاوت را که به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید، اعمال نماید. شورای اقتصاد با حفظ قیمت متوسط رسمی (قانونی) برق، افزایش قیمت در ساعت‌ها و فصول اوج و کاهش قیمت در سایر ساعت‌ها و فصول را طوری تعیین خواهد نمود که موجب کاهش مصرف در اوج گردد. انشعاب‌های کشاورزی هم مشمول این بند خواهند بود» (بند ۴ ماده واحده قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۸۰).

۲۰-۳- «برنامه‌ریزی و نظارت بر پیاده‌سازی سامانه شبکه هوشمند برق^۱ در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط از جمله وظایف و اختیارات سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق است» (بند ۳ ماده ۶ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق؛ ۱۳۹۵)؛

۲۰-۴- «به منظور اصلاح الگوی مصرف برق، دولت مکلف است نسبت به نصب کنتورهای هوشمند برای مشترکان برق با اولویت مشترکان پرمصرف اقدام و هزینه مربوط را به صورت اقساطی از مشترکان دریافت کند» (بند «د» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۲۱ - توسعه و نگهداری شبکه برق روستایی

غیرقابل استناد درآمد کارخانجات مولد برق که در دهات و قصبات ایجاد می‌شود به طور دائم از تأدیه مالیات معاف است (از بند «ز» ماده ۳ قانون مالیات بر درآمد؛ ۱۳۳۴)؛

۲۱-۱- «دولت مکلف است همه‌ساله علاوه بر تأمین اعتبارات کمک به شرکت‌های آب و برق منطقه‌ای بابت بخشودگی آب و برق مابه‌التفاوت حاصل از اجرای تبصره ۱ این ماده^۳ در

۱. مطابق با مصوبه «سیاست‌ها و اولویت‌های پژوهش و فناوری کشور در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰» مصوب ۱۳۹۶/۰۸/۱۷ شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری که با شماره ۳/۱۲/۱۳۹۶ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۸/۱۷ ابلاغ شده است، فناوری‌های بهینه‌سازی و هوشمندسازی شبکه‌های انتقال، توزیع و مصرف برق از جمله این سیاست‌ها و اولویت‌ها محسوب می‌گردند.

۲. قانون مالیات بر درآمد مصوب ۱۳۳۴ به موجب بند ۱۲۶ قانون تنقیح قوانین مالیاتی کشور مصوب اردیبهشت ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی، نسخ صریح گردیده است.

۳. متن کامل ماده واحده: به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود از تاریخ تصویب این قانون نرخ برق را برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف با توجه به شرایط اقلیمی برای هر منطقه تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد به اجرا درآورد و در مورد تعرفه‌ها و آیین‌نامه‌های مربوط بر طبق قانون سازمان برق ایران مصوب ۱۳۴۶/۰۴/۱۹ عمل نماید.

تبصره ۱: میزان بخشودگی مصرف برق خانگی برای کمک به مستضعفین در سراسر ایران به شرح زیر خواهد بود: الف) تا ۴۰ کیلو وات ساعت در ماه مجانی؛ ب) از ۴۰ کیلو وات ساعت در ماه تا ۶۰ کیلو وات ساعت در ماه مقطوعاً ۵۰ ریال؛ ج) بالاتر از ۶۰ کیلو وات ساعت در ماه برای تمام مصرف بر اساس نرخ مصوب شورای اقتصاد عمل شود؛

تبصره ۲: دولت مکلف است همه‌ساله علاوه بر تأمین اعتبارات کمک به شرکت‌های آب و برق منطقه‌ای بابت بخشودگی آب و برق مابه‌التفاوت حاصل از اجرای تبصره ۱ این ماده در مقایسه با قانون اصلاح قانون بخشودگی بهای برق مصرفی مشترکین کم مصرف را در بودجه سالانه پیش‌بینی کرده و به منظور برق‌رسانی به روستاها در اختیار وزارت نیرو بگذارد؛

تبصره ۳: کلیه قوانین و مقررات مغایر این قانون لغو می‌شود (روزنامه رسمی ۱۰۶۵۱-۱۳۶۰/۰۶/۳۱).

مقایسه با قانون اصلاح قانون بخشودگی بهای برق مصرفی مشترکین کم مصرف را در بودجه سالانه پیش‌بینی کرده و به منظور برق‌رسانی به روستاها در اختیار وزارت نیرو بگذارد» (تبصره ۲ لایحه راجع به اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف؛ ۱۳۶۰):

۲-۲۱- «دولت موظف است نسبت به تأمین آب و برق، راه، مدرسه، درمانگاه و دیگر نیازمندی‌های عمومی طرح‌ها و پروژه‌های بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و آماده‌سازی آن‌ها از طریق وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط اقدامات لازم را به عمل آورد» (تبصره ۴ ماده ۴ قانون اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی؛ ۱۳۶۶):

۳-۲۱- «وزارت نیرو مکلف است از محل منابع داخلی نسبت به برق‌رسانی به خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی روستایی و مراکز و دفاتر پستی مخابراتی روستایی تا دویست متری شبکه و برق‌رسانی به خانواده‌های روستایی تا فاصله دویست متر از شبکه فشار ضعیف و به‌ازای هر خانوار در روستاها فقط با دریافت هزینه انشعاب و نصب کنتور بیست و پنج تک‌فاز اقدام نماید» (ماده ۱۰۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۴-۲۱- «دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک، عوارض مصرف هر کیلو وات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش‌بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و صد درصد آن، صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود» (ماده ۵ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴).

۲۲- تونل مشترک خدمات شهری

۱-۲۲- «دولت مکلف است جهت آماده‌سازی اراضی و احداث شهرهای جدید توسط وزارت مسکن و شهرسازی از محل منابع در اختیار نسبت به احداث تونل مشترک مورد نیاز سازمان‌ها و شرکت‌های متولی خدمات شهری مانند آب و فاضلاب، برق، گاز، تلفن و سایر خدمات با رعایت اصول فنی و مسائل ایمنی مربوط به هر دستگاه اقدام نموده و هزینه احداث را به اضافه ده درصد از بودجه سال آینده دستگاه‌های بهره‌بردار کسر و یا از بهره‌برداران بخش

غیردولتی دریافت نماید. منابع حاصله در حساب‌های درآمد - هزینه نگهداری و ضمن بودجه‌های سنواتی و برای توسعه جدید تونل‌های مشترک به‌کار گرفته می‌شود.^۱

تبصره - استفاده و انتقال خطوط گاز از تونل مشترک شهری با نظر هیأت وزیران خواهد بود» (ماده ۱ قانون احداث تونل مشترک شهری و تبصره آن؛ اصلاحی ۱۳۸۹):

۲۲-۲- «وزارت مسکن و شهرسازی در اراضی آماده‌سازی و شهرهای جدید مکلف است نسبت به اجرای تونل مشترک خدمات شهری اقدام و هزینه آن را از دستگاه‌های بهره‌بردار دریافت نماید» (ماده ۲ قانون احداث تونل مشترک شهری، اصلاحی ۱۳۹۰):

۲۲-۳- «پس از احداث تونل مشترک در هر معبر، شهرداری مجاز به صدور مجوز حفاری برای دستگاه‌های اجرایی که قانوناً ملزم به استفاده از تونل مشترک‌اند، نیست» (از ماده ۳ قانون احداث تونل مشترک شهری و تبصره آن؛ ۱۳۸۹):

۲۲-۴- «تعمیر و نگهداری تونل‌های شهری بر عهده شهرداری است و هزینه آن بر اساس دستورالعملی که توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها) تهیه می‌گردد با تصویب هیأت وزیران سالانه از دستگاه‌های بهره‌بردار وصول می‌شود» (ماده ۴ قانون احداث تونل مشترک شهری، اصلاحی ۱۳۸۹).

۱. آیین‌نامه اجرایی قانون احداث تونل مشترک تأسیسات شهری در تاریخ ۱۳۸۴/۰۳/۱۱ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۶۲۵/ت/۳۱۸۴۲ هـ در تاریخ ۱۳۸۴/۰۳/۱۶ ابلاغ شده است. ضوابط احداث تونل مشترک تأسیسات شهری به موجب نشریه شماره ۳۶۹ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در سال ۱۳۸۵ تدوین و منتشر شده است.

۲. ماده ۳ قانون احداث تونل مشترک شهری: شهرداری‌ها مکلفند از محل منابع دولتی و یا منابع داخلی خود و یا مشارکت سایر بخش‌ها و سایر منابع از جمله فروش اوراق مشارکت، رأساً و یا از طریق شرکت‌های تعاونی و یا بخش خصوصی برای احداث تونل مشترک طبق طرح‌های مصوب اقدام نمایند و هزینه‌های آن را در صورت تأمین از اعتبارات دولتی به‌علاوه ده درصد (۱۰٪) و در صورت تأمین از منابع داخلی شهرداری‌ها و اوراق مشارکت و تسهیلات بانکی به‌علاوه بیست درصد (۲۰٪) سالانه از دستگاه‌های بهره‌بردار دریافت نمایند. پس از احداث تونل مشترک در هر معبر، شهرداری مجاز به صدور مجوز حفاری برای دستگاه‌های اجرایی که قانوناً ملزم به استفاده از تونل مشترک‌اند، نیست.

فصل چهارم

امور خاص اداری و استخدامی

۲۳- استخدام عمومی

«وزارت نیرو می‌تواند احتیاجات مؤسسات و یا شرکت‌های تابعه برق را از لحاظ خدمات فنی و اداری با رعایت قانون استخدام کشوری^۱ تأمین نماید و جهت آموزش فنی و اداری کارکنان مؤسسات مزبور در رشته‌های مورد نیاز ترتیبات لازم^۲ را معمول دارد.

تبصره- وزارت نیرو یا مؤسسات و شرکت‌های تابعه می‌توانند در قبال خدماتی که برای مؤسسات برق انجام می‌دهند کارمزدی معادل هزینه خدمات انجام شده تعیین و از مؤسسات مذکور دریافت دارند. وجوه حاصله به مصرف هزینه‌های مربوط به انجام مقاصد مقرر در این ماده خواهد رسید» (ماده ۸ قانون سازمان برق ایران و تبصره آن؛ ۱۳۴۶).

۲۴- آیین‌نامه خاص استخدامی

۲۴-۱- «وزارت نیرو مجاز است به منظور انجام وظایف مقرر در این قانون متخصصین و کارشناسان ایرانی مورد نیاز را براساس آیین‌نامه استخدامی خاصی که به تصویب شورای

حقوق و دستمزد خواهد رسید استخدام نماید» (ماده ۱۰ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳)؛

۲۴-۲- «در امور مربوط به خدمات عمومی نظیر آب، برق، اتوبوس‌رانی و یا در کارگاه‌هایی که حسب نوع یا ضرورت کار و یا توافق طرفین، به‌طور مستمر روز دیگری برای تعطیل تعیین شود همان روز در حکم روز تعطیل هفتگی خواهد بود و به‌هرحال تعطیل یک روز معین در هفته اجباری است» (تبصره ۱ ماده ۶۲ قانون کار؛ ۱۳۶۹)؛

۲۴-۳- «پرداخت حقوق و مزایای کارکنان (پرسنل) شرکت‌های آب و فاضلاب استانی و شرکت‌های توزیع برق استانها که به صورت مأمور در شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور

---

۱. در حال حاضر قانون مدیریت خدمات کشوری جایگزین قانون استخدام کشوری شده است.
۲. شورای عالی اداری در تاریخ ۱۳۷۵/۰۸/۲۹ تصویب‌نامه‌ای با عنوان «فراهم نمودن موجبات استفاده بهینه از امکانات و منابع و منطقی کردن ساختار سازمانی وزارت نیرو مربوط به برق» تصویب کرد که با شماره ۱۰۱۰۲/دش/۱ در تاریخ ۱۳۷۵/۰۹/۱۰ ابلاغ شده است. همچنین در تاریخ ۱۳۴۹/۰۳/۱۸ قانون سهام کردن کارکنان شرکت‌های وابسته به وزارت آب و برق در سرمایه‌گذاری و سود شرکت‌های مزبور به تصویب رسید. هیأت وزیران نیز در تاریخ ۱۳۷۴/۱۲/۲۷ تصویب‌نامه‌ای با عنوان «دستورالعمل برقراری فوق‌العاده جذب کارکنان وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه» تصویب کرد که با شماره ۳۷۳۳۴/ت/۱۶۳۵۷ هـ در تاریخ ۱۳۷۴/۱۲/۲۸ ابلاغ شده است.

و شرکت توانیر ارائه خدمت می‌نمایند، از محل منابع داخلی شرکت‌های استانی مذکور، بلامانع است» (بند «ط» تبصره ۱۲ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰: ۱۳۹۹).

۲۵- بهره‌مندی از مقررات استخدامی سازمان انرژی اتمی

«وزارت نیرو علاوه بر حقوق و اختیارات قانونی خود، دارای وظایف و اختیارات مندرج در بندهای «ب»، «ج»، «د»، «ه»، «و» و «ز» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران خواهد بود» (تبصره ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ الحاقی ۱۳۵۷):

یک- «سازمان^۱ مجاز است دولت‌ها و یا مؤسسات دولتی و یا خصوصی خارجی را در سرمایه‌گذاری‌های علمی، فنی، صنعتی، معدنی و یا بازرگانی مشارکت دهد. تبصره- مشارکت و سرمایه‌گذاری دولت‌ها و یا مؤسسات دولتی خارجی در طرح‌های مورد نیاز سازمان، منوط به تصویب هیأت دولت و رعایت مفاد ماده ۷ قانون تشکیل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران^۲ می‌باشد» (بند «ب» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران و تبصره آن؛ ۱۳۵۳):

۱. منظور سازمان انرژی اتمی است که مستند به تبصره ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو (الحاقی ۱۳۵۷)، وزارت نیرو می‌تواند از اختیارات مندرج در بندهای «ب»، «ج»، «د»، «ه»، «و» و «ز» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی (مندرج در ذیل بند ۵ شماره ۵ این کتاب) بهره‌مند شود.

۲. ماده ۷ قانون تشکیل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران: سازمان مجاز است با دولت‌های خارجی و همچنین مؤسسات یا شرکت‌های دولتی خارجی در سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی مشارکت نماید و سرمایه‌گذاری خارجی در چنین مشارکت‌هایی می‌تواند از مزایایی که طبق قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی در ایران مصوب ۷ آذر ماه ۱۳۳۴ به شرکت‌های خارجی اعطا گردیده است پس از انجام تشریفات قانونی برخوردار گردد و از شمول تبصره ۲ ماده ۳ قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی و بند «ج» ماده ۱ آیین‌نامه اجرای قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوب کمیسیون‌های مجلسین مستثنی خواهد بود. در کلیه موافقتنامه‌ها و قراردادهایی که به استناد این قانون با دولت‌ها و مؤسسات یا شرکت‌های دولتی خارجی منعقد می‌شود باید قید گردد که شریک خارجی حق ندارد بدون موافقت قبلی و کتبی طرف ایرانی تمام و یا قسمتی از سهامی را که در مشارکت دارد به دیگری منتقل نماید به علاوه قید گردد که سرمایه‌های خارجی از نظر این قانون سرمایه خصوصی تلقی خواهد شد و در صورت تخلف از این شرط سازمان می‌تواند موافقتنامه یا قرارداد مربوطه را فسخ نماید. استفاده از امتیازات این قانون به وسیله دولت‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های دولتی خارجی مشروط به اعطای امتیازات متقابل از جانب دولت‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های مذکور خواهد بود. لازم به ذکر است که در حال حاضر قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱ جایگزین قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی در ایران مصوب ۱۳۳۴ شده است.

دو- «سازمان برای انجام وظایف خود می‌تواند در خارج از کشور در طرح‌های علمی، فنی، صنعتی، معدنی و یا بازرگانی سرمایه‌گذاری و یا مشارکت کند و شعبه یا نمایندگی در خارج از کشور ایجاد نماید» (بند «ج» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳)؛

سه- «سازمان می‌تواند با اشخاص و مؤسسات در داخل یا خارج از کشور قراردادهای همکاری منعقد نماید و یا اتباع خارجی را که دارای تخصص و یا مهارت مورد نیاز باشند، استخدام کند» (بند «د» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳)؛

چهار- «سازمان می‌تواند برای سرمایه‌گذاری و خرید ماشین‌آلات و خدمات و تنخواه‌گردان از منابع داخلی و یا خارجی در حدود اعتبارات مصوب برنامه‌های اتمی کشور وام و یا اعتبار اخذ کند» (بند «ه» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳)؛

پنج- «سازمان می‌تواند برای تربیت نیروی انسانی فنی و تخصصی مورد نیاز خود در داخل و یا خارج از کشور به هر صورت مقتضی بداند عمل نماید و مؤسسات و دوره‌های آموزشی و یا کارآموزی لازم را ایجاد نماید» (بند «و» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳)؛

شش- «سازمان می‌تواند برای تسهیل در انجام وظایف خود به مؤسسات علمی و یا آموزشی کشور به صورت نقدی و یا جنسی کمک کند» (بند «ز» ماده ۴ قانون سازمان انرژی اتمی ایران؛ ۱۳۵۳).

۲۶- دوره‌های مدیریت انرژی

«وزارت نیرو موظف است با همکاری وزارت صنایع و معادن نسبت به تدوین و برگزاری دوره‌های آگاه‌سازی و آموزش کاربردی مدیریت انرژی عمومی و تخصصی برق و حرارت برای مدیران انرژی واحدهای صنعتی و همچنین فارغ‌التحصیلان موضوع مواد ۶۴ و ۶۶ این قانون^۱، در مرکز ملی آموزش مدیریت انرژی در صنعت اقدام و به آموزش‌گیرندگان گواهینامه اعطا نماید.

تبصره - کلیه واحدهای صنعتی موضوع ماده ۲۴ این قانون^۲ موظفند مدیران انرژی خود را با اولویت فارغ‌التحصیلان موضوع مواد ۶۴ و ۶۶ این قانون از دارندگان گواهینامه موضوع این ماده منصوب نمایند» (ماده ۶۹ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و تبصره آن؛ ۱۳۸۹).

۱. مواد ۶۴ و ۶۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در زیرنویس بند ۱۵ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.

۲. ماده ۲۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در زیرنویس بند ۱۵ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.

فصل پنجم

سیاست گذاری و نظارت بر مؤسسات برق

۲۷- ارتقای نظام تحقیق و توسعه

۲۷-۱- «وزارت نیرو مجاز است برای انجام وظایف مقرر در این قانون، شرکت‌ها و سازمان‌های تحقیقاتی و آموزشی مورد نیاز را با تصویب هیأت وزیران^۱ به وجود آورد. مقررات استخدامی و معاملاتی و مالی سازمان انرژی اتمی در مورد این شرکت‌ها و سازمان‌ها قابل اجرا است» (از ماده ۲ قانون تأسیس وزارت نیرو^۲؛ اصلاحی ۱۳۵۷)؛

۲۷-۲- «اصلاح سازمان‌ها یا تشکیلات لازم داخلی برای ارتقاء نظام تحقیق و توسعه موضوع ماده ۴ این قانون^۳، در چهارچوب قانون برنامه پنج‌ساله و قانون مدیریت خدمات کشوری به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نفت و نیرو حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۲۷-۳- «به منظور ارتقای بهره‌وری، افزایش امنیت تأمین انرژی و مشارکت گسترده بخش غیردولتی در عرضه انرژی،

الف) وزارت نفت مکلف است با همکاری وزارت نیرو نسبت به حمایت مؤثر از تحقیقات، سرمایه‌گذاری، ترویج و توسعه واحدهای تولید هم‌زمان برق و حرارت و برودت از طریق بخش غیردولتی اقدام نماید؛

ب) وزارت صنایع و معادن موظف است با حمایت از مراکز تحقیقاتی و صنایع مربوطه، برای توسعه دانش فنی بومی و خوداتکایی کشور در تأمین تجهیزات تولید هم‌زمان برق، حرارت و برودت اقدام نماید. کلیه ضوابط و آیین‌نامه‌های اجرای^۴ این ماده سه ماه پس از تصویب این قانون با پیشنهاد وزارتخانه‌های نفت، نیرو و صنایع و معادن به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۵۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹).

---

۱. در حال حاضر، تأسیس شرکت یا سازمان دولتی جدید، مستلزم تصویب نمایندگان ملت در مجلس شورای اسلامی است.
۲. ماده ۲ اصلاحی قانون تأسیس وزارت نیرو در زیرنویس بند ۴ شماره ۵ این کتاب، درج شده است.
۳. ماده ۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در زیرنویس بند ۵ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.
۴. آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۱۹۲/ت/۵۰۸۲۰ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۲ ابلاغ شده است. ماده ۵ این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۹۵/۰۴/۰۲ توسط هیأت وزیران اصلاح شده و با شماره ۴۱۱۸۸/ت/۵۳۲۴۸ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۴/۰۹ ابلاغ شده است.

۲۸- پروانه تولید، انتقال و توزیع برق

۲۸-۱- «از تاریخی که وزارت نیرو برای هر منطقه اعلام می‌نماید هیچ شخصی اعم از حقوقی یا حقیقی نمی‌تواند بدون موافقت و کسب پروانه از وزارت نیرو در توسعه یا ایجاد و احداث و بهره‌برداری تأسیسات تولید و انتقال و توزیع نیروی برق به‌منظور مصارف در امور کشاورزی و صنعتی و تجاری اقدام نماید در صورت تخلف وزارت نیرو می‌تواند از شروع یا ادامه کار آن‌ها جلوگیری نماید. مقامات انتظامی موظف هستند با درخواست مأمورین مجاز وزارت نیرو از ایجاد و بهره‌برداری این قبیل تأسیسات جلوگیری نمایند» (ماده ۵ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۲۸-۲- «کلیه مؤسسات برق موجود موظفند که پس از آگهی وزارت آب و برق ظرف سه ماه درخواست پروانه نمایند وزارت آب و برق درخواست‌های مزبور را مورد رسیدگی قرار خواهد داد و برای مؤسسات ذی‌صلاحیت پروانه صادر خواهد نمود در صورتی که این مؤسسات واجد صلاحیت فنی نباشند یا پس از آگهی در ظرف مدت مقرر درخواست پروانه ننمایند و یا اجرای برنامه‌ها و مقررات وزارت آب و برق متعهد نشوند و بدان عمل ننمایند وزارت آب و برق می‌تواند کلیه تأسیسات و ابنیه مربوط را با حضور دادستان محل یا نماینده او تحت اختیار گرفته و آن‌ها را تا مدت دو سال به‌صورت امانی اداره و پس از پایان مدت مقرر طبق ماده ۱۶ قانون سازمان برق ایران عمل کند.

تبصره ۱ - مؤسسه برق عبارت از شرکت یا بنگاه یا سازمانی است که به‌کار تولید یا انتقال یا توزیع و خرید و فروش نیروی برق به‌طور عمده یا جزئی اشتغال داشته باشد اعم از این که دولتی یا متعلق به شهرداری یا وابسته به آن و یا خصوصی و مختلط باشد. مؤسساتی که در تاریخ تصویب این قانون به‌نحوی از انحاء به امر تولید یا انتقال و یا توزیع و یا فروش نیروی برق اشتغال دارند تا زمانی که وزارت آب و برق ادامه کار آن‌ها را مجاز بداند مشمول مفاد این قانون می‌باشند.

تبصره ۲ - منظور از پروانه در این قانون اجازه‌نامه‌ای است که از طرف وزارت آب و برق به منظور ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات تولید و انتقال و توزیع و فروش نیروی برق طبق شرایط معین صادر می‌شود» (ماده ۶ قانون سازمان برق ایران و تبصره‌های آن؛ ۱۳۴۶):

۲۸-۳- «در مواردی که از طرف وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و یا شهرداری‌ها امتیاز یا اجازه‌ای به اشخاص حقیقی یا حقوقی جهت تولید و توزیع و فروش برق داده شده باشد وزارت نیرو از تاریخ تصویب این قانون، جانشین امتیازدهنده و یا اجازه‌دهنده خواهد بود» (ماده ۱۷ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶).

۲۹- تعیین روش اداره مؤسسات برق

۲۹-۱- «در مورد شهرهایی که تمام یا قسمتی از برق آن را مؤسسات برق غیردولتی دارای امتیاز یا اجازه معتبر قانونی تولید و توزیع می‌کنند وزارت نیرو مجاز است برنامه توسعه برق و مدت اجرای آن ناحیه را به مؤسسات موجود ابلاغ نماید مؤسسات مزبور مکلفند در مدت سه ماه آمادگی خود را با ارائه اسناد مثبت دایر به امکان مالی و توانایی فنی خود تنها به ضمیمه تعهد اجرای برنامه مزبور به وزارت نیرو تسلیم دارند.

تبصره ۱ - مقررات ماده یک این قانون درباره مؤسساتی قابل اجرا است که در تاریخ تصویب این قانون مدت امتیاز و یا اجازه معتبر آن‌ها منقضی نشده باشد و به شرایط امتیازنامه یا اجازه‌نامه معتبر عمل نموده باشد.

تبصره ۲ - در صورتی که هر یک از مؤسسات برق غیردولتی به هر عنوان برق موجود را کلاً یا جزاً تعطیل کنند یا کرده باشند وزارت نیرو مکلف است بلافاصله با حضور دادستان محل یا نماینده او کارخانه را در اختیار گرفته و به صورت امانی اداره نموده و روشنایی آن حوزه را تأمین کند» (از ماده ۱ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی^۱ و تبصره‌های آن؛ ۱۳۴۴)؛

۱. ماده ۱ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی: در مورد شهرهایی که تمام یا قسمتی از برق آن را مؤسسات برق غیردولتی دارای امتیاز یا اجازه معتبر قانونی تولید و توزیع می‌کنند وزارت آب و برق مجاز است برنامه توسعه برق و مدت اجرای آن ناحیه را به مؤسسات موجود ابلاغ نماید مؤسسات مزبور مکلفند در مدت سه ماه آمادگی خود را با ارائه اسناد مثبت دایر به امکان مالی و توانایی فنی خود تنها به ضمیمه تعهد اجرای برنامه مزبور به وزارت آب و برق تسلیم دارند. تعهدات فنی و مالی به شرح زیر است. الف- در مورد شهرهایی که جمعیت آن ۵۰۰۰۰۰ نفر یا بیشتر باشد حداقل ظرفیت تولید برق ۲۰۰ وات برای هر نفر. ب- در مورد شهرهایی که جمعیت آن‌ها یکصد هزار نفر یا بیشتر تا پانصد هزار نفر باشد حداقل ظرفیت تولید برق ۱۵۰ وات برای هر نفر. ج - در مورد شهرهایی که جمعیت آن‌ها پنجاه هزار نفر یا بیشتر تا یکصد هزار نفر باشد حداقل ظرفیت تولید برق ۱۲۰ وات برای هر نفر. د - در مورد شهرها و اجتماعات کوچک کمتر از پنجاه هزار نفر حداقل ظرفیت برق ۸۰ وات برای هر نفر. ه- ظرفیت تولید برق مورد نیاز آبیاری و کشاورزی و صنایع بزرگ اطراف شهرها تا

تبصره ۳- «وزارت نیرو مسئول اجرای این قانون می‌باشد» (ماده ۵ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی؛ ۱۳۴۴):

۲۹-۲- «در صورتی که مؤسسات برق خصوصی در مدت سه ماه مقرر در ماده یک از قبول شرایط و تعهدات مربوط و ارائه اسناد مثبت که توسعه برق در ناحیه مورد نظر را تضمین نماید و یا از اجرای برنامه مربوط در مدت مقرر در ماده یک خودداری کند وزارت نیرو از ادامه کار مؤسسات مزبور جلوگیری نموده و بر اساس مفاد تبصره ۲ ماده یک^۱ برق مورد مصرف مشترکین موجود را تأمین و راساً نسبت به اجرای برنامه‌های تأمین و توسعه برق اقدام خواهد نمود» (از ماده ۲ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی^۲؛ ۱۳۴۴):

۲۹-۳- «وزارت نیرو مقررات لازم را برای طرز اداره مؤسسات برق و بهبود وضع تولید و انتقال و توزیع و فروش نیروی برق وضع خواهد نمود. کلیه مؤسسات برق باید از مقررات مزبور تبعیت نمایند» (ماده ۷ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۲۹-۴- «کلیه مؤسسات و سازمان‌ها اعم از دولتی و خصوصی یا متعلق و یا وابسته به شهرداری‌ها و یا مختلط که به نحوی از انحاء به تولید یا توزیع یا انتقال یا فروش نیروی برق اشتغال دارند و یا در امر احداث و توسعه تأسیسات برق به نحوی از انحاء اقدام و یا شرکت دارند موظفند از روش و تصمیمات متخذه و مقررات وزارت نیرو پیروی نموده آن‌ها را به موقع اجرا

شعاعی که از طرف وزارت آب و برق در هر مورد تعیین می‌شود علاوه بر مقادیر فوق خواهد بود. و - اضافه تولید سرانه در سال‌های آینده حداقل ۱۰ درصد ارقام فوق برای هر سال. ز - ظرفیت تأسیسات شبکه توزیع لااقل ۴۰ درصد بیش از قدرت تولید باید محاسبه و نصب شود. ح - نصب سرمایه مورد لزوم جهت توسعه تأسیسات برق را باید شرکت یا موسسه مربوط نقداً تدارک و حداکثر در مدت سه ماه در یکی از بانک‌های دولتی یا بانک‌های مجاز دیگر که وزارت آب و برق تعیین نماید تودیع کند. ط - سایر شرایط نرخ و تعرفه و مشخصات فنی تأسیسات طبق قوانین و مقررات وزارت آب و برق خواهد بود.

تبصره ۱- مقررات ماده یک این قانون درباره موسساتی قابل اجرا است که در تاریخ تصویب این قانون مدت امتیاز و یا اجازه معتبر آن‌ها منقضی نشده باشد و به شرایط امتیازنامه یا اجازه‌نامه معتبر عمل نموده باشد.

تبصره ۲ - در صورتی که هر یک از مؤسسات برق غیردولتی به هر عنوان برق موجود را کلاً یا جزاً تعطیل کنند یا کرده باشند وزارت آب و برق مکلف است بلافاصله با حضور دادستان محل یا نماینده او کارخانه را در اختیار گرفته و به صورت امانی اداره نموده و روشنایی آن حوزه را تأمین کند.

۱. تبصره ۲ ماده ۱ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی در زیرنویس بند ۱ تبصره ۲ شماره ۳۰ این کتاب، درج شده است.

۲. ماده ۲ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی در بند ۱ شماره ۸۴ این کتاب، درج شده است.

بگذارند و آمار و اطلاعاتی را که از طرف وزارت نیرو خواسته می‌شود در اختیار آن وزارتخانه قرار دهند» (ماده ۱۲ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶)؛

۲۹-۵- «وزارت نیرو موظف به هماهنگ نمودن برنامه‌های مؤسساتی است که در حال حاضر در امر تولید و بهره‌برداری و انتقال و توزیع انرژی وجود دارند و یا آنچه که در آینده ایجاد خواهد شد» (بند «د» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳).

۳۰- وضع آیین‌نامه، تغییر و اصلاح اساسنامه مؤسسات تابعه

۳۰-۱- «سازمان آب تهران و بنگاه برق تهران^۱ و بنگاه مستقل آبیاری و سازمان برق ایران و سایر سازمان‌های دولتی که برای احداث و بهره‌برداری از سد‌ها و منابع آب و برق کشور به وجود آمده‌اند طبق اساسنامه و مقررات خاص خود اداره و بهره‌برداری خواهند شد. وظایف و اختیارات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری تهران و سازمان برنامه در مؤسسات مذکور تدریجاً طبق تصویب‌نامه هیأت وزیران به وزارت آب و برق واگذار خواهد شد. تغییرات لازم در اساسنامه سازمان‌هایی که وظایف آن‌ها به وزارت آب و برق واگذار می‌شود به پیشنهاد وزارت آب و برق و تصویب هیأت وزیران به عمل خواهد آمد» (ماده ۲ قانون تأسیس وزارت آب و برق؛ ۱۳۴۲)؛

۳۰-۲- «وزارت نیرو کماکان از اختیارات ناشی از ماده ۲ قانون تأسیس شرکت‌های بهره‌برداری از اراضی زیر سد‌ها^۲ برای اصلاح و تغییر اساسنامه‌های شرکت‌های وابسته به خود استفاده خواهد کرد» (تبصره ۲ ماده ۶ قانون تجدید تشکیلات وظایف و سازمان‌های وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و انحلال وزارت منابع طبیعی؛ ۱۳۵۰)؛

۳۰-۳- «وزارت نیرو مجاز است پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور با تصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین اصلاحات لازم را در اساسنامه مؤسسات و شرکت‌های تابع

۱. درج نام بنگاه برق تهران، صرفاً ارزش تاریخی دارد.

۲. ماده ۲ قانون تأسیس شرکت‌های بهره‌برداری از اراضی زیر سد‌ها: اساسنامه شرکت‌های دولتی مذکور و همچنین هر گونه تغییر در اساسنامه سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه وزارت آب و برق و یا تبدیل سازمان‌ها به شرکت‌های دولتی یا مختلط که اکثریت سرمایه‌ی آن‌ها متعلق به دولت است بنابه پیشنهاد وزارت آب و برق و تصویب کمیسیون‌های آب و برق و دارایی و استخدام مجلسین قابل اجرا خواهد بود.

خود به عمل آورده و یا نسبت به ادغام و انحلال آن‌ها با رعایت اساسنامه‌های مربوط اقدام نماید» (ماده ۶ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳)؛

۳۰-۴- «هر یک از وزیران در حدود وظایف خویش و مصوبات هیأت وزیران حق وضع آیین‌نامه و صدور بخشنامه را دارد ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد» (از اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۵۸)؛

۳۰-۵- «وزارت نیرو موظف است بدون توسعه سازمانی نسبت به اصلاح اساسنامه شرکت‌های توزیع نیروی برق اقدام و پیشنهاد لازم برای اصلاح اساسنامه شرکت‌های برق منطقه‌ای را به هیأت وزیران ارائه نماید» (ماده واحده قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها؛ ۱۳۸۴).

۳۱- نظارت و بازرسی از مؤسسات برق

۳۱-۱- «در صورتی که هر یک از مؤسسات برق غیردولتی به هر عنوان برق موجود را کلاً یا جزاً تعطیل کنند یا کرده باشند، وزارت نیرو مکلف است بلافاصله با حضور دادستان محل یا نماینده او کارخانه را در اختیار گرفته و به صورت امانی اداره نموده و روشنایی آن حوزه را تأمین کند» (تبصره ۲ ماده ۱ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی؛ ۱۳۴۴)؛

۳۱-۲- «نرخ‌هایی که از طرف وزارت نیرو یا سازمان برق ایران برای مؤسسات و شرکت‌های برق خصوصی تعیین شده یا خواهد شد ولو آن که درخواست صدور پروانه نکرده باشند یا پروانه آن‌ها صادر نشده باشد از تاریخ ابلاغ قابل اجرا است» (ماده ۳ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی، ۱۳۴۴)؛

۱. اصل ۱۳۸ قانون اساسی: علاوه بر مواردی که هیأت وزیران یا وزیری مأمور تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین می‌شود، هیأت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه بپردازد. هر یک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیأت وزیران حق وضع آیین‌نامه و صدور بخشنامه را دارد ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد. دولت می‌تواند تصویب برخی از امور مربوط به وظایف خود را به کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیون‌ها در محدوده قوانین پس از تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجرا است. تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت و مصوبات کمیسیون‌های مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می‌رسد تا در صورتی که آن‌ها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدید نظر به هیأت وزیران بفرستد.

۳-۳۱- «وزارت نیرو مجاز است هر موقع که لازم بداند تمام یا قسمتی از تأسیسات تولید و توزیع و انتقال نیروی برق متعلق به هر یک از مؤسسات برق را مورد بازرسی قرار دهد، مؤسسات مزبور موظفند نظریاتی را که وزارت نیرو از لحاظ بهبود وضع فنی و مالی و اداری اعلام می‌کند، اجرا نمایند» (ماده ۱۵ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶).

۳۲- برق و بیمه

۳۲-۱- «شرکت‌های عرضه‌کننده برق موظفند ضمن هماهنگی با شرکت‌های بیمه، امکان خرید بیمه‌نامه پوشش دهنده‌ی خسارات ناشی از قطع برق را برای واحدهای تولیدی مشترک خود فراهم آورند» (تبصره ۲ ماده ۲۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار؛ ۱۳۹۰):

۳۲-۲- «به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود مبلغی را که طبق قوانین بودجه سنواتی در قبوض گاز و برق برای هر واحد مسکونی و تجاری تعیین می‌گردد، اخذ و صرفاً جهت بیمه خسارات مالی و جانی اعم از فوت و نقص عضو و جبران هزینه‌های پزشکی ناشی از انفجار، آتش‌سوزی و مسمومیت مشترکان شهری و روستایی و سکونتگاهی عشایری گاز و برق از طریق شرکت‌های بیمه با برگزاری مناقصه اقدام کنند» (ماده ۱۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): ۱۳۹۳):

۳۲-۳- «مطابق ماده ۱۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف‌های ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره ۵ این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) می‌باشد. وجوه فوق، مشمول مالیات به نرخ صفر است. منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف

۱. ماده ۱۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) در این صفحه، درج شده است.

می‌رسد. آیین‌نامه اجرایی این بند^۱ متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه، تعهدات شرکت‌های بیمه‌گر و پرداخت خسارت به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (بند «ز» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۳۲-۴- «شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشترکان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات واردشده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد» (از بند «ه» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛^۲ ۱۳۹۹):

۳۲-۵- «در اجرای مواد (۲) و (۴) قانون تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی، وزارت نیرو مکلف است مبلغ یکصد هزار (۱۰۰,۰۰۰) ریال حق بیمه هر واحد مسکونی برای یک سال، را در پنج مرحله در قبوض برق واحدهای مسکونی درج و دریافت و به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کند» (بند ۱۱ بند «الف» تبصره ۱۸ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰: ۱۳۹۹).

---

۱. آیین‌نامه اجرایی بند «ز» تبصره ۶ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور که در تاریخ ۱۳۹۸/۰۲/۲۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۲۱۹۷۳/ت/۵۶۵۴۲ هـ در تاریخ ۱۳۹۸/۰۲/۲۸ ابلاغ شده است؛ در این آیین‌نامه، روش انعقاد قرارداد پوشش بیمه‌ای و جبران خسارت‌های وارده به ذی‌نفعان، مشخص شده و شرکت مادر تخصصی توانیر به نمایندگی از طرف مشترکین برق به عنوان «بیمه‌گزار» تعیین شده است.

۲. بند «ه» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور در بند ۵ شماره ۵۴ این کتاب درج شده است.

بخش دوم

شرکتها و مؤسسات صنعت برق

فصل اول

شرکت‌های مادر تخصصی^۱

---

۱. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۸۰/۰۵/۰۷ شرکت‌های توانیر و ساتکاب را به فهرست شرکت‌های مادر تخصصی اضافه کرد و شرکت‌های زیرمجموعه آن‌ها را تعیین و تصریح نمود. این تصویب‌نامه با شماره ۲۱۱۹۲/ت/۲۴۲۴۶ هـ در تاریخ ۱۳۸۰/۰۵/۲۰ ابلاغ شده است.

۳۳- شرکت مادر تخصصی توانیر

۳۳-۱- «شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)^۱ با هدف ساماندهی فعالیت‌های تصدی دولت در زمینه بهره‌برداری و توسعه صنعت برق در چارچوب سیاست‌های وزارت نیرو، راهبری شرکت‌های زیرمجموعه، افزایش بازدهی و بهره‌وری و استفاده مطلوب از امکانات صنعت برق کشور و در صورت لزوم انجام برخی فعالیت‌های عملیاتی و همچنین کارگزاری وزارت نیرو برای انجام نظارت‌ها و تدوین برنامه‌ها تشکیل شد» (ماده ۲ اساسنامه شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر): ۱۳۸۱).

۳۳-۲- «به منظور جلب سرمایه‌های بخش غیردولتی در تولید نیروی برق به شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) اجازه داده می‌شود برای هر یک از نیروگاه‌هایی که بنابه تشخیص وزیر نیرو قابلیت واگذاری به بخش غیردولتی را داشته باشد، یک شرکت مستقل دولتی تأسیس نموده و حداقل شصت و پنج درصد (۶۵٪) از سهام آن را از طریق بورس واگذار نماید. اساسنامه شرکت‌های مذکور بنابه پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو و امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. شرکت توانیر موظف است بلافاصله پس از تأسیس شرکت‌های یاد شده، سهام مذکور را

---

۱. در ابتدا با توجه به ماده ۳ قانون تأسیس وزارت آب و برق، اساسنامه شرکتی به نام «شرکت سهامی تولید و انتقال نیروی برق ایران» در تاریخ ۱۳۴۷/۱۲/۱۷ به تصویب کمیسیون‌های آب و برق و دارایی و امور استخدام مجلسین رسید. سپس هیأت وزیران به استناد ماده ۴ قانون برنامه سوم توسعه در تاریخ ۱۳۸۱/۰۹/۲۷ اقدام به تصویب اساسنامه «شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)» کرد که با شماره ۵۲۸۴۱/ت/۲۷۲۴۰ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ ابلاغ شده است. اساسنامه شرکت مزبور در تاریخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۰ توسط هیأت وزیران اصلاح و با شماره ۱۲۷۲۰/ت/۳۰۰۰۷ هـ ابلاغ شده است. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۴ اقدام به تصویب تصویب‌نامه با عنوان «اعضای مجمع عمومی شرکت‌های مادر تخصصی سازمان تولید و انتقال نیروی برق ایران (توانیر)» کرده است که با شماره ۵۴۲۴۵/ت/۲۸۲۶۴ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۹ ابلاغ شده است. مطابق با تصویب‌نامه با عنوان «پیش‌دریافت برای واردات کالاها و خدمات» مصوب ۱۳۹۲/۰۶/۱۷ هیأت وزیران که با شماره ۱۱۸۳۲۰/ت/۴۹۵۱۵ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۰۶/۲۱ ابلاغ شده است، به شرکت توانیر اجازه داده می‌شود نسبت به مشارکت حداکثر چهل درصدی (۴۰٪) در صندوق حمایت از پژوهشگران و سازندگان که به صورت غیردولتی و با مشارکت انجمن‌ها و اتحادیه‌های صنفی تخصصی سازندگان تجهیزات صنعت آب و برق و تولیدکنندگان آب شیرین تشکیل می‌شود متناسباً اقدام نماید. به همین منظور نام شرکت مذکور به فهرست شرکت‌های توسعه‌ای افزوده می‌شود.

با اعطای وکالت به سازمان خصوصی سازی و از طریق بورس طبق مقررات قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران واگذار نماید.

در هر صورت مسئولیت تأمین نیروی برق کشور طبق اصل چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر عهده وزارت نیرو می باشد و اجرای مفاد این ماده باید به نحوی باشد که به تأمین نیروی لطمه ای وارد نکند» (ماده ۲۷ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱): ۱۳۸۴):

۳۳-۳- «به شرکت توانیر اجازه داده می شود در نخستین سال فعالیت شرکت های توزیع نیروی برق استان ها در قالب اساسنامه جدید، منابع پیش بینی شده برای اجرای ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱ مصوب ۱۳۸۰ را به عنوان تفاوت نرخ به این شرکت ها پرداخت نماید. در صورت ضرورت، دولت هر ساله منابع لازم برای پرداخت تفاوت نرخ را در لوائح بودجه سنواتی پیش بینی و درج نماید» (تبصره ۵ ماده واحده قانون استقلال شرکت های توزیع نیروی برق استان ها با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ ۱۳۸۴):

۳۳-۴- «شرکت توانیر موظف است ارقام پیش بینی شده در بودجه مصوب شرکت های برق منطقه ای تحت عنوان تفاوت نرخ را متناسب با عملکرد فروش انرژی شرکت های مذکور جبران نماید» (از ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۲؛ اصلاحی ۱۳۹۱).

۳۴- توانیر و درآمد - هزینه

۳۴-۱- «شرکت ملی نفت ایران مکلف است در ازای کلیه چاه های برق دار شده در طول سه سال گذشته و نیز چاه هایی که در سال جاری و سال های آتی برق دار می شوند از محل درآمدهای ماده ۱۲۰ قانون برنامه سوم توسعه^۳ مبالغ معین شده توسط شورای اقتصاد^۱ را به حساب شرکت

۱. ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (اصلاحی ۱۳۹۱)، در بند ۲ شماره ۴۷ این کتاب، درج شده است.

۲. همان منبع.

۳. ماده ۱۲۰ قانون برنامه سوم توسعه: الف - درآمد حاصل از صادرات فرآورده های نفتی، گاز و میعانات گازی و برق حسب مورد به عنوان درآمد شرکت ملی نفت ایران و شرکت ملی گاز ایران و شرکت توانیر تلقی شده و به مصرف ارزی هزینه عملیات جاری (شامل واردات فرآورده های نفتی و گاز طبیعی) و اجرای طرح های سرمایه ای مصوب مجلس شورای اسلامی می رسد. مبالغ سرمایه گذاری فوق از نظر مالیاتی جزء هزینه های قابل قبول محسوب خواهد شد و به عنوان افزایش سرمایه دولت یا شرکت ملی

توانیر واریز نماید. در تعیین مبلغ مذکور شورای اقتصاد موظف است نیازهای سرمایه‌گذاری در تولید و انتقال نیرو توسط شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته را به‌طور کامل تأمین نماید. شرکت توانیر درآمد حاصل از وجوه مذکور را منحصراً صرف سرمایه‌گذاری تولید و انتقال نیروی برق خواهد نمود. سرمایه‌گذاری‌های مذکور از نظر مالیاتی جزو هزینه‌های قابل قبول محسوب شده و به‌عنوان افزایش سرمایه دولت در شرکت توانیر منظور می‌گردند. با اجرای مفاد این بند کلیه چاه‌های کشاورزی از پرداخت سهم مربوط به سرمایه‌گذاری در انتقال و تولید برق در محاسبات قیمت تمام شده انرژی معاف می‌باشند» (بند ۳ ماده واحده قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۷۸)؛

۳۴-۲- «در راستای اجرای ماده ۲۹ قانون سیاست‌های کلی اجرای اصل چهارم قانون اساسی^۲، به دولت اجازه داده می‌شود تا هفتاد درصد (۷۰٪) منابع حاصل از واگذاری‌های

نفت ایران حسب مورد منظور می‌شود؛ ب - درصدی از درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام که میزان آن در قوانین بودجه سنواتی تعیین خواهد شد در قالب ساز و کاری که به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد، در اختیار شرکت ملی نفت ایران قرار خواهد گرفت تا به‌منظور تحقق اهداف برنامه طبق قوانین و مقررات موجود هزینه شود؛ ج - صادرات فرآورده‌های نفتی پس از تأمین نیازهای داخلی مجاز خواهد بود. مسئولیت تأمین نیاز کشور و تنظیم بازار داخلی فرآورده‌های نفتی با وزارت نفت خواهد بود؛ د - دولت موظف است به‌منظور اصلاح ساختار شرکت‌های دولتی وابسته به وزارتین نفت و نیرو در راستای اجرای سیاست کاهش تصدی دولت و افزایش کارآمدی اقتصادی، فنی این شرکت‌ها با در نظر گرفتن بهره مالکانه نفت و گاز مورد مصرف داخلی به‌عنوان سرمایه ملی طی سال اول برنامه سوم لایحه‌ای را تنظیم و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

۱. شورای اقتصاد در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۳ طرح «برق‌دار کردن چاه و تلمبه‌های آب کشاورزی» را اصلاح و مورد تنفیذ قرار داد و با شماره ۷۸۱۹۹۷ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۷/۱۹ ابلاغ نمود.

۲. ماده ۲۹ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی: با توجه به بند «د» سیاست‌های کلی، وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد زیر مصرف می‌شود: ۱- ایجاد خود اتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی؛ ۲- اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به‌منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده ۳۴ این قانون؛ ۳- ایجاد زیربنای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته؛ ۴- اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذار شده و نیز برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و تقویت منابع بانک توسعه تعاون؛ ۵- مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته؛ ۶- تکمیل طرح‌های نیمه تمام شرکت‌های دولتی با رعایت فصل پنجم این قانون؛ ۷- ایفای وظایف حاکمیتی دولت در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر؛ ۸- بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری.

مرتبط با صنعت برق را در بودجه سنواتی پیش‌بینی و جهت تکمیل طرح‌های نیمه تمام صنعت برق (موضوع بند ۶ ماده مذکور) به شرکت توانیر اختصاص دهد» (ماده ۲ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۳-۳۴ «دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک عوارض مصرف هر کیلو وات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش‌بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و صد درصد (۱۰۰٪) آن صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود» (ماده ۵ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۴-۳۴ «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۰/۸/۱۳۹۴ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد (۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه‌های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری‌های تجدیدپذیر و تکمیل نیروگاه بادی نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

تبصره ۱- اعتبارات بندهای فوق در قوانین بودجه سالانه در جدولی واحد درج خواهد شد؛

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت تعاون تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

هیأت وزیران آیین‌نامه اجرایی «نحوه هزینه‌کرد وجوه حاصل از واگذاری» موضوع تبصره ۲ ماده ۲۹ را طی تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۴۵۱/ت/۴۱۶۷۲ هـ در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ به تصویب رساند.

۳۴-۵- «پرداخت حقوق و مزایای کارکنان (پرسنل) شرکت‌های آب و فاضلاب استانی و شرکت‌های توزیع برق استانها که به صورت مأمور در شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور و شرکت توانیر ارائه خدمت می‌نمایند، از محل منابع داخلی شرکت‌های استانی مذکور، بلامانع است» (بند «ط») تبصره ۱۲ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۳۴-۶- «شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی دولتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای مکلفند منابع تعیین شده در بودجه مصوب سالانه خود را پس از گردش خزانه به ترتیب به شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی و شرکت توانیر بابت رد دیون و یا سرمایه‌گذاری (احداث) در توسعه نیروگاه حرارتی و توسعه شبکه انتقال کشور پرداخت کنند» (بند «الف»

تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۳۴-۷- «برای تسریع و تسهیل در اجرای طرح تأمین برق چاه‌های کشاورزی از محل ظرفیت ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور بانک مرکزی مکلف است مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات تکلیفی از طریق بانک‌های عامل با تضمین وزارت نفت به شرکت توانیر و شرکت‌های زیرمجموعه آن جهت تأمین برق چاه‌های کشاورزی پرداخت نماید» (بند «و») تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۳۴-۸- «وزارت نیرو مکلف است متوسط بهای انرژی برق تحویلی به صنایع فولادی، آلومینیوم، مس، فلزات اساسی و کانی‌های فلزی، واحدهای پالایشگاهی و پتروشیمی را بر مبنای متوسط نرخ خرید انرژی برق از نیروگاه‌های دارای قرارداد تبدیل انرژی (ای.سی.ای) محاسبه و دریافت نماید. منابع حاصل از محل افزایش بهای برق این صنایع به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود.

مشترکین با قدرت کمتر از دو مگاوات و همچنین مصارف کمتر از دو مگاوات مربوطه به مشترکین با قدرت بیش از دو مگاوات مشمول حکم این بند نمی‌باشند. وزارت نیرو از طریق شرکت‌های تابعه مکلف است منابع حاصله تا سقف هشتاد هزار میلیارد (۸۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال را به صورت ماهانه و متناسب با وصول درآمد فوق‌الذکر به صورت کامل تا سقف سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرف توسعه و نوسازی شبکه فرسوده برق کشور و جابجایی تیرهای برق روستایی و با تصویب شورای اقتصاد صرف اعطای یارانه سود تسهیلات

جهت افزایش توان تولید برق از طریق سرمایه‌گذاری (ایجاد، توسعه و تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام) نیروگاه‌های برق و پرداخت مطالبات تولیدکنندگان خصوصی برق و نیروگاه‌های برق‌آبی، تا سقف پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در قالب مشارکت توانیر به میزان چهل درصد (۴۰٪) در برق‌رسانی به شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی با آورده شصت درصد (۶۰٪) آن شهرکها، نواحی و مناطق، تا سقف دوهزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرف تأسیس و تکمیل آزمایشگاههای مرجع تجدیدپذیر، تا سقف بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرف رفع تنش آبی شهرهای دارای تنش و اصلاح و بازسازی شبکه آب شرب روستایی و آب‌رسانی به مناطق محروم، تا سقف سیزده هزار میلیارد (۱۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرف اعطای تسهیلات خطرپذیر به شرکت‌های دانش‌بنیان صنعت برق و شرکت‌های فعال در حوزه اصلاح الگوی مصرف انرژی و تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای تکمیل زیرساخت شبکه ملی اطلاعات کشور هزینه کند» (بند «ز» تبصره ۱۵ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۳۵ - شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی

۳۵-۱- شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی^۱ با هدف ساماندهی فعالیت‌های تصدی دولت در زمینه تولید نیروی برق حرارتی متصل به شبکه انتقال و فوق توزیع برق کشور، راهبری شرکت‌های زیر مجموعه و برنامه‌ریزی، مدیریت توسعه و بهره‌برداری از نیروگاه‌های یاد شده در چارچوب سیاست‌های وزارت نیرو و تسهیل مشارکت بخش غیردولتی در تولید برق حرارتی تشکیل شد.

۱. هیأت وزیران در جلسات ۱۳۹۲/۱۲/۲۸ و ۱۳۹۳/۰۷/۲۷ به استناد ماده ۱۳ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶ و ماده‌واحد قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی وابسته به دولت مصوب ۱۳۷۷ با اصلاح نام «شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران» به «شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی» موافقت کرد و اساسنامه آن را به تصویب رساند. این اساسنامه با شماره ۱۴۱۵۹۳/ت/۵۰۳۹۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۲۵ ابلاغ شده است. همچنین هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۱ نام این شرکت را به فهرست سازمان‌های توسعه‌ای اضافه کرد. این تصویب‌نامه با شماره ۷۶۴۰۸/ت/۵۳۱۲۱ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۵ ابلاغ شده است.

۳۵-۲- «هزینه خدمات مدیریت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت مادر تخصصی تولید برق حرارتی حداکثر تا دو و نیم درصد (۲/۵٪) عملکرد تخصیص اعتبارات ذی‌ربط با احتساب اعتبارات دریافتی از منابع بودجه عمومی کشور تعیین می‌گردد» (از تبصره ۵ ماده ۳۱ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور؛ ۱۳۹۵).

۳۶- شرکت مادر تخصصی ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)

شرکت مادر تخصصی ساتکاب^۲ با هدف تدارک (به صورت عمده یا جزیی) و تهیه و ترخیص و تحویل هر نوع کالا و ماشین‌آلات و لوازم و ادوات در امر تولید و انتقال و توزیع نیروی برق و تأمین و توزیع آب که از طرف شرکت‌های آب و برق منطقه‌ای و سازمان‌های آب و برق یا سایر مؤسسات دولتی و غیردولتی درخواست می‌شود تشکیل شده است و برای نیل به این هدف مجاز به انجام هگونه عملیات و معاملات بازرگانی و سرمایه‌گذاری و مشارکت در شرکت‌های صنایع تولیدکننده کالاهای مرتبط به تأمین آب و برق کشور و خرید مواد خام جهت رفع نیازمندی‌های آن‌ها می‌باشد (ماده ۴ اساسنامه ساتکاب؛ ۱۳۵۹).

۱. تبصره ۵ ماده ۳۱ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور: هزینه خدمات مدیریت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان مجری ساختمان‌ها و تاسیسات دولتی و عمومی، شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور، شرکت مادر تخصصی تولید برق حرارتی، شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران، شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی و موسسه جهاد نصر، حداکثر تا دو و نیم درصد (۲/۵٪) عملکرد تخصیص اعتبارات ذی‌ربط با احتساب اعتبارات دریافتی از منابع بودجه عمومی کشور تعیین می‌گردد.
۲. هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۰۸/۰۵ به استناد ماده ۴ قانون برنامه پنجساله سوم توسعه اساسنامه شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب) را به تصویب رساند. ابتدا مقرر شد با توجه به واگذاری بیش از ۹۵ درصد از شرکت‌های زیرمجموعه، شرکت ساتکاب منحل شود که این انحلال در تاریخ ۱۳۹۰/۰۲/۲۴ به تأیید هیأت برگزاری خصوصی سازی نیز رسید اما متعاقباً هیأت وزیران به پیشنهاد وزارت نیرو در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۸ کلیه اقدامات مرتبط با انحلال و تصفیه شرکت ساتکاب را متوقف کرد. در نهایت هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۹۶/۰۴/۲۵ تصویب‌نامه با عنوان «توقف اقدامات اجرایی انحلال شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)» را به تصویب رساند که با شماره ۲۶۱۶ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۲/۱۹ ابلاغ شده است.

فصل دوم

شرکت‌ها و مؤسسات تخصصی برق

۳۷ - وزارت نیرو و مؤسسات برق

۳۷-۱- «بهای تأسیسات برق متعلق به شهرداری‌ها ارزیابی خواهد شد ولی به جای پرداخت نقدی شهرداری مربوط معادل ارزش تأسیسات در شرکت برق منطقه‌ای یا ناحیه‌ای شریک

شده و سهام خواهد داشت» (ماده ۲ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی؛ ۱۳۴۴):

۳۷-۲- «نرخ‌هایی که از طرف وزارت نیرو یا سازمان برق ایران برای مؤسسات و شرکت‌های برق^۱ خصوصی تعیین شده یا خواهد شد ولو آن که درخواست صدور پروانه نکرده باشند یا پروانه آن‌ها

صادر نشده باشد از تاریخ ابلاغ قابل اجرا است» (ماده ۳ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی؛ ۱۳۴۴):

۳۷-۳- «هرگونه ایجاد مؤسسات عمومی تأسیس برق در حومه شهر از طرف مالکین و ساکنین و اشخاص منوط به موافقت قبلی وزارت کشور و نظارت آن وزارت می‌باشد» (از تبصره ماده ۲

قانون شهرداری؛ الحاقی ۱۳۴۲):

۳۷-۴- «احداث تأسیسات تولید و توزیع برق و تعیین نرخ آن در شهرها تا موقعی که وزارت نیرو آن را تعیین نکرده است با موافقت قبلی وزارت نیرو به عهده شهرداری است» (تبصره ۲

بند ۲ ماده ۵۵ قانون شهرداری؛ اصلاحی ۱۳۴۵):

۳۷-۵- «از تاریخی که وزارت نیرو برای هر منطقه اعلام می‌نماید هیچ شخصی اعم از حقوقی یا حقیقی نمی‌تواند بدون موافقت و کسب پروانه از وزارت نیرو در توسعه یا ایجاد و احداث و

بهره‌برداری تأسیسات تولید و انتقال و توزیع نیروی برق به منظور مصارف در امور کشاورزی

---

۱. علاوه بر شرکت‌های مادر تخصصی صنعت برق، می‌توان به شرکت‌های متعدد دیگری نیز اشاره کرد که به فعالیت در صنعت برق می‌پردازند. یک- «شرکت بهره‌برداری نیروگاه اتمی بوشهر (سهامی خاص)» که اساسنامه آن در تاریخ ۱۳۸۵/۱۰/۰۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده است؛ دو- «شرکت سهامی خدمات مهندسی برق (مشانیر)» که اساسنامه آن در تاریخ ۱۳۸۲/۰۱/۱۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده است؛ سه - شرکت‌های سهامی «توسعه منابع آب و نیروی ایران» و «ساختمان سد و تأسیسات آبیاری (سایبر)» که اساسنامه آن‌ها در تاریخ ۱۳۸۲/۰۳/۰۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده است که به ترتیب در زمینه تولید انرژی برق آبی و انجام امور پیمانکاری مربوط به احداث ساختمان تأسیسات برق آبی، فعالیت می‌کنند.

۲. تبصره ماده ۲ قانون شهرداری: هرگونه اقدامات عمرانی و خانه‌سازی و ایجاد مؤسسات عمومی تأسیس برق و آب و شبکه وسایل نقلیه و نظایر آن در حومه شهر از طرف مالکین و ساکنین و اشخاص منوط به موافقت قبلی وزارت کشور و نظارت آن وزارت می‌باشد.

و صنعتی و تجاری اقدام نماید در صورت تخلف وزارت نیرو می‌تواند از شروع یا ادامه کار آن‌ها جلوگیری نماید. مقامات انتظامی موظف هستند با درخواست مأمورین مجاز وزارت نیرو از ایجاد و بهره‌برداری این قبیل تأسیسات جلوگیری نمایند» (ماده ۵ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۳۷-۶- «کلیه مؤسسات و سازمان‌ها اعم از دولتی و خصوصی یا متعلق و یا وابسته به شهرداری و یا مختلط که به‌نحوی از انحاء به تولید یا توزیع یا انتقال یا فروش نیروی برق اشتغال دارند و یا در امر احداث و توسعه تأسیسات برق به‌نحوی از انحاء اقدام و یا شرکت دارند موظفند از روش و تصمیمات متخذه و مقررات وزارت نیرو پیروی نموده آن‌ها را به موقع اجرا بگذارند و آمار و اطلاعاتی را که از طرف وزارت نیرو خواسته می‌شود در اختیار آن وزارتخانه قرار دهند» (ماده ۱۲ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

تبصره - «وزارت نیرو موظف به هماهنگ نمودن برنامه‌های مؤسساتی است که در حال حاضر در امر تولید و بهره‌برداری و انتقال و توزیع انرژی وجود دارند و یا آنچه که در آینده ایجاد خواهد شد» (بند «د» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳):

۳۷-۷- «وزارت نیرو می‌تواند احتیاجات مؤسسات و یا شرکت‌های تابعه برق را از لحاظ خدمات فنی و اداری با رعایت قانون استخدام کشوری^۱ تأمین نماید و جهت آموزش فنی و اداری کارکنان مؤسسات مزبور در رشته‌های مورد نیاز ترتیبات لازم را معمول دارد.

تبصره - وزارت نیرو یا مؤسسات و شرکت‌های تابعه می‌توانند در قبال خدماتی که برای مؤسسات برق انجام می‌دهند کارمزدی معادل هزینه خدمات انجام شده تعیین و از مؤسسات مذکور دریافت دارند وجوه حاصله به‌مصرف هزینه‌های مربوط به انجام مقاصد مقرر در این ماده خواهد رسید» (ماده ۸ قانون سازمان برق ایران و تبصره آن؛ ۱۳۴۶).

۱. در حال حاضر «قانون مدیریت خدمات کشوری» جایگزین «قانون استخدام کشوری» شده است.

۳۸- شرکت‌های سهامی برق منطقه‌ای^۱

۳۸-۱- «به منظور تأمین برق کافی برای مصارف شهرها و روستاها و نیازمندی‌های کشاورزی و صنعتی کشور وزارت نیرو موظف است نسبت به تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های تولید و انتقال نیرو به منظور تأسیس مراکز تولید برق منطقه‌ای و ایجاد شبکه‌های فشارقوی سراسر کشور و اداره تأسیسات برق مزبور و بهره‌برداری از آن‌ها، اقدام کند» (بندهای «ه» و «و» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت آب و برق؛ ۱۳۴۲):

۳۸-۲- «به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود که در اجرای وظایف موضوع بندهای «الف»، «ب»، «ه» و «و» ماده ۱ این قانون^۲ مؤسساتی را که طبق اصول بازرگانی اداره خواهند شد به وجود آورد. اساسنامه مؤسسات مزبور از طرف وزارت نیرو تهیه و به تصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین خواهد رسید» (ماده ۳ قانون تأسیس وزارت آب و برق؛ ۱۳۴۲):

۳۸-۳- «وزارت نیرو مکلف است پس از انجام مطالعات کافی، کشور را از نظر تأمین برق بدون الزام به پیروی از تقسیمات کشوری به مناطقی تقسیم نماید و برای تأمین برق آن مناطق به تدریج اقدام به تأسیس شرکت‌های برق منطقه‌ای بنماید.

تبصره - وزارت نیرو می‌تواند بر حسب توسعه فعالیت و مقتضیات فنی حدود مناطق و حوزه خدمات شرکت‌های برق منطقه‌ای را تغییر دهد» (ماده ۲ قانون سازمان برق ایران و تبصره آن؛ ۱۳۴۶):

۳۸-۴- «وزارت نیرو می‌تواند شرکت‌های برق منطقه‌ای را به صورت شرکت‌های سهامی تشکیل دهد، اساسنامه شرکت‌هایی که با سرمایه دولت یا با مشارکت شهرداری‌ها و یا مشارکت سرمایه‌های خصوصی تشکیل می‌گردد با پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب کمیسیون‌های آب و

۱. هیأت وزیران در جلسه‌های مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۰۴ و ۱۳۸۲/۰۲/۰۷ به استناد ماده ۴ قانون برنامه سوم توسعه، اساسنامه شرکت‌های برق منطقه‌ای آذربایجان، اصفهان، باخر، تهران، خراسان، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، غرب، فارس، کرمان، گیلان، مازندران، هرمزگان و یزد را به تصویب رساند که با شماره ۹۶۵۳/ت/۲۸۱۹۹ هـ در تاریخ ۱۳۸۲/۰۳/۱۲ ابلاغ شده است. این اساسنامه در جلسات مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۰ و ۱۳۸۶/۰۷/۰۴ و ۱۳۸۹/۰۷/۱۱ توسط هیأت وزیران اصلاح شده است. ماده ۶ اساسنامه شرکت‌های سهامی برق منطقه‌ای به موجب مصوبه شماره ۳۶۶۴۱/ت/۵۶۳۷۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۸/۰۳/۳۰ اصلاح شده است.

۲. بندهای «ه» و «و» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت آب و برق در این صفحه، درج شده است.

برق و امور استخدام سازمان‌های اداری مجلسین خواهد رسید» (ماده ۳ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۳۸-۵- «وزارت نیرو در اجرای وظایف خود می‌تواند هر قسمت از اختیارات خود را در حدود این قانون و با رعایت مقررات مربوط به شرکت‌های برق منطقه‌ای یا مؤسسات دولتی و یا شهرداری‌ها و یا شرکت‌های تعاونی روستایی تفویض نماید» (ماده ۴ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶).

۳۹ - شرکت‌های توزیع برق منطقه‌ای^۱

۳۹-۱- «وزارت نیرو مکلف است ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این قانون^۲ و بدون توسعه سازمانی نسبت به اصلاح اساسنامه شرکت‌های توزیع نیروی برق اقدام و پیشنهاد لازم برای اصلاح اساسنامه شرکت‌های برق منطقه‌ای را به هیأت وزیران ارائه نماید، به‌نحوی که: یک- شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها با اختیارات کافی برای ایجاد، نگهداری و بهره‌برداری از تأسیسات توزیع نیروی برق در حوزه فعالیت خود به‌صورت غیردولتی عمل کنند؛ دو- شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها در چارچوب سیاست‌ها، برنامه‌ها، استانداردها و مقررات مصوب وزارت نیرو از جمله مقررات ناظر به اطمینان از پرداخت بهای برق و به‌عنوان شرکت‌های زیر مجموعه شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) اداره شوند و از نظر مدیریتی، اداری، مالی و منابع انسانی از شرکت‌های برق منطقه‌ای مستقل باشند؛

۱. در حال حاضر ۳۹ شرکت توزیع برق منطقه‌ای در کشور مشغول انجام خدمت هستند. در مواد ۷۳ و ۷۹ قانون تشکیل شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰، اجازه تشکیل شرکت تعاونی با هدف توزیع نیروی برق و تأمین وسایل توزیع برق داده شده است.

۲. مطابق با جزء «الف» بند ۳ «تصویب‌نامه در خصوص ارتقای جایگاه ایران در شاخص شروع کسب و کار» که در تاریخ ۱۳۹۶/۰۲/۲۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۲۳۱۱۰/ت ۵۳۰۷۹ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۳/۰۱ ابلاغ شده است، دستگاه‌های ارائه خدمات از جمله شرکت‌های توزیع برق مکلفند در راستای حذف مراجعه حضوری متقاضیان دریافت مجوز ساخت و انشعابات به مراجع متعدد، همکاری لازم را جهت ارائه خدمات و فروش انشعاب در محدوده و حریم شهر تهران از طریق درگاه واحد شهرداری فراهم نمایند. دستگاه‌های مذکور مکلفند ضمن فراهم کردن زیرساخت‌های مناسب، فهرست و جزئیات اطلاعات و مدارک مورد نیاز در فرایند صدور مجوز ساخت و فروش انشعاب و بهره‌برداری را ظرف یک ماه پس از ابلاغ این تصویب‌نامه در اختیار شهرداری تهران قرار دهند.

سه- شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها انرژی برق را در سطح ولتاژ فشار متوسط و طبق مقررات بازار برق ایران خریداری و به مشترکین خود به فروش برسانند^۱ (ماده واحد قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ ۱۳۸۴)؛

۳۹-۲- «شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها می‌توانند از کلیه اختیارات قانونی شرکت‌های برق منطقه‌ای و مؤسسات و شرکت‌های تابع وزارت نیرو از جمله اختیارات مندرج در قانون سازمان برق ایران برای انجام وظایف خود در امر توزیع نیروی برق استفاده نمایند» (تبصره ۲ ماده واحد قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ ۱۳۸۴)؛

۳۹-۳- «دارایی‌ها، حقوق، بدهی‌ها، تعهدات و حقوق عمومی مربوط به بخش توزیع و نیروی انسانی مربوطه از شرکت‌های برق منطقه‌ای به شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها منتقل می‌شوند. تفاوت دارایی‌ها با بدهی‌ها و تعهدات و حقوق عمومی متناسباً با حساب سرمایه شرکت توانیر در شرکت‌های برق منطقه‌ای و حساب سرمایه، طلب و یا بدهی شرکت توانیر در شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها منظور می‌شود و یا به اجاره به شرط تملیک شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها در خواهد آمد. آیین‌نامه اجرایی^۲ این بند ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (تبصره ۳ ماده واحد قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ ۱۳۸۴)؛

۳۹-۴- «اجرای طرح‌های غیرانتفاعی از محل منابع عمومی توسط شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها مجاز است. در این صورت این شرکت‌ها دستگاه بهره‌بردار تلقی گردیده و ماده ۳۳ قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱^۳ در مورد آن‌ها قابل اجرا می‌باشد» (تبصره ۴ ماده واحد قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ ۱۳۸۴)؛

۱. این ماده واحد، ۵ تبصره دارد.

۲. «آیین‌نامه اجرایی قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق در استان‌ها» در تاریخ ۱۳۸۶/۰۲/۲۳ به تصویب هیأت وزیران رسید و با شماره ۳۸۱۶۲/ت/۳۶۱۹۱ هـ در تاریخ ۱۳۸۶/۰۳/۱۳ ابلاغ شده است. ماده ۲ این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۰۵ اصلاح و با شماره ۱۳۵۴۶۳/ت/۵۱۴۴۴ هـ در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۱ ابلاغ شده است.

۳. ماده ۳۳ قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۵۱: در مورد برخی از طرح‌های انتفاعی که توسط شرکت‌های دولتی و مؤسسات وابسته به دولت اجرا می‌شود شورای اقتصاد می‌تواند به پیشنهاد سازمان اجازه دهد حداکثر تا پنجاه درصد از اعتبار لازم برای اجرای طرح انتفاعی به صورت بلاعوض اعطا شود.

۳۹-۵- «به شرکت توانیر اجازه داده می‌شود در نخستین سال فعالیت شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها در قالب اساسنامه جدید، منابع پیش‌بینی شده برای اجرای ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱ مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ را به‌عنوان تفاوت نرخ به این شرکت‌ها پرداخت نماید. در صورت ضرورت، دولت هر ساله منابع لازم برای پرداخت تفاوت نرخ را در لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی و درج نماید» (تبصره ۵ ماده‌واحد قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ ۱۳۸۴).

۴۰- شرکت مدیریت شبکه برق ایران

شرکت مدیریت شبکه برق ایران^۲ با هدف راهبری و پایش بهره‌برداری از شبکه تولید و انتقال برق کشور به منظور حفظ پایایی و امنیت شبکه و تأمین مطمئن برق، فراهم ساختن امکان دسترسی به شبکه برق کشور برای متقاضیان اعم از دولتی یا غیردولتی، به‌منظور خرید و فروش و یا جابجایی (ترانزیت) برق، برقراری شرایط خرید و فروش رقابتی برق و ایجاد، اداره و توسعه بازار و بورس برق و اتخاذ تدابیر و انجام اقدامات لازم در راستای حصول اطمینان از تأمین برق، گسترش مشارکت بخش غیردولتی و توسعه رقابت در تولید و توزیع برق در چارچوب سیاست‌های وزارت نیرو تشکیل شد.

۱. ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (اصلاحی ۱۳۹۱) در بند ۲ شماره ۴۷ این کتاب، درج شده است.

۲. هیأت وزیران بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های نیرو، امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد بند «ژ» تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، اساسنامه شرکت سهامی مدیریت شبکه برق ایران را تصویب نمود. شایان ذکر است با توجه به خریداری کلیه سهام شرکت بهره‌برداری نیروگاهی شهید فیروزی توسط شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع برق ایران (توانیر)، نام شرکت بهره‌برداری نیروگاه شهید فیروزی به شرکت سهامی مدیریت شبکه برق ایران تغییر یافت. اساسنامه این شرکت به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۳۲۱۶۴/ت/۳۰۵۷۲ هـ در تاریخ ۱۳۸۳/۰۶/۳۰ ابلاغ شده است. شورای اقتصاد در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۵ مصوبه «صدور مجوز سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی شرکت مدیریت شبکه برق ایران به‌منظور اجرای طرح توسعه و احداث مراکز دیسپاچینگ ملی و پشتیبان» را تصویب کرد که با شماره ۱۱۳۰۱۶۵ در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۸ ابلاغ شده است.

۴۱ - پژوهشگاه نیرو

شورای گسترش آموزش عالی به منظور تحقق بخشی از وظایف پژوهشی وزارت نیرو و ارتقای کیفی امور آن وزارتخانه، در تاریخ ۱۳۷۴/۰۴/۰۴ با تأسیس پژوهشگاه نیرو^۱، موافقت کرد و در تاریخ ۱۳۷۵/۰۲/۰۵ اساسنامه آن را به تصویب رساند. پژوهشگاه نیرو به لحاظ اداری و مالی وابسته به وزارت نیرو بوده و در امور مربوط به فعالیت‌های پژوهشی و هیأت علمی تابع مقررات و آیین‌نامه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است (ماده یک اساسنامه پژوهشگاه نیرو؛ ۱۳۷۵).

۴۲ - سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا)

۴۲-۱- «به منظور ارتقای بهره‌وری انرژی و استفاده هرچه بیشتر از منابع تجدیدپذیر و پاک از طریق فراهم نمودن زیرساخت‌های لازم در کشور و افزایش بهره‌وری عرضه انرژی و کاهش تلفات انتقال، توزیع و مصرف انرژی در کشور و استفاده از روش‌های تولید برق تجدیدپذیر و پاک «سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق» به صورت موسسه دولتی وابسته به وزارت نیرو تشکیل می‌شود.

تبصره ۱ - منابع تجدیدپذیر انرژی شامل انرژی بادی، خورشیدی، زمین گرمایی، آبی کوچک «تا ده مگاوات»، دریایی و زیست توده «بیومس» (اجزای قابل تجزیه‌ی زیستی از محصولات، پسماندها و زائدات کشاورزی «شامل مواد گیاهی و دامی»، جنگل‌ها و صنایع وابسته و همچنین زائدات صنعتی و شهری قابل تجزیه که قابلیت تولید برق، حرارت، سوخت‌های مایع، سوخت‌های گازی و انواع کاربردهای مفید شیمیایی را دارا می‌باشد) هیدروژنی، پیل سوختی و سایر منابع حاصل از انرژی‌های تجدیدشونده و پاک می‌باشد؛

تبصره ۲ - منظور از ارتقای بهره‌وری انرژی، استفاده بهینه و منطقی از انرژی است به گونه‌ای که بدون کاهش رفاه اجتماعی و سطح تولید ملی بتوان از اتلاف آن از نقطه تولید تا پایان مصرف جلوگیری نمود و موجب افزایش کارایی و اثربخشی در مصرف انرژی، استفاده اقتصادی از آن،

۱. مطابق با تصویب‌نامه جلسه ۱۳۹۲/۰۶/۱۷ هیأت وزیران که با شماره ۱۱۸۳۲۰/ت/۴۹۵۱۵ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۰۶/۲۱ ابلاغ شده است، پژوهشگاه نیرو به عنوان سازمان توسعه‌ای، تعیین شده است.

بهره‌برداری بهتر، کمک به توسعه پایدار، حفظ بیشتر منابع فسیلی و محیط زیست شود» (ماده ۱ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۵):

۲-۴۲- «موضوع فعالیت سازمان، به کارگیری بخش خصوصی و حمایت از مشارکت آن، تدوین سیاست‌های تشویقی در جهت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان، عملیاتی نمودن استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر در سطح صنعتی و انجام وظایف دولت برای تحقق اهداف سازمان است،

تبصره - هرگونه اصلاح اساسنامه باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد» (ماده ۲ قانون

اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق و تبصره آن؛ ۱۳۹۵):

۳-۴۲- «از تاریخ تصویب این قانون، وظایف و مسؤولیت‌های حاکمیتی «سازمان انرژی‌های نو ایران (سانا)» و «سازمان بهره‌وری انرژی ایران (سابا)» به همراه بودجه، اعتبارات، اموال، دارایی‌ها، بدهی‌ها، تعهدات و امکانات و نیروی انسانی به سازمان ساتباً انتقال می‌یابد،

تبصره - سازمان موظف است تعهدات ناشی از تصدی‌های سازمان‌های یادشده در چهارچوب سیاست‌های قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی را با استفاده از سازوکارهای قانونی ظرف مدت یک سال تکمیل یا واگذار و یا تعیین تکلیف کند»

(ماده ۴ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق و تبصره آن؛ ۱۳۹۵):

۴-۴۲- «فعالیت‌های مشابه با وظایف سازمان که در وزارت نیرو یا سایر سازمان‌های زیرمجموعه وزارت نیرو انجام می‌شود به همراه اعتبارات مربوط، در چهارچوب مصوبات قانونی به سازمان منتقل می‌شود» (ماده ۵ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق و تبصره آن؛ ۱۳۹۵):

۵-۴۲- «وظایف و اختیارات سازمان به شرح زیر تعیین می‌شود:

یک - تدوین برنامه‌های کلان، میان‌مدت و کوتاه‌مدت، مقررات و دستورالعمل‌های لازم و مرتبط با اهداف و موضوع فعالیت و وظایف سازمان با تأیید وزارت نیرو و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها؛

دو - ارتقاء و توسعه کاربرد انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک، مدیریت تقاضای انرژی‌های الکتریکی به منظور استفاده کارآمد و بهینه از منابع انرژی؛

سه - برنامه‌ریزی و نظارت بر پیاده‌سازی سامانه شبکه هوشمند برق در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط؛

چهار - به کارگیری بخش غیردولتی و حمایت از آن و استفاده از ظرفیت خارجی از طریق انجام مطالعه، تحقیق، توسعه و آموزش، طراحی و مشاوره و حمایت‌های فنی و اقتصادی در حوزه‌های مرتبط با اهداف سازمان و همکاری و تبادل اطلاعات با بخش مذکور با تأیید وزارت نیرو؛

پنج - تدوین استانداردها و معیارها، جداول تعرفه، قیمت‌های خرید تضمینی در حوزه وظایف سازمان و ارائه آن به مراجع ذیصلاح جهت تصویب و نیز تعیین صلاحیت و صدور پروانه فعالیت و بهره‌برداری برای فعالیت بخش غیردولتی در حوزه‌های مربوط در چهارچوب قوانین مربوطه؛

شش - تنظیم مقررات مربوط به انعقاد قراردادهای خرید از بخش غیردولتی و نظارت بر موضوع خرید انرژی برق حاصل از انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک به شکل تضمینی و به صورت بلندمدت با تأیید وزارت نیرو؛

هفت - حمایت از طراحی، ساخت و آزمایش طرح‌های آزمایشی (پایلوت) به منظور کسب دانش و تجربیات نوین در حوزه اهداف سازمان؛

هشت - حمایت فنی و اقتصادی و هدایت مطالعات و پژوهش‌های مراکز علمی، تحقیقاتی، مشاوره‌ای در راستای بهبود اهداف سازمان؛

نه - حمایت از اجرای پروژه‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در چهارچوب سیاست‌های کلی نظام و سایر قوانین و مقررات مربوط در حوزه اهداف سازمان؛

ده - نمایندگی، عضویت، همکاری و حضور در مجامع، سازمان‌ها و اتحادیه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی مربوط، به منظور حفظ منافع ملی در چهارچوب سیاست‌های کلی نظام و سایر قوانین و مقررات مربوط در حوزه اهداف سازمان؛

یازده - ظرفیت‌سازی، آموزش، ترویج و توسعه فناوری در حوزه وظایف و اهداف سازمان؛
دوازده - مطالعه ظرفیت‌های منابع انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک در کشور و تهیه اطلس‌های ملی؛
سیزده - انجام سایر فعالیت‌های مرتبط با اهداف و وظایف سازمان که به سازمان محول

می‌شود» (ماده ۶ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق؛ ۱۳۹۵)؛

۴۲-۶- «وظایف مذکور در ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو^۱ مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۸ مرتبط با سازمان ساتبا از طریق این سازمان تحت نظارت وزارت نیرو اعمال می‌گردد» (ماده ۱۳ قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق؛ ۱۳۹۵)؛

۴۲-۷- «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۸/۱۰ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد (۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه‌های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری‌های تجدیدپذیر و تکمیل نیروگاه بادی میل نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۴۳- شرکت سهامی مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران (مپنا)

گروه مپنا با تأسیس شرکت مدیریت پروژه‌های نیروگاهی در تاریخ ۱۳۷۲/۰۵/۲۲ توسط وزارت نیرو آغاز به کار کرد و در تاریخ ۱۳۸۰/۰۵/۰۷ بر اساس مصوبه هیأت وزیران، به‌عنوان شرکت زیر مجموعه شرکت مادر تخصصی گسترش و نوسازی صنایع ایران قرار گرفت.

۴۴- صندوق پژوهش و فناوری صنعت برق و انرژی

۴۴-۱- صندوق پژوهش و فناوری صنعت برق و انرژی که در این اساسنامه به اختصار صندوق نامیده می‌شود، دارای شخصیت حقوقی مستقل و به صورت غیردولتی، در قالب شرکت

۱. ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو در بند ۳ شماره ۲ این کتاب درج شده است.

سهامی خاص و به استناد مجوز کارگروه موضوع ماده (۸) آیین‌نامه‌ی اجرایی ماده (۴۴) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور موضوع تصویب‌نامه شماره ۷۳۳۱۸/ت/۵۲۲۳۱ هـ مورخ ۱۳۹۴/۶/۸ و اصلاحات بعدی آن که در این اساسنامه به اختصار کارگروه نامیده می‌شود، تأسیس شده و دارای استقلال مالی است و با رعایت این اساسنامه و تحت نظارت کارگروه، فعالیت می‌کند (ماده ۱ اساسنامه صندوق پژوهش و فناوری صنعت برق و انرژی؛ ۱۳۹۹)؛

۴۴-۲- موضوع فعالیت صندوق عبارت است از:

- ۱- سرمایه‌گذاری خطرپذیر در شرکت‌هایی با موضوع فعالیت فناورانه و نوآورانه و طرح‌های پژوهشی، فناوری و نوآورانه؛
- ۲- مشارکت و سرمایه‌گذاری در ایجاد، توسعه، راهبری و توانمندسازی مراکز نوآوری و شتابدهی و شرکت‌های پژوهشی، فناوری و دانش‌بنیان و شرکت‌های تخصصی در حوزه خدمات مالی و اعتباری مرتبط با موضوع فعالیت صندوق‌های پژوهش و فناوری؛
- ۳- ارایه خدمات مالی و تسهیلاتی به اشخاص حقیقی و حقوقی به صورت کمک‌های بلاعوض، تسهیلات کوتاه‌مدت و بلندمدت، پرداخت تمام یا بخشی از سود تسهیلات و جرایم متعلقه با رعایت قوانین و مقررات مربوط؛
- ۴- صدور انواع ضمانت‌نامه و ارایه سایر خدمات ضمانت‌نامه‌ای برای اجرای طرح‌های پژوهشی، فناوری، نوآورانه و تجاری‌سازی نتایج پژوهش‌ها و فروش محصولات و خدمات دانش‌بنیان و فناورانه؛
- ۵- تضمین پرداخت تعهدات و اقساط طرح‌های پژوهشی، فناوری و نوآورانه شرکت‌های دانش‌بنیان و فناورانه خلاق و فناور در قرارداد به ذینفعی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری مجاز و سایر نهادهای دارای مجوز به منظور تسریع و تسهیل در اجرای طرح‌ها و قراردادهای و توثیق و ترهین اموال و دارایی‌ها به منظور جلوگیری از وقفه در اجرای طرح‌ها؛
- ۶- جذب و هدایت منابع مالی دولتی، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مجاز و سایر شرکت‌ها در راستای اهداف و وظایف و اختیارات صندوق؛
- ۷- اخذ و اعطای کارگزاری و عاملیت و مدیریت منابع مالی اشخاص حقوقی دولتی و غیردولتی در حوزه پژوهش فناوری، نوآوری و دانش‌بنیان؛

- ۸- ارایه خدمات ارزیابی و امکان‌سنجی طرح‌های کسب‌وکار و نظارت، ارزش‌گذاری پروژه‌ها و طرح‌های پژوهشی، فناوری و نوآورانه؛
- ۹- ارایه خدمات توسعه بازار و تجاری‌سازی از قبیل فروش اقساطی، اجاره به شرط تملیک، تضمین خرید محصولات و خدمات پژوهشی، فناوری و دانش‌بنیان و تجاری‌سازی به منظور تسریع و تسهیل در اجرای طرح‌ها و قراردادها؛
- ۱۰- مشارکت در تدوین سیاست‌ها و اولویت‌ها و مقررات مرتبط با اهداف صندوق‌ها در کشور و کمک به ساماندهی و هم‌افزایی حمایت‌های موجود در کشور؛
- ۱۱- ایجاد، توسعه و بهره‌برداری از ابزارهای تأمین مالی شامل تأمین مالی جمعی، صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر و تضمین اوراق مشارکت؛
- ۱۲- همکاری با مؤسسات و نهادهای داخلی و خارجی و عضویت در مجامع تخصصی مرتبط در راستای اهداف صندوق؛
- تبصره- موضوع فعالیت صندوق پژوهش و فناوری سرمایه‌گذاری خطرپذیر شرکتی (CVC) که با مجوز کارگروه تأسیس می‌شود، صرفاً شامل بندهای (۱)، (۲)، (۶)، (۷)، (۱۰)، (۱۱) و (۱۲) این ماده است. (ماده ۶ اساسنامه صندوق پژوهش و فناوری صنعت برق و انرژی؛ ۱۳۹۹).

۴۵- سازمان انرژی اتمی و نیروگاه بوشهر

- «خرید برق از نیروگاه اتمی بوشهر بر اساس هزینه تمام‌شده حسابرسی‌شده نیروگاه مذکور صورت می‌گیرد» (بند «ه» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

بخش سوم

اقتصاد برق

فصل اول

امور مالی و سرمایه‌ای

۴۶ - حمایت‌ها

۴۶-۱- «دولت مکلف است همه‌ساله علاوه بر تأمین اعتبارات کمک به شرکت‌های آب و برق منطقه‌ای بابت بخشودگی آب و برق مابه‌التفاوت حاصل از اجرای تبصره ۱ این ماده^۱ در مقایسه با قانون اصلاح قانون بخشودگی بهای برق مصرفی مشترکین کم‌مصرف را در بودجه سالانه پیش‌بینی کرده و به‌منظور برق‌رسانی به روستاها در اختیار وزارت نیرو بگذارد» (تبصره ۲ لایحه راجع

به اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف؛ ۱۳۶۰)؛

۴۶-۲- «به‌منظور رفع مشکلات موجود صنایع نساجی و در جهت بازسازی و نوسازی صنایع یاد شده، دولت موظف است در طول برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۱۷ تسهیلات و حمایت‌های زیر را به اجرا گذارند:

ه) واحدهای صنعتی مشمول این قانون که در محدوده قانونی شهرها مستقر هستند و برای بازسازی و نوسازی به خارج از شهرها منتقل می‌شوند و یا این‌که بنابر ضوابط زیست‌محیطی انتقال آنان الزامی می‌باشد، شامل حمایت‌های ذیل می‌شوند:

دو- وزارتخانه‌های نیرو، نفت، پست و تلگراف و تلفن و شرکت‌های تابعه موظفند بدون دریافت هیچ‌گونه هزینه‌ای نسبت به انتقال ائشعاب‌های برق، آب، گاز و تلفن موجود واحدهای مذکور به محل‌های جدید اقدام نمایند. چنانچه این انتقال مستلزم سرمایه‌گذاری واقعی (غیر از هزینه اشتراک) باشد با اعلام هر یک از شرکت‌های ذی‌نفع و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، هزینه‌ها را دریافت نماید» (جزء ۲ بند «ه» ماده‌واحد قانون حمایت از بازسازی و نوسازی صنایع نساجی کشور؛ ۱۳۸۰)؛

۴۶-۳- «قیمت سوخت نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی^۲ نباید از قیمت سوخت نیروگاه‌های دولتی بیشتر محاسبه شود و هرگونه یارانه پرداختی و یا اعمال تخفیف و نظایر آن در قیمت سوخت تحویلی به نیروگاه‌های دولتی به هر شکل و طریق، عیناً باید به نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی نیز تعلق گیرد» (تبصره ماده ۶ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی؛ اصلاحی ۱۳۸۷)؛

---

۱. متن کامل ماده‌واحد در زیرنویس بند ۱ شماره ۲۱ این کتاب آمده است.

۲. تعرفه سوخت نیروگاه‌های خود تأمین که بنا به اعلام وزارت نیرو اقدام به تحویل تمام یا بخشی از برق تولیدی خود به شبکه سراسری می‌کنند، به میزان سوخت مصرفی برای برق تحویل شده به شبکه، معادل تعرفه سوخت نیروگاهی براساس متوسط بازدهی نیروگاه‌های حرارتی سال ۱۳۹۷ خواهد بود (بند «ه» تبصره ۱۵ ماده‌واحد قانون بودجه ۱۳۹۸ کل کشور؛ ۱۳۹۷).

۴-۴۶- «دولت مکلف است سی درصد (۳۰٪) خالص وجوه حاصل از اجرای این قانون را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض، یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجراء موارد زیر هزینه کند:

الف) بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه‌جویی و رعایت الگوی مصرف که توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط معرفی می‌شود؛

ب) اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی، آب و توسعه تولید برق از منابع تجدیدپذیر؛

ج) جبران بخشی از زیان شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات آب و فاضلاب، برق، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها ناشی از اجراء این قانون» (بندهای «الف»، «ب» و «ج») ماده ۸ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ (۱۳۸۸)؛

۴۶-۵- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند واحدهای صنعتی، ساختمانی، کشاورزی و عمومی را که به تولید هم‌زمان برق و حرارت و برودت در محل مصرف اقدام می‌کنند، از امکانات و تسهیلاتی که به صورت عمومی اعلام می‌شود بهره‌مند سازند» (ماده ۴۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۴۶-۶- «وزارت نفت موظف است در چهارچوب قانون هدفمند کردن یارانه‌ها سوخت لازم جهت تولیدکنندگان انرژی برق اعم از واحدهای صنعتی یا تولیدکنندگان محلی را به قیمتی که برای وزارت نیرو محاسبه می‌کند، تحویل نماید» (ماده ۵۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی، ۱۳۸۹)؛

۴۶-۷- «وزارتخانه‌های نیرو و نفت موظفند به منظور ترویج کاربرد اقتصادی منابع تجدیدشونده انرژی در سامانه‌های مجزای از شبکه از قبیل آبگرمکن خورشیدی، حمام خورشیدی، تلمبه بادی، توربین بادی، سامانه‌های فتوولتائیک، استحصال گاز از منابع زیست‌توده و صرفه‌جویی در هزینه‌های تأمین و توزیع سوخت‌های فسیلی، حمایت لازم را به صورت عمومی اعلام و از محل بودجه‌های مصوب سالانه خود یا منابع مذکور در ماده ۷۳ این قانون^۱ تأمین و پرداخت نمایند» (ماده ۶۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.

۴۶-۸- «به منظور حمایت از اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف و ارتقای کارایی انرژی در چهارچوب اهداف و مواد این قانون به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود از محل صرفه‌جویی‌های ناشی از اجرای این قانون، بودجه‌های سنواتی و منابع داخلی شرکت‌های دولتی تابعه، تسهیلات مالی لازم را تأمین نمایند. مقدار تسهیلات مالی این ماده توسط شورای عالی انرژی تعیین می‌شود» (ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۴۶-۹- «اجرای خطوط و شبکه‌های برق، آب، گاز و مخابرات در منتهی‌الیه حریم راه‌ها با هماهنگی وزارت راه و شهرسازی در صورتی که به تأسیسات راه لطمه وارد نکند بدون پرداخت هرگونه وجهی مجاز می‌باشد» (ماده ۷۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): اصلاحی ۱۳۹۰):

۴۶-۱۰- «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبار لازم جهت پرداخت مابه‌التفاوت قیمت فروش تکلیفی انرژی برق و انشعاب با قیمت تمام شده^۱ (مورد تأیید سازمان حسابرسی) و همچنین معافیت‌های قانونی اعمال شده برای هزینه‌های انشعاب را در بودجه سنواتی کل کشور پیش‌بینی و در فواصل زمانی سه ماهه به وزارت نیرو پرداخت کند» (ماده ۶ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴):

۴۶-۱۱- «در راستای حمایت از استقرار صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و رقابت‌پذیری تولیدات صنعتی و معدنی به دولت اجازه داده می‌شود در قالب بودجه‌های سنواتی کمک‌های لازم را به شهرک‌ها و نواحی صنعتی دولتی و غیردولتی به‌ویژه در امور تأمین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرک‌ها انجام دهد. دستورالعمل این ماده با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور می‌رسد» (ماده ۵۴ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ای کشور؛ ۱۳۹۵):

۴۶-۱۲- «در صورت افزایش عواید حاصل از جزء (۱) این بند^۲ نسبت به ردیف‌های مصوب فوق‌الذکر، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است منابع حاصله را به ردیف

۱. در خصوص فرمول محاسبه قیمت تمام شده انرژی، به تبصره بند «ج» ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸ مراجعه کنید.

۲. بند ۱ بند «ب» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰: سقف منابع حاصل از ارزش صادرات نفت مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۱، میعانات گازی و خالص صادرات گاز مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۲ و منابع مربوط به سه درصد (۳٪) مندرج در

۲۱۰۱۱۲ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. دولت موظف است از ابتدای مهرماه سال ۱۴۰۰ منابع حاصله را در سقف اعتبارات بودجه عمومی صرف افزایش تخصیص برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این قانون به ویژه اصلاح نقاط حادثه‌خیز درون و برون شهری و احداث تقاطع‌های غیرهمسطح مورد نیاز در ورودی شهرها، طرح هادی و بهسازی روستایی، توسعه زیرساخت‌های آموزش، طرح‌های توسعه زیرساخت‌های آموزش الکترونیک مدارس، بهسازی و نوسازی مدارس تخریبی و دانشگاه‌ها و مدارس حوزه‌های علمیه برادران و خواهران و جامعه‌المصطفی، هسته‌ای، واحدهای دوم و سوم نیروگاه اتمی بوشهر، حمل و نقل عمومی، راه‌های روستایی، تولیدی، زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، دولت الکترونیک، آموزش، آموزش‌های مهارتی و مهارت‌پروری و مهارت‌آموزی سربازان وظیفه، سلامت با اولویت حمایت از بیماران دارای بیماری‌های خاص و بیماری سالک، جمعیت، محیط زیست و مهار (کنترل) آب و سیلاب، آب و فاضلاب با اولویت مناطق روستایی و عشایری، تأمین آب شرب شهرها و روستاها، توسعه و بازتوانی نیروگاه‌های برق، بافت فرسوده، بازآفرینی شهری و تحقیقات کاربردی بخش کشاورزی با اولویت حوزه دانش‌بنیان، تحقیقات کاربردی به ویژه دفاعی و هزینه‌های معیشت و سلامت و کاهش آثار منفی کرونا نماید) (بند ۲ بند «ب» تبصره ۱ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۱۳-۴۶- «مطالبات شرکتهای تولیدکننده آب و برق از سازمان‌ها و شرکتهای تابعه وزارت نیرو در حکم مطالبات آنها از دولت است» (بند ۸-۲ بند «ز» تبصره ۵ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۴۷- تهاتر و دیون

۴۷-۱- «به دولت اجازه داده می‌شود مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام‌شده فروش هر مترمکعب آب و دفع فاضلاب و هر کیلو وات ساعت برق را (پس از تأیید سازمان حسابرسی به‌عنوان بازرس قانونی) با بدهی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به بهره‌برداری رسیده

ردیف ۲۱۰۱۰۹ جدول شماره (۵) این قانون معادل یک میلیون و نهصد و نود و دو هزار و هفتصد و بیست میلیارد (۱,۹۹۲,۷۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. صادرات فرآورده‌های نفتی مشمول این حکم نمی‌باشد. دستگاه‌های اجرائی ملی مجاز به استفاده هزینه‌ای از منابع سه درصد (۳٪) مناطق نفت خیز، گازخیز و توسعه نیافته نمی‌باشند.

بخش آب، فاضلاب و برق وزارت نیرو موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور از محل ردیف درآمدی ۳۱۰۴۰۴ و ردیف هزینه‌ای ۳۳ - ۵۳۰۰۰۰ به صورت جمعی - خرجی تسویه کند. شرکت‌های دولتی ذی‌ربط مکلفند تسویه حساب را در صورتهای مالی خود اعمال کنند. سرمایه شرکت‌های مذکور معادل بدهی تسویه شده ناشی از اجرای این حکم افزایش می‌یابد» (بند «د» تبصره ۷ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۴۷-۲- «شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی دولتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای مکلفند منابع تعیین شده در بودجه مصوب سالانه خود را پس از گردش خزانه به ترتیب به شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی و شرکت توانیر بابت رد دیون و یا سرمایه‌گذاری (احداث) در توسعه نیروگاه حرارتی و توسعه شبکه انتقال کشور پرداخت کنند» (بند «الف» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۴۸- سرمایه‌گذاری

۴۸-۱- «بهای تأسیسات برق متعلق به شهرداری‌ها به شرح فوق (به ترتیب مندرج در ماده ۲ این قانون) ارزیابی خواهد شد ولی به جای پرداخت نقدی، شهرداری مربوط معادل ارزش تأسیسات در شرکت برق منطقه‌ای یا ناحیه‌ای شریک شده و سهام خواهد داشت» (تبصره ماده ۲ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی؛ ۱۳۴۴)؛

۴۸-۲- «شرکت‌های برق منطقه‌ای مکلفند جهت توسعه نیروگاه‌های حرارتی و شبکه انتقال برق کشور، مبالغ تعیین شده در بودجه مصوب سالانه خود را به شرکت توانیر جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌های مزبور پرداخت نمایند. شرکت‌های فروشنده برق نیروگاه‌های آبی موظفند تمامی وجوه حاصل از فروش انرژی برق خود را پس از وضع هزینه‌های تولید برای سرمایه‌گذاری در توسعه نیروگاه‌های برق آبی به مصرف برسانند. شرکت توانیر موظف است ارقام پیش‌بینی شده در بودجه مصوب شرکت‌های برق منطقه‌ای تحت عنوان تفاوت نرخ را متناسب با عملکرد فروش انرژی شرکت‌های مذکور جبران نماید» (ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)؛ اصلاحی ۱۳۹۱)؛

۱. ماده ۲ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی در بند ۱ شماره ۸۴ این کتاب، درج شده است.

۴۸-۳- «به منظور جلب سرمایه‌های بخش غیردولتی در تولید نیروی برق به شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) اجازه داده می‌شود برای هر یک از نیروگاه‌هایی که بنابه تشخیص وزیر نیرو قابلیت واگذاری به بخش غیردولتی را داشته باشد، یک شرکت مستقل دولتی تأسیس نموده و حداقل شصت و پنج درصد (۶۵٪) از سهام آن را از طریق بورس واگذار نماید. اساسنامه شرکت‌های مذکور بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو و امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. شرکت توانیر موظف است بلافاصله پس از تأسیس شرکت‌های یاد شده، سهام مذکور را با اعطای وکالت به سازمان خصوصی‌سازی و از طریق بورس طبق مقررات قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران واگذار نماید.

در صورت مسئولیت تأمین نیروی برق کشور طبق اصل چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر عهده وزارت نیرو می‌باشد و اجرای مفاد این ماده باید به نحوی باشد که به تأمین نیرو لطمه‌ای وارد نکند» (ماده ۲۷ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱): ۱۳۸۴):

۴۸-۴- «به منظور ارتقاء بهره‌وری، افزایش امنیت تأمین انرژی و مشارکت گسترده بخش غیردولتی در عرضه انرژی،

الف) وزارت نفت مکلف است با همکاری وزارت نیرو نسبت به حمایت مؤثر از تحقیقات، سرمایه‌گذاری، ترویج و توسعه واحدهای تولید هم‌زمان برق و حرارت و برودت از طریق بخش غیردولتی اقدام نماید؛

ب) وزارت صنایع و معادن موظف است با حمایت از مراکز تحقیقاتی و صنایع مربوطه، برای توسعه دانش فنی بومی و خود اتکایی کشور در تأمین تجهیزات تولید هم‌زمان برق، حرارت و برودت اقدام نماید. کلیه ضوابط و آیین‌نامه‌های اجرایی^۱ این ماده سه ماه پس از تصویب این

۱. آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۱۹۲/ت/۵۰۸۲۰ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۲ ابلاغ شده است. ماده ۵ این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۹۵/۰۴/۰۲ اصلاح شده است.

قانون با پیشنهاد وزارتخانه‌های نفت، نیرو و صنایع و معادن به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۵۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۴۸-۵- «به منظور تأمین منابع لازم برای انجام هزینه‌های مدیریت سوخت مصرف شده و پسماندهای حاصل از فعالیت، برچینش و حوادث اضطراری در تأسیسات هسته‌ای به سازمان انرژی اتمی (شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران)^۱ اجازه داده می‌شود با موافقت رئیس این سازمان تا معادل چهار درصد (۴٪) از درآمد حاصل از فروش برق نیروگاه‌های هسته‌ای کشور را مستقیماً به حساب شرکت نزد خزانه‌داری کل کشور تحت عنوان حساب «اندوخته احتیاطی» که در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود منظور دارد، استفاده موقت از منابع حساب اندوخته احتیاطی به نحوی که در بودجه سنواتی معین می‌گردد برای خرید اوراق مشارکت و صکوک اسلامی منتشر شده در کشور اعم از ریالی و ارزی بلامانع است و سود حاصل از خرید اوراق یاد شده نیز مستقیماً به حساب «اندوخته احتیاطی» موضوع این ماده منظور می‌شود. مبالغ منظور شده به حساب اندوخته یاد شده مشمول پرداخت مالیات بر درآمد و سود سهام یا سود سهم دولت نمی‌باشد و استفاده از منابع اندوخته احتیاطی با موافقت رئیس سازمان انرژی اتمی ایران منحصراً برای انجام هزینه‌های عملیات جاری و سرمایه‌ای پیش‌بینی شده در این ماده مجاز می‌باشد و معادل هزینه‌های عملیات جاری انجام شده از مانده حساب «اندوخته احتیاطی» کسر می‌شود» (ماده ۶۶ قانون احکام دائمی توسعه کشور^۲؛ ۱۳۹۵):

۴۸-۶- «دولت مکلف است از طریق وزارت نیرو در طول اجرای برنامه پنج‌ساله ششم توسعه نسبت به افزایش توان تولید برق تا بیست و پنج هزار مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری مؤسسات عمومی

۱. «شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران» که اساسنامه آن در تاریخ ۱۳۸۳/۰۶/۲۵ به تصویب هیأت وزیران رسید و از جمله اهداف آن اجرای فعالیت‌های دولت در زمینه تولید و توسعه برق هسته‌ای است. مطابق با تصویبنامه جلسه هیأت وزیران که با شماره ۱۳۳۳۱۹/ت/۵۱۹۸۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۳ ابلاغ شده است، این شرکت، به عنوان سازمان توسعه‌ای، تعیین گردید.

۲. آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ای کشور در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۱۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۳۳۹۲۱/ت/۵۴۷۰۵ هـ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۲ ابلاغ شده است. در این رابطه می‌توان به «بخشنامه» سازمان امور مالیاتی در خصوص آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ای کشور اشاره کرد که با شماره ۶۷/۹۷/۲۰۰/ص در تاریخ ۱۳۹۷/۰۵/۰۳ ابلاغ شده است.

غیردولتی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی و یا منابع داخلی شرکت‌های تابعه یا به صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری^۱ از جمله ساخت، بهره برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) اقدام نماید. خرید تضمینی برق بر اساس نرخ تعیین شده توسط شورای اقتصاد خواهد بود» (بند «ت» ماده ۴۸ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵).

۴۸-۷- «به منظور تسهیل، تشویق و توجیه سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات تبدیل پسماند عادی به انرژی از جمله زباله‌سوزی، گازی‌سازی، هاضم بی‌هوازی و گاز حاصل از محل‌های دفن و ساماندهی پسماندهای عادی در کشور نرخ خرید تضمینی برق حاصل از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی با پیشنهاد وزیران نیرو و کشور و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌شود» (ماده ۱ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی؛ ۱۳۹۹):

۴۸-۸- «طرح‌های توسعه‌ای و زیربنایی سازمان‌های توسعه‌ای بخش صنعت و معدن و بخش برق و منابع آب با مشارکت حداقل پنجاه و یک درصدی (۵۱٪) بخش‌های خصوصی و تعاونی با اولویت مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته براساس مزیت‌های منطقه‌ای و با تکیه بر جهت گیری‌های آمایش سرزمین» (بند ۲ بند «الف» تبصره ۴ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۴۸-۹- «شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی دولتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای مکلفند منابع تعیین شده در بودجه مصوب سالانه خود را پس از گردش خزانه به ترتیب به شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی و شرکت توانیر بابت رد دیون و یا سرمایه‌گذاری^۲ «احداث» در توسعه نیروگاه حرارتی و توسعه شبکه انتقال کشور پرداخت کنند» (بند «الف» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۴۸-۱۰- «به شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود با رعایت ملاحظات امنیتی کشور از محل واگذاری بخشی از املاک و دارایی‌های خود نسبت به تأمین مالی طرح‌های نوسازی تأسیسات و شبکه فرسوده آب و برق کشور از جمله مناطق کمتر توسعه‌یافته

۱. در این خصوص به ماده ۳۱ برنامه چهارم توسعه و ماده ۲۱۴ برنامه پنجم توسعه، مراجعه کنید.

۲. در این خصوص به ماده ۳۱ برنامه چهارم توسعه و ماده ۲۱۴ برنامه پنجم توسعه مراجعه کنید.

و طرح‌های نیمه تمام تا سقف هفتاد هزار میلیارد (۷۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام کنند» (بند «ط» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۴۹- خرید تضمینی برق

۴۹-۱- «وزارت نیرو مکلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاه‌ها و تولیدکنندگان بخش‌های خصوصی و دولتی را با قیمت‌های تضمینی خریداری^۱ نماید. نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید. در مورد نرخ برق تولیدی بخش‌های غیردولتی از منابع انرژی‌های نو باید با توجه به جنبه‌های مثبت زیست‌محیطی و صرفه‌جویی‌های ناشی از عدم مصرف منابع انرژی فسیلی و به منظور تشویق سرمایه‌گذاری در این نوع تولید مورد عمل قرار گیرد» (از ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛^۲ ۱۳۸۰)؛

دولت مکلف است با حفظ مسئولیت تأمین برق به منظور ترغیب سایر مؤسسات داخلی به تولید هر چه بیشتر نیروی برق از نیروگاه‌های خارج از مدیریت و نظارت وزارت نیرو، همه‌ساله شرایط و قیمت‌های تضمینی خرید برق را تعیین و اعلام کند (بند «ج» ماده ۱۲۲ قانون برنامه سوم توسعه؛ ۱۳۷۸) و (از بند «ب» ماده ۲۵ قانون برنامه چهارم توسعه؛^۳ ۱۳۸۳)؛

۴۹-۲- «کلیه صنایع، مؤسسات و واحدهایی که دسترسی به شبکه برق وزارت نیرو و امکان اجرای سامانه‌های تولید انرژی الکتریکی از قبیل تولید هم‌زمان برق و حرارت، توربین انبساطی و یا واحد مستقل را دارند، چنانچه به تولید برق، مطابق با استانداردهای وزارت نیرو اقدام نمایند، وزارت نیرو از طریق شرکت‌های برق موظف به خرید برق مازاد تولیدی از آنان بر اساس ضوابط مصوب موضوع ماده ۴۴ این قانون^۴ است» (ماده ۲۷ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۱. وزیر نیرو آیین‌نامه‌ای با عنوان «تعیین شرایط و روش خرید و فروش برق در شبکه برق کشور» تصویب کرد که با شماره ۳۲۲۵۱/۲۰/۱۰۰ در تاریخ ۱۳۸۴/۰۵/۲۵ ابلاغ شده است.

۲. ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در زیرنویس بند ۵ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.

۳. بند «ب» ماده ۲۵ قانون برنامه چهارم توسعه: دولت مکلف است با حفظ مسئولیت تأمین برق، به منظور ترغیب سایر مؤسسات داخلی به تولید هرچه بیشتر نیروی برق از نیروگاه‌های خارج از مدیریت و نظارت وزارت نیرو، شرایط و قیمت‌های تضمینی خرید برق را تا پایان سال اول برنامه چهارم تعیین و اعلام کند.

۴. ماده ۴۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۴ شماره ۴۸ این کتاب، درج شده است.

۴۹-۳- «وزارت نیرو از طریق شرکت‌های تابعه موظف است خرید برق از تولیدکنندگان^۱ آن را در محل تحویل و به اندازه ظرفیت‌های تولید برق تضمین کند و به این منظور از طریق عقد قراردادهای پنج‌ساله یا بیشتر، مطابق شرایط زیر اقدام نماید:

الف) اتصال مولدهای موضوع این ماده به شبکه بدون دریافت هزینه‌های عمومی برقراری انشعاب، صورت می‌گیرد؛

ب) در مواقع خروج اضطراری و یا خروج برای تعمیرات، با تشخیص وزارت نیرو از انشعاب برقرار شده برای تأمین برق مشترک تا سطح ظرفیت مولد بدون پرداخت هزینه اشتراک، استفاده می‌گردد؛

پ) مشترکینی که اقدام به احداث مولد در محل مصرف می‌نمایند، از اولویت قطع برق در زمان‌های کمبود در شبکه سراسری خارج می‌شوند» (ماده ۴۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛

۱۳۸۹)؛

۴۹-۴- «وزارت نیرو موظف است به‌منظور حمایت از گسترش استفاده از منابع تجدیدپذیر انرژی، شامل انرژی‌های بادی، خورشیدی، زمین‌گرمایی، آبی کوچک «تا ده مگاوات»، دریایی و زیست‌توده (مشمول بر ضایعات و زائدات کشاورزی، جنگلی، زباله‌ها و فاضلاب شهری، صنعتی، دامی، بیوگاز و بیومس) و با هدف تسهیل و تجمیع این امور، از طریق سازمان ذی‌ربط نسبت به عقد قرارداد بلندمدت خرید تضمینی^۲ از تولیدکنندگان غیردولتی برق از منابع تجدیدپذیر اقدام نماید.

تبصره ۱- قیمت و شرایط خرید برق تولیدی از منابع تجدیدپذیر به پیشنهاد وزارت نیرو و تصویب هیأت وزیران^۳ تعیین می‌شود.

۱. آیین‌نامه «تسهیلات و نحوه تبدیل درآمد تولیدکنندگان غیردولتی برق به ارز» در تاریخ ۱۳۸۱/۰۶/۱۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۲۶۶۲۴ ت ۲۷۱۰۸ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۰۶/۱۱ ابلاغ شده است.

۲. در راستای اجرای وظایف وزارت نیرو در زمینه خرید تضمینی برق، وزیر محترم نیرو در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۹ مصوبه «نرخ خرید تضمینی برق از نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک» را ابلاغ کردند.

۳. آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۳۴۴۰/ت ۵۲۳۷۵ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۱ ابلاغ شده است.

تبصره ۲- شرکت‌های تابعه وزارت نیرو اعم از شرکت‌های برق منطقه‌ای و نیز شرکت‌های توزیع موظفند با هماهنگی شرکت مدیریت شبکه برق ایران نسبت به تحویل و خرید برق از سازمان مربوطه اقدام نمایند.

تبصره ۳- منابع مالی مورد نیاز برای خرید تضمینی برق تولیدی از منابع تجدیدپذیر از محل ارزش سوخت صرفه‌جویی شده بر اساس سوخت‌های وارداتی مایع و قیمت‌های صادراتی گاز و منافع حاصل از عدم تولید آلاینده‌ها و حفاظت از محیط زیست به ازای برق تولیدی این قبیل نیروگاه‌ها تأمین و به وزارت نیرو پرداخت می‌شود» (ماده ۶۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی و تبصره‌های آن؛ ۱۳۸۹)؛

۴۹-۵- «دولت مکلف است از طریق وزارت نیرو در طول اجرای برنامه نسبت به افزایش توان تولید برق تا بیست و پنج هزار مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری مؤسسات عمومی غیردولتی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی و یا منابع داخلی شرکت‌های تابعه یا به صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری از جمله ساخت، بهره‌برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) اقدام نماید. خرید تضمینی برق بر اساس نرخ تعیین شده توسط شورای اقتصاد خواهد بود» (بند «ت» ماده ۴۸ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛

۴۹-۶- «به منظور تسهیل، تشویق و توجیه سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات تبدیل پسماند عادی به انرژی از جمله زباله‌سوزی، گازی‌سازی، هاضم بی‌هوازی و گاز حاصل از محل‌های دفن و ساماندهی پسماندهای عادی در کشور نرخ خرید تضمینی برق حاصل از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی با پیشنهاد وزیران نیرو و کشور و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌شود» (ماده ۱ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی؛ ۱۳۹۹)؛

۴۹-۷- «سرمایه‌گذاری در ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی معاف از پرداخت مالیات می‌باشد. قراردادهای خرید تضمینی برق از تأسیسات مذکور و عوارض

مندرج در ماده ۲ این قانون^۱ نیز مشمول این معافیت‌ها است» (ماده ۴ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیر دولتی؛ ۱۳۹۹)؛

۸-۴۹- «در اجرای ماده (۶۱) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی، دولت مکلف است سوخت صرفه‌جویی شده یا حواله آن در نیروگاه‌های تجدیدپذیر را با تأیید سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) تا سقف بیست و پنج هزار میلیارد (۲۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سرمایه‌گذاران جهت فروش یا عرضه در بورس انرژی تحویل نماید» (بند «ی» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۵۰- بورس انرژی

۵۰-۱- «استفاده از سازوکارهای بورس انرژی^۲ در خرید و فروش نفت خام و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی و انرژی برق در اولویت قرار دارد» (تبصره ۱ ماده ۱۳ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۵۰-۲- «وزارت نیرو موظف است به‌منظور افزایش بازدهی و ضریب بهره‌وری نیروگاه‌ها قیمت خرید برق را با توجه به سازوکار در بورس تعیین نماید» (جزء ۲ بند «ب» ماده ۴۴ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵).

۱. ماده ۲ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی: دولت مجاز است در هر سال در بودجه سنواتی به ازای هر کیلووات ساعت برق مصرفی مازاد بر الگوی مصرف در قبوض مشترکان پرمصرف برق به استثنای مشترکان خانگی روستایی و جاهای کشاورزی دارای پروانه مجاز، درصدی از منابع موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۰ را به عنوان تعرفه پسماند تعیین کند تا صرفاً برای خرید برق تولیدی از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی هزینه شود.

۲. تصویب‌نامه‌های هیأت وزیران در مورد «مشترکین بالای پنج هزار مگاوات وزارت نیرو» عبارتند از:

۱- تصویب‌نامه شماره ۱۴۵۹۳۷/ت/۵۰۹۹۹ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۰ ابلاغ شده است.

۲- تصویب‌نامه شماره ۸۲۳۵۷/ت/۵۷۴۶۷ هـ که در تاریخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۰ ابلاغ شده است. مطابق ماده ۱ تصویب‌نامه اخیر، کلیه مشترکین صنعتی برق با قدرت بالای ۵ مگاوات موظفند برق مورد نیاز را از بورس انرژی تأمین نمایند.

۵۱ - خصوصی سازی

۵۱-۱- «واگذاری^۱ ۸۰ درصد از سهام بنگاه‌های دولتی مشمول صدر اصل ۴۴ به بخش‌های خصوصی^۲، شرکت‌های تعاونی سهامی عام و بنگاه‌های عمومی غیردولتی در خصوص بنگاه‌های تأمین نیرو به استثنای شبکه‌های اصلی انتقال برق مجاز است» (بند ۵ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^۳؛ ۱۳۸۵)؛

۵۱-۲- «به منظور جلب سرمایه‌های بخش غیردولتی در تولید نیروی برق به شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) اجازه داده می‌شود برای هر یک از نیروگاه‌هایی که بنابه تشخیص وزیر نیرو قابلیت واگذاری به بخش غیردولتی را داشته باشد، یک شرکت مستقل دولتی تأسیس نموده و حداقل شصت و پنج درصد از سهام آن را از طریق

۱. بر اساس سیاست‌های بند «ج» اصل ۴۴ قانون اساسی الزامات واگذاری عبارتند از: الف) قیمت‌گذاری سهام از طریق بازار بورس انجام می‌شود؛ ب) فراخوان عمومی با اطلاع‌رسانی مناسب جهت ترغیب و تشویق عموم به مشارکت و جلوگیری از ایجاد انحصار و رانت اطلاعاتی صورت پذیرد؛ ج) جهت تضمین بازدهی مناسب سهام شرکت‌های مشمول واگذاری اصلاحات لازم در خصوص بازار، قیمت‌گذاری محصولات و مدیریت مناسب بر اساس قانون تجارت انجام گردد؛ د) واگذاری سهام شرکت‌های مشمول طرح در قالب شرکت‌های مادر تخصصی و شرکت‌های زیرمجموعه با کارشناسی همه جانبه صورت گیرد؛ ه) به منظور اصلاح مدیریت و افزایش بهره‌وری بنگاه‌های مشمول واگذاری با استفاده از ظرفیت‌های مدیریتی کشور اقدامات لازم جهت جذب مدیران با تجربه، متخصص و کارآمد انجام پذیرد. فروش اقساطی حداکثر ۵٪ از سهام شرکت‌های مشمول بند «ج» به مدیران و کارکنان شرکت‌های فوق مجاز است؛ و) با توجه به ابلاغ بند «ج» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و تغییر وظایف حاکمیتی، دولت موظف است نقش جدید خود در سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت بر اقتصاد ملی را تدوین و اجرا نماید؛ ی) تخصیص درصدی از منابع واگذاری جهت حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته در راستای وظایف حاکمیتی مجاز است.

۲. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۸۹/۰۴/۰۶ با واگذاری برخی نیروگاه‌های نیمه‌تمام یا آماده بهره‌برداری شبکه برق و آب و فاضلاب به پیمانکاران بخش خصوصی و تعاونی موافقت کرد. این تصویب‌نامه در تاریخ ۱۳۸۹/۰۴/۲۲ با شماره ۴۴۸۳۲/۸۵۸۰۴ ابلاغ شده است.

۳. واگذاری ۸۰٪ از سهام بنگاه‌های دولتی مشمول صدر اصل ۴۴ به بخش‌های خصوصی شرکت‌های تعاونی سهامی عام و بنگاه‌های عمومی غیردولتی به شرح ذیل مجاز است: ۵- بنگاه‌های تأمین نیرو به استثنای شبکه‌های اصلی انتقال برق. مصوبه «واگذاری ۸۰ درصد از سهام بنگاه‌های دولتی مشمول صدر اصل ۴۴ به بخش‌های خصوصی، شرکت‌های تعاونی سهامی عام و بنگاه‌های عمومی غیردولتی» در تاریخ ۱۳۸۵/۰۹/۰۵ با شماره ۸۵۱۲۱۳-۸۵۱۲۱۳/ح/۹۷۲۰ ابلاغ شده است. همچنین آیین‌نامه اجرایی «نحوه هزینه‌کرد وجوه حاصل از واگذاری» موضوع تبصره ۲ ماده ۲۹ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی توسط هیأت وزیران به تصویب رسید و با شماره ۱۰۴۴۵۱/ت/۴۱۶۷۲ هـ در تاریخ ۱۳۸۸/۰۵/۲۴ ابلاغ شده است.

بورس واگذار نماید. اساسنامه شرکت‌های مذکور بنابه پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو و امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. شرکت توانیر موظف است بلافاصله پس از تأسیس شرکت‌های یاد شده، سهام مذکور را با اعطای وکالت به سازمان خصوصی‌سازی و از طریق بورس طبق مقررات قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران واگذار نماید. در صورت مسئولیت تأمین نیروی برق کشور طبق اصل چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر عهده وزارت نیرو می‌باشد و اجرای مفاد این ماده باید به‌نحو باشد که به تأمین نیروی لطمه‌ای وارد نکند» (ماده ۲۷ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱): ۱۳۸۴):

۵۱-۳- «در راستای اجرای ماده ۲۹ قانون سیاست‌های کلی اجرای اصل چهل و چهارم قانون اساسی^۱، به دولت اجازه داده می‌شود تا هفتاد درصد (۷۰٪) منابع حاصل از واگذاری‌های مرتبط با صنعت برق را در بودجه سنواتی پیش‌بینی و جهت تکمیل طرح‌های نیمه تمام صنعت برق

۱. ماده ۲۹ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی: با توجه به بند «د» سیاست‌های کلی، وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد زیر مصرف می‌شود: ۱- ایجاد خود اتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی؛ ۲- اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به‌منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده ۳۴ این قانون؛ ۳- ایجاد زیربنای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته؛ ۴- اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذار شده و نیز برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و تقویت منابع بانک توسعه تعاون؛ ۵- مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) به‌منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته؛ ۶- تکمیل طرح‌های نیمه تمام شرکت‌های دولتی با رعایت فصل پنجم این قانون؛ ۷- ایفای وظایف حاکمیتی دولت در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر؛ ۸- بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری؛

تبصره ۱- اعتبارات بندهای فوق در قوانین بودجه سالانه در جدولی واحد درج خواهد شد؛

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت تعاون تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. هیأت وزیران آیین‌نامه اجرایی «نحوه هزینه‌کرد وجوه حاصل از واگذاری» موضوع تبصره ۲ ماده ۲۹ را طی تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۴۵۱/ت/۴۱۶۷۲ هـ در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ به تصویب رساند.

(موضوع بند ۶ ماده مذکور) به شرکت توانیر اختصاص دهد» (ماده ۲ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴).

۵۲- افتتاح اعتبار اسنادی

۵۲-۱- «افتتاح اعتبار اسنادی یا ترخیص کالاهای مربوط به تولید یا انتقال و یا توزیع نیروی برق از گمرکات که از طرف اشخاص حقیقی یا حقوقی صورت بگیرد باید با موافقت قبلی وزارت نیرو باشد» (ماده ۱۳ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶)؛

۵۲-۲- «به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی اجازه داده می‌شود برای اجرای پروژه‌های طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی مندرج در قوانین بودجه سنواتی و سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی شرکت‌های دولتی به‌نفع پیمانکاران داخلی طرف قرارداد نزد شبکه بانکی دولتی و غیردولتی کشور اعتبار اسنادی ریالی افتتاح نمایند. مبالغ و هزینه‌های مربوط به اعتبار اسنادی ریالی یاد شده، حسب مورد از محل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط یا منابع داخلی شرکت‌های دولتی ذریعته قابل تأمین و پرداخت خواهد بود. مفاد بندهای ۱ و ۲ ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی کشور^۱ مصوب ۱۳۶۶/۰۶/۰۱ در مورد اعتبارات اسنادی ریالی موضوع این بند برای گشایش اعتبار اسنادی ریالی در کلیه بانک‌های دولتی لازم‌الاجرا است. آیین‌نامه اجرایی^۲ این ماده با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید» (ماده ۲ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)؛ ۱۳۸۴).

۱. بندهای ۱ و ۲ ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی کشور: ۱- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی در صورتی می‌توانند برای خدمات و کالاهای وارداتی مورد نیاز خود اقدام به افتتاح اعتبار اسنادی نمایند که معادل کل مبلغ آن و حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی و سایر هزینه‌های ذریعته، اعتبار تأمین کرده باشند؛ ۲- در مورد آن قسمت از کالاها و خدمات موضوع این ماده که به‌موجب قراردادهای منعقد شده بهای آن‌ها باید تدریجاً و یا به‌طور یکجا در سال‌های بعد به فروشنده پرداخت شود افتتاح اعتبار اسنادی توسط بانک مرکزی ایران بدون پیش دریافت بهای کالاها و خدمات مزبور با تعهد وزارت برنامه و بودجه مشعر بر پیش‌بینی اعتبار لازم در بودجه سال‌های مربوط مجاز خواهد بود.

۲. آیین‌نامه «افتتاح اعتبار اسنادی» ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی کشور در تاریخ ۱۳۶۸/۰۲/۱۳ به تصویب هیأت وزیران رسید و با شماره ۵۹۸۶/ت ۹۶ در تاریخ ۱۳۶۸/۰۲/۲۳ ابلاغ شده است.

فصل دوم

درآمدها، تعرفه‌ها، نرخ‌ها و عوارض

۵۳- درآمد - هزینه

«وزارت نیرو می تواند احتیاجات مؤسسات و یا شرکت های تابعه برق را از لحاظ خدمات فنی و اداری با رعایت قانون استخدام کشوری تأمین نماید و جهت آموزش فنی و اداری کارکنان مؤسسات مزبور در رشته های مورد نیاز ترتیبات لازم را معمول دارد.

تبصره - وزارت نیرو یا مؤسسات و شرکت های تابعه می توانند در قبال خدماتی که برای مؤسسات برق انجام می دهند کارمزدی معادل هزینه خدمات انجام شده تعیین و از مؤسسات مذکور دریافت دارند. وجوه حاصله به مصرف هزینه های مربوط به انجام مقاصد مقرر در این ماده خواهد رسید» (ماده ۸ قانون سازمان برق ایران و تبصره آن؛ ۱۳۴۶).

۵۴- درآمدها

۵۴-۱- «شرکت ملی نفت ایران مکلف است در ازای کلیه چاه های برق دار شده در طول سه سال گذشته و نیز چاه هایی که در سال جاری و سال های آتی برق دار می شوند از محل درآمدهای ماده ۱۲۰ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۱ مبالغ معین شده توسط شورای اقتصاد را به حساب شرکت توانیر واریز نماید. در تعیین مبلغ مذکور شورای اقتصاد موظف است نیازهای سرمایه گذاری در تولید و انتقال نیرو توسط شرکت توانیر و شرکت های وابسته را به طور کامل تأمین نماید. شرکت توانیر درآمد حاصل از وجوه مذکور را منحصراً صرف سرمایه گذاری تولید و انتقال نیروی برق خواهد نمود. سرمایه گذاری های مذکور از نظر مالیاتی جزء هزینه های قابل قبول محسوب شده و به عنوان افزایش سرمایه دولت در شرکت توانیر منظور می گردند. با اجرای مفاد این بند کلیه چاه های کشاورزی از پرداخت سهم مربوط به سرمایه گذاری در انتقال و تولید برق در محاسبات قیمت تمام شده ی انرژی معاف می باشند» (بند ۳ قانون تسهیل برقی کردن چاه های کشاورزی؛ ۱۳۷۸):

---

۱. ماده ۱۲۰ قانون برنامه پنجساله سوم در زیرنویس بند ۱ شماره ۳۵ این کتاب، درج شده است.

۵۴-۲- «به وزارت جهاد کشاورزی^۱ و سازمان انرژی اتمی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت احکام قوانین برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران درآمد حاصل از فروش نیروگاه‌های آبی، بادی و خورشیدی و فروش انرژی برق خود را به درآمد عمومی (نزد خزانه‌داری کل) واریز نمایند» (ماده ۹۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰).

۵۴-۳- «شرکت‌های فروشنده برق نیروگاه‌های آبی موظفند تمامی وجوه حاصل از فروش انرژی برق خود را پس از وضع هزینه‌های تولید برای سرمایه‌گذاری در توسعه نیروگاه‌های برق آبی به مصرف برسانند. شرکت توانیر موظف است ارقام پیش‌بینی شده در بودجه مصوب شرکت‌های برق منطقه‌ای تحت عنوان تفاوت نرخ را متناسب با عملکرد فروش انرژی شرکت‌های مذکور جبران نماید» (از ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)؛ اصلاحی ۱۳۹۱).

۵۴-۴- «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبار لازم جهت پرداخت مابه‌التفاوت قیمت فروش تکلیفی انرژی برق و انشعاب با قیمت تمام شده (مورد تأیید سازمان حسابرسی) و همچنین معافیت‌های قانونی اعمال شده برای هزینه‌های انشعاب را در بودجه سنواتی کل کشور پیش‌بینی و در فواصل زمانی سه ماهه به وزارت نیرو پرداخت کند» (ماده ۶ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴).

۵۴-۵- «مطابق ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری

۱. در خصوص وزارت جهاد کشاورزی تصویب‌نامه‌ای با عنوان «انتزاع کلیه وظایف، اختیارات، نیروی انسانی، امکانات، تعهدات و اعتبارات مربوط به راه روستایی، برق روستایی و کشاورزی، آب و فاضلاب روستایی و بهسازی روستاها از وزارت جهاد کشاورزی و الحاق آن‌ها به ترتیب به وزارتخانه‌های راه و ترابری، نیرو و مسکن و شهرسازی و وابستگی شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی به وزارت نیرو» وجود دارد. این تصویب‌نامه در تاریخ ۱۳۸۱/۰۴/۰۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۸۷۹۶/ت/۲۵۶۳۸ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۰۴/۲۵ ابلاغ شده است.

۲. ماده ۶۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (اصلاحی ۱۳۹۱)، در بند ۲ شماره ۴۷ این کتاب، درج شده است.

مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰,۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیفهای ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریزکنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) است و مشترکان فاقد گاز از پرداخت معاف می‌باشند. وجوه فوق‌مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود.

منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف می‌رسد. آیین‌نامه اجرائی این بند متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد. وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند گزارش مبالغ پرداختی شرکت‌های بیمه‌ای از محل منابع این بند را از شرکت‌های مذکور اخذ و گزارش آن را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشترکان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات واردشده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد» (بند «ه» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۵۵- اصلاح قیمت انرژی

۵۵-۱- «میانگین قیمت فروش داخلی برق به گونه‌ای تعیین شود که به تدریج تا پایان برنامه‌ی پنجساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران معادل قیمت تمام‌شده آن باشد» (بند «ج» ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸):

۵۵-۲- «وزارت نیرو مکلف است متوسط بهای انرژی برق تحویلی به صنایع فولادی، آلومینیوم، مس، فلزات اساسی و کانی‌های فلزی، واحدهای پالایشگاهی و پتروشیمی را بر مبنای متوسط نرخ خرید انرژی برق از نیروگاه‌های دارای قرارداد تبدیل انرژی (ای.سی.ای) محاسبه و دریافت نماید. منابع حاصل از محل افزایش بهای برق این صنایع به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود» (بند «ز» تبصره ۱۵ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۳-۵۵- «تعرفه سوخت نیروگاههای خود تأمین که بنا به اعلام وزارت نیرو اقدام به تحویل تمام یا بخشی از برق تولیدی خود به شبکه سراسری می‌کنند، به میزان سوخت مصرفی برای برق تحویل شده به شبکه در ساعات اوج مصرف (در تابستان)، معادل تعرفه سوخت نیروگاهی بر اساس متوسط بازدهی نیروگاههای حرارتی سال ۱۳۹۷ تعیین می‌شود» (بند «ح» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۵۶- تعرفه‌ها

۱-۵۶- «از تاریخ تصویب قانون سازمان برق ایران اخذ هر نوع وجهی از مصرف‌کنندگان برق از قبیل وام و حق اشتراک^۱ طبق تعرفه^۲ و آیین‌نامه‌هایی خواهد بود که از طرف وزارت نیرو تعیین و اعلام می‌شود.

تبصره ۱ - تعرفه و آیین‌نامه‌های مذکور مشتمل بر جدول نرخ‌ها، مقررات و شرایط فروش برق و طرز احتساب بهای انواع مصارف و اصولی است که در انجام معاملات با مصرف‌کنندگان مورد عمل قرار خواهد گرفت.

تبصره ۲ - مؤسسات برق تعرفه‌های مصوب را برای اطلاع عموم آگهی خواهند کرد» (ماده ۹ قانون سازمان برق ایران و تبصره‌های آن؛ ۱۳۴۶).

۲-۵۶- «کلیه مؤسسات برق مکلف به رعایت تعرفه مصوب وزارت نیرو خواهند بود. مسئولان مؤسسات برق در صورت تخلف علاوه بر رد مال یا وجه مأخوذه به ذینفع به پرداخت دو برابر آن به عنوان جریمه محکوم خواهند شد. در مورد تخلف از شرایط مقرر در دفعه اول به پرداخت پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال و در دفعات بعد به پرداخت ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال جریمه نقدی محکوم خواهند شد» (از ماده ۱۰ قانون سازمان برق ایران؛^۳ ۱۳۴۶).

۱. رأی شماره ۱۷۲ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری به ابطال قسمت اول بند ۴-۵۶-۴ آیین‌نامه تکمیلی تعرفه‌های برق مبنی بر اجازه ارسال صورتحساب برای متقاضیان برق و مطالبه وجوه مندرج در آن بدون برخورداری اشخاص از نیروی برق اختصاص دارد که در تاریخ ۱۳۸۲/۰۴/۲۹ صادر شده است.

۲. وزیر محترم نیرو در تاریخ ۱۳۹۷/۰۲/۰۹ مصوبه «تعرفه‌های برق و شرایط عمومی آن‌ها» را ابلاغ کرد. همچنین برابر مصوبه شماره ۱۷۶۳۲۷/ت/۵۵۸۳۰ هـ هیات وزیران که در جلسه ۱۳۹۷/۱۲/۱۹ به تصویب رسید، بهای آب شرب و برق از ابتدای اردیبهشت ۱۳۹۸ سالانه به میزان هفت درصد (۷٪) افزایش می‌یابد.

۳. ماده ۱۰ قانون سازمان برق ایران در بند ۳ شماره ۸۹ این کتاب، درج شده است.

۳-۵۶- «به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود از تاریخ تصویب این قانون نرخ برق را برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف با توجه به شرایط اقلیمی برای هر منطقه تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد به اجرا درآورد و در مورد تعرفه‌ها^۱ و آیین‌نامه‌های مربوط بر طبق قانون سازمان برق ایران عمل نماید.

تبصره- میزان بخشودگی مصرف برق خانگی برای کمک به مستضعفین در سراسر ایران به شرح زیر خواهد بود:

الف) تا ۴۰ کیلو وات ساعت در ماه مجانی؛

ب) از ۴۰ کیلو وات ساعت تا ۶۰ کیلو وات ساعت در ماه مقطوعاً ۵۰ ریال؛

ج) بالاتر از ۶۰ کیلو وات ساعت در ماه برای تمام مصارف بر اساس نرخ مصوب شورای اقتصاد عمل شود» (ماده واحده لایحه راجع به اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف و تبصره ۱ آن؛ ۱۳۶۰)؛

۴-۵۶- «کلیه تأسیسات ایران‌گردی و جهانگردی، دفاتر خدمات مسافرتی و سایر تأسیسات مشابه از هر نظر اعم از سوخت، آب و برق، عوارض، مالیات، وام بانکی و غیره مشمول تعرفه‌ها مقررات و دستورالعمل‌های بخش صنایع می‌باشند» (ماده ۸ قانون توسعه صنعت ایران‌گردی و جهانگردی؛ ۱۳۷۰)؛

تعرفه‌های مربوط به هزینه‌های برق مربوط به اماکن و تأسیسات ورزشی (اعم از دولتی و غیردولتی) به مأخذ مراکز آموزشی و تحقیقاتی محاسبه و تعیین می‌شود (تبصره ۶۶ قانون برنامه دوم توسعه؛ ۱۳۷۳)؛

۱. مطابق با «تصویب‌نامه در خصوص تشکیل کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی و شرح وظایف آن»، مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۰۶ هیأت وزیران که با شماره ۱۵۸۹۶۹/ت/۵۵۰۹۲ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۱۲ ابلاغ شده است، در صورت عدم رعایت سقف ساعت کارکرد در خصوص منابع آب زیرزمینی و مصرف بیش از میزان مندرج در پروانه بهره‌برداری، بهای برق اضافی بر اساس مصارف تجاری محاسبه و دریافت می‌گردد. هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در رأی شماره ۱۴۲ مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۲۶ تعرفه برق مصرفی دفاتر اسناد رسمی را مشمول تعرفه برق خانگی ندانسته است. برای اطلاع از تعرفه‌های برق، به آیین‌نامه تکمیلی تعرفه‌های برق (با اعمال الحاقیه شماره ۴ و اصلاحات مربوطه)، مراجعه کنید.

غیر قابل استناد

اعمال نرخ تصاعدی بر تعرفه‌های مصرف آب و برق و گاز به‌نحوی خواهد بود که ضمن افزایش قیمت میانگین نرخ مربوط به مشترکین کم‌مصرف ثابت بماند (بند «ج» تبصره ۱۶ قانون برنامه دوم توسعه؛ ۱۳۷۳)؛

۵۶-۵- «وزارت نیرو به منظور افزایش ضریب بار در شبکه تولید و توزیع برق کشور، موظف است حداکثر تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه مشترکان سه فاز و نیز مشترکان تک فاز پر مصرف کنتور دو یا چند تعرفه نصب و قیمت‌های متفاوت را که به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید، اعمال نماید. شورای اقتصاد با حفظ قیمت متوسط رسمی (قانونی) برق، افزایش قیمت در ساعت‌ها و فصول اوج و کاهش قیمت در سایر ساعت‌ها و فصول را طوری تعیین خواهد نمود که موجب کاهش مصرف در اوج گردد. انشعاب‌های کشاورزی هم مشمول این بند خواهند بود» (بند ۴ ماده واحده قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۸۰)؛

۵۶-۶- «بهای برق، گاز و آب کلیه واحدهای تولیدکننده محصولات بخش کشاورزی اعم از زراعی، باغبانی، دامی و آبیان طبق تعرفه‌های کشاورزی محاسبه و منظور خواهد شد» (ماده ۶۳ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)؛ ۱۳۸۴)؛

۵۶-۷- «تعرفه‌های آب، برق و گاز مصرفی مراکز فرهنگی، آموزشی و پرورشی دولتی، غیردولتی، تعاونی و خصوصی (نظیر کتابخانه‌ها، موزه‌ها، مهدکودک‌ها، کودکستان‌ها، مدارس، اردوگاه‌های دانش‌آموزی، دانشگاه‌ها، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، حوزه‌های علمیه، مساجد، حسینیه‌ها، باشگاه‌های ورزشی و مراکز شبانه‌روزی نگهداری معلولان) بر مبنای تعرفه آموزشی محاسبه و پرداخت خواهد شد» (ماده ۳۷ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)؛ ۱۳۸۴)؛

۵۶-۸- «وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، موسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت در حیطه وظایف قانونی، خدمات لازم از قبیل برق، آب، مخابرات، سوخت و سایر خدمات را در

۱. مطابق با تصویب‌نامه با عنوان «تعرفه‌های برق بخش کشاورزی» مصوب ۱۳۸۷/۰۶/۱۰ هیأت وزیران که با شماره ۹۶۸۹۵/ت ۴۰۴۵۴ هـ در تاریخ ۱۳۸۷/۰۶/۱۴ ابلاغ شده است، وزارت نیرو مکلف است بر اساس اختیار قانونی، تعرفه‌های برق بخش کشاورزی را به‌نحوی که مشتمل بر انواع مصارف در کلیه واحدهای تولیدکننده محصولات کشاورزی اعم از زراعی، باغبانی، دامی و آبیان باشد، در ذیل تعرفه‌های کشاورزی تنظیم و ابلاغ کند.

حدود امکانات و با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی به مناطق ارائه خواهند نمود» (ماده ۱۸ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۸۴):

۹-۵۶- «تعرفه مصارف برق اتوبوس‌رانی و قطارهای شهری و حومه، بر اساس کمترین تعرفه تعیین شده می‌باشد» (ماده ۱۳ قانون حمایت از سامانه‌های حمل و نقل ریلی شهری و حومه؛ ۱۳۸۵):

۱۰-۵۶- «شورای اقتصاد موظف است قیمت برق در ساعت‌ها و فصول اوج و ساعت‌ها و فصول کم‌باری را به گونه‌ای تعیین نماید که متوسط قیمت برق واحدهای صنعتی از نرخ در ساعات عادی تجاوز ننماید و منحصراً موجب کاهش مصرف در ساعت اوج گردد» (ماده ۵ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی؛ ۱۳۸۷):

۱۱-۵۶- «وزارت نیرو مکلف است قیمت برق مصرفی واحدهای صنعتی و معدنی را در کلیه فصول به گونه‌ای تعیین نماید که نرخ آن از متوسط قیمت خرید برق از نیروگاه‌های بخش خصوصی با ضریب یک و دو دهم با احتساب حق انشعاب و هزینه‌های انتقال و نظایر آن، بیشتر نگردد. همچنین وزارت نیرو مکلف است از طریق شرکت‌های تابعه خود ضمن نصب تجهیزات اندازه‌گیری چند زمانه برای کلیه مشترکین صنعتی و معدنی ضرایب اوقات کم‌باری، میان‌باری و پرباری را به گونه‌ای تعیین نماید که منحصراً موجب کاهش مصرف در ساعت اوج گردد و در هر حال متوسط قیمت برق این واحدها از قیمت تعیین شده به ترتیب فوق تجاوز ننماید» (ماده ۶ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی؛ اصلاحی ۱۳۸۷):

۱۲-۵۶- «میانگین قیمت فروش داخلی برق به گونه‌ای تعیین شود که به تدریج تا پایان برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران معادل قیمت تمام شده^۱ آن باشد» (بند «ج» ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸):

تبصره ۱- «قیمت غیریارانه‌ای برق برابر با قیمتی است که هر ساله توسط هیأت وزیران تعیین می‌شود» (بند «ط» ماده ۲ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

تبصره ۲- «قیمت تمام‌شده برق، مجموع هزینه‌های تبدیل انرژی، انتقال و توزیع و هزینه سوخت با بازده حداقل سی و هشت درصد (۳۸٪) نیروگاه‌های کشور و رعایت استانداردها

۱. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۸۶/۱۰/۰۹ تصویب‌نامه با عنوان «اتخاذ تصمیماتی به منظور ایجاد صرفه‌جویی در مصرف انرژی در دستگاه‌های اجرایی» را به تصویب رساند که با شماره ۱۷۰۳۶۸/ت/۳۸۹۳۶ در تاریخ ۱۳۸۶/۱۰/۲۲ ابلاغ شده است.

محاسبه می‌شود و هر ساله حداقل یک درصد (۱٪) به بازده نیروگاه‌های کشور افزوده شود به طوری که تا پنج سال از زمان اجرای این قانون به بازده چهل و پنج درصد (۴۵٪) برسد و همچنین تلفات شبکه‌های انتقال و توزیع تا پایان برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به چهارده درصد (۱۴٪) کاهش یابد. دولت مکلف است با تشکیل کار گروهی مرکب از کارشناسان دولتی و غیردولتی نسبت به رتبه‌بندی تولیدکنندگان برق از نظر بازده و توزیع‌کنندگان آن از نظر میزان تلفات، اقدام نموده و سیاست‌های تشویقی و حمایتی مناسب را اتخاذ نماید» (تبصره بند «ج» ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸).

تبصره ۳- «در خصوص قیمت‌های برق^۱ و گاز طبیعی، دولت مجاز است با لحاظ مناطق جغرافیایی، نوع، میزان و زمان مصرف، قیمت‌های ترجیحی را اعمال کند. شرکت‌های آب، برق و گاز موظفند در مواردی که از یک انشعاب چندین خانواده یا مشترک بهره‌برداری می‌کنند، در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور باشد، تنها با اخذ هزینه کنتور و نصب آن نسبت به افزایش تعداد کنتورها اقدام نمایند و در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور نباشد مشترکین را به تعداد بهره‌برداران افزایش دهند» (تبصره ۱ ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸).

تبصره ۴- «دولت مکلف است به منظور شفاف‌سازی قیمت تمام شده برق، قیمت انواع سوخت مصرفی نیروگاه‌ها را بر اساس ارزش حرارتی سوخت تحویلی تعیین نماید. در اجرای این ماده تفاوتی بین نیروگاه‌های دولتی و خصوصی وجود ندارد» (ماده ۳ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴).

۵۶-۱۳- «دولت می‌تواند بنا به پیشنهاد ستاد نسبت به تعیین ضوابط حمایتی در زمینه‌های مالیات، تأمین وام قرض‌الحسنه اشتغال، حق بیمه خویش‌فرما، تعرفه مصرف آب، برق و سوخت مصرفی، ظرف سه ماه از تصویب این قانون، اقدام و اعتبار مورد نیاز را در بودجه سنواتی محاسبه و لحاظ نماید» (بند ۵ ماده ۷ قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی؛ ۱۳۸۹).

۱. مطابق با تصویب‌نامه با عنوان «اقدام کلیه دستگاه‌های اجرایی نسبت به انجام تمهیدات لازم جهت تحقق مفاد سند ملی راهبرد انرژی کشور» مصوب ۱۳۹۶/۰۴/۲۸ هیأت وزیران که با شماره ۵۳۷۷۲/ت/۵۴۴۹۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۰۷ ابلاغ شده است، واقعی کردن قیمت نسبی حامل‌های انرژی در بخش‌های مختلف مصرف‌کننده حداکثر تا پایان پنج سال اول اجرای این سند و تداوم آن از جمله راهبردهای کلی بخش انرژی محسوب می‌شود.

۱۴-۵۶- «دولت، شهرداری‌ها و سازمان آب و فاضلاب مکلفند با ارائه تعرفه فرهنگی و یا پروانه ساختمان در زمینه آب و برق و گاز، حمل و نقل و پست، با استفاده از کاربری فرهنگی در فضاهای مسکونی از کتاب‌فروشان، ناشران و مطبوعات که دارای مجوزهای قانونی لازم هستند، حمایت کنند» (بند «ج» ماده ۹۲ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵).

۱۵-۵۶- «دارندگان مجوز فعالیت موضوع قانون مذکور^۱ در صورت درخواست خودشان از کلیه تعرفه‌های بخش صنعت در مورد حامل‌های انرژی (آب، برق و گاز) و تسهیلات بانکی برخوردار می‌باشند» (تبصره ۲ ماده ۲ قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی؛ ۱۳۹۶).

۱۶-۵۶- «دولت مجاز است در هر سال در بودجه سنواتی به ازای هر کیلووات ساعت برق مصرفی مازاد بر الگوی مصرف در قبوض مشترکان پرمصرف برق به‌استثنای مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی دارای پروانه مجاز، درصدی از منابع موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور^۲ مصوب ۱۳۹۴/۰۸/۱۰ را به عنوان تعرفه پسماند تعیین کند تا صرفاً برای خرید برق تولیدی از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی هزینه شود» (ماده ۲ قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی؛ ۱۳۹۹).

۱۷-۵۶- «تعرفه سوخت نیروگاه‌های خود تأمین که بنا به اعلام وزارت نیرو اقدام به تحویل تمام یا بخشی از برق تولیدی خود به شبکه سراسری می‌کنند، به میزان سوخت مصرفی برای برق تحویل شده به شبکه در ساعات اوج مصرف (در تابستان)، معادل تعرفه سوخت نیروگاهی بر اساس متوسط بازدهی نیروگاه‌های حرارتی سال ۱۳۹۷ تعیین می‌شود» (بند «ح» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۵۷- نرخ‌ها

۱-۵۷- «به منظور حداکثر استفاده از منابع انرژی و آب کشور و همچنین تهیه و تأمین انرژی و آب برای انواع مصارف اعم از صنعتی- کشاورزی و روستایی و شهری و حمل و نقل،

۱. منظور قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۰۵/۱۸ می‌باشد.

۲. ماده ۵ قانون حمایت از صنعت برق کشور در بند ۳ شماره ۵۶ این کتاب، درج شده است.

وزارت نیرو برای انجام وظایف اساسی از جمله نظارت بر نحوه استفاده از انواع انرژی و همچنین تعیین و تصویب نحوه مصرف و نرخ^۱ انواع انرژی در داخل کشور تشکیل می‌گردد» (بند «ه» ماده ۱ قانون تأسیس وزارت نیرو؛ ۱۳۵۳):

غیرقابل استناد اعمال نرخ تصاعدی بر تعرفه‌های مصرف آب و برق و گاز به‌نحوی خواهد بود که ضمن افزایش قیمت میانگین نرخ مربوط به مشترکین کم‌مصرف ثابت بماند (بند «ج» تبصره ۱۶ قانون برنامه دوم توسعه؛ ۱۳۷۳):

۵۷-۲- «وزارت نیرو مکلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاه‌ها و تولیدکنندگان بخش‌های خصوصی و دولتی را با قیمت‌های تضمینی، خریداری نماید. نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید. در مورد نرخ برق تولیدی بخش‌های غیردولتی از منابع انرژی‌های نو با توجه به جنبه‌های مثبت زیست‌محیطی و صرفه‌جویی‌های ناشی از عدم مصرف منابع انرژی فسیلی و به‌منظور تشویق سرمایه‌گذاری در این نوع تولید اقدام می‌شود» (از ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۲؛ ۱۳۸۰):

غیرقابل استناد وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، موسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت در حیطه وظایف قانونی ضمن هماهنگی با سازمان‌های مناطق آزاد، خدمات از قبیل برق، آب، مخابرات، سوخت و سایر خدمات را با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی از کشور به مناطق آزاد ارائه خواهند نمود (بند «ب» ماده ۳۵ قانون برنامه چهارم توسعه؛ ۱۳۸۳):

۵۷-۳- «وزارت نیرو مکلف است قیمت برق مصرفی واحدهای صنعتی و معدنی را در کلیه فصول به‌گونه‌ای تعیین نماید که نرخ آن از متوسط قیمت خرید برق از نیروگاه‌های بخش خصوصی با ضریب ۱/۲ (یک و دو دهم) با احتساب حق انشعاب و هزینه‌های انتقال و نظایر آن، بیشتر نگردد. همچنین وزارت نیرو مکلف است از طریق شرکت‌های تابعه خود ضمن نصب تجهیزات اندازه‌گیری چند زمانه برای کلیه مشترکین صنعتی و معدنی ضرایب اوقات کم‌باری، میان‌باری و پرباری را به‌گونه‌ای تعیین نماید که منحصراً موجب کاهش مصرف در

۱. رأی شماره ۱۳۶ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری به ابطال قسمتی از بخشنامه وزارت نیرو در خصوص خسارت تأخیر پرداخت بهای برق مصرفی، اختصاص دارد که در تاریخ ۱۳۸۳/۰۴/۰۷ صادر شده است.

۲. ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در زیرنویس بند ۵ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.

ساعات اوج گردد و در هر حال متوسط قیمت برق این واحدها از قیمت تعیین شده به ترتیب فوق تجاوز ننماید.

تبصره- قیمت سوخت نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی نباید از قیمت سوخت نیروگاه‌های دولتی بیشتر محاسبه شود و هرگونه یارانه پرداختی و یا اعمال تخفیف و نظایر آن در قیمت سوخت تحویلی به نیروگاه‌های دولتی به هر شکل و طریق، عیناً باید به نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی نیز تعلق گیرد» (ماده ۶ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی و تبصره آن؛ اصلاحی ۱۳۸۷):

۵۷-۴- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو در چهارچوب قانون بودجه سالانه و قانون هدفمندکردن یارانه‌ها موظفند با همکاری وزارتخانه‌های مرتبط و موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و توجه به شرایط اقلیمی، فرهنگ و عادات مصرفی، تکنولوژی مورد استفاده در بخش‌های صنعت، معدن و کشاورزی، الگوی مصرف ماهانه حامل‌های انرژی را برای بخش‌های خانگی، تجاری، عمومی و مصرف ویژه انرژی صنایع (از جمله صنایع نفت و نیرو)، معادن، صنایع معدنی، کشاورزی و پمپاژ آب تعیین کرده و به تصویب هیأت وزیران برسانند. یارانه در نظر گرفته شده برای مصارف داخل الگو در چهارچوب قانون هدفمند کردن یارانه‌ها از محل نرخ تبعیضی مشترکین خارج از الگو جبران می‌شود» (تبصره ۲ ماده ۱۰ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹).

۵۸ - عوارض

۵۸-۱- «عوارض شهرداری مصرف نیروی برق حداکثر یک ریال برای هر کیلو وات ساعت خواهد بود که با توجه به مقتضیات و نیروی برق مصرفی شهرها بنا به پیشنهاد وزارت نیرو و وزارت کشور و تصویب هیأت وزیران تعیین خواهد شد.

تبصره ۱- از تاریخ تصویب عوارض شهرداری بر مصرف نیروی برق به وسیله هیأت وزیران تبصره ۵۱ قانون بودجه سال ۱۳۴۴ و کلیه مقررات مغایر با این قانون و مقررات مربوط به اخذ هرگونه عوارض از مصرف نیروی برق و یا از لوازم و وسایل تولید و انتقال و توزیع نیروی برق لغو خواهد شد؛

تبصره ۲ - طرز اجرای این ماده و نحوه‌ی تأمین و تعیین هزینه روشنایی معابر به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که در مدت ۶ ماه از طرف وزارت آب و برق و وزارت کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. به‌هرحال شهرداری‌ها برای هزینه روشنایی معابر غیر از عوارض مذکور در این ماده وجوه دیگری پرداخت نخواهند کرد؛

تبصره ۳ - کلیه عوارضی که به‌موجب تبصره ۵۱ قانون بودجه سال ۱۳۴۴ دریافت گردیده بابت بهای برق مصرفی معابر و مؤسسات شهرداری احتساب و بدهی شهرداری‌ها و شرکت‌های برق منطقه‌ای از این بابت نسبت به یکدیگر تصفیه شده تلقی خواهد شد؛

تبصره ۴ - در نقاطی که خارج از محدوده شهرها قرار دارد و فاقد شهرداری می‌باشد مبلغی به میزان عوارض مقرر در ماده ۱۱ این قانون به‌وسیله مؤسساتی که برق آن محل را تأمین می‌کند از مصرف‌کنندگان دریافت و طبق نظر انجمن ده و تأیید بخشدار محل به مصرف روشنایی معابر خواهد رسید» (ماده ۱۱ قانون سازمان برق ایران و تبصره‌های آن؛ ۱۳۴۶)؛

۵۸-۲- «مالیات بر ارزش‌افزوده و عوارض آب، برق و گاز با توجه به مالیات و عوارض مندرج در صورت‌حساب (قبوض) مصرف‌کنندگان و همچنین نفت تولیدی و فرآورده‌های وارداتی، فقط یک بار در انتهای زنجیره تولید و توزیع آن‌ها توسط شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران (شرکت‌های پالایش نفت) و شرکت‌های دولتی تابع ذی‌ربط وزارت نفت و شرکت‌های گاز استانی و شرکت‌های تابع ذی‌ربط وزارت نیرو و شرکت‌های توزیع برق، آب و فاضلاب شهری و روستایی استانی بر مبنای قیمت فروش داخلی محاسبه و دریافت می‌شود. مالیات مزبور به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و عوارض طبق ماده ۳۹ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب ۱۳۸۷ با اصلاحات بعدی آن توسط سازمان امور مالیاتی کشور واریز می‌گردد. مبنای قیمت فروش برای محاسبه عوارض آلاینده‌ی موضوع تبصره ۱ ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده، قیمت فروش فرآورده به مصرف‌کننده‌ی نهایی در داخل کشور است. پالایشگاه‌ها و واحدهای پتروشیمی آلاینده نیز مشمول پرداخت عوارض آلاینده‌ی هستند. مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی از پرداخت عوارض برق معاف می‌باشند. وزارت نیرو موظف است در قبوض مربوطه برق، آن را اعمال نماید.

تبصره ۱ - وجوه واریزی به عنوان عوارض سهم شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، درآمد دولت نبوده و صد درصد (۱۰۰٪) آن بر اساس احکام قانون مالیات بر ارزش افزوده به صورت ماهانه به حساب‌های ذی‌ربط واریز می‌شود؛

تبصره ۲ - سازمان امور مالیاتی، خزانه‌داری کل کشور و وزارت کشور مکلفند به ترتیب، گزارش وصول درآمد، دریافتی‌ها و عملکرد موضوع این بند را در مقاطع سه ماهه به شورای عالی استان‌ها و کمیسیون‌های اقتصادی، برنامه و بودجه و محاسبات و شوراها و امور داخلی کشور مجلس شورای اسلامی ارائه کنند» (بند «و» ماده ۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۳)؛

۵۸-۳ - «دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک عوارض مصرف هر کیلو وات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش‌بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و صد درصد (۱۰۰٪) آن صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود» (ماده ۵ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۵۸-۴ - «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۰/۸/۱۳۹۴ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد (۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه‌های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری‌های تجدیدپذیر و تکمیل نیروگاه بادی میل نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

فصل سوم

معافیت‌های قانونی

۵۹- معافیت‌های مالیاتی

غیرقابل استناد درآمد کارخانجات مولد برق که در دهات و قصبات ایجاد می‌شود به طور دائم

از تأدیه مالیات معاف است (از بند «ز» ماده ۳ قانون مالیات بر درآمد^۱؛ ۱۳۳۴)؛

۵۹-۱- «شرکت‌های برق منطقه‌ای و مؤسسات وابسته به وزارت نیرو که تا این تاریخ تشکیل یافته‌اند از تاریخ تشکیل تا مدت ۱۵ سال پس از اجرای این قانون و شرکت‌ها و مؤسسات برق مزبور که بعداً تأسیس می‌شوند از تاریخ تأسیس برای مدت ۱۵ سال از پرداخت مالیات معاف^۳ خواهند بود» (ماده ۲۰ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶)؛

۵۹-۲- «آیا و جوهری که بابت حق انشعاب یا ودیعه و هزینه‌های برق‌رسانی، گاز و تلفن همه‌ساله توسط شرکت‌های برق منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان، شرکت ملی گاز و شرکت‌های استانی گاز و مخابرات ایران و شرکت‌های مخابرات استان‌ها از مشترکین به‌عنوان

۱. قانون مالیات بر درآمد مصوب ۱۳۳۴ به موجب بند ۱۲۶ قانون تنقیح قوانین مالیاتی کشور مصوب اردیبهشت ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی، نسخ صریح گردیده است.

۲. مطابق با بخشنامه «مکاتبه سازمان امور مالیاتی کشور در خصوص پذیرش تلفات شبکه‌های انتقال و توزیع نیروی برق به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی»، مورخ ۱۳۹۶/۰۷/۱۰ رییس کل سازمان امور مالیاتی کشور، میزان تلفات شبکه‌های انتقال و توزیع نیروی برق در صورتی که در بودجه سالانه شرکت‌های مربوط درج و به‌تصویب مجامع عمومی آن‌ها رسیده باشد، مشروط به ارائه اسناد و مدارک مبنی بر تحقق تلفات مذکور حداکثر به میزان یازده درصد (۱۱٪) به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی سال مربوط تلقی می‌گردد. همچنین برابر با قانون استفساریه نسبت به (۱) تلقی یا عدم تلقی وجوه دریافتی بابت انشعاب یا ودیعه به‌عنوان حقوق عمومی؛ و (۲) بند «ک» تبصره ۱۹ قانون برنامه دوم توسعه، وجوهی که بابت حق انشعاب یا ودیعه و هزینه‌های برق‌رسانی از مشترکین به‌عنوان منابع جهت تأمین هزینه‌های سرمایه‌ای دریافت گردیده و می‌گردد، به‌عنوان حقوق عمومی بوده، درآمد شرکت‌های برق منطقه‌ای تلقی نمی‌گردد و به همین لحاظ مشمول مالیات نمی‌شود.

۳. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۶۱/۰۷/۲۵ به‌استناد به ماده ۳ اصلاحی قانون استفاده از بیسیم‌های اختصاصی و غیرحرفه‌ای اقدام به تصویب مصوبه «معافیت وزارت نیرو و شرکت‌های آب و برق تابع آن از پرداخت حق استفاده از بیسیم‌ها» کرده است. این مصوبه با شماره ۳۵۹۴۲ در تاریخ ۱۳۶۱/۰۸/۰۲ ابلاغ شده است. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۲۳ تصویب‌نامه‌ای را با عنوان «احتساب وجوه پرداختی توسط شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی دولتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای و شرکت‌های فروشنده برق نیروگاه‌های آبی برای سرمایه‌گذاری در توسعه نیروگاه حرارتی، شبکه انتقال کشور و نیروگاه‌های برق آبی به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی» به‌تصویب رساند که با شماره ۵۶۹۷/ت ۵۳۷۸۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۲۶ ابلاغ شده است.

منابع جهت تأمین هزینه‌های سرمایه‌ای دریافت گردیده و می‌گردد از جمله حقوق عمومی مذکور در تبصره ۵ قانون ایجاد تسهیلات برای توسعه طرح‌های فاضلاب و بازسازی شبکه‌های آب شهری^۱ محسوب است یا خیر؟ وجوه مذکور به‌عنوان حقوق عمومی بوده و درآمد شرکت تلقی نمی‌گردد و به همین لحاظ مشمول مالیات نمی‌گردد» (ماده واحده قانون استفساریه نسبت به تلقی یا عدم تلقی وجوه دریافتی بابت حق انشعاب یا ودیعه به‌عنوان حقوق عمومی؛ ۱۳۷۷):

۳-۵۹- «خودروهای برقی، بنزینی، موتورسیکلت و خودروهای الکتریکی تولید داخل از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف می‌باشند» (تبصره ماده ۹ قانون هوای پاک؛ ۱۳۹۶):

۴-۵۹- «سرمایه‌گذاری در ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی معاف از پرداخت مالیات می‌باشد. قراردادهای خرید تضمینی برق از تأسیسات مذکور و عوارض مندرج در ماده ۲ این قانون نیز مشمول این معافیت‌ها است» (ماده ۴ قانون کمک به پسماندهای عادی یا مشارکت بخش غیردولتی؛ ۱۳۹۹):

۵-۵۹- «سرمایه‌گذاری در ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات تبدیل پسماند به انرژی معاف از پرداخت مالیات می‌باشد. قراردادهای خرید تضمینی برق از تأسیسات مذکور و عوارض مندرج در ماده ۲ این قانون نیز مشمول این معافیت‌ها است» (ماده ۵ قانون کمک به پسماندهای عادی یا مشارکت بخش غیردولتی؛ ۱۳۹۹):

۶-۵۹- «مطابق ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری

۱. تبصره ۵ قانون ایجاد تسهیلات برای توسعه طرح‌های فاضلاب و بازسازی شبکه‌های آب شهری: کلیه کمک‌های خیرخواهانه که برای ساخت ابنیه، تأسیسات و ماشین‌آلات مشخص یا تأمین بخشی از منابع سرمایه‌ای اجرای طرحی محلی، از سوی افراد حقیقی یا حقوقی به شرکت‌های آب و فاضلاب می‌شود تا زیر نظر هیأت مذکور در تبصره (۳) هزینه گردد. این کمک‌ها جزئی از حقوق عمومی نظیر حق انشعاب و سایر خود یاریهای مردم قرار گرفته و قابل تبدیل به سرمایه یا تقسیم بین سهامداران و یا قابل صرف برای جبران زیان عملیاتی شرکت‌ها نمی‌باشد. این هزینه‌ها از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی به عنوان هزینه‌های قابل قبول تلقی می‌گردد.

مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰,۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیفهای ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریزکنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) است و مشترکان فاقد گاز از پرداخت معاف می‌باشند. وجوه فوق‌مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود.

منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف می‌رسد. آیین‌نامه اجرائی این بند متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد. وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند گزارش مبالغ پرداختی شرکت‌های بیمه‌ای از محل منابع این بند را از شرکت‌های مذکور اخذ و گزارش آن را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشترکان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات واردشده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد» (بند «۵» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۶۰- معافیت‌های ثبتی و گمرکی

۶۰-۱- «شرکت‌های برق منطقه‌ای که به سرمایه دولت تشکیل یافته و یا وزارت نیرو در آن‌ها سهام می‌باشد به نسبت سرمایه دولت از پرداخت حق‌الثبت شرکت‌ها معاف خواهند بود»

(ماده ۲۱ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶)؛

۶۰-۲- «کالاها و تجهیزاتی که صرفاً جهت صنعت آب و برق کشور توسط وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه آن وزارتخانه در صورتی که صد درصد (۱۰۰٪) سهام آن متعلق به دولت بوده از خارج وارد می‌شود به تشخیص وزیر نیرو با رعایت مقررات صادرات و واردات تا آخر سال شصت و پنج از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی (به استثنای هزینه‌های باربری و انبارداری) معاف می‌شود.

تبصره ۱ - بدهی گذشته وزارت نیرو و شرکت‌های فوق‌الذکر بابت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی و کلیه عوارض (به استثنای هزینه‌های باربری و انبارداری) تا تاریخ تصویب این قانون بخشوده می‌گردد؛

تبصره ۲ - اعمال حساب بابت این معافیت بر اساس بند «پ» تبصره ۲۰ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۹ می‌باشد» (ماده‌واحد قانون معافیت کالاها و تجهیزات صنعت آب و برق از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی و تبصره‌های آن؛ ۱۳۶۵).

بخش چهارم

امور مشترکین

فصل اول

انشعاب برق

۶۱- ضرورت اخذ انشعاب برق

«هر شخصی بدون دریافت انشعاب قانونی^۱ آب، برق، گاز و شبکه فاضلاب و اشتراک خدمات ارتباطی و فناوری اطلاعات مبادرت به استفاده از خدمات مزبور نماید و یا با داشتن انشعاب مبادرت به استفاده غیرمجاز نماید، علاوه بر الزام به پرداخت بهای خدمات مصرفی و جبران خسارت و سایر حقوق مربوطه به شرح زیر جریمه می‌شود:

الف) درخصوص مصارف خانگی به جزای نقدی درجه شش موضوع ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی^۲ مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ و در مصارف غیرخانگی به یک تا دو برابر بهای خدمات مصرفی؛ ب) در صورت تکرار حسب مورد به حداکثر جریمه مقرر در بند «الف» و قطع انشعاب به مدت سه ماه تا شش ماه» (ماده ۱ قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز؛ ۱۳۹۶):

غیر قابل استناد از مشترکین آب و فاضلاب، برق و گاز و تلفن، هنگام پذیرش اشتراک، وجوهی برای یک بار تحت عنوان حق انشعاب و هزینه نصب اخذ می‌گردد (بند «ل» تبصره ۱۹ قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه؛ ۱۳۷۳).

۱. مطابق با تبصره ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز که در تاریخ ۱۳۹۷/۰۵/۲۸ توسط هیأت وزیران به تصویب رسیده و با شماره ۷۱۷۷۰/ت ۵۴۶۳۰ هـ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۳ ابلاغ شده است، «در مواردی که تخلفات موضوع قانون با مباشرت یا مشارکت یا معاونت مأموران یا پیمانکاران دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری - مصوب ۱۳۸۶ - یا با استفاده از امکانات، تجهیزات و ماشین‌آلات دستگاه‌های مذکور یا پیمانکاران آن‌ها انجام شده باشد، دستگاه اجرایی مربوط مکلف است نسبت به طرح موضوع و پیگیری آن در مراجع قضایی حسب مورد از حیث پیگرد کیفری و حقوقی مرتکب (به‌ویژه طرح دعوی مسئولیت مدنی مرتکب در جبران تمام یا بخشی از هزینه‌های خدمات مصرفی غیرمجاز و سایر خسارات و هزینه‌های مربوط) و نیز هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری در مورد مأموران متخلف ذی‌ربط اقدام کند. مفاد این حکم رافع مسئولیت دستگاه‌های اجرایی در تعقیب کیفری و حقوقی سایر مرتکبین و انجام اقدامات قانونی مربوط نیست». مطابق ماده ۴ تصویب‌نامه شماره ۵۸۱۴۴/ت ۵۵۶۳۷ هـ هیأت وزیران، تأمین برق متقاضیان استخراج رمز ارزها صرفاً با دریافت انشعاب برق از شبکه‌های سراسری یا احداث نیروگاه جدید خارج از شبکه سراسری صورت می‌گیرد.

۲. مطابق با ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ جزای نقدی درجه ۶ بیش از بیست میلیون ریال تا هشتاد میلیون ریال می‌باشد.

۶۲- برقراری انشعاب

۶۲-۱- «وجوهی که توسط دستگاه‌های دولتی به موجب مقررات تحت عنوان ودیعه و یا حق اشتراک آب و برق^۱، تلفن، تلکس، گاز و نظایر آن‌ها از اشخاص دریافت می‌شود از نظر قانون محاسبات عمومی کشور سپرده تلقی نمی‌گردد و از هر نظر مشمول مقررات مربوط به خود می‌باشد» (تبصره بند «ج» ماده ۳۰ قانون محاسبات عمومی کشور؛ ۱۳۶۶)؛

۶۲-۲- «وزارت نیرو به منظور افزایش ضریب بار در شبکه تولید و توزیع برق کشور، موظف است حداکثر تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه مشترکان سه‌فاز و نیز مشترکان تک‌فاز پر مصرف کنتور دو یا چند تعرفه نصب و قیمت‌های متفاوت را که به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید، اعمال نماید. شورای اقتصاد با حفظ قیمت متوسط رسمی (قانونی) برق، افزایش قیمت در ساعت‌ها و فصول اوج و کاهش قیمت در سایر ساعت‌ها و فصول را طوری تعیین خواهد نمود که موجب کاهش مصرف در اوج گردد. انشعاب‌های کشاورزی هم مشمول این بند خواهند بود» (بند ۴ ماده واحد قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۸۰)؛

۶۲-۳- «در خصوص قیمت‌های برق و گاز طبیعی، دولت مجاز است با لحاظ مناطق جغرافیایی، نوع، میزان و زمان مصرف قیمت‌های ترجیحی را اعمال کند. شرکت‌های آب، برق و گاز موظفند در مواردی که از یک انشعاب چندین خانواده یا مشترک بهره‌برداری می‌کنند، در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور باشد، تنها با اخذ هزینه کنتور و نصب آن نسبت به افزایش تعداد کنتورها اقدام نمایند و در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور نباشد مشترکین را به تعداد بهره‌برداران افزایش دهند» (تبصره ۱ ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸)؛

۶۲-۴- «به منظور تأمین سرانه‌ها و زیرساخت‌های لازم در طرح‌های مصوب احیا، بهسازی و نوسازی، حق‌الامتیاز آب، برق، گاز، تلفن و نظایر آن در این محدوده‌ها پس از نوسازی محفوظ است و

۱.. رأی شماره ۱۸۸ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۸۳/۰۵/۱۱ به ابطال بخشنامه وزیر نیرو در خصوص اخذ وجه تحت عنوان کارمزد تقسیم هزینه‌های عمومی برقراری انشعاب برق از مشترکین اختصاص دارد. همچنین رأی شماره ۳۴ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۸۰/۰۲/۰۹ به ابطال بند ۴۳-۴ آیین‌نامه تکمیلی تعرفه‌های برق در خصوص الزام متقاضیان انشعاب و مشترکین برق به پرداخت هزینه تقویت شبکه برق اختصاص دارد. برابر قانون تفسیر ماده ۱۲ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها حق انشعاب‌ها و کل مبالغ حاصل از فروش آن‌ها مشمول ماده ۱۲ قانون یاد شده نمی‌شود.

دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند نسبت به برقراری و تأمین خدمات مورد نیاز اقدام نمایند» (ماده ۱۱ قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری؛ ۱۳۸۹).

۶۲-۵- «وزارتخانه‌های نیرو، راه و ترابری، جهاد کشاورزی، مسکن و شهرسازی و نفت موظفند حسب مورد به تأمین انشعابات و اتصال به شبکه‌های برق و گاز و صدور مجوز استفاده از حریم راه‌ها و گذر از عرض جاده‌ها، مجوز حفاری برای انجام عملیات گازرسانی و واگذاری زمینی مناسب در قبال اخذ وجه با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام نمایند» (ماده ۳۹ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۹۰):

۶۲-۶- «وزارت نیرو موظف است جدول هزینه برقراری انشعاب برق را به تفکیک مناطق مختلف کشور و در کلان‌شهرها به تفکیک مناطق شهرداری، به گونه‌ای تعیین و ابلاغ کند که میانگین آن از هزینه تمام شده بیشتر نشود» (ماده ۴ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴):

۶۲-۷- «در اجرای جزء (۲) بند (چ) ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه، مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و دهیاری و هزینه‌های انشعاب آب، فاضلاب، برق و گاز برای واحدهای مسکونی اختصاص یافته به آنان براساس الگوی مصرف، فقط برای یکبار معافند» (بند ۹ بند «ق» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۶۲-۸- «وزارتخانه‌ی نیرو مکلف است برای کلیه واحدهای مسکونی برنامه‌های حمایتی مسکن، صرفاً حق انشعاب دریافت نماید و حق دریافت هیچ مبلغ دیگری تحت هر عنوان را ندارد» (از ماده ۱۶ قانون جهش تولید مسکن؛ ۱۴۰۰).

۶۳- ارتقای اشتراک و انشعاب

«در صورت ارتقای اشتراک و انشعاب مشترکین برق، چنانچه تجهیزات و تأسیسات قبلی توسط مشترک تهیه شده باشد و تجهیزات جدید نیز توسط مشترک تأمین گردد تجهیزات قبلی مذکور متعلق به دولت نمی‌باشد» (بند «ل» تبصره ۲۰ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۱. ماده ۱۶ قانون جهش تولید مسکن: وزارتخانه‌های نیرو، نفت و ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلفند برای کلیه واحدهای مسکونی برنامه‌های حمایتی مسکن، صرفاً حق انشعاب دریافت نمایند و حق دریافت هیچ مبلغ دیگری تحت هر عنوان را ندارند.

۶۴- انشعاب با پروانه معتبر ساختمانی

۶۴-۱- «اعطای پروانه ساختمان و انشعاب آب و برق و گاز و سایر خدمات شهری در مسیر و حریم موضوع ماده ۹ ممنوع است» (ماده ۱۰ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹):

۶۴-۲- «کلیه سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های تأمین‌کننده خدمات آب، برق، گاز، تلفن و نظایر آن مکلفند خطوط و انشعاب به ساختمان‌ها را برحسب مراحل مختلف عملیات ساختمانی فقط در قبال ارائه پروانه معتبر ساختمانی، گواهی عدم خلاف یا گواهی پایان ساختمان معتبر صادر شده توسط مراجع مسئول صدور پروانه و ذکر شماره و تاریخ مدارک مذکور در قراردادهای واگذاری، تأمین و واگذار نمایند. واگذاری خطوط و انشعاب^۲ این‌گونه خدمات به واحدهای مسکونی و صنفی و هرگونه بنایی که به‌طور غیرمجاز و بر خلاف ضوابط و مقررات اجرایی طرح‌های مصوب احداث شود ممنوع^۳ می‌باشد» (ماده ۸ قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت‌های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی؛ مصوب ۱۳۸۱).

۱. ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور: چنانچه در مسیر و حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و حریم کانالها و انهار آبیاری احداث ساختمان یا درختکاری و هر تصرف خلاف مقررات شده یا بشود سازمان‌های آب و برق بر حسب مورد با اعطای مهلت مناسب با حضور نماینده دادستان مستحذات غیر مجاز را قلع و قمع و رفع تجاوز خواهند نمود. شهربانی و ژاندارمری مکلفند که به تقاضای سازمان‌های ذیربط برای اعزام مأموران کافی و انجام وظائف مزبور اقدام نمایند.

۲. رأی شماره ۶۰۵ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۱/۰۹/۲۰ به ابطال بخشنامه وزارت نیرو، با موضوع برقراری انشعاب، اختصاص یافت. مطابق با ماده ۲۰ آیین‌نامه اجرایی «برنامه ملی بازآفرینی پایدار شهری»، مصوب ۱۳۹۷/۰۲/۳۰ هیأت وزیران که با شماره ۲۹۹۰۶/ت/۵۴۹۶۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۱۰ ابلاغ شده است، وزارت نیرو موظف است با همکاری وزارت راه و شهرسازی نسبت به برقراری انشعاب برق و تقسیم و تخفیف حق و هزینه انشعاب برای یکصد هزار واحد مسکونی تا سقف سیصد و پنجاه میلیارد ریال در هر سال برای واحدهای اصلی مشمول طرح (تا سال ۱۴۰۰) اقدام کند.

۳. بر اساس ماده ۱۵ آیین‌نامه اجرایی قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت‌های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که در تاریخ ۱۳۸۳/۰۴/۰۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۱۴۸۳/ت/۲۹۷۸۲ هـ در تاریخ ۱۳۸۳/۰۳/۱۰ ابلاغ شده است، تأمین و واگذاری تأسیسات زیر بنایی (آب، برق، گاز و تلفن ثابت و نظایر آن) موضوع ماده ۸ قانون یاد شده، موکول به ارائه پروانه‌های معتبر ساختمانی یا عدم خلاف یا پایان کار (در مورد شهرها، شهرهای جدید و شهرک‌ها) یا تأییدیه مراجع صدور مجوز ساختمان در محدوده روستا، دایر بر رعایت کاربری مسکونی خواهد بود.

۶۵ - انشعاب موقت

۶۵-۱- «صدور هرگونه مجوز یا پروانه ساخت و تأمین و واگذاری خدمات و تأسیسات زیربنایی مانند آب، برق، گاز و تلفن از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط در اراضی زراعی و باغ‌ها موضوع ماده ۱ این قانون^۱ توسط وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی، استانداری‌ها، شهرداری‌ها و

۱. ماده ۱ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها: به‌منظور حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها و تداوم و بهره‌وری آن‌ها از تاریخ تصویب این قانون تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها جز در موارد ضروری ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱ - تشخیص موارد ضروری تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها در هر استان به عهده کمیسیون مرکب از رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیر امور اراضی، رئیس سازمان مسکن و شهرسازی، مدیر کل حفاظت محیط‌زیست آن استان و یک نفر نماینده استاندار می‌باشد که به ریاست سازمان جهاد کشاورزی تشکیل می‌گردد. نماینده دستگاه اجرایی ذی‌ربط می‌تواند بدون حق رأی در جلسات کمیسیون شرکت نماید. سازمان جهاد کشاورزی موظف است حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ دریافت تقاضا یا استعلام مطابق نظر کمیسیون نسبت به صدور پاسخ اقدام نماید. دبیرخانه کمیسیون فوق در سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها زیر نظر رئیس سازمان مذکور تشکیل می‌گردد و عهده‌دار وظیفه دریافت تقاضا، تشکیل و تکمیل پرونده، بررسی کارشناسی اولیه، مطرح نمودن درخواست‌ها به نوبت در کمیسیون و نگهداری سوابق و مصوبات می‌باشد؛

تبصره ۲- مرجع تشخیص اراضی زراعی و باغ‌ها، وزارت جهاد کشاورزی است و مراجع قضایی و اداری، نظر سازمان جهاد کشاورزی ذی‌ربط را در این زمینه استعلام می‌نمایند و مراجع اداری موظف به رعایت نظر سازمان مورد اشاره خواهند بود. نظر سازمان جهاد کشاورزی استان برای مراجع قضایی به منزله نظر کارشناس رسمی دادگستری تلقی می‌شود؛

تبصره ۳- ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی و سایر هیأت‌ها و مراجع مربوط مکلفند در موارد تفکیک، افزاز و تقسیم اراضی زراعی و باغ‌ها و تغییر کاربری آنها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها از سازمان‌های جهاد کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی استعلام نموده و نظر وزارت مذکور را اعمال نمایند؛

تبصره ۴- احداث گلخانه‌ها، دامداری‌ها، مرغداری‌ها، پرورش ماهی و سایر تولیدات کشاورزی و کارگاه‌های صنایع تکمیلی و غذایی در روستاها بهینه‌کردن تولیدات بخش کشاورزی بوده و تغییر کاربری محسوب نمی‌شود. موارد مذکور از شمول این ماده مستثنی بوده و با رعایت ضوابط زیست‌محیطی با موافقت سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها بلامانع می‌باشد؛

تبصره ۵- اراضی داخل محدوده قانونی روستاهای دارای طرح هادی مصوب، مشمول ضوابط طرح هادی بوده و از کلیه ضوابط مقرر در این قانون مستثنی می‌باشند؛

تبصره ۶- به‌منظور تعیین روش کلی و ایجاد وحدت رویه اجرایی و نظارت و ارزیابی عملکرد کمیسیون‌های موضوع تبصره ۱ این ماده، دبیرخانه مرکزی در وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی) تشکیل می‌گردد؛

تبصره ۷- تجدیدنظر در مورد تصمیمات کمیسیون‌های موضوع تبصره ۱ این ماده در مواردی که مجوز تغییر کاربری صادر شده با تشخیص و پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به عهده کمیسیون به ریاست وزیر جهاد کشاورزی یا نماینده تام‌الاختیار وی و با عضویت معاونان ذی‌ربط وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد. نماینده

سایر مراجع ذی‌ربط صرفاً پس از تأیید کمیسیون موضوع تبصره ۱ ماده ۱ این قانون مبنی بر ضرورت تغییر کاربری مجاز خواهد بود. متخلف از این ماده برابر مقررات ماده ۳ این قانون^۱ مجازات خواهد شد» (ماده ۸ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها؛ اصلاحی ۱۳۸۵):

۲-۶۵- «دستگاه‌های مسئول موضوع این قانون می‌توانند نسبت به برقراری انشعاب‌های غیردائم خدمات عمومی موضوع این قانون مطابق با تعرفه مربوطه تا تعیین تکلیف قانونی از سوی مراجع ذی‌صلاح، اقدام نمایند.

تبصره ۱ - در صورت عدم جلوگیری از ساخت و سازهای غیرمجاز و یا عدم تعیین تکلیف قانونی مستحذات غیرمجاز طی سه سال از تاریخ ابلاغ این قانون، حسب مورد با دستگاه مسئول در امر ساخت و سازهای غیرمجاز مطابق با ماده ۳ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها^۲ مصوب ۱۳۷۴/۰۳/۳۱ و اصلاحات بعدی آن رفتار می‌شود.

تبصره ۲ - تأمین موقت خدمات موضوع این ماده با اخذ بهای حق انشعاب و اخذ تعهد رسمی که این امر حقی برای مشترکین ایجاب نمی‌کند، صورت خواهد پذیرفت، در صورت قلع

دستگاه اجرایی ذی‌ربط می‌تواند حسب مورد و بدون حق رأی در جلسات مذکور شرکت نماید. بند «ز» ماده ۱ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۰۸ توسط هیأت وزیران اصلاح و با شماره ۸۵۶۲۲/ت/۵۴۰۷۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۷/۱۵ ابلاغ شده است.

۱. ماده ۳ اصلاحی قانون حفظ کاربری اراضی و باغها: کلیه مالکان یا متصرفان اراضی زراعی و باغهای موضوع این قانون که به صورت غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره ۱ ماده ۱ این قانون اقدام به تغییر کاربری نمایند، علاوه بر قلع و قمع بنا، به پرداخت جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار جرم به حداکثر جزای نقدی و حبس از یک ماه تا شش ماه محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- سازمانها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و نهادهای عمومی و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

تبصره ۲- هر یک از کارکنان دولت و شهرداری‌ها و نهادها که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالحه تخطی نموده باشند، ضمن ابطال مجوز صادره به جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار علاوه بر جریمه مذکور به انفصال دائم از خدمات دولتی و شهرداری‌ها محکوم خواهند شد. سردفتران متخلف نیز به شش ماه تا دو سال تعلیق از خدمت و در صورت تکرار به شش ماه حبس و محرومیت از سردفتری محکوم می‌شوند.

۲. ماده ۳ اصلاحی قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها در زیرنویس بند ۱ شماره ۶۲ این کتاب درج شده است.

و قمع مستحدثات، مبالغ دریافتی حق انشعاب مسترد می‌شود^۱» (ماده ۴ قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۶):

۳-۶۵- «براساس ماده (۴) قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق و تلفن، فاضلاب و گاز مصوب ۱۰/۳/۱۳۹۶ - دستگاه‌های مسئول موضوع این قانون می‌توانند، در سال ۱۴۰۰

۱. بر اساس ماده ۵ «آیین‌نامه اجرایی قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز» که در تاریخ ۱۳۹۷/۰۵/۲۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۷۱۷۷۰/ت/۵۴۶۳۰ هـ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۳ ابلاغ شده است، چنانچه مستحدثات متقاضیان برقراری انشعابات موضوع این قانون، فاقد مجوز یا پروانه احداث یا گواهی عدم خلاف یا پایان کار باشد، دستگاه‌های مسئول ارائه خدمات می‌توانند با رعایت مواد ۱ و ۴ قانون در خصوص پرداخت بهای خدمات مصرفی، جبران خسارت و سایر حقوق مربوط و نیز در صورت سپردن اقرار محضری توسط متقاضیان مبنی بر اینکه برقراری انشعاب حقی برای مشترک ایجاد نمی‌کند، با دریافت هزینه‌های مربوط طبق تعرفه‌های قانونی، نسبت به برقراری غیردائم خدمات عمومی موضوع قانون اقدام و هر سه ماه یک بار، موارد را به مراجع صدور مجوزهای یاد شده از جمله شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، بخشدارها، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ادارات کل جهاد کشاورزی و راه و شهرسازی یا واحدهای شهرستانی ذی‌ربط اعلام کنند تا موضوع با توجه به مقررات موضوع ماده ۴ قانون، مورد پیگیری قرار گیرد. در صورت تعیین تکلیف از سوی مراجع ذی صلاح، دستگاه‌های مسئول ارائه خدمات مکلفند حسب مورد نسبت به تبدیل انشعاب غیردائم به دائم یا جمع‌آوری بلافاصله انشعاب غیردائم اقدام کنند.

تبصره ۱ - واگذاری خدمات موضوع قانون به مستحدثات غیرمجاز در اراضی ملی و موات و مسلوب‌المنفعه و مناطق چهارگانه تحت نظارت سازمان حفاظت محیط زیست، حریم و بستر رودخانه‌ها و منابع آبی، حریم راه‌ها و راه آهن، بنادر، فرودگاه‌ها، حریم خطوط انتقال آب، برق، گاز، مخابرات و فاضلاب و حریم قانونی صنایع نظامی ممنوع است. دستگاه‌های مسئول در امر ساخت و سازهای غیرمجاز مکلفند طی سه سال از تاریخ ابلاغ قانون نسبت به تعیین تکلیف قانونی مستحدثات غیرمجاز موضوع این تبصره اقدام کنند، در غیر این صورت با آن‌ها مطابق با ماده ۳ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴ و اصلاحات بعدی آن رفتار می‌شود.

تبصره ۲- در مواردی که رأی قطعی کمیسیون‌های موضوع مواد ۹۹ و ۱۰۰ اصلاحی قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴ با حکم قطعی دادگاه یا دستور قضایی مبنی بر قلع و قمع بنای موضوع این ماده صادر شده باشد، واگذاری انشعاب غیردائم توسط دستگاه‌های مسئول ارائه خدمات برای بناهای مذکور ممنوع است.

تبصره ۳- در اراضی زراعی و باغ‌های موضوع قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴ و اصلاحات بعدی آن، در صورت صدور رأی قطعی مبنی بر براءت، منع تعقیب یا پرداخت عوارض، تبدیل انشعاب غیردائم به انشعاب دائم منوط به موافقت کمیسیون موضوع تبصره ۱ ماده ۱ قانون یاد شده خواهد بود. بر اساس ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز، خدمات موضوع این آیین‌نامه صرفاً به ساخت و سازهایی که قبل از لازم‌الاجرا شدن قانون صورت گرفته است ارائه می‌شود. تشخیص زمان احداث مستحدثات غیرمجاز در خارج از روستاها و محدوده شهرها به عهده دستگاه‌های اجرایی متولی اراضی و در داخل روستاها و محدوده شهرها به عهده مرجع صدور پروانه است.

نسبت به برقراری انشعاب‌های غیردائم خدمات عمومی موضوع این قانون مطابق با تعرفه مربوط در محدوده شهرها و روستاها، تا تعیین تکلیف قانونی از سوی مراجع ذیصلاح، اقدام نمایند» (بند «ل» تبصره ۸ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۶۶ - قطع انشعاب

۱-۶۶- «دعاوی مربوط به قطع آب و انشعاب تلفن و جریان گاز و برق و وسایل تهویه و نقاله (از قبیل آسانسور و پله‌برقی) که مورد استفاده در اموال غیرمنقول است مشمول مقررات این قانون می‌باشد مگر این‌که اقدامات فوق از طرف مؤسسات مربوط اعم از دولتی یا خصوصی به اجازه قانون یا مستند به قرارداد صورت گرفته باشد» (ماده ۷ قانون اصلاح قانون جلوگیری از تصرف عدوانی؛ ۱۳۵۲):

۲-۶۶- «انتقال‌گیرنده متخلف از این قانون به قطع آب و برق و تلفن و گاز به مدت ۵ سال محکوم خواهد شد، وصل مجدد آب و برق و تلفن و گاز مستلزم پرداخت یک‌دهم قیمت واحد مسکونی خواهد بود. دولت مکلف است در صورت قطع آب و برق و تلفن و گاز ودیعه دریافتی اولیه را به مالک از محل دریافت جرائم پرداخت نماید» (ماده ۵ قانون نحوه انجام معاملات واحدهای مسکونی؛ ۱۳۶۰):

۳-۶۶- «دعاوی مربوط به قطع انشعاب^۱ تلفن، گاز، برق و وسایل تهویه و نقاله (از قبیل بالابر و پله‌برقی و امثال آن‌ها) که مورد استفاده در اموال غیرمنقول است مشمول مقررات فصل دعاوی تصرف عدوانی، ممانعت از حق و مزاحمت می‌باشد مگر این‌که اقدامات بالا از طرف مؤسسات مربوط چه دولتی یا خصوصی با مجوز قانونی یا مستند به قرارداد صورت گرفته باشد» (ماده ۱۶۸ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی؛ ۱۳۷۹):

۴-۶۶- «هر شخصی به هر طریق مبادرت به هر نوع تصرف یا تغییری در وضعیت دستگاه‌های اندازه‌گیری آب، برق، گاز، تلفن و یا شبکه فاضلاب نماید به نحوی که منجر به اختلال در

۱. مطابق تبصره ۳ ماده ۴ تصویبنامه هیأت وزیران که با شماره ۵۸۱۴۴/ت/۵۵۶۳۷ هـ در تاریخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۳ ابلاغ شده است، استفاده از انشعاب برق جهت استخراج رمز ارزشها بدون رعایت الزامات این تصویبنامه ممنوع است و وزارت نیرو نسبت به قطع و جمع‌آوری انشعابات فاقد مجوز اقدام و مطابق قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز آب و برق، تلفن، فاضلاب و گاز مصوب ۱۳۹۶ عمل نماید.

کارکرد صحیح و ثبت ارقام مصرفی گردد، علاوه بر الزام به اعاده وضع به حال سابق، به پرداخت بهای خدمات مصرفی و جبران خسارت و جزای نقدی درجه شش موضوع ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی^۱ مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ محکوم می‌گردد.

تبصره ۱ - در مواردی که مرتکب از مأموران دستگاه‌های ذی‌ربط باشد و یا ارتکاب جرم موضوع این ماده به صورت سازمان‌یافته صورت گیرد مرتکب یا مرتکبان به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شوند

تبصره ۲ - مبنای محاسبه جریمه‌ها در مواد ۱^۲ و ۲، بالاترین نرخ تعرفه می‌باشد» (ماده ۲ قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۶):

۶۶-۵- «با رعایت ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۳ مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ مصرف‌کنندگان مجاز غیردولتی خدمات عمومی مکلفند بهای خدمات مصرفی خود را در موعد مقرر پرداخت نمایند و در غیر این صورت پس از اتمام مهلت مناسبی که از سوی دستگاه ذی‌ربط داده می‌شود خدمات برق آنان تا زمان پرداخت توسط دستگاه ذی‌ربط قطع می‌شود. در صورت استنکاف مصرف‌کننده از پرداخت بهای خدمات، بدهی معوق مطابق مقررات مربوط به اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا قابل وصول خواهد بود. مصرف‌کنندگان در صورت اعتراض می‌توانند از طریق مراجع قضائی پیگیری لازم را انجام دهند. در مورد مصرف‌کنندگان دولتی خدمات عمومی مطابق قوانین مربوط و آیین‌نامه اجرایی این قانون عمل می‌شود» (ماده ۳ قانون استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز؛ ۱۳۹۶).

۱. مطابق با ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ جزای نقدی درجه ۶ بیش از بیست میلیون ریال تا هشتاد میلیون ریال می‌باشد.

۲. ماده ۱ قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز در بند ۹ شماره ۸۹ این کتاب، درج شده است.

۳. ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر در زیرنویس شماره ۷۵ این کتاب، درج شده است.

فصل دوم

انواع مشترکین

۶۷- موضوعات مشترک

۱-۶۷- «در موقع تبدیل برق‌های خصوصی مشترکین به برق دولتی وزارت نیرو از مشترکین این‌گونه برق‌ها فقط هزینه واقعی تبدیل انشعاب برق دریافت خواهد کرد» (بند «د» ماده ۲ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی؛ ۱۳۴۴):

۲-۶۷- «دولت موظف است نسبت به تأمین آب و برق، راه، مدرسه، درمانگاه و دیگر نیازمندی‌های عمومی طرح‌ها و پروژه‌های بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و آماده‌سازی آن‌ها از طریق وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط اقدامات لازم را به عمل آورد» (تبصره ۴ ماده ۴ اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی؛ ۱۳۶۶):

۳-۶۷- «سازمان‌ها و دستگاه‌های تأمین‌کننده آب و برق و گاز و تلفن و سایر خدمات مورد نیاز واحدهای مسکونی موظفند اولویت و تسهیلات لازم را به متقاضیان موضوع این قانون برای واگذاری حق انشعاب فراهم نمایند» (تبصره ۵ ماده واحده قانون تأمین مسکن فرهنگیان و کارکنان آموزش و پرورش؛ ۱۳۶۸):

وزارتخانه‌های نیرو، پست و تلگراف و تلفن و نفت موظفند از ابتدای سال **غیرقابل استناد** ۱۳۷۴ فیش‌های برق و آب و تلفن و گاز مشترکین خود را به‌نحوی طراحی نمایند که مشترکین به سهولت بتوانند برای میزان مصرف خود مبالغ پرداخت در فیش‌ها را محاسبه نمایند (بند «ح» تبصره ۱۹ قانون برنامه دوم توسعه؛ ۱۳۷۳):

به منظور کاهش مصارف غیرضرور و صرفه‌جویی در مصرف برق به **غیرقابل استناد** شرکت‌های برق اجازه داده می‌شود از مصرف‌کنندگان غیرتولیدی یا مصارف بالاتر از الگوی مصرف، جریمه مقطوع دریافت و به درآمد عمومی در خزانه واریز نمایند. دولت سقف الگوی مصرف و میزان جریمه مذکور را هر سال ضمن تبصره‌های لایحه بودجه به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می‌دهد (تبصره ۴ ماده واحده قانون اصلاح ماده ۳ قانون برنامه چهارم توسعه؛ ۱۳۸۳):

وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، موسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت در **غیرقابل استناد** حیطه وظایف قانونی ضمن هماهنگی با سازمان‌های مناطق آزاد، خدمات از قبیل برق، آب،

مخابرات، سوخت و سایر خدمات را با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی از کشور به مناطق آزاد ارائه خواهند نمود (بند «ب» ماده ۳۵ قانون برنامه چهارم توسعه؛ ۱۳۸۳):

۴-۶۷- «وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت در حیطه وظایف قانونی، خدمات لازم از قبیل برق، آب، مخابرات، سوخت و سایر خدمات را در حدود امکانات و با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی به مناطق ارائه خواهند نمود» (ماده ۱۸ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۸۴):

۵-۶۷- «مشترکینی که اقدام به احداث مولد در محل مصرف می‌نمایند، از اولویت قطع برق در زمان‌های کمبود در شبکه سراسری خارج می‌شوند» (بند «پ» ماده ۴۴ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹).

۶۸- قیمت برق و عوارض مصرف آن

۱-۶۸- «دولت مکلف است با تشکیل کارگروهی مرکب از کارشناسان دولتی و غیردولتی نسبت به رتبه‌بندی تولیدکنندگان برق از نظر بازده و توزیع‌کنندگان آن از نظر میزان تلفات، اقدام نموده و سیاست‌های تشویقی و حمایتی مناسب را اتخاذ نماید.

تبصره ۱- درخصوص قیمت‌های برق و گاز طبیعی، دولت مجاز است با لحاظ مناطق جغرافیایی، نوع، میزان و زمان مصرف قیمت‌های ترجیحی را اعمال کند. شرکت‌های آب، برق و گاز موظفند در مواردی که از یک انشعاب چندین خانواده یا مشترک بهره‌برداری می‌کنند، در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور باشد، تنها با اخذ هزینه کنتور و نصب آن نسبت به افزایش تعداد کنتورها اقدام نمایند و در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور نباشد مشترکین را به تعداد بهره‌برداران افزایش دهند.

تبصره ۲- قیمت حامل‌های انرژی برای پس از سال پایه بر اساس قیمت ارز منظور شده در بودجه سالانه تعیین می‌گردد.

تبصره ۳- قیمت‌های سال پایه اجراء این قانون به گونه‌ای تعیین گردد که برای مدت یک سال حداقل مبلغ یکصد هزار میلیارد (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و حداکثر مبلغ دویست هزار

میلیارد (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال درآمد به دست آید» (از ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و تبصره‌های آن؛ ۱۳۸۸):

۶۸-۲- «دولت مکلف است با رعایت این قانون، قیمت حامل‌های انرژی را اصلاح کند.

ج- میانگین قیمت فروش داخلی برق به گونه‌ای تعیین شود که به تدریج تا پایان برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۱ معادل قیمت تمام شده آن باشد.

تبصره - قیمت تمام شده برق، مجموع هزینه‌های تبدیل انرژی، انتقال و توزیع و هزینه سوخت با بازده حداقل سی و هشت درصد (۳۸٪) نیروگاه‌های کشور و رعایت استانداردها محاسبه می‌شود و هر ساله حداقل یک درصد (۱٪) به بازده نیروگاه‌های کشور افزوده شود به طوری که تا پنج سال از زمان اجراء این قانون به بازده چهار و پنج درصد (۴۵٪) برسد و همچنین تلفات شبکه‌های انتقال و توزیع تا پایان برنامه پنجساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به چهارده درصد (۱۴٪) کاهش یابد» (بند «ج» ماده ۱ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و تبصره آن؛ اصلاحی ۱۳۹۱):

۶۸-۳- «به منظور تنظیم مناسب بازار، افزایش سطح رقابت، ارتقای بهره‌وری شبکه توزیع و شفاف سازی فرآیند توزیع کالا و خدمات، دولت مکلف است با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، قیمت گذاری را به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود کند.

تبصره - دستورالعمل نحوه تعیین کالاهای اساسی، انحصاری و خدمات عمومی و فهرست و قیمت این کالاها و خدمات به پیشنهاد کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، امور اقتصادی و دارایی، نیرو، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و حسب مورد وزارتخانه ذی ربط به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد» (ماده ۲۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و تبصره آن؛ ۱۳۹۳):

۶۸-۴- «مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی از پرداخت عوارض برق معاف می‌باشند. وزارت نیرو موظف است در قبوض مربوطه برق، آن را اعمال کند» (از بند «و» ماده

۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ ۱۳۹۳):

۱. در حال حاضر به بند الف ماده ۳۹ قانون برنامه ششم توسعه و تبصره ۱۴ قانون بودجه ۱۳۹۸ مراجعه کنید.

۶۸-۵- «دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک عوارض مصرف هر کیلو وات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش‌بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و صد درصد (۱۰۰٪) آن صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود» (ماده ۵ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۶۸-۶- «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۰/۸/۱۳۹۴ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد (۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه‌های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری‌های تجدید پذیر و

۱. بند «و» ماده ۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): مالیات بر ارزش افزوده و عوارض آب، برق و گاز با توجه به مالیات و عوارض مندرج در صورتحساب (قبوض) مصرف‌کنندگان و همچنین نفت تولیدی و فرآورده‌های وارداتی، فقط یک‌بار در انتهای زنجیره تولید و توزیع آن‌ها توسط شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران (شرکت پالایش نفت) و شرکت‌های دولتی تابع ذی‌ربط وزارت نفت و شرکت‌های گاز استانی و شرکت‌های تابع ذی‌ربط وزارت نیرو و شرکت‌های توزیع برق، آب و فاضلاب شهری و روستایی استانی بر مبنای قیمت فروش داخلی محاسبه و دریافت می‌شود. مالیات مزبور به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و عوارض طبق ماده ۳۹ قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷ با اصلاحات بعدی آن توسط سازمان امور مالیاتی کشور واریز می‌گردد. مبنای قیمت فروش برای محاسبه عوارض آلاینده‌گی موضوع تبصره ۱ ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده به مصرف‌کننده نهایی در داخل کشور است. پالایشگاه‌ها و واحدهای پتروشیمی آلاینده نیز مشمول پرداخت عوارض آلاینده‌گی هستند. مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی از پرداخت عوارض برق معاف می‌باشند. وزارت نیرو موظف است در قبوض مربوطه برق، آن را اعمال کند. آیین‌نامه «مصرف برق و تعیین نرخ فروش برق در روستاها» در تاریخ ۱۳۵۳/۱۱/۲۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۹۰/۵۸۲۱۶ در تاریخ ۱۳۵۳/۱۱/۲۷ ابلاغ شده است.

تکمیل نیروگاه بادی میل نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۶۹ - خانگی (شهری)

۶۹-۱- «شهرداری‌های مشمول ماده ۲ این قانون مکلفند ظرف ۲ ماه از تاریخ انقضاء مهلت مقرر در ماده ۱۰ مشخصات مودیانی را که نسبت به پرداخت عوارض املاک خود اقدام نکرده‌اند به مؤسسات برق و گاز تسلیم کنند و مؤسسات مذکور مکلفند با اعلام مهلت دو ماهه به مؤدی هرگاه مطالبات شهرداری تا انقضاء مهلت وصول نشود نسبت به قطع برق و گاز محل سکونت^۲ ملکی او اقدام کنند.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی^۳ این ماده وسیله وزارت کشور و وزارت نیرو تنظیم و پس از تصویب هیأت دولت به مورد اجرا گذارده می‌شود» (ماده ۱۲ قانون نوسازی و عمران شهری و تبصره آن؛ ۱۳۴۷):

۱. ماده ۱۰ قانون نوسازی و عمران شهری: عوارض هر سال در اول فروردین ماه آن سال تحقق می‌یابد و باید حداکثر تا پایان همان سال به شهرداری پرداخت گردد.

تبصره ۱- از عوارض مودیانی که ظرف مدت مذکور عوارض متعلق به هر ملک را بپردازند ده درصد (۱۰٪) عوارض آن سال به عنوان جایزه منظور و کسر خواهد شد.

تبصره ۲- ساختمان‌های اساسی که به جای ساختمان‌های کهنه و قدیمی نوسازی و تجدید بنا شود به مدت سه سال از تاریخ اتمام بنا مشخص شده در پروانه ساختمان از پرداخت عوارض موضوع این قانون معاف خواهند بود.

تبصره ۳- بهای اعیانی پارکینگ‌های اختصاصی در هر ساختمان در احتساب عوارض منظور نخواهد شد.

۲. مطابق با جزء «الف» بند ۳ «تصویب‌نامه در خصوص ارتقای جایگاه ایران در شاخص شروع کسب و کار» مصوب

۱۳۹۶/۰۲/۲۴ هیأت وزیران، دستگاه‌های ارائه خدمات از جمله شرکت‌های توزیع برق مکلفند در راستای حذف مراجعه

حضوری متقاضیان دریافت مجوز ساخت و انشعابات به مراجع متعدد، همکاری لازم را جهت ارائه خدمات و فروش

انشعاب در محدوده و حریم شهر تهران از طریق درگاه واحد شهرداری فراهم نمایند. دستگاه‌های مذکور مکلفند ضمن

فراهم کردن زیرساخت‌های مناسب، فهرست و جزئیات اطلاعات و مدارک مورد نیاز در فرایند صدور مجوز ساخت و

فروش انشعاب و بهره‌برداری را ظرف یک ماه پس از ابلاغ این تصویب‌نامه در اختیار شهرداری تهران قرار دهند.

۳. آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده ۱۲ قانون نوسازی و عمران شهری در تاریخ ۱۳۴۹/۰۳/۳۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۸۳/۳۱۵۰ در تاریخ ۱۳۴۹/۰۳/۲۶ ابلاغ شده است.

۶۹-۲- «در زمان‌های اضطراری که قطع برق یا گاز^۱ واحدهای مسکونی، جان شهروندان را به خطر اندازد، شورای تأمین استان محل ایجاد اضطرار می‌تواند برای حداکثر دو روز که قابل تمدید است، حکم این ماده^۲ را نقض کند و دستور دهد بدون تعیین نحوه جبران خسارت‌های وارده، برق یا گاز واحدهای تولیدی قطع شود. در جلسه تصمیم‌گیری در این باره، باید نمایندگان اتاق‌های مرکز استان برای استماع نظراتشان دعوت شوند» (تبصره ۱ ماده ۲۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار؛ ۱۳۹۰):

۶۹-۳- «هزینه آب، برق، تلفن و دیگر خدمات اختصاصی هر واحد از استفاده‌کنندگان خانه‌های سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران دریافت خواهد شد» (ماده ۷ قانون نحوه استفاده از خانه‌های سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۶۳):

غیر قابل استناد دستگاه‌های اجرایی مکلفند ترتیبی اتخاذ نمایند تا هزینه‌های مربوط به برق خانه‌های سازمانی مربوط به خود توسط استفاده‌کنندگان پرداخت گردد (از تبصره ۸۶ قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه^۳؛ ۱۳۷۳) و (از ماده ۱۴۲ قانون برنامه سوم توسعه^۴؛ ۱۳۷۹):

۶۹-۴- «مطابق ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده

۱. مطابق با بخشنامه «تکلیف کلیه دستگاه‌های اجرایی نسبت به پیش‌بینی تجهیزات تولید برق اضطراری در زمان احداث و نگهداری و بهره‌برداری مناسب از آن‌ها» که در تاریخ ۱۳۸۵/۱۲/۱۶ با شماره ۳۶۶۷۵/۱۳۵۸۶۴ ابلاغ شده است، کلیه دستگاه‌های اجرایی با رعایت مقررات مربوط نسبت به پیش‌بینی تجهیزات تولید برق اضطراری در زمان احداث و نگهداری و بهره‌برداری مناسب از آن‌ها اقدام نمایند.

۲. ماده ۲۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در صفحه ۱۶۷ این کتاب، درج شده است.

۳. تبصره ۸۶ قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه: دستگاه‌های اجرایی مکلفند کلیه هزینه‌های مربوط به تعمیر و نگهداری و دیگر خدمات مشترک خانه‌های سازمانی مربوط به خود را از محل عواید حاصل از اجاره خانه‌های مزبور به کارکنان خود تأمین نموده و علاوه بر آن ترتیبی اتخاذ نمایند تا هزینه‌های مربوط به آب، برق، مخابرات و سوخت توسط استفاده‌کنندگان پرداخت گردد. همزمان با اجرای این تبصره حق عائله‌مندی پرسنل نیروهای مسلح و سایر کارکنانی که از خانه‌های سازمانی استفاده می‌کنند، برقرار می‌گردد.

۴. ماده ۱۴۲ قانون برنامه پنج‌ساله سوم توسعه: دستگاه‌های اجرایی مکلفند کلیه عواید حاصل از اجاره خانه‌های سازمانی مربوط به کارکنان خود را به حساب خزانه واریز نمایند. معادل مبالغ واریزی صرف هزینه‌های مربوط به تأمین، نگهداری و سایر خدمات مشترک خانه‌های سازمانی مزبور گردد و علاوه بر آن، ترتیبی اتخاذ نمایند که هزینه‌های مربوط به آب، برق، مخابرات و سوخت توسط استفاده‌کنندگان پرداخت شود.

می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰,۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیفهای ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریزکنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) است و مشترکان فاقد گاز از پرداخت معاف می‌باشند. وجوه فوق‌مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود.

منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف می‌رسد. آیین‌نامه اجرائی این بند متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد. وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند گزارش مبالغ پرداختی شرکت‌های بیمه‌ای از محل منابع این بند را از شرکت‌های مذکور اخذ و گزارش آن را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشترکان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات واردشده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد» (بند «۵» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۶۹-۵- «در اجرای مواد (۲) و (۴) قانون تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی، وزارت نیرو مکلف است مبلغ یکصد هزار (۱۰۰,۰۰۰) ریال حق بیمه هر واحد مسکونی برای یک سال، را در پنج مرحله در قبوض برق واحدهای مسکونی درج و دریافت و به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کند. مالکان واحدهای مسکونی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور از حکم این بند معاف هستند. خزانه‌داری کل کشور موظف است مبالغ مربوط را ظرف یک هفته پس از وصول در اختیار صندوق ذی‌ربط برای

انجام تعهدات این قانون قرار دهد» (بند ۱۱ بند «الف» تبصره ۱۸ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۷۰ - خانگی (روستایی)

۷۰-۱- «دولت مکلف است همه ساله علاوه بر تأمین اعتبارات کمک به شرکت‌های آب و برق منطقه‌ای بابت بخشودگی آب و برق مابه‌التفاوت حاصل از اجرای تبصره ۱ این ماده^۱ در مقایسه با قانون اصلاح قانون بخشودگی بهای برق مصرفی مشترکین کم مصرف را در بودجه سالانه پیش‌بینی کرده و به منظور برق‌رسانی به روستاها در اختیار وزارت نیرو بگذارد» (تبصره ۲ لایحه راجع به اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف؛ ۱۳۶۰):

۷۰-۲- «از محل منابع داخلی نسبت به برق‌رسانی به خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی روستایی و مراکز و دفاتر پستی مخابراتی روستایی تا دویست متری شبکه و برق‌رسانی به خانواده‌های روستایی تا فاصله دویست متر از شبکه فشار ضعیف و به ازای هر خانوار در روستاها فقط با دریافت هزینه انشعاب و نصب کنتور بیست و پنج تک‌فاز اقدام نماید» (ماده ۱۰۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۷۰-۳- «مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی از پرداخت عوارض برق معاف می‌باشند. وزارت نیرو موظف است در قبوض مربوطه برق، آن را اعمال کند» (از بند «و» ماده ۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ ۱۳۹۳):

۱. متن کامل ماده واحده در زیرنویس بند ۱ شماره ۲۱ این کتاب آمده است.

۲. بند «و» ماده ۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): مالیات بر ارزش افزوده و عوارض آب، برق و گاز با توجه به مالیات و عوارض مندرج در صورت‌حساب (قبوض) مصرف‌کنندگان و همچنین نفت تولیدی و فرآورده‌های وارداتی، فقط یک‌بار در انتهای زنجیره تولید و توزیع آن‌ها توسط شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران (شرکت پالایش نفت) و شرکت‌های دولتی تابع ذی‌ربط وزارت نفت و شرکت‌های گاز استانی و شرکت‌های تابع ذی‌ربط وزارت نیرو و شرکت‌های توزیع برق، آب و فاضلاب شهری و روستایی استانی بر مبنای قیمت فروش داخلی محاسبه و دریافت می‌شود. مالیات مزبور به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و عوارض طبق ماده ۳۹ قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷ با اصلاحات بعدی آن توسط سازمان امور مالیاتی کشور واریز می‌گردد. مبنای قیمت فروش برای محاسبه عوارض آلاینده‌گی موضوع تبصره ۱ ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده به مصرف‌کننده

۷۰-۴- «دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک عوارض مصرف هر کیلو وات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش‌بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و صد درصد (۱۰۰٪) آن صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود» (ماده ۵ قانون حمایت از صنعت برق کشور؛ ۱۳۹۴)؛

۷۰-۵- «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۰/۸/۱۳۹۴ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد (۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه‌های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری‌های تجدید پذیر و تکمیل نیروگاه بادی میل نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۷۰-۶- «مطابق ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰,۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع

نهایی در داخل کشور است. پالایشگاه‌ها و واحدهای پتروشیمی آلاینده نیز مشمول پرداخت عوارض آلاینده‌گی هستند. مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی از پرداخت عوارض برق معاف می‌باشند. وزارت نیرو موظف است در قبوض مربوطه برق، آن را اعمال کند. آیین‌نامه «مصرف برق و تعیین نرخ فروش برق در روستاها» در تاریخ ۱۳۵۳/۱۱/۲۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۵۹۰/۵۸۲۱۶ در تاریخ ۱۳۵۳/۱۱/۲۷ ابلاغ شده است.

ردیفهای ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریزکنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) است و مشترکان فاقد گاز از پرداخت معاف می‌باشند. وجوه فوق‌مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود.

منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف می‌رسد. آیین‌نامه اجرائی این بند متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد. وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند گزارش مبالغ پرداختی شرکت‌های بیمه‌ای از محل منابع این بند را از شرکت‌های مذکور اخذ و گزارش آن را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشترکان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات واردشده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد» (بند «ه» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۷۰-۷- «در اجرای مواد (۲) و (۴) قانون تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی، وزارت نیرو مکلف است مبلغ یکصد هزار (۱۰۰,۰۰۰) ریال حق بیمه هر واحد مسکونی برای یک سال، را در پنج مرحله در قبوض برق واحدهای مسکونی درج و دریافت و به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کند. مالکان واحدهای مسکونی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور از حکم این بند معاف هستند. خزانه‌داری کل کشور موظف است مبالغ مربوط را ظرف یک هفته پس از وصول در اختیار صندوق ذی‌ربط برای انجام تعهدات این قانون قرار دهد» (بند ۱۱ بند «الف» تبصره ۱۸ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۷۱- مشترکین تجاری

۷۱-۱- «دولت مکلف است همه ساله علاوه بر تأمین اعتبارات کمک به شرکت‌های برق منطقه‌ای بابت بخشودگی برق مابه‌التفاوت حاصل از اجرای تبصره ۱ ماده واحد لایحه راجع به اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف^۱ در مقایسه با قانون اصلاح بخشودگی بهای برق مصرفی مشترکین کم‌مصرف را در بودجه سالانه پیش‌بینی کرده و به منظور برق‌رسانی به روستاها در اختیار وزارت نیرو بگذارد» (تبصره ۲ ماده واحد لایحه اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف؛ ۱۳۶۰):

۷۱-۲- «فضاهای اصلی مساجد، حسینیه‌ها، مؤسسات قرآنی، دارالقرآن‌ها، حوزه‌های علمیه، گلزارهای شهدا، امامزاده‌ها، خانه‌های عالم روستاها و اماکن مذهبی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی^۲ از پرداخت هزینه مصارف ماهانه آب، فاضلاب، برق و گاز معاف می‌باشند. این حکم شامل اماکن تجاری وابسته به آن‌ها نیست. اعتبارات موارد مذکور در قوانین بودجه سنواتی جهت پرداخت به دستگاه‌های ارائه‌کننده خدمات موضوع این ماده تأمین می‌شود» (ماده ۱۳ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ ۱۳۹۳):

۷۱-۳- «مطابق ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰,۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع

۱. تبصره ۱ ماده واحد لایحه راجع به اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف: میزان بخشودگی مصرف برق خانگی برای کمک به مستضعفین در سراسر ایران به شرح زیر خواهد بود: الف- تا ۴۰ کیلو وات ساعت در ماه مجانی؛ ب- از ۴۰ کیلو وات ساعت در ماه تا ۶۰ کیلو وات ساعت در ماه مقطوعاً ۵۰ ریال؛ ج- بالاتر از ۶۰ کیلو وات ساعت در ماه برای تمام مصرف بر اساس نرخ مصوب شورای اقتصاد عمل شود.

۲. هیأت وزیران تصمیم‌نامه‌ای را در خصوص «تعیین الگوی مصرف آب و برق از ابتدای سال ۱۳۹۲ برای حوزه‌های علمیه، مساجد، حسینیه‌ها و اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی» در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۲۵ به تصویب رسانده که با شماره ۴۷۳۶۱/ت/۵۰۴۶۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۳۱ ابلاغ شده است.

ردیفهای ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریزکنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) است و مشترکان فاقد گاز از پرداخت معاف می‌باشند. وجوه فوق‌مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود.

منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف می‌رسد. آیین‌نامه اجرائی این بند متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد. وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند گزارش مبالغ پرداختی شرکت‌های بیمه‌ای از محل منابع این بند را از شرکت‌های مذکور اخذ و گزارش آن را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشترکان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات واردشده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد» (بند «ه» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۷۲- مشترکین کشاورزی

۷۲-۱- «به‌منظور کاهش مصرف فرآورده‌های نفتی، شرکت ملی نفت ایران مبلغ موضوع بند «ج» تبصره ۲۷ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور^۱ را جهت حمایت از کشاورزان متقاضی برق‌دار کردن چاه‌های آب کشاورزی و ایستگاه‌های پمپاژ، به‌عنوان یارانه کارمزد اعطای تسهیلات در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌دهد تا بانک مذکور از محل منابع داخلی خود نسبت به پرداخت وام بدون سود به متقاضیان واجد شرایط اقدام نماید.

۱. بند «ج» تبصره ۲۷ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور: به‌منظور کاهش مصرف فرآورده‌های نفتی به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۷۸ تا مبلغ یکصد و هشتاد میلیارد ریال از محل درآمد حاصل از صرفه‌جویی در مصرف سوخت برای برق‌دار کردن تا سه هزار حلقه چاه آب کشاورزی و موتور تلمبه‌ها به متقاضیان کشاورزی به ازای هر حلقه تا شصت میلیون ریال پرداخت نماید.

تبصره ۱ - سود حاصل از سپردن مبلغ مذکور نزد بانک به اصل آن اضافه می‌گردد.

تبصره ۲ - مدت باز پرداخت تسهیلات اعطایی شش سال از زمان وصل برق خواهد بود.

تبصره ۳ - وثیقه مورد مطالبه بانک در حد تعهدنامه محضری و سفته خواهد بود.

تبصره ۴ - وزارت نیرو موظف است در صورت اعلام بانک مبنی بر عدم انجام تعهدات از طرف وام‌گیرنده نسبت به قطع برق اقدام کند.

تبصره ۵ - وزارت نیرو مکلف است تمهیدات لازم را به منظور تأمین برق مورد نیاز حداقل سه هزار حلقه چاه علاوه بر تعداد مصرح در قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور فراهم نماید.

تبصره ۶ - این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا بوده و قوانین مغایر با این قانون ملغی‌الاثرب می‌باشد و چگونگی اجرای آن مطابق روال معمول بر اساس مقررات جاری در این زمینه می‌باشد^۱ (ماده واحده قانون تسریع در برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی و تبصره‌های آن؛ ۱۳۷۸)؛

۷۲-۲ - «به منظور تسهیل در امر برقی کردن چاه‌های کشاورزی و استفاده بهینه از منابع انرژی و سرمایه‌گذاری‌های کشور، دولت مکلف است اقدامات زیر را معمول دارد:

یک - حداکثر تسهیلات و امکانات مورد نیاز برقی کردن چاه‌های کشاورزی را بر اساس احکام برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران فراهم نماید؛

دو - وزارت نیرو مکلف است انرژی مورد نیاز متقاضیان و مشترکان بخش کشاورزی اعم از مشترکان قدیم و جدید را به صورت بیست و چهار ساعته و در تمام فصول سال با رعایت سقف ساعات مندرج در پروانه بهره‌برداری آب تأمین نماید؛

سه - شرکت ملی نفت ایران مکلف است در ازای کلیه چاه‌های برق‌دار شده در طول سه سال گذشته و نیز چاه‌هایی که در سال جاری و سال‌های آتی برق‌دار می‌شوند از محل درآمدهای ماده ۱۲۰ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۲ مبالغ معین

۱. نظر تفسیری مجلس: محل تأمین اعتبار مبلغ منظور در قانون تسریع در برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی مصوب ۱۳۷۸/۰۳/۱۹ از محل افزایش درآمد صادرات فرآورده‌های ناشی از صرفه‌جویی به عمل آمده بر سقف مذکور در جزء ۲ و ۳ بند «د» تبصره ۲۹ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ بوده است.

۲. بند الف ماده ۱۲۰ قانون برنامه پنجساله سوم در زیرنویس بند ۱ شماره ۳۵ این کتاب، درج شده است.

شده توسط شورای اقتصاد^۱ را به حساب شرکت توانیر واریز نماید. در تعیین مبلغ مذکور شورای اقتصاد موظف است نیازهای سرمایه‌گذاری در تولید و انتقال نیرو توسط شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته را به‌طور کامل تأمین نماید. شرکت توانیر درآمد حاصل از وجوه مذکور را منحصراً صرف سرمایه‌گذاری تولید و انتقال نیروی برق خواهد نمود. سرمایه‌گذاری‌های مذکور از نظر مالیاتی جزء هزینه‌های قابل قبول محسوب شده و به‌عنوان افزایش سرمایه دولت در شرکت توانیر منظور می‌گردند. با اجرای مفاد این بند کلیه چاه‌های کشاورزی از پرداخت سهم مربوط به سرمایه‌گذاری در انتقال و تولید برق در محاسبات قیمت تمام‌شده‌ی انرژی معاف می‌باشند؛

چهار- وزارت نیرو به منظور افزایش ضریب بار در شبکه تولید و توزیع برق کشور، موظف است حداکثر تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه مشترکان سه‌فاز و نیز مشترکان تک‌فاز پر مصرف کنتور دو یا چند تعرفه نصب و قیمت‌های متفاوت را که به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید، اعمال نماید. شورای اقتصاد با حفظ قیمت متوسط رسمی (قانونی) برق، افزایش قیمت در ساعت‌ها و فصول اوج و کاهش قیمت در سایر ساعت‌ها و فصول را طوری تعیین خواهد نمود که موجب کاهش مصرف در اوج گردد. انشعاب‌های کشاورزی هم مشمول این بند خواهند بود» (ماده‌واحد قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی؛ ۱۳۸۰):

۷۲-۳- «دولت مکلف است در خصوص بهینه‌سازی مصرف انرژی، به کشاورزانی که برای برقی کردن موتور پمپ چاه‌های کشاورزی خود اقدام می‌نمایند، از طریق بانک کشاورزی تسهیلات لازم را بدون مطالبه آورده شخصی و بدون الزام به تسویه حساب دیگر موارد بدهی در اختیارشان قرار دهد. پرداخت این تسهیلات منوط به بازپرداخت بدهی‌های قبلی کشاورزان به بانک‌ها و سایر سازمان‌های دولتی نمی‌باشد» (ماده ۸ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)؛ ۱۳۸۴):

۱. شورای اقتصاد در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۳ به استناد ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و آیین‌نامه اجرایی آن طرح برق‌دار کردن چاه و تلمبه‌های آب کشاورزی را اصلاح و مورد تنفیذ قرار داده است. مصوبه مذکور با شماره ۷۸۱۹۹۷ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۷/۱۹ ابلاغ شده است.

- ۷۲-۴- «بهای برق، گاز و آب کلیه واحدهای تولیدکننده محصولات بخش کشاورزی اعم از زراعی، باغبانی، دامی و آبیان طبق تعرفه‌های کشاورزی محاسبه و منظور خواهد شد» (ماده ۶۳ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱): ۱۳۸۴):
- ۷۲-۵- «وزارت نفت مکلف است همه‌ساله مبالغ ریالی صرفه‌جویی سوخت ناشی از برقی کردن چاه‌های آب کشاورزی را به حسابی که در خزانه‌داری کل افتتاح می‌گردد، واریز نماید تا جهت برقی کردن چاه‌های کشاورزی اختصاص یابد و به مصرف برسد. وزارت نیرو و شرکت‌های توزیع برق استانی موظفند با درخواست جهاد کشاورزی شهرستان‌ها، برق چاه‌ها را تأمین نمایند» (ماده ۲۴ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ ۱۳۸۹):
- ۷۲-۶- «وزارت نیرو مکلف است ظرف مدت پنج سال پس از تصویب قانون تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری و از محل صرفه‌جویی حاصل از کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی ناشی از اجرای قانون یاد شده، نسبت به برقی کردن کلیه چاه‌های کشاورزی اقدام نماید» (تبصره ۲ ماده‌واحد قانون تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری؛ ۱۳۸۹):
- ۷۲-۷- «مشترکان چاه‌های کشاورزی از پرداخت عوارض برق معاف می‌باشند. وزارت نیرو موظف است در قبوض مربوطه برق، آن را اعمال نماید» (از بند «و» ماده ۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): ۱۳۹۳):
- ۷۲-۸- «دولت مکلف است به منظور مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حق‌آبه‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش تولید در بخش کشاورزی، تعادل‌بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به میزانی که در سال پایانی اجرای
-
۱. مطابق با تصویبنامه «تعرفه‌های برق بخش کشاورزی» مصوب ۱۳۸۷/۰۶/۱۰ هیأت وزیران که با شماره ۹۶۸۹۵/ت/۴۰۴۵۴ هـ در تاریخ ۱۳۸۷/۰۶/۱۴ ابلاغ شده است، وزارت نیرو باید تعرفه‌های برق بخش کشاورزی را به‌نحوی که مشتمل بر انواع مصارف در کلیه واحدهای تولیدکننده محصولات کشاورزی اعم از زراعی، باغبانی، دامی و آبیان باشد، در ذیل تعرفه‌های کشاورزی تنظیم و ابلاغ کند.
۲. بند «و» ماده ۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) در زیرنویس بند ۲ شماره ۶۸ این کتاب، درج شده است.

قانون برنامه، یازده میلیارد متر مکعب شود، اقدام به برق‌دار کردن چاه‌های کشاورزی دارای پروانه بهره‌برداری، نماید» (ماده ۳۵ قانون برنامه ششم توسعه و بند «چ» آن؛ ۱۳۹۵)؛

تبصره- «منابع مورد نیاز اجرای برق‌دار کردن چاه‌های کشاورزی دارای پروانه بهره‌برداری از محل صرفه‌جویی در مصرف سوخت‌های فسیلی موضوع ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ تأمین می‌گردد» (تبصره بند «چ» ماده ۳۵ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛

۷۲-۹- «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۸/۱۰ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد (۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه‌های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری‌های تجدیدپذیر و تکمیل نیروگاه بادی میل نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۷۲-۱۰- «برای تسریع و تسهیل در اجرای طرح تأمین برق چاه‌های کشاورزی از محل ظرفیت ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور بانک مرکزی مکلف است مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات تکلیفی از طریق بانکهای عامل با تضمین وزارت نفت به شرکت توانیر و شرکت‌های زیرمجموعه آن جهت تأمین برق چاه‌های کشاورزی پرداخت نماید» (بند «و» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۷۳- مشترکین صنعتی و معدنی

۷۳-۱- «کلیه تأسیسات ایران‌گردی و جهانگردی، دفاتر خدمات مسافرتی و سایر تأسیسات مشابه از هر نظر اعم از سوخت، آب و برق، عوارض، مالیات، وام بانکی و غیره مشمول تعرفه‌ها مقررات و دستورالعمل‌های بخش صنایع می‌باشند» (ماده ۸ قانون توسعه صنعت ایران‌گردی و جهانگردی؛ ۱۳۷۰):

غیرقابل استناد دولت موظف است به منظور اعمال صرفه‌جویی و منطقی کردن مصرف^۱ انرژی و حفاظت از محیط زیست اقدام به تنظیم ساعات کار اصناف توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت به منظور کاهش مصرف انرژی آن‌ها در ساعات اوج مصرف برق و تنظیم برنامه فصلی کار کارخانجات و صنایع توسط وزارتخانه‌های مربوطه کند به نحوی که مصرف برق و انرژی در ماه‌های حداکثر مصرف، کاهش یابد (جزء‌های ۳ و ۴ بند «و» تبصره ۱۹ قانون برنامه دوم توسعه؛ ۱۳۷۳):

غیرقابل استناد به منظور حفاظت از محیط زیست و بهره‌گیری پایدار از منابع طبیعی کشور، برای تشویق انتقال واحدهای تولیدی و صنعتی مستقر در داخل محدوده شهرهای کشور، وزارتخانه‌های نفت، نیرو و پست و تلگراف و تلفن موظفند نسبت به خرید حق‌الامتیاز و حق‌الاشتراک و سایر امتیازات مربوط به انشعاب گاز، آب، برق و تلفن محل قبلی واحد مربوطه به قیمت عادلانه روز و یا انتقال امتیازات یادشده، به متقاضیانی که صاحب امتیاز معرفی می‌نماید در اسرع وقت و بدون مطالبه وجه اقدام نماید (جزء ۲ بند «و» ماده ۱۰۴ قانون برنامه سوم توسعه؛ ۱۳۷۹):

غیرقابل استناد در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز و نیز متناسب نمودن نرخ‌های ترجیحی در جهت حمایت از تولید (در مقایسه با بخش‌های غیرتولیدی) کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های متولی امور تولیدی و زیربنایی (حسب مورد) و سازمان برنامه و بودجه،

۱. آیین‌نامه «نحوه تأمین برق و سوخت صنایع» در تاریخ ۱۳۸۷/۱۱/۰۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۴۲۲۳۸/ت ۳۹۸۵۸ هـ در تاریخ ۱۳۸۷/۰۲/۲۹ ابلاغ شده است. هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۴/۱۱/۴ تصویب‌نامه در خصوص «مشترکین بالای پنج مگاوات وزارت نیرو» را تصویب کرده که با شماره ۱۴۵۹۳۷/ت ۵۰۹۹۹ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۰ ابلاغ شده است.

همه‌ساله ضوابط تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) را متناسب با هدف فوق تهیه و به شورای اقتصاد پیشنهاد خواهد نمود. وزارت نیرو موظف به تأمین برق تا ورودی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی حسب اعلام وزارت صنایع می‌باشد (از ماده ۵۲ قانون برنامه سوم توسعه^۱؛ ۱۳۷۹) و (از ماده ۲۶ قانون برنامه چهارم توسعه^۲؛ ۱۳۸۳)؛

۷۳-۲- «شورای اقتصاد موظف است، قیمت برق در ساعت‌ها و فصول اوج و ساعت‌ها و فصول کم‌باری را به‌گونه‌ای تعیین نماید که متوسط قیمت برق واحدهای صنعتی از نرخ در ساعات عادی تجاوز ننماید و منحصراً موجب کاهش مصرف در ساعات اوج گردد» (ماده ۵ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی؛ ۱۳۸۷)؛

۷۳-۳- «وزارت نیرو مکلف است قیمت برق مصرفی واحدهای صنعتی و معدنی را در کلیه فصول به‌گونه‌ای تعیین نماید که نرخ آن از متوسط قیمت خرید برق از نیروگاه‌های بخش خصوصی با ضریب ۱/۲ (یک و دو دهم) با احتساب حق انشعاب و هزینه‌های انتقال و نظایر

۱. ماده ۵۲ قانون برنامه سوم توسعه: در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز، تلفن، آب و فاضلاب و نیز متناسب نمودن نرخ‌های ترجیحی در جهت حمایت از تولید (درمقایسه با بخش‌های غیر تولیدی) کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های متولی امور تولیدی و زیربنایی (حسب مورد) و سازمان برنامه و بودجه همه ساله ضوابط تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) را متناسب با هدف فوق تهیه و به شورای اقتصاد پیشنهاد خواهد نمود. هزینه‌های اشتراک زیربنای فوق برای واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، کشاورزی، به‌علاوه هزینه حفر چاه، قیمت زمین و پروانه ساختمان مورد استفاده واحدهای تولیدی غیردولتی که طی برنامه سوم تقاضای انشعاب می‌کنند، پس از بهره‌برداری با تقسیط پنج‌ساله توسط دستگاه‌های ذی‌ربط دریافت خواهد شد. وزارتخانه‌های نیرو، نفت، پست و تلگراف و تلفن و راه و ترابری موظف به تأمین آب، برق، گاز، تلفن و راه دسترسی تا ورودی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی حسب اعلام وزارت صنایع می‌باشند.

۲. ماده ۲۶ قانون برنامه چهارم توسعه: در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز، تلفن، آب و فاضلاب و نیز متناسب نمودن نرخ‌های ترجیحی در جهت حمایت از تولید (در مقایسه با بخش‌های غیرتولیدی) کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های متولی امور تولیدی و زیربنایی (حسب مورد) و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور همه ساله ضوابط تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) را متناسب با هدف فوق تهیه و به شورای اقتصاد پیشنهاد خواهد نمود. هزینه‌های اشتراک زیربنای فوق برای واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، کشاورزی، به‌علاوه هزینه حفر چاه، قیمت زمین و پروانه ساختمان مورد استفاده واحدهای تولیدی غیردولتی که طی برنامه چهارم تقاضای انشعاب می‌کنند، پس از بهره‌برداری با تقسیط پنج‌ساله توسط دستگاه‌های ذی‌ربط دریافت خواهد شد.

تبصره - دولت موظف است برای تأمین آب، برق، گاز و تلفن و راه دسترسی تا ورودی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی، با اعلام دستگاه ذی‌ربط اقدام‌های لازم را به‌عمل آورد.

آن، بیشتر نگردد. همچنین وزارت نیرو مکلف است از طریق شرکت‌های تابعه خود ضمن نصب تجهیزات اندازه‌گیری چند زمانه برای کلیه مشترکین صنعتی و معدنی ضرایب اوقات کم‌باری، میان‌باری و پرباری را به‌گونه‌ای تعیین نماید که منحصراً موجب کاهش مصرف در ساعات اوج گردد و در هر حال متوسط قیمت برق این واحدها از قیمت تعیین شده به ترتیب فوق تجاوز ننماید.

تبصره: قیمت سوخت نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی نباید از قیمت سوخت نیروگاه‌های دولتی بیشتر محاسبه شود و هرگونه یارانه پرداختی و یا اعمال تخفیف و نظایر آن در قیمت سوخت تحویلی به نیروگاه‌های دولتی به هر شکل و طریق، عیناً باید به نیروگاه‌های بخش‌های غیردولتی نیز تعلق گیرد» (ماده ۶ قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی و تبصره آن؛ اصلاحی ۱۳۸۷):

۴-۷۳- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند پس از دریافت گزارش از مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، واحدهای صنعتی مشمول مقررات استاندارد اجباری را که در حد معیارهای تعیین‌شده در استاندارد نیستند مطابق ماده ۲۶ جریمه نمایند. در صورتی که تدوین و ابلاغ استانداردها توسط مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به تعویق افتد، وزارتخانه‌های نفت و نیرو می‌توانند رأساً و یا از طریق مشاوران طرف قرارداد بر اساس نمونه‌گیری تصادفی یا روش‌های دیگر مندرج در استانداردهای مصوب، بازرسانی را برای نظارت بر نحوه فعالیت‌های واحدهای انرژی و ارائه مشاوره و راهنمایی به واحدهای صنعتی موضوع ماده ۲۴ این قانون اعزام نمایند» (ماده ۲۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۳-۵- «واحدهای صنعتی در صورت عدم رعایت معیارها و مشخصات فنی و استانداردهای مصرف انرژی با تشخیص وزارتخانه‌های نفت، نیرو و صنایع و معادن، از سال شروع اصلاح الگوی مصرف بر اساس شرایط اقلیمی و فنی به‌صورت درصدی از قیمت فروش حامل‌های انرژی جریمه خواهند شد. وجوه اخذ شده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز شده و در اجرای راهکارهای بهینه‌سازی بخش صنعت موضوع این قانون هزینه خواهد

شد. آیین‌نامه^۱ مربوطه جهت اخذ جریمه‌ها و نحوه مصرف آن در چهارچوب قانون هدفمندکردن یارانه‌ها و قانون بودجه سالانه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی: ۱۳۸۹):

۷۳-۶- «در زمان کمبود برق، گاز یا خدمات مخابرات، واحدهای تولیدی صنعتی و کشاورزی نباید در اولویت قطع برق یا گاز یا خدمات مخابرات قرار داشته باشند و شرکت‌های عرضه‌کننده برق، گاز و خدمات مخابرات موظفند هنگام عقد قرارداد با واحدهای تولیدی اعم از صنعتی، کشاورزی و خدماتی، وجه التزام قطع برق یا گاز یا خدمات مخابرات را در متن قرارداد پیش‌بینی کنند. هرگاه دولت به دلیل کمبودهای مقطعی به شرکت‌های عرضه‌کننده برق یا گاز یا مخابرات دستور دهد موقتاً جریان برق یا گاز یا خدمات مخابراتی واحدهای تولیدی متعلق به شرکت‌های خصوصی و تعاونی را قطع کنند، موظف است نحوه جبران خسارت‌های وارده به این شرکت‌ها ناشی از تصمیم فوق را نیز تعیین و اعلام کند. آیین‌نامه اجرایی^۲ این ماده توسط وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، نفت، نیرو و ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه می‌شود و ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۱- در زمان‌های اضطراری که قطع برق یا گاز^۳ واحدهای مسکونی، جان شهروندان را به خطر اندازد، شورای تأمین استان محل ایجاد اضطرار می‌تواند برای حداکثر دو روز که قابل تمدید است، حکم این ماده را نقض کند و دستور دهد بدون تعیین نحوه جبران خسارت‌های وارده، برق یا گاز واحدهای تولیدی قطع شود. در جلسه تصمیم‌گیری در این باره، باید نمایندگان اتاق‌های مرکز استان برای استماع نظراتشان دعوت شوند.

۱. آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۲/۰۸/۰۱ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۳۸۴۶۱/ت/۴۹۶۷۴ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۰۸/۰۱ ابلاغ شده است.

۲. آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در تاریخ ۱۳۹۵/۰۱/۱۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۷۴۱۱/ت/۴۹۸۱۰ هـ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۱/۲۸ ابلاغ شده است.

۳. مطابق با بخشنامه «تکلیف کلیه دستگاه‌های اجرایی نسبت به پیش‌بینی تجهیزات تولید برق اضطراری در زمان احداث و نگهداری و بهره‌برداری مناسب از آن‌ها» که در تاریخ ۱۳۸۵/۱۲/۱۶ با شماره ۳۶۶۷۵/۱۳۵۸۶۴ ابلاغ شده است، کلیه دستگاه‌های اجرایی با رعایت مقررات مربوط نسبت به پیش‌بینی تجهیزات تولید برق اضطراری در زمان احداث و نگهداری و بهره‌برداری مناسب از آن‌ها اقدام نمایند.

تبصره ۲ - شرکت‌های عرضه‌کننده برق موظفند ضمن هماهنگی با شرکت‌های بیمه، امکان خرید بیمه‌نامه پوشش‌دهنده خسارات ناشی از قطع برق را برای واحدهای تولیدی مشترک خود فراهم آورند» (از ماده ۲۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و تبصره‌های آن^۱: ۱۳۹۰):

۷۳-۷ - «وزارتخانه‌های نیرو، نفت و ارتباطات و فناوری مکلفند نسبت به تأمین آب، برق، گاز و امکانات مخابراتی شهرک‌ها و نواحی صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی تا درب واحدهای صنعتی و معدنی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و معدنی و منطقه ویژه اقتصادی اقدام کند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی موظف است اعتبار مورد نیاز را در لویح بودجه سنواتی به این منظور پیش‌بینی کند» (ماده ۸۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): ۱۳۹۳):

۷۳-۸ - «در راستای حمایت از استقرار صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و رقابت‌پذیری تولیدات صنعتی و معدنی به دولت اجازه داده می‌شود در قالب بودجه‌های سنواتی کمک‌های لازم را به شهرک‌ها و نواحی صنعتی دولتی و غیردولتی به‌ویژه در امور تأمین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرک‌ها انجام دهد. دستورالعمل این ماده با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور می‌رسد» (ماده ۵۴ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ای کشور؛ ۱۳۹۵):

۱. ماده ۲۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار: در زمان کمبود برق، گاز یا خدمات مخابراتی، واحدهای تولیدی صنعتی و کشاورزی نباید در اولویت قطع برق یا گاز یا خدمات مخابراتی قرار داشته باشند و شرکت‌های عرضه‌کننده برق، گاز و خدمات مخابراتی موظفند هنگام عقد قرارداد با واحدهای تولیدی اعم از صنعتی، کشاورزی و خدماتی، وجه التزام قطع برق یا گاز یا خدمات مخابراتی را در متن قرارداد پیش‌بینی کنند. هرگاه دولت به دلیل کمبودهای مقطعی به شرکت‌های عرضه‌کننده برق یا گاز یا خدمات مخابراتی دستور دهد موقتاً جریان برق یا گاز یا خدمات مخابراتی واحدهای تولیدی متعلق به شرکت‌های خصوصی و تعاونی را قطع کنند، موظف است نحوه جبران خسارت‌های وارده به این شرکت‌ها ناشی از تصمیم فوق را نیز تعیین و اعلام کند.

آیین‌نامه اجرائی این ماده توسط وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، نفت، نیرو و ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه می‌شود و ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۱- در زمانهای اضطراری که قطع برق یا گاز واحدهای مسکونی، جان‌شهروندان را به خطر اندازد، شورای تأمین استان محل ایجاد اضطرار می‌تواند برای حداکثر دو روز که قابل تمدید است، حکم این ماده را نقض کند و دستور دهد بدون تعیین نحوه جبران خسارت‌های وارده، برق یا گاز واحدهای تولیدی قطع شود. در جلسه تصمیم‌گیری در این باره، باید نمایندگان اتاقهای مرکز استان برای استماع نظر ایشان دعوت شوند.

تبصره ۲- شرکت‌های عرضه‌کننده برق و گاز موظفند ضمن هماهنگی با شرکت‌های بیمه، امکان خرید بیمه‌نامه پوشش‌دهنده خسارات ناشی از قطع برق یا گاز را برای واحدهای تولیدی مشترک خود فراهم آورند.

۷۳-۹- «دارندگان مجوز فعالیت موضوع قانون مذکور^۱ در صورت درخواست خودشان از کلیه تعرفه‌های بخش صنعت در مورد حامل‌های انرژی (آب، برق و گاز) و تسهیلات بانکی برخوردار می‌باشند» (تبصره ۲ ماده ۲ قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی؛ ۱۳۹۶):

۷۳-۱۰- «وزارت نیرو مکلف است متوسط بهای انرژی برق تحویلی به صنایع فولادی، آلومینیوم، مس، فلزات اساسی و کانی‌های فلزی، واحدهای پالایشگاهی و پتروشیمی را بر مبنای متوسط نرخ خرید انرژی برق از نیروگاه‌های دارای قرارداد تبدیل انرژی (ای.سی.ای) محاسبه و دریافت نماید. منابع حاصل از محل افزایش بهای برق این صنایع به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود» (بند «ز» تبصره ۱۵ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۷۴- مشترکین دولتی

۷۴-۱- «دیون بلامحل عبارت است از بدهی‌های قابل پرداخت سنوات گذشته که در بودجه مربوط اعتباری برای آن‌ها منظور نشده و یا زائد بر اعتبار مصوب و در هر دو صورت به یکی از طرق زیر بدون اختیار دستگاه ایجاد شده باشد: ب) انواع بدهی به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی ناشی از خدمات انجام شده مانند حق اشتراک برق، آب، هزینه‌ها مخابراتی، پست و هزینه‌های مشابه که خارج از اختیار دستگاه اجرایی ایجاد شده باشد» (بند «ب» ماده ۸ قانون محاسبات عمومی کشور؛ ۱۳۶۶):

۷۴-۲- «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است در پایان هر سه ماه معادل ارزش خدمات ارائه شده راه‌آهن و بهای سوخت، آب، فاضلاب، برق، گاز، مخابرات و بدهی به صندوق‌های بازنشستگی و بیمه خدمات درمانی نیروهای نظامی و انتظامی جمهوری اسلامی ایران را در صورت عدم پرداخت توسط دستگاه‌های ذی‌ربط، از اعتبارات ردیف‌های دستگاه‌های ذی‌ربط کسر و حسب مورد به دستگاه طلبکار و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای

۱. منظور قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه دار (کد دار) مصوب ۱۳۸۸/۰۵/۱۸ می‌باشد.

مسلح پرداخت نماید. همچنین هزینه‌های سوخت، آب، برق، مخابرات و تعمیرات جزئی خانه‌های سازمانی توسط بهره‌بردار و هزینه واحدهایی از نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران که به کارهای انتفاعی می‌پردازند، از محل درآمدهای مزبور پرداخت خواهد شد. در مورد آب و برق خانه‌های سازمانی به استثنای خانه‌های سازمانی پاسگاه‌های مرزی، نیروهای مسلح موظفند با نصب کنتور مجزا با هماهنگی وزارتخانه‌های کشور و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح هزینه برق و آب مصرفی را مستقیماً توسط بهره‌بردار به شرکت‌های خدمات دهنده پرداخت نمایند» (ماده ۹۳ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۳-۷۴- «با رعایت ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۱ مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ مصرف‌کنندگان مجاز غیردولتی خدمات عمومی مکلفند بهای خدمات مصرفی خود را در موعد مقرر پرداخت نمایند و در غیر این صورت پس از اتمام مهلت مناسبی که از سوی دستگاه ذی‌ربط داده می‌شود خدمات برق آنان تا زمان پرداخت توسط دستگاه ذی‌ربط قطع می‌شود. در صورت استنکاف مصرف‌کننده از پرداخت بهای خدمات، بدهی معوق مطابق مقررات مربوط به اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا قابل وصول خواهد بود. مصرف‌کنندگان در صورت اعتراض می‌توانند از طریق مراجع قضائی پیگیری لازم را انجام دهند. در مورد مصرف‌کنندگان دولتی خدمات عمومی مطابق قوانین مربوط و آیین‌نامه اجرایی این قانون عمل می‌شود» (ماده ۳ قانون استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز؛ ۱۳۹۶):

۴-۷۴- «رده‌های بسیج (پایگاه‌ها و حوزه‌ها) و موزه‌های دفاع مقدس از پرداخت حق انشعاب اعم از شبکه، انشعاب و اشتراک آب و فاضلاب، برق، گاز و عوارض شهرداری معاف هستند» (بند ۵ بند «ق» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۵-۷۴- دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه به استثنای اماکن نیروهای مسلح، وزارت اطلاعات و سازمان انرژی اتمی مکلفند اطلاعات ساختمان‌ها، فضاهای اداری و غیراداری، املاک و سایر اموال و دارایی‌های غیرمنقول از جمله انفال در اختیار خود (اعم از دارای سند مالکیت و یا فاقد سند مالکیت، اجاره‌ای، وقفی) را تا انتهای

۱. ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر در زیرنویس شماره ۷۵ این کتاب، درج شده است.

اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۰ در سامانه جامع اموال دستگاه‌های اجرائی (سادا) ثبت و تکمیل نمایند. استانداران بر ثبت، تکمیل و صحت‌سنجی اطلاعات استانی نظارت می‌نمایند. پرداخت هرگونه اعتبارات از جمله طرح‌های تعمیرات اساسی و ماشین‌آلات و تجهیزات، هزینه آب و برق در سال ۱۴۰۰ و همچنین هرگونه پرداخت برای تجهیز، نگهداری و سایر هزینه‌ها از محل درآمدهای اختصاصی، سایر منابع و یا اعتبارات و منابع شرکت‌های دولتی برای موارد ثبت نشده در سامانه سادا ممنوع است. عدم اجرای این بند توسط کارکنان دستگاه‌ها به منزله تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه عمومی است.

وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است رأساً نسبت به شناسایی املاک و اراضی دولتی اقدام کند و با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور چنانچه تا پایان شهریور ماه سال ۱۴۰۰ در سامانه سادا ثبت نشود نسبت به اصلاح سند مالکیت و یا مستندسازی آن به نام دولت جمهوری اسلامی ایران اقدام نماید. وزارت امور اقتصاد و دارایی مکلف است در مقاطع شش ماهه نسبت به ارائه گزارش برآورد ارزش مجموع اموال و دارایی‌های غیرمنقول ثبت شده در سامانه سادا و دستگاه‌های بهره‌بردار آنها به سازمان برنامه و بودجه کشور و کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی اقدام نماید.

وزارت آموزش و پرورش مکلف است نسبت به مستندسازی املاک خود از محل اعتبار پیش‌بینی شده در ردیف ۱۲۷۶۱۲ اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرائی این بند به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد» (بند ۱ بند «ج» تبصره ۱۲ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۷۵- مشترکین آموزشی و تحقیقاتی

۷۵-۱- «تعرفه‌های آب، برق و گاز مصرفی مراکز فرهنگی، آموزشی و پرورشی دولتی، غیردولتی، تعاونی و خصوصی (نظیر کتابخانه‌ها، موزه‌ها، مهدکودک‌ها، کودکستان‌ها، مدارس، اردوگاه‌های دانش‌آموزی، دانشگاه‌ها، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، حوزه‌های علمیه، مساجد، حسینیه‌ها، باشگاه‌های ورزشی و مراکز شبانه‌روزی نگهداری معلولان بر مبنای تعرفه آموزشی

محاسبه و پرداخت خواهد شد» (ماده ۳۷ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی

دولت (۱): ۱۳۸۴):

۷۵-۲- «کلیه واحدهای آموزشی دولتی وزارت آموزش و پرورش از پرداخت هزینه‌های آب، برق و گاز (در صورت رعایت الگوی مصرف) معاف هستند. سقف الگوی مصرف به‌روزشده طی دستورالعملی توسط وزارتخانه‌های نفت، نیرو و آموزش و پرورش و سازمان برنامه و بودجه کشور حداکثر تا سه‌ماه پس از ابلاغ این قانون تهیه و ابلاغ می‌شود» (بند «ح» تبصره ۹ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

غیرقابل استناد تعرفه‌های مربوط به هزینه‌های برق مربوط به اماکن و تأسیسات ورزشی (اعم از دولتی و غیردولتی) به‌مآخذ مراکز آموزشی و تحقیقاتی محاسبه و تعیین می‌شود (تبصره ۶۶ قانون برنامه دوم توسعه؛ ۱۳۷۳).

۷۶- مشترکین فرهنگی

۷۶-۱- «دولت، شهرداری‌ها و سازمان آب و فاضلاب مکلفند با ارائه تعرفه فرهنگی و یا پروانه ساختمان در زمینه آب و برق و گاز، حمل و نقل و پست، با استفاده از کاربری فرهنگی در فضاهای مسکونی از کتاب‌فروشان، ناشران و مطبوعات که دارای مجوزهای قانونی لازم هستند، حمایت کنند» (بند «ج» ماده ۹۲ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵):

۷۶-۲- «دارندگان مجوز فعالیت موضوع قانون مذکور^۱ در صورت درخواست خودشان از کلیه تعرفه‌های بخش صنعت در مورد حامل‌های انرژی (آب، برق و گاز) و تسهیلات بانکی برخوردار می‌باشند» (تبصره ۲ ماده ۲ قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی؛ ۱۳۹۶).

۱. منظور قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه دار (کد دار) مصوب ۱۳۸۸/۰۵/۱۸ می‌باشد.

۷۷- مشترکین در مناطق ویژه اقتصادی

«وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، موسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت در حیطه وظایف قانونی، خدمات لازم از قبیل برق، آب، مخابرات، سوخت و سایر خدمات را در حدود امکانات و با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی به مناطق ارائه خواهند نمود» (ماده ۱۸ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۸۴).

۷۸- بهای خدمات و شیوه وصول آن

«با رعایت ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۱ مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ مصرف‌کنندگان مجاز غیردولتی خدمات عمومی مکلفند بهای خدمات مصرفی خود را در موعد مقرر پرداخت نمایند و در غیر این صورت پس از اتمام مهلت مناسبی که از سوی دستگاه ذی‌ربط داده می‌شود خدمات برق آنان تا زمان پرداخت توسط دستگاه ذی‌ربط قطع می‌شود. در صورت استنکاف مصرف‌کننده از پرداخت بهای خدمات، بدهی معوق مطابق مقررات مربوط به اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا قابل وصول خواهد بود. مصرف‌کنندگان در صورت اعتراض می‌توانند از طریق مراجع قضائی پیگیری لازم را انجام دهند. در مورد مصرف‌کنندگان دولتی خدمات عمومی مطابق قوانین مربوط و آیین‌نامه اجرایی این قانون عمل می‌شود» (ماده ۳ قانون استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز؛ ۱۳۹۶).

۱. ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر: کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و دارندگان ردیف در قوانین بودجه سنواتی مکلفند:

الف) در صورت درخواست متقاضی بخش خصوصی یا تعاونی، وجه مورد مطالبه در قبال فروش محصول یا ارائه خدمت یا صدور مجوز یا پروانه بیش از یک میلیارد ریال، از سرمایه‌گذاران، تولیدکنندگان، صادرکنندگان، واردکنندگان و پیمانکاران ایرانی را طبق آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور حداکثر تا مدت دو ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد به صورت نقد و یا اقساطی و یا مدت‌دار یکجا وصول نمایند.

ب) در صورت درخواست برای پرداخت اقساطی یا مدت‌دار یکجا، به دستگاه‌های مذکور اجازه داده می‌شود به غیر از موارد مربوط به درآمدهای عمومی و سایر موارد که طبق قوانین مربوط وصول می‌نمایند، برای مدت بیش از سه ماه، معادل نرخ سود تسهیلات بانکی برای مدت اقساط یا پرداخت یکجا به مبلغ نقدی مورد مطالبه اضافه نمایند.

۷۹- الگوی مصرف برق^۱

غیرقابل استناد به منظور کاهش مصارف غیرضرور و صرفه‌جویی در مصرف برق به شرکت‌های برق اجازه داده می‌شود از مصرف‌کنندگان غیرتولیدی یا مصارف بالاتر از الگوی مصرف، جریمه مقطوع دریافت و به درآمد عمومی در خزانه واریز نمایند. دولت سقف الگوی مصرف و میزان جریمه مذکور را هر سال ضمن تبصره‌های لایحه بودجه به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می‌دهد (تبصره ۴ ماده واحد قانون اصلاح ماده ۳ قانون برنامه چهارم توسعه؛ ۱۳۸۳).

۷۹-۱- «دولت مکلف است سی درصد (۳۰٪) خالص وجوه حاصل از اجراء این قانون را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض، یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجراء موارد زیر هزینه کند: الف- بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه‌جویی و رعایت الگوی مصرف^۲ که توسط دستگاه اجرائی ذی‌ربط معرفی می‌شود.» (بند «الف» ماده ۸ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها؛ ۱۳۸۸).

۷۹-۲- «الگوی مصرف برق^۳ و گاز طبیعی به ازای هر مترمربع ساختمان به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو و مسکن و شهرسازی به تصویب شورای عالی انرژی می‌رسد.^۴ مصارف برق و گاز طبیعی مازاد بر الگوی مصرف مشمول حداکثر صد درصد (۱۰۰٪) افزایش قیمت

۱. مستند به مصوبات هیأت وزیران (ابلاغی طی نامه‌های ۱۷۶۳۲۷/ت/۵۵۸۳۰ هـ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۷ و ۲۰۲۰۵/ت/۵۶۵۳۹ هـ مورخ ۱۳۹۸/۰۲/۲۴) عدم رعایت الگوی مصرف سبب می‌گردد که سالانه ۱۶ درصد به خالص صورتحساب برق مصارف خانگی (این افزایش بدون احتساب آبونمان، مالیات بر ارزش‌افزوده و عوارض محاسبه می‌گردد) افزوده شود. صورت‌حساب بهای برق ماه‌های گرم در مناطق گرمسیر (۱)، (۲)، (۳) و (۴) به ترتیب برای مشترکین خانگی، با سطح مصرف ماهانه کمتر از (۳۰۰۰)، (۲۰۰۰)، (۱۰۰۰) و (۴۰۰) کیلووات ساعت مشمول افزایش موضوع این بند نخواهد شد.

۲. مطابق بند ۱ تصویب‌نامه شماره ۶۲۴۲۴/ت/۵۷۹۶۸ هـ هیأت وزیران که در تاریخ ۱۴۳۹۹/۰۶/۰۴ ابلاغ شده است، وزارت نیرو مجاز است صورت‌حساب برق مشترکان خانگی کم مصرف را با تخفیف صد درصد (۱۰۰٪) محاسبه نمایند. در مورد مشترکان پرمصرف، در بند ۳ این تصویب‌نامه موضوع «نصب مولد خورشید کوچک و تأمین بخشی از برق موردنیاز خود» منوط به تصویب دستورالعمل اجرایی آن توسط وزارت نیرو شده است.

۳. برابر بند ۴ مصوبه شماره ۱۷۶۳۲۷/ت/۵۵۸۳۰ هـ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۷ هیأت وزیران، الگوی مصرف برق خانگی مطابق جدول (۲) پیوست تصویب‌نامه شماره ۹۴۰۳۵/ت/۴۲۴۰۰ هـ مورخ ۱۳۸۸/۵/۷ می‌باشد.

۴. الگوی مصرف برق و گاز طبیعی موضوع تبصره‌ی ماده ۱۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ به تصویب شورای عالی انرژی کشور رسید و با شماره ۴۴۴۴۰ در تاریخ ۱۳۹۸/۰۲/۰۷ ابلاغ شده است.

خواهد شد^۱. وجوه اضافی اخذشده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و بر اساس قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و قانون بودجه سالانه و به ترتیب مقرر در ماده ۷۳ این قانون^۲، هزینه می‌شود» (تبصره ماده ۱۸ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۳-۷۹- «به منظور کاهش هزینه‌ها و تشویق به کاهش مصرف در کالاها و خدمات یارانه‌ای به کلیه وزارتخانه‌ها به ویژه وزارتخانه‌های نفت و نیرو و شرکت‌های تابعه و وابسته ذی‌ربط به آن‌ها در این ماده اجازه داده می‌شود با تصویب شورای اقتصاد مصارف کمتر از حد معین، آب، برق، گاز، فرآورده‌های نفتی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای را با توجه به فصل، منطقه جغرافیایی، نوع مصرف و مصرف‌کنندگان، متناسب با کاهش مصرف به حداقل قیمت و یا صفر کاهش دهد. چگونگی اجرای این تبصره با پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی شامل تعیین حد معین برای مصارف مناطق جغرافیایی، نوع مصرف و مصرف‌کنندگان و مقدار و قیمت مصرف تا دو ماه پس از ابلاغ این قانون تصویب شورای اقتصاد می‌رسد» (تبصره ۸ ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ ۱۳۹۴):

۴-۷۹- «کلیه واحدهای آموزشی دولتی وزارت آموزش و پرورش از پرداخت هزینه‌های آب، برق و گاز (در صورت رعایت الگوی مصرف) معاف هستند. سقف الگوی مصرف به‌روزشده طی دستورالعملی توسط وزارتخانه‌های نفت، نیرو و آموزش و پرورش و سازمان برنامه و بودجه کشور حداکثر تا سه ماه پس از ابلاغ این قانون تهیه و ابلاغ می‌شود» (بند «ح» تبصره ۹ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۵-۷۹- «به منظور اصلاح الگوی مصرف برق، دولت مکلف است نسبت به نصب کتورهای هوشمند برای مشترکان برق با اولویت مشترکان پرمصرف اقدام و هزینه مربوط را به صورت

۱. در ماده ۶ مصوبه «الگوی مصرف برق و گاز طبیعی» نحوه‌ی عملیاتی کردن اخذ تعرفه‌های پلکانی بر مبنای میزان مصرف مشترک و اعمال افزایش تعرفه‌های ماده ۱۸ قانون، تعیین شده است.

۲. ماده ۷۳ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در بند ۱۳ شماره ۴ این کتاب، درج شده است.

اقساطی از مشترکان دریافت کند» (بند «د» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۸۰- کنتور هوشمند

«به منظور اصلاح الگوی مصرف برق، دولت مکلف است نسبت به نصب کنتورهای هوشمند برای مشترکان برق با اولویت مشترکان پرمصرف اقدام و هزینه مربوط را به صورت اقساطی از مشترکان دریافت کند» (بند «د» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

فصل سوم

معافیت از پرداخت حق انشعاب

و بهای برق مصرفی

۸۱- معافیت کامل^۱

۸۱-۱- «مساجد و اماکن مقدسه اسلامی و معابد اقلیت‌های مذهبی (مسیحی، زرتشتی، کلیمی) و مدارس قدیم طلاب علوم دینی به گواهی سازمان اوقاف از پرداخت عوارض و حق مرغوبیت و اراضی و ساختمان‌های متعلق به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و تأسیسات سازمان تربیت بدنی و پیشاهنگی ایران و کتابخانه‌های عمومی شهر و همچنین آن قسمت از اراضی و املاک شرکت‌ها و مؤسسات آب و برق و گاز و تلفن متعلق به دولت که برای فعالیت‌های مربوط به آب و برق و گاز و تلفن مورد استفاده می‌باشد از پرداخت عوارض موضوع این قانون معاف خواهند بود» (ماده ۲۶ قانون نوسازی و عمران شهری؛ ۱۳۴۷):

۸۱-۲- «با اجرای مفاد این بند کلیه چاه‌های کشاورزی از پرداخت سهم مربوط به سرمایه‌گذاری در انتقال و تولید برق در محاسبات قیمت تمام شده انرژی معاف می‌باشند» (از بند ۳ ماده واحده قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی؛^۲ ۱۳۷۸):

۸۱-۳- «وزارت راه و ترابری از پرداخت هزینه حق انشعاب برق و بهای برق مصرفی برای روشنایی و تهویه تونل‌ها و چراغ‌های ویژه نقاط مه‌گیر، چراغ‌های چشمک‌زن در طول راه‌های کشور و همچنین مساجد بین‌راهی معاف است»^۳ (ماده ۵۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۸۱-۴- «وزارتخانه‌های نیرو، نفت، راه و شهرسازی و کشور موظفند کلیه هزینه‌های خدمات مربوط به آب‌رسانی، برق‌رسانی، گازرسانی و جاده مواصلاتی و ساخت و ساماندهی و

---

۱. مطابق با تصویبنامه «فراهم کردن شرایط قراردادی مشترکین بالای پنج مگاوات وزارت نیرو جهت تأمین انرژی برق مورد نیاز» که در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۰۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۴۵۹۳۷/ت/۵۰۹۹۹ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۰ ابلاغ شده است، مشترکینی که قدرت قراردادی آن‌ها بالای پنج مگاوات می‌باشد و مایلند تمام یا بخشی از برق مورد نیاز خود را از طریق بورس انرژی تأمین نمایند از پرداخت قدرالسهم مربوط به سرمایه‌گذاری تولید در حق انشعاب برق معاف می‌باشند. این رقم برای واحدهای متقاضی جدید که قدرت درخواستی آن‌ها بالای پنج مگاوات می‌باشد و به صورت دائم برق خود را از طریق بورس انرژی تأمین می‌نمایند با درخواست مشترکین قابل استرداد است.

۲. بند ۳ ماده واحده قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی در بند ۱ شماره ۳۵ این کتاب، درج شده است.

۳. هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۲ تصویب‌نامه‌ای با عنوان «معافیت بهای برق مصرفی ماده ۵۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب ۱۳۸۰) در تمام ایام سال برای نقاط مه‌گیر» را به تصویب رسانده که با شماره ۷۷۹۷۹/ت/۵۴۶۵۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۷ ابلاغ شده است.

نگهداری گلزارهای شهدا و یادمان‌ها را با هماهنگی بنیاد تأمین نمایند. هزینه آب، برق و گاز مصرفی گلزارهای شهدا در مکان‌هایی که تحت پوشش شهرداری‌ها، اوقاف و سازمان میراث فرهنگی نیستند رایگان می‌باشد. آیین‌نامه اجرایی^۱ این ماده به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید» (ماده ۱۱ قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران؛ ۱۳۹۱)؛

۸۱-۵- «دولت می‌تواند از ابتدای سال ۱۳۹۲ عوارض شهرداری‌ها و تمام هزینه‌های مربوط به حق انشعاب برق، کلیه مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش که حداقل سی درصد (۳۰٪) هزینه ساخت آن با تأیید سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور یا ادارات کل نوسازی مدارس استان‌ها و مجامع خیران مدرسه‌ساز توسط خیران مدرسه‌ساز تأمین می‌شود را در ردیف خاصی که به همین منظور در لوایح بودجه سالانه به ردیف‌های هزینه‌ای وزارت آموزش و پرورش اضافه می‌شود، پیش‌بینی کند» (از ماده‌واحد قانون چگونگی تأمین عوارض شهرداری و هزینه انشعاب‌های مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی احداث شده توسط خیران^۲؛ ۱۳۹۱)؛

غیرقابل استناد هزینه مصرف با رعایت الگوی مصرف و حق انشعاب برق برای حوزه‌های علمیه، مساجد، دارالقرآن‌ها، حسینیه‌ها و اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی رایگان است (بند ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور؛ ۱۳۹۱) و (بند «ع» تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور؛ ۱۳۹۲)؛

۱. آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۱ قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران در تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۰۷ توسط هیأت وزیران به تصویب رسیده و با شماره ۱۲۰۶۶۰/ت/۵۰۵۷۲ هـ در تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۱۴ ابلاغ شده است. این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۹۶/۰۲/۳۱ توسط هیأت وزیران اصلاح و با شماره ۲۴۱۵۰ ت ۵۴۲۹۹ هـ مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۰۲ ابلاغ شده است. بر اساس «سند ملی راهیان نور» که در تاریخ ۱۳۹۶/۱۱/۲۶ به تصویب هیأت امنای بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس رسیده و با شماره ۳۳۱۳/۱/۴۴۶/۱۴ در تاریخ ۱۳۹۷/۰۱/۲۶ ابلاغ شده است، وزارت نیرو موظف به تأمین انشعاب رایگان برق یادمان‌ها و مراکز راهیان نور بر اساس درخواست ستاد مرکزی راهیان نور کشور است.

۲. ماده‌واحد قانون چگونگی تأمین عوارض شهرداری و هزینه انشعاب‌های مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی احداث شده توسط خیران در زیرنویس بند ۱۶ شماره ۳ این کتاب، درج شده است.

۸۱-۶- «مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی از پرداخت عوارض برق معاف می‌باشند. وزارت نیرو موظف است در قبوض مربوطه برق، آن را اعمال کند» (از بند «و» ماده

۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ (۱۳۹۳):

۸۱-۷- «فضاهای اصلی مساجد، حسینیه‌ها، مؤسسات قرآنی، دارالقرآن‌ها، حوزه‌های علمیه، گلزارهای شهدا، امامزاده‌ها، خانه‌های عالم روستاها و اماکن مذهبی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی^۲ از پرداخت هزینه مصارف ماهانه آب، فاضلاب، برق و گاز معاف می‌باشند. این حکم شامل اماکن تجاری وابسته به آن‌ها نیست. اعتبارات موارد مذکور در قوانین بودجه سنواتی جهت پرداخت به دستگاه‌های ارائه‌کننده خدمات موضوع این ماده تأمین می‌شود»

(ماده ۱۳ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ (۱۳۹۳):

۸۱-۸- «رده‌های بسیج (پایگاه‌ها و حوزه‌ها) و موزه‌های دفاع مقدس از پرداخت حق انشعاب اعم از شبکه، انشعاب و اشتراک آب و فاضلاب، برق، گاز و عوارض شهرداری معاف هستند»

(بند ۵ بند «ق» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ (۱۳۹۹):

۸۱-۹- «کلیه واحدهای آموزشی دولتی وزارت آموزش و پرورش از پرداخت هزینه‌های آب، برق و گاز (در صورت رعایت الگوی مصرف) معاف هستند. سقف الگوی مصرف به‌روزشده طی دستورالعملی توسط وزارتخانه‌های نفت، نیرو و آموزش و پرورش و سازمان برنامه و بودجه کشور حداکثر تا سه‌ماه پس از ابلاغ این قانون تهیه و ابلاغ می‌شود» (بند «ح» تبصره ۹ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ (۱۳۹۹).

۱. بند «و» ماده ۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) در زیرنویس بند ۲ شماره ۶۸ این کتاب، درج شده است.

۲. هیأت وزیران تصمیم‌نامه‌ای را در خصوص «تعیین الگوی مصرف آب و برق از ابتدای سال ۱۳۹۲ برای حوزه‌های علمیه، مساجد، حسینیه‌ها و اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی» در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۲۵ به تصویب رسانده که با شماره ۴۷۳۶۱/ت ۵۰۴۶۶ هـ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۳۱ ابلاغ شده است.

۸۲- معافیت نسبی

۸۲-۱- «شهرداری‌ها برای هزینه روشنایی معابر غیر از عوارض مذکور در ماده ۱۱ قانون سازمان برق ایران وجوه دیگری پرداخت نخواهند کرد» (از تبصره ۲ ماده ۱۱ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۸۲-۲- «از محل منابع داخلی نسبت به برق‌رسانی به خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی روستایی و مراکز و دفاتر پستی مخابراتی روستایی تا دویست متری شبکه و برق‌رسانی به خانواده‌های روستایی تا فاصله دویست متر از شبکه فشار ضعیف و به ازای هر خانوار در روستاها فقط با دریافت هزینه انشعاب و نصب کتور بیست و پنج تک‌فاز اقدام نماید» (ماده ۱۰۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت؛ ۱۳۸۰):

۸۲-۳- «تعرفه مصارف برق اتوبوس‌رانی و قطارهای شهری و حومه، بر اساس کمترین تعرفه تعیین شده می‌باشد» (ماده ۱۳ قانون حمایت از سامانه‌های حمل و نقل ریلی شهری و حومه؛ ۱۳۸۵):

به منظور توانمندسازی افراد و گروه‌های نیازمند به ویژه زنان سرپرست خانوار و معلولان نیازمند با تأکید بر برنامه‌های اجتماع محور و خانواده محور، با استفاده از منابع بودجه عمومی دولت و کمک‌های مردمی، اقدامات زیر توسط دولت انجام می‌شود: د- معافیت افراد تحت پوشش سازمان‌ها و نهادهای حمایتی از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و هزینه‌های انشعاب آب، فاضلاب، برق و گاز برای کلیه واحدهای مسکونی اختصاص یافته به آن‌ها فقط برای یک‌بار (بند «د» ماده ۳۹ قانون برنامه پنجم توسعه؛ ۱۳۸۹):

۸۲-۴- «مشمولان این قانون از پرداخت هرگونه هزینه انشعاب آب و فاضلاب، برق و گاز و پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه خدمات انشعاب آن‌ها برای یک بار معاف می‌باشند» (تبصره ماده ۶ قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران؛ ۱۳۹۱):

۸۲-۵- «افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی و خیرین مسکن‌ساز برای هر کدام از افراد تحت پوشش نهادها و سازمان‌های حمایتی از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و دهیاری و هزینه‌های انشعاب آب، فاضلاب،

۱. ماده ۱۱ قانون سازمان برق ایران در زیرنویس بند ۱ شماره ۵۶ این کتاب، درج شده است.

- برق و گاز برای واحدهای مسکونی اختصاص یافته به آنان بر اساس الگوی مصرف، فقط برای یکبار معاف هستند» (جزء ۲ بند «چ» ماده ۸۰ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛
- ۸۲-۶- «دولت مکلف است طبق بودجه سنواتی به منظور حمایت و تجلیل از رشادتهای رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل شش ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کمتر از شش ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان تسهیلات رفاهی، معیشتی، بهداشتی، درمانی و فرهنگی به شرح زیر ارائه نماید: بهره‌مندی از انشعاب رایگان آب، فاضلاب، برق و گاز برای یک بار در یک واحد مسکونی» (بند «ث» ماده ۸۸ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛
- ۸۲-۷- «مساجد، مصلی‌ها، اماکن صرفاً مذهبی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی و حوزه‌های علمیه شامل مراکز آموزشی، پژوهشی و اداری از پرداخت هزینه‌های حق انشعاب آب، برق، گاز و فاضلاب و عوارض ساخت و ساز فقط برای فضای اصلی معاف می‌باشند» (تبصره ماده ۹۵ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵)؛
- ۸۲-۸- «افراد دارای معلولیت از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، آماده‌سازی زمین، عوارض نوسازی و همچنین حق انشعاب آب، برق، گاز و دفع فاضلاب منطبق با الگوی مسکن مصوب معاف می‌باشند.
- تبصره ۱- استفاده از تسهیلات موضوع این ماده برای هر فرد دارای معلولیت صرفاً برای یک واحد مسکونی مجاز است.
- تبصره ۲- دولت مکلف است اعتبار مورد نیاز اجرای حکم این ماده را در لویح بودجه سالانه پیش‌بینی کند» (ماده ۱۹ قانون حمایت از حقوق معلولان و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۶)؛
- ۸۲-۹- «عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۸/۱۰ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف سی و چهار هزار میلیارد
-
۱. برابر تبصره ۲ ماده ۲ تصویبنامه «ضوابط ارائه تسهیلات مسکن به آزادگان، جانبازان و خانواده‌های شهدا» و ماده ۳ آیین‌نامه «تأمین مسکن آزادگان، جانبازان و خانواده شهدا»، مشمولین این تصویبنامه و آیین‌نامه (مصوبات هیات وزیران) از پرداخت هزینه‌های انشعاب برق، معاف هستند.

(۳۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. مشترکان برق روستایی و عشایری مجاز و برق چاه‌های کشاورزی مجاز از شمول حکم این بند معاف می‌باشند. منابع حاصله به صورت کامل تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور و تا سقف نوزده هزار میلیارد (۱۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور به ترتیب صرف حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و جابجایی تیر برق در معابر روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک و توسعه فناوری‌های تجدیدپذیر و تکمیل نیروگاه بادی میل نادر استان سیستان و بلوچستان شود» (بند «ج» تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹):

۸۲-۱۰- «مطابق ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰,۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف‌های ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) است و مشترکان فاقد گاز از پرداخت معاف می‌باشند. وجوه فوق مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود.

منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف می‌رسد. آیین‌نامه اجرائی این بند متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند گزارش مبالغ پرداختی شرکت‌های بیمه‌ای از محل منابع این بند را از شرکت‌های مذکور اخذ و گزارش آن را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشتریان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات واردشده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد» (بند «ه» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹)؛

۸۲-۱۱- «در اجرای جزء (۲) بند (چ) ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه، مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و دهیاری و هزینه‌های انشعاب آب، فاضلاب، برق و گاز برای واحدهای مسکونی اختصاص یافته به آنان براساس الگوی مصرف، فقط برای یکبار معافند» (بند ۹ بند «ق» تبصره ۶ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

۸۳- الگوی مصرف و برق رایگان

«وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند در سال ۱۴۰۰ تعرفه‌های آب، برق و گاز مشترکین خانوارهای کشور را به گونه‌ای اصلاح نمایند که با رعایت مناطق جغرافیایی کشور، تعرفه مشترکین کم‌مصرف خانوارهای محروم تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی برابر صفر، مشترکین تا الگوی مصرف به صورت یاران‌های، مشترکین پرمصرف بالاتر از الگوی مصرف به صورت غیریارانه‌ای و براساس الگوی افزایش پلکانی (آی.بی.تی) تعیین شود. تعرفه به نرخ صفر آب خانوارهای مذکور براساس بعد خانوار محاسبه می‌شود» (بند «ی» تبصره ۸ ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

بخش پنجم

امور بین الملل

فصل اول

صادرات و واردات برق و کالاهای مربوطه

۸۴ - صادرات و واردات برق

غیرقابل استناد درآمد حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی، گاز و میعانات گازی و برق^۱ حسب مورد به‌عنوان درآمد شرکت ملی نفت ایران و شرکت ملی گاز ایران و شرکت توانیر تلقی شده و به مصرف ارزی هزینه عملیات جاری (شامل واردات فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی) و اجرای طرح‌های سرمایه‌ای مصوب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (بند «الف» ماده ۱۲۰ قانون برنامه سوم توسعه؛ ۱۳۷۹):

۸۴-۱- «بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخش‌های تعاونی و خصوصی مجاز به سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در تأمین نیرو شامل تولید و واردات برق برای مصارف داخلی و صادرات می‌باشند» (جزء ۵ بند ۲ قسمت «الف» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۸۴):

۸۴-۲- «افزایش صادرات برق برای مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز و بالا بردن صادرات برق» (بندهای ۱۲ و ۱۵ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی؛ ۱۳۹۲):

۸۴-۳- «دولت موظف است از سال اول برنامه اقدامات لازم را در راستای تشکیل بازار منطقه‌ای و ایجاد قطب (هاب) منطقه‌ای برق به عمل آورد به‌طوری‌که شبکه برق کشور از شمال، جنوب، شرق و غرب به کشورهای همسایه متصل شود» (ماده ۴۹ قانون برنامه ششم توسعه؛ ۱۳۹۵).

---

۱. انرژی برق مشمول تعرفه ۲۷،۱۶ کتاب مقررات صادرات و واردات است که در تاریخ ۱۳۸۱/۰۱/۲۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۲۵/ت/۲۶۲۷۱ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۰۲/۰۱ ابلاغ شده است. مطابق با تصویب‌نامه در خصوص «اقدام کلیه دستگاه‌های اجرایی نسبت به انجام تسهیلات لازم جهت تحقق مفاد سند ملی راهبرد انرژی» که در تاریخ ۱۳۹۶/۰۴/۲۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۵۳۷۷۲/ت/۵۴۴۹۳ هـ در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۰۷ ابلاغ شده است، از جمله راهبردهای کلی بخش انرژی بهره‌گیری مؤثر از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید، فروش، معاوضه، انتقال، فرآوری و ذخیره‌سازی برق در بازارهای داخلی و منطقه‌ای با رویکرد حداکثر سودآوری در تجارت حامل‌های انرژی با تأکید بر ارتقای دیپلماسی انرژی است.

۸۵ - واردات کالاهای مورد نیاز صنعت برق

۸۵-۱- «کالاها و تجهیزاتی که صرفاً جهت صنعت آب و برق کشور توسط وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه آن وزارتخانه در صورتی که صد درصد (۱۰۰٪) سهام آن متعلق به دولت بوده از خارج وارد می‌شود به تشخیص وزیر نیرو با رعایت مقررات صادرات و واردات تا آخر سال شصت و پنج از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی (به استثنای هزینه‌های باربری و انبارداری) معاف می‌شود.

تبصره ۱ - بدهی گذشته وزارت نیرو و شرکت‌های فوق‌الذکر بابت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی و کلیه عوارض (به استثنای هزینه‌های باربری و انبارداری) تا تاریخ تصویب این قانون، بخشوده می‌گردد.

تبصره ۲ - اعمال حساب بابت این معافیت بر اساس بند «پ»^۱ تبصره ۲۰ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۹ می‌باشد» (ماده واحد قانون معافیت کالاها و تجهیزات صنعت آب و برق از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی و تبصره‌های آن؛ ۱۳۶۵):

۸۵-۲- «با توجه به ضرورت ایجاد تسهیلات برای تأمین سریع مواد و کالاهای مورد نیاز وزارت نیرو، اجازه داده می‌شود کالاها و اقلام مورد نیاز صنایع آب و برق را مطابق لیستی که ضرورت آن به تأیید وزیر نیرو می‌رسد بدون بررسی قیمت توسط مراکز تهیه و توزیع و با معافیت از اخذ هرگونه پروانه و مجوز عدم ساخت توسط وزارت مزبور و شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه و وابسته و تولیدکنندگان داخلی و پیمانکاران طرف قرارداد وزارت مزبور وارد و ترخیص گردد.

تبصره ۱ - وزیر نیرو مکلف است قبل از پایان هر سال گزارشی از نوع و میزان کالاهایی^۱ که در طول سال سفارش داده شده را به کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی و وزارتخانه‌های صنعتی ارائه نماید.

۱. بند «پ» تبصره ۲۰ قانون بودجه اصلاحی ۱۳۵۹: شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که مشمول بند (ب) این تبصره هستند و یا برای معافیت از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی کالاهای وارده خود در سالهای ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹ مجوز قانونی خاص تحصیل نموده و یا بنمایند، مکلفند ارقام مربوط به معافیت‌های گمرکی را جمعاً و خرجاً به حساب قیمت تمام شده کالاهای مربوط منظور نمایند.

تبصره ۲ - وزارتخانه‌های صنعتی مکلفند تا پایان اردیبهشت ماه هر سال آن بخش از کالاهای صنعت آب و برق را که قادر به ساخت آن‌ها در داخل می‌باشند از نظر نوع، مشخصات فنی، تعداد و زمان ساخت به وزارت نیرو اعلام دارند. وزارت نیرو پس از بررسی موظف است آن بخش از کالاها را که با نیازهای این وزارتخانه از نظر مشخصات فنی، مقدار و زمان تحویل مطابقت دارد به صنعت داخلی واگذار نماید.

تبصره ۳ - شرکت مخابرات ایران، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و طرح‌های عمرانی مهم مطابق پیوست‌های مصوب قانون بودجه که توسط سازندگان داخلی احداث و اجرا می‌گردد با تأیید وزیر نیرو یا بالاترین مسئول ذی‌ربط از تسهیلات این قانون استفاده خواهند نمود» (ماده واحد قانون ایجاد تسهیلات برای تسریع در تأمین کالاهای مورد نیاز وزارت نیرو و تبصره‌های آن؛ ۱۳۶۸).

---

۱. تصویبنامه «شمول سود بازرگانی به کلیه مواد، لوازم، تجهیزات، ماشین‌آلات و اجزای آن‌ها که به تشخیص وزارت نیرو برای نیروگاه‌ها و پست‌های برق دایر کشور و ساخت نیروگاه و پست‌های جدید وارد می‌شود» در تاریخ ۱۳۸۱/۰۲/۰۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۳۳۰۳/ت/۲۶۳۷۵ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۰۲/۰۸ ابلاغ شده است.

فصل دوم

توافقات بين المملی

۸۶- عضویت در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی

۸۶-۱- «اساسنامه موسسه بین‌المللی انرژی اتمی که در تاریخ ۱۶ اکتبر ۱۹۵۶ مقرر سازمان ملل متحد (نیویورک) امضا شده و مشتمل بر ۲۳ ماده و یک ضمیمه می‌باشد و به امضای نماینده ایران هم رسیده است تصویب و به دولت اجازه الحاق را می‌دهد. مطابق با ماده سوم این قانون موسسه مجاز است به منظور تأمین وسایل تحقیق درباره انرژی و توسعه آن و استفاده عملی از آن در مقاصد غیرنظامی و از جمله تولید نیروی برق با توجه به احتیاجات نواحی عقب‌مانده جهان طبق این اساسنامه مواد و خدمات و تجهیزات و تأسیسات ضروری را تدارک و تحویل نماید» (قانون اساسنامه موسسه بین‌المللی انرژی اتمی؛ ۱۳۳۷):

۸۶-۲- «به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود عضویت کنفرانس جهانی نیرو را که مرکز اصلی آن در لندن است پذیرفته و حق عضویت آن را طبق مقررات مجمع عمومی مزبور پرداخت کند» (قانون اجازه قبول عضویت و پرداخت حق عضویت کنفرانس جهانی نیرو؛ ۱۳۴۶):

۸۶-۳- «به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود عضویت کنفرانس جهانی شبکه‌های وسیع فشارقوی (سیگره) را که مرکز اصلی آن در پاریس است پذیرفته و حق عضویت و بهای نشریات مورد نیاز را طبق مقررات مجمع عمومی موسسه مزبور پرداخت نماید» (قانون اجازه عضویت وزارت نیرو در کنفرانس جهانی شبکه‌های وسیع فشارقوی (سیگره) CIGRE؛ ۱۳۴۹):

۸۶-۴- «به دولت اجازه داده می‌شود در شورای برق کشورهای مستقل مشترک‌المنافع به شرح مقررات پیوست این قانون عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید» (قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در شورای برق کشورهای مستقل مشترک‌المنافع؛ ۱۳۹۰):

۸۶-۵- «به دولت اجازه داده می‌شود در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط، اقدام نماید» (قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر؛ ۱۳۹۱):

۸۶-۶- «به دولت اجازه داده می‌شود در موسسه استاندارد و اندازه‌شناسی کشورهای اسلامی (سمیک) به شرح اساسنامه پیوست به قانون که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت است، عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط و یا کمک اقدام کند. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است. مطابق با زیر جزء ۶-۳-۳-۱ اساسنامه، گروه تدوین استانداردها، استانداردهای مربوط به امور برق را انجام خواهد داد» (قانون عضویت جمهوری اسلامی ایران در موسسه استاندارد و اندازه‌شناسی کشورهای اسلامی (سمیک)؛ ۱۳۹۴).

۸۷- موافقت‌نامه‌های دو جانبه

۸۷-۱- «موافقت‌نامه همکاری بلندمدت اقتصادی، فنی و علمی بین دولت ایران و دولت جمهوری بلغارستان مشتمل بر یک مقدمه و ۸ ماده که در تاریخ ۱۴ آذر ۱۳۵۲ در تهران به امضای نمایندگان دولتی رسید است، تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود» (قانون

موافقت‌نامه همکاری بلندمدت اقتصادی، فنی و علمی بین دولت ایران و دولت بلغارستان؛ ۱۳۵۳):

۸۷-۲- «موافقت‌نامه همکاری در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای بین سازمان انرژی اتمی ایران و وزارت پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان^۲ مشتمل بر یک مقدمه و ۱۲ ماده که در تاریخ ۱۳ تیرماه ۱۳۵۵ در تهران به امضا رسیده است تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود» (قانون موافقت‌نامه همکاری در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای بین

سازمان انرژی اتمی ایران و وزارت پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان؛ ۱۳۵۶):

۸۷-۳- «موافقت‌نامه تشکیل کمیسیون مشترک وزیران ایران و عراق بین دولت ایران و دولت جمهوری عراق مشتمل بر یک مقدمه و شش ماده که در تاریخ ۱۱ اسفند ماه ۲۵۳۶ (۲۸ مارس ۱۹۷۸) در بغداد به امضا رسیده است تصویب و اجازه مبادله آن داده می‌شود. مطابق با ماده دوم این موافقت‌نامه کمیسیون دارای کمیته دائمی انرژی از جمله شامل برق می‌باشد»

۱. در ماده ۲ قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت ایران و دولت بلغارستان، به ساختمان سدهای آبی و ایستگاه‌های برق به عنوان یکی از موارد همکاری تصریح شده است.

۲. برابر مصوبه جلسه ۱۳۹۷/۰۶/۱۸ هیات وزیران، وزارت نیرو به عنوان دستگاه مسئول کمیسیون مشترک اقتصادی جمهوری اسلامی ایران با کشورهای روسیه و آلمان تعیین شده است. این تصویب‌نامه با شماره ۸۱۱۷۴ ت ۵۵۷۵۹ هـ در تاریخ ۲۰/۰۶/۱۳۹۷ ابلاغ شده است.

(قانون موافقت‌نامه تشکیل کمیسیون مشترک وزیران ایران و عراق بین دولت ایران و دولت عراق؛

۱۳۵۷):

۸۷-۴- «قرارداد همکاری اقتصادی، علمی و فنی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جماهیر عربی مردمی سوسیالیستی لیبی مشتمل بر یک مقدمه و ۱۲ ماده که در تاریخ ۱۳۶۰/۱۱/۳۰ در طرابلس به امضا رسیده است، تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود. مطابق با ماده ۴ این موافقت‌نامه طرفین رغبت خود را در پایه‌ریزی برنامه‌های مشترک فعالیت‌های اقتصادی و اجرای طرح‌ها و ایجاد شرکت مشترک طرح و اجرای پروژه‌ها و نظارت بر آن‌ها در دو کشور و خارج از آن‌ها به‌ویژه در فعالیت‌های تولید برق ابراز می‌دارند» (قانون راجع به قرارداد همکاری اقتصادی، علمی و فنی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جماهیر عربی مردمی سوسیالیستی لیبی؛ ۱۳۶۱):

۸۷-۵- «موافقت‌نامه همکاری در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه مشتمل بر یک مقدمه و ۱۰ ماده تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود. مطابق با بند ۳ ماده ۱ این موافقت‌نامه طرفین توافق کردند تا در زمینه تحقیقات علمی و کاربردی در مورد ایمنی نیروگاه‌های برق اتمی، تجربه بهره‌برداری و سیستم‌های تشخیص و پشتیبانی با یکدیگر همکاری کنند» (قانون موافقت‌نامه همکاری در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه؛ ۱۳۷۲):

۸۷-۶- «موافقت‌نامه همکاری بلندمدت اقتصادی، بازرگانی، علمی، فنی و فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان مشتمل بر یک مقدمه، هفت ماده و یک ضمیمه به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود. مطابق با برنامه همکاری‌های بلندمدت ضمیمه شده به این موافقت‌نامه، به‌منظور حصول اطمینان از صدور برق از ترکمنستان به بازارهای جهانی به صورت ترانزیت از قلمرو جمهوری اسلامی ایران و اجرای طرح مذکور، طرفین در خصوص انجام موارد ذیل به توافق رسیدند:

یک - گسترش همکاری در چارچوب موافقت‌نامه مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۰۶ برابر با ۶ ژانویه ۱۹۹۴ بین جمهوری اسلامی ایران و ترکمنستان در خصوص صدور برق از ترکمنستان به کشورهای ثالث به صورت ترانزیت از قلمرو جمهوری اسلامی ایران؛

دو - همکاری در زمینه تأمین و نگهداری تجهیزات و فناوری مورد نیاز برق؛

سه - بررسی مبادله فصلی برق بین دو کشور؛

چهار- مطالعه امکانات ارائه خدمات متقابل فنی - مهندسی برای طرح‌های برق و بهره‌برداری از این امکانات؛

پنج - مطالعه امکانات مشارکت متقابل پیمانکاران و متخصصان دو کشور در اجرای طرح‌های صنعت برق» (قانون موافقت‌نامه همکاری بلندمدت اقتصادی، بازرگانی، علمی، فنی و فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان؛ ۱۳۸۲):

۸۷-۷- «معاهده اصول مناسبات دوستانه و همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان مشتمل بر یک مقدمه و سی ماده تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده شد. مطابق با ماده ۲۱ این موافقت‌نامه طرف‌های متعاقد با توجه به اهمیت سدهای «خداآفرین» و «قیزقلعه‌سی» در گسترش همکاری‌های مشترک دو کشور بر اجرای مفاد یادداشت تفاهم همکاری‌های دو جانبه دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان در زمینه برق منعقد در تاریخ ۱۳۷۳/۰۴/۱۱ هجری شمسی برابر با ۱۹۹۴/۰۷/۰۲ میلادی مبنی بر احداث سدها تأکید نمودند» (قانون معاهده اصول مناسبات دوستانه و همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان؛ ۱۳۸۴):

۸۷-۸- «موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه در زمینه مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر، جرائم سازمان‌یافته و تروریسم به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود. مطابق با ماده ۳ این موافقت‌نامه طرف‌های متعاقد در راستای مبارزه با اعمال تروریستی با یکدیگر حداکثر همکاری را خواهند نمود. مطابق اهداف این موافقت‌نامه، فعالیت‌های تروریستی، اقداماتی است که جهت اعمال زور و تحت فشار قراردادن دولت یا سازمان‌های دولتی با استفاده یا تهدید به استفاده از خشونت به منظور ارباب جامعه یا کسب امتیاز سیاسی و یا اقتصادی، صورت می‌گیرد و طبق قوانین ملی هر دو دولت، اسناد بین‌المللی منعقد شده توسط طرف‌های متعاقد، جرم محسوب می‌گردد. در راستای اجرای این موافقت‌نامه به ویژه از جمله دخالت عامدانه در تأمین برق به حدی که حیات انسان‌ها را به مخاطره اندازد اقدامات تروریستی تلقی خواهد گردید» (قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه در زمینه مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر، جرائم سازمان‌یافته و تروریسم؛ ۱۳۹۰):

۸۷-۹- «موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان در زمینه ساخت، بهره‌برداری و استفاده از منابع آبی و انرژی سدها و نیروگاه‌های برق آبی خدآفرین و قیزقلعه‌سی بر روی رودخانه ارس، مشتمل بر یک مقدمه و هفده ماده تصویب و اجازه تسلیم اسناد آن داده می‌شود» (قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان در زمینه ساخت، بهره‌برداری و استفاده از منابع آبی و انرژی سدها و نیروگاه‌های برق آبی خدآفرین و قیزقلعه‌سی بر روی رودخانه ارس؛ ۱۳۹۵)؛

۸۷-۱۰- «موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کرواسی مشتمل بر یک مقدمه و نه ماده تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود. مطابق با بند «پ» ماده ۲ این موافقت‌نامه، همکاری اقتصادی این دو کشور از جمله در خصوص انرژی و صنعت برق است» (قانون موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کرواسی؛ ۱۳۹۵)؛

۸۷-۱۱- «موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگاپور مشتمل بر یک مقدمه و شانزده ماده تصویب و اجازه مبادله آن داده می‌شود. مطابق با ماده ۱۴ این موافقت‌نامه هیچ یک از مفاد این موافقت‌نامه نباید به نحوی تفسیر گردد که موجب منع یک طرف متعاقد از انجام اقداماتی شود که برای حمایت از زیرساخت‌های عمومی مهم از جمله زیرساخت‌های مربوط به برق در مقابل تلاش‌های عامدانه با هدف ناتوان ساختن یا تخریب این زیرساخت‌ها اما محدود به آن‌ها نمی‌شود، ضروری باشد» (قانون موافقت‌نامه تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگاپور؛ ۱۳۹۶)؛

۸۷-۱۲- «موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان مشتمل بر یک مقدمه و هشت ماده تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود. مطابق با بند «ب» ماده ۲ این موافقت‌نامه، همکاری‌های انجام شده به موجب آن از جمله شامل مهندسی برق می‌باشد» (قانون موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان؛ ۱۳۹۶)؛

۸۷-۱۳- «موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ارمنستان راجع به احداث و بهره‌برداری از نیروگاه‌های جریانی بر روی رودخانه ارس به تصویب رسیده

و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود» (قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ارمنستان راجع به احداث و بهره‌برداری از نیروگاه‌های جریان‌بر روی رودخانه ارس؛ ۱۳۹۷).

۸۸- موافقت‌نامه‌های چندجانبه^۱

«پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی که در ۱۶ ماده و سه ضمیمه در سال ۱۳۶۸ در کویت تنظیم شده است، با قید شرط حق جمهوری اسلامی ایران برای انعقاد قراردادهای دو جانبه منطقه‌ای محفوظ است، تصویب می‌گردد و اجازه تودیع آن به سازمان محیط زیست داده می‌شود. در این پروتکل تهیه مقررات منطقه‌ای همراه با برنامه‌ها، تدابیر و فهرست زمان‌بندی اجرا بر اساس اولویت، علی‌الخصوص برای انواع فضولات از جمله پساب و مواد منتشره از کارخانجات تولید برق پیش‌بینی شده است» (قانون پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی؛ ۱۳۷۱).

۱. هیأت وزیران در اجرای ماده ۲ آیین‌نامه «چگونگی تنظیم و انعقاد توافقات‌های بین‌المللی» که در تاریخ ۱۳۷۱/۰۲/۱۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۳۶۱۳ ت/۹۱ هـ در تاریخ ۱۳۷۱/۰۳/۰۹ ابلاغ شده است، اجازه انجام مذاکره، پیش‌امضا (پاراف) و امضای موقت موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کرواسی و دولت جمهوری لیتوانی را به وزارت امور اقتصادی و دارایی اعطا کرد. هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۰۹/۱۹ مصوبه «مجاز بودن وزارت کشور نسبت به انجام مذاکره، پیش‌امضا (پاراف) و امضای موقت پروتکل همکاری در زمینه مبارزه با تروریسم در دریای خزر» را تصویب کرد که بر اساس آن وزارت کشور مجاز است با هماهنگی معاونت حقوقی رئیس‌جمهور (امور توافقات‌های بین‌المللی) و وزارت امور خارجه نسبت به انجام مذاکره، پیش‌امضا (پاراف) و امضای موقت پروتکل همکاری در زمینه مبارزه با تروریسم در دریای خزر الحاقی به موافقت‌نامه همکاری در زمینه امنیت در دریای خزر مورخ ۲۷ آبان ۱۳۸۹ (برابر با ۱۸ نوامبر ۲۰۱۰ میلادی) در چارچوب متن پیوست مصوبه ظرف سه سال از تاریخ ابلاغ این تصویب‌نامه اقدام و مراحل قانونی را تا تصویب نهایی پیگیری نماید.

بخش ششم

امور حقوقی و قضایی

فصل اول

خرید، فروش و تملک

۸۹- خرید تأسیسات، تجهیزات و اراضی

«در صورتی که مؤسسات برق خصوصی در مدت سه ماه مقرر در ماده یک از قبول شرایط و تعهدات مربوط و ارائه اسناد مثبت که توسعه برق در ناحیه مورد نظر را تضمین نماید و یا از اجرای برنامه مربوط در مدت مقرر در ماده ۱ خودداری کند وزارت نیرو از ادامه کار مؤسسات مزبور جلوگیری نموده و براساس مفاد تبصره ۲ ماده ۱، برق مورد مصرف مشترکین موجود را تأمین و راساً نسبت به اجرای برنامه‌های تأمین و توسعه برق اقدام خواهد نمود. وزارت نیرو مجاز است تمام یا قسمتی از تأسیسات مذکور اعم از اراضی، ابنیه، مستحذات و دستگاه‌های تولید، انتقال و توزیع نیروی برق متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی را به ترتیب زیر خریداری نماید:

الف) بهای اراضی و ابنیه و متعلقات آن طبق ماده ۳۳ لایحه برنامه سوم^۱ تعیین خواهد شد؛
ب) برای تعیین قیمت تأسیسات تولید و انتقال و توزیع نیروی برق با انجام تشریفات مقرر در ماده ۳۳ لایحه برنامه سوم ملاک ارزیابی بهای خریداری تأسیسات مزبور در آغاز کار پس از کسر مبالغ مربوط به استهلاك طبق جدول منضم به این قانون خواهد بود. در مواردی که مدت استهلاك تأسیسات تولید و انتقال و توزیع برق سپری شده ولی تأسیسات قابل استفاده و مورد احتیاج وزارت نیرو باشد وزارت مذکور می‌تواند به بهایی که از ده درصد (۱۰٪) قیمت خرید اولیه تجاوز نکند خریداری نماید؛
ج) بهای خریداری تأسیسات مزبور در آغاز کار باید متکی به اسناد مثبت باشد و در صورت فقد اسناد یا قابل اعتماد نبودن اسناد کارشناس بهای خرید اولیه را با توجه به مشابه آن در تاریخ خرید تعیین خواهد نمود؛

د) در موقع تبدیل برق‌های خصوصی مشترکین به برق دولتی وزارت نیرو از مشترکین این‌گونه برق‌ها فقط هزینه واقعی تبدیل انشعاب برق دریافت خواهد کرد؛

---

۱. ماده ۳۳ برنامه عمرانی سوم: تأسیساتی که طبق قانون برنامه هفت ساله دوم به وجود آمده و در موقع تصویب این قانون در اختیار سازمان برنامه می‌باشد با اعتبارات مربوط به وزارتخانه‌ها و بنگاه‌ها و شرکت‌ها و سایر دستگاه‌های دولتی مسئول منتقل می‌شود. تأسیسات مزبور باید در وضعی تحویل شود که از هر جهت برای بهره‌برداری آماده باشد. دستگاه‌های دولتی موظفند به محض اعلام سازمان برنامه نسبت به تحویل گرفتن تأسیسات اقدام نمایند.

تبصره - بهای تأسیسات برق متعلق به شهرداری‌ها به شرح فوق ارزیابی خواهد شد ولی به جای پرداخت نقدی شهرداری مربوط معادل ارزش تأسیسات در شرکت برق منطقه‌ای یا ناحیه‌ای شریک شده و سهام خواهد داشت» (ماده ۲ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی و تبصره آن؛ ۱۳۴۴)؛

غیرقابل استناد وزارت نیرو و مؤسسات و شرکت‌های تابعه می‌توانند در صورتی که احتیاج به خرید اراضی و ابنیه و مستحقات^۱ و تأسیسات تولید و انتقال و توزیع نیروی برق متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی داشته باشند به شرح زیر خریداری و تصرف نمایند. در موارد ضروری با تصویب وزیر نیرو انجام تشریفات ارزیابی و پرداخت بهای خرید مانع تصرف و انجام کار نیست.

الف) تعیین بهای اراضی و ابنیه و مستحقات و تأسیسات و تولید و انتقال و توزیع نیروی برق از طریق توافق بین دستگاه اجرایی و مالکین آن‌ها به عمل می‌آید و در صورت عدم توافق هیأتی مرکب از دادستان کل و وزیر نیرو و مدیر کل ثبت یا نمایندگان آنان با توجه به نظر کارشناسان بهای اموال مورد بحث را تعیین خواهند کرد و رأی هیأت قطعی است؛

ب) ملاک تعیین قیمت اراضی و ابنیه و مستحقات عبارت از بهای عادلانه مشابه آن‌ها واقع در حوزه عملیات در سال قبل از تاریخ تصویب طرح بدون در نظر گرفتن منظور از خرید و تأثیر اجرای عملیات در قیمت‌ها خواهد بود؛

ج) ملاک تعیین قیمت تأسیسات تولید و انتقال و توزیع نیروی برق در صورتی که تأسیسات مزبور طبق اصول فنی نگاهداری شده باشد بهای خریداری تأسیسات مزبور در آغاز کار پس از کسر مبالغ مربوط به استهلاك طبق جدول منضم به این قانون خواهد بود. در مواردی که مدت استهلاك سپری شده باشد ولی تأسیسات مذکور قابل استفاده باشند وزارت نیرو و مؤسسات و شرکت‌های تابعه می‌توانند تأسیسات مزبور را به بهایی که از ده درصد (۱۰٪) قیمت خرید اولیه تجاوز نکند طبق نظر کارشناس خریداری نمایند. بهای خریداری تأسیسات مزبور در آغاز کار باید متکی به اسناد مثبت باشد و در صورت فقد اسناد یا قابل اعتماد نبودن اسناد کارشناس بهای خرید اولیه را با توجه به مشابه آن در تاریخ خرید تعیین خواهد نمود؛

۱. لایحه قانونی «نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت» در تاریخ ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ به تصویب شورای انقلاب رسیده است.

د) در صورتی که تأسیسات مورد خریداری مطابق اصول فنی نگاهداری نشده باشد بر مبنای فوق‌الذکر ارزیابی شده و کسر قیمت حاصله در نتیجه عدم نگاهداری و طبق اصول فنی از طرف کارشناس تشخیص و از بهای مقرر کسر خواهد شد؛

ه) بهای املاک مزروعی و باغات و قلمستان‌ها طبق بند «ب» تعیین و با رعایت ماده ۵ قانون طرز تقویم و تملک اراضی مورد نیاز سد فرحناز پهلوی به مالک و کشاورزان پرداخت خواهد شد؛

و) نسبت به املاک موقوفه طبق مقررات فوق عمل خواهد شد و در صورتی که فروش آن‌ها مجاز نباشند به طریق اجاره طویل‌المدت استفاده خواهد شد؛

ز) در صورتی که مالک با انتقال ملک و متولی موقوفه به اجاره دادن و تحویل آن رضایت ندهد دادستان محل با رعایت مقررات این قانون از طرف او سند انتقال و یا اجاره‌نامه ملک مورد نظر را پس از سپردن قیمت یا مال‌الاجاره پنج سال در صندوق ثبت اسناد امضا و در مدت یک ماه به تخلیه قطعی ملک اقدام می‌نماید و در هر حال عدم توافق متولی موقوفه به اجاره و یا مبلغ آن مانع عملیات وزارت نیرو نیست.

تبصره ۱- در موارد ضروری با تصویب وزیر نیرو انجام تشریفات ارزیابی و پرداخت بهای خرید مانع تصرف و انجام کار نیست.

تبصره ۲- بهای تأسیسات متعلق به شهرداری‌ها به شرح فوق ارزیابی خواهد شد ولی به جای پرداخت نقدی شهرداری مربوط معادل ارزش تأسیسات و یا سهام خود در شرکت برق منطقه‌ای شریک شده و سهام خواهد داشت (ماده ۱۶ قانون سازمان برق ایران و تبصره‌های آن؛ ۱۳۴۶).

۹۰- خرید و فروش تأسیسات، تجهیزات و اراضی

۹۰-۱- «اراضی و املاک بایر یا دایر موقوفه اعم از خاص و عام که به موجب قوانین مربوط برای توسعه شبکه‌های برق مورد نیاز وزارت نیرو یا شرکت‌های تابع بوده و تصرف و تملک آن ضرورت داشته باشد طبق ماده ۵۰ قانون آب و نحوه ملی شدن آن^۱ و قانون سازمان برق ایران و قانون تأسیس شرکت‌های بهره‌برداری از اراضی زیر سدها به وزارت نیرو یا شرکت‌های

۱. در حال حاضر به ماده ۴۴ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ مجلس شورای اسلامی مراجعه کنید.

تابعه منتقل می‌شود و بهای حاصل از فروش پس از وضع سهام ذوی‌الحقوق (اعم از زارع و دیگران) طبق جمله اخیر ماده واحده اقدام می‌شود^۱ (از تبصره ۴ ماده واحده قانون اجازه تبدیل به احسن و واگذاری دهات و مزارع موقوفه عام به زارعین صاحب نسق؛ ۱۳۵۰):

۲-۹۰- «در تمامی موارد مذکور در ماده ۱۴۸ این قانون، چنانچه اراضی مورد تصرف در معابر و کاربری‌های خدماتی عمومی بستر رودخانه‌ها و حریم آن‌ها و خطوط فشارقوی برق قرار داشته باشد در صورتی که تصرف متصرف قانونی نباشد و خطوط فشارقوی قبل از تصرف وی ایجاد شده باشد، از شمول قانون ثبت اسناد و املاک مستثنی می‌باشد» (بند «ح» ماده ۱۴۸ قانون ثبت اسناد و املاک؛ اصلاحی ۱۳۷۰):

۳-۹۰- «تفکیک اراضی مورد نیاز خدمات عمومی و زیربنایی و عمرانی دولت مانند برق با اجازه وزارت کشاورزی و منابع طبیعی از شمول این ماده مستثنی است» (از ماده ۱۲ قانون گسترش کشاورزی در قطب‌های کشاورزی^۲؛ اصلاحی ۱۳۹۰):

۱. تبصره ۴ ماده واحده قانون اجازه تبدیل به احسن و واگذاری دهات و مزارع موقوفه عام به زارعین صاحب نسق: اراضی و املاک بایر یا دایر موقوفه اعم از خاص و عام که به موجب قوانین مربوط برای اجرای طرح‌های عمرانی و تأسیس شرکت‌های بهره‌بردار از اراضی زیر سدها یا توسعه شبکه‌های آب و برق مورد نیاز وزارت نیرو یا شرکت‌های تابع بوده و تصرف و تملک آن ضرورت داشته باشد طبق ماده ۵۰ قانون آب و نحوه ملی شدن آن و قانون سازمان برق ایران و قانون تأسیس شرکت‌های بهره‌بردار از اراضی زیر سدها به وزارت نیرو یا شرکت‌های تابعه منتقل می‌شود و بهای حاصل از فروش پس از وضع سهام ذوی‌الحقوق (اعم از زارع و دیگران) طبق جمله اخیر ماده واحده اقدام می‌شود.
۲. ماده ۱۲ اصلاحی قانون گسترش کشاورزی در قطب‌های کشاورزی: تفکیک و تقسیم اراضی کشاورزی و یا قابل کشاورزی که قبل از تهیه طرح‌های جامع بهره‌وری از سرزمین شامل کلیه اراضی اعم از دایر و بایر خارج محدوده قانونی مصوب شهرها می‌باشد به قطعات کوچکتر از ۲۰ هکتار همچنین تبدیل نوع استفاده از اراضی کشاورزی محدوده قطب‌ها جز آنچه در طرح جامع مربوط ذکر شده به غیر کشاورزی ممنوع است. تفکیک و تبدیل نوع استفاده از زمین بر اساس طرح‌های جامع توسعه شهری و صنعتی و معدنی و طرح‌های دیگر که در اثر تحولات اقتصادی و اجتماعی کشور لازم باشد پس از تصویب مقامات مربوط به پیشنهاد مشترک وزارت کشاورزی و منابع طبیعی وزارت مسکن و شهرسازی و وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد بلامانع است. وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است در صورت تبدیل نوع استفاده یا بدون استفاده نگهداشتن اراضی در قطب‌ها بدون تحصیل مجوز نسبت به خلع ید از متخلف با رعایت ماده ۱۳ این قانون اقدام نماید و این اراضی و مستحدثاتی را که باقی خواهد ماند از طریق اجازه درازمدت با نظر هیأت مذکور در ماده ۸ این قانون در اختیار اشخاص و مؤسسات مجاور و یا غیر مجاور که اجرای طرح جامع را تعهد نمایند قرار دهد. مال‌الاجاره دریافتی پس از وضع ۱۰ درصد بابت هزینه‌های مربوط به صاحب ملک پرداخت و یا در غیبت او به صندوق ثبت تودیع می‌شود تا به نامبرده پرداخت گردد. ایجاد مستحدثات زراعی و همچنین منازل مسکونی در حد معقول و متعارف از شمول

۹۰-۴- «به شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود با رعایت ملاحظات امنیتی کشور از محل واگذاری بخشی از املاک و دارایی‌های خود نسبت به تأمین مالی طرح‌های نوسازی تأسیسات و شبکه فرسوده آب و برق کشور از جمله مناطق کمتر توسعه یافته و طرح‌های نیمه تمام تا سقف هفتاد هزار میلیارد (۷۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام کنند» (بند «ط» تبصره ۱۵ ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور؛ ۱۳۹۹).

ممنوعیت تبدیل نوع استفاده مستثنی است و در مورد اختلاف نظر، تشخیص مشترک وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و وزارت کشور قطعی و لازم‌الاجرا است. سازمان ثبت اسناد و املاک مکلف است در اجرای این ماده از تفکیک اراضی که منجر به کوچکتر شدن از ۲۰ هکتار شود خودداری نماید.

تبصره - تفکیک اراضی مورد نیاز خدمات عمومی و زیربنایی و عمرانی دولت مانند برق با اجازه وزارت کشاورزی و منابع طبیعی از شمول این ماده مستثنی است.

فصل دوم

حق ارتفاق و حریم

۹۱- حریم تأسیسات برق

۹۱-۱- «حریم^۱ خطوط انتقال و توزیع نیروی برق^۲ اعم از هوایی و زیرزمینی با توجه به ولتاژ برق با پیشنهاد وزارت نیرو و تصویب هیأت وزیران تعیین خواهد شد» (تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون سازمان برق ایران^۳؛ ۱۳۴۶):

۱. مطابق با مصوبه «تعیین محدوده شعاع یکصد و بیست کیلومتری شهر تهران» که در تاریخ ۱۳۸۴/۰۵/۰۵ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۲۳۵۸۰/ت/۳۲۵۰۲ هـ در تاریخ ۱۳۸۴/۰۵/۱۱ ابلاغ شده است، احداث نیروگاه تولید برق در داخل محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران مجاز است.

۲. آیین نامه «ایمنی در عملیات انتقال نیروی برق» در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به تصویب رسیده و با شماره ۲۵۲۱۹۰ در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ ابلاغ شده است. آیین نامه «ایمنی کار روی خطوط و تجهیزات برقدار» در تاریخ ۱۳۵۳/۱۲/۰۶ به تصویب شورای عالی حفاظت فنی رسیده که با شماره ۷۵۹۷ در تاریخ ۱۳۵۳/۱۲/۱۳ ابلاغ شده است.

۳. ماده ۱۸ قانون سازمان برق ایران: وزارت آب و برق و مؤسسات و شرکت‌های تابعه آن مجاز می‌باشند در صورت لزوم در معابر عمومی شهرها و حریم اماکن و مستغلات و املاک به نصب تأسیسات انتقال و توزیع نیروی برق اقدام نمایند و همچنین می‌توانند از دیوارهای مستغلات و اماکن خصوصی که مشرف به معابر عمومی می‌باشد و زمین‌های زراعتی تا آنجایی که عرفاً موجب خرابی و سلب استفاده متعارف از املاک مردم نشوند به منظور نصب وسایل انتقال و توزیع (از قبیل پایه، مقره، جعبه انشعاب، پایه چراغ و امثالهم) و همچنین عبور کانال خطوط برق مجاناً استفاده کند رعایت حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق از طرف مالکین الزامی است. در صورتی که مالک بخواهد در تغییر یا تعمیر یا تجدید ساختمان اقدامی نماید که مستلزم تغییر محل وسایل انتقال و توزیع نیروی برق باشد وزارت آب و برق مکلف است فوراً نسبت به تغییر محل وسایل انتقال و توزیع نیروی برق اقدام نماید.

تبصره ۱ - در صورتی که اراضی واقع در خارج از محدوده شهرها که در مسیر خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و نصب پایه‌ها قرار می‌گیرد مستحذات و اعیانی وجود داشته باشد که بر اثر احداث خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و نصب پایه‌ها از بین برود و یا خسارتی به آنها وارد شود وزارت آب و برق و مؤسسات و شرکت‌های تابعه آن باید خسارت مالک اعیانی را به ترتیب مذکور در ماده ۱۶ این قانون جبران نمایند بدون این‌که وقفه‌ای در کارهای احداث خطوط انتقال و توزیع برق ایجاد شود.

تبصره ۲ - حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق اعم از هوایی و زیرزمینی با توجه به ولتاژ برق با پیشنهاد وزارت آب و برق و تصویب هیأت وزیران تعیین خواهد شد. هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۴/۰۱/۳۰ تصویب نامه «تعیین حریم خطوط هوایی انتقال و توزیع نیروی برق» را به تصویب رسانده که با شماره ۱۲۷۲۷/ت/۵۰۷۳۲ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۰۲/۰۶ ابلاغ شده است.

۹۱-۲- «چنانچه در مسیر و حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و حریم کانال‌ها و انهار آبیاری احداث ساختمان یا درختکاری و هر تصرف خلاف مقررات شده یا بشود سازمان‌های آب و برق بر حسب مورد با اعطای مهلت مناسب با حضور نماینده دادستان مستحدثات غیرمجاز را قلع و قمع و رفع تجاوز خواهند نمود. شهربانی و ژاندارمری^۱ مکلفند که به تقاضای سازمان‌های ذی‌ربط برای اعزام مأموران کافی و انجام وظایف مزبور اقدام نمایند» (ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹).

تبصره- «اعطای پروانه ساختمان و انشعاب آب و برق و گاز و سایر خدمات شهری در مسیر و حریم موضوع ماده ۹ ممنوع است» (ماده ۱۰ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹).

۹۱-۳- «وزارت نیرو در صورتی که اعیانی‌های موجود در بستر و حریم انهار و رودخانه‌ها و کانال‌های عمومی و مسیل‌ها و مرداب و برکه‌های طبیعی را برای امور مربوط به آب یا برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف، وزارت نیرو با اجازه و نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه و قلع خواهد کرد. خسارات^۲ به ترتیب مقرر در مواد ۴۳ و ۴۴ این قانون^۳ تعیین و پرداخت می‌شود» (تبصره ۴ ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب؛ ۱۳۶۱).

۱. در حال حاضر، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
  ۲. تبصره ۲ ماده ۲ قانون آب و نحوه ملی شدن آن: در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون ایجاد اعیانی با کسب اجازه از مقامات ذی‌صلاحیت شده باشد فقط خسارت اعیانی به ترتیب مقرر در ماده ۵۰ تعیین و پرداخت می‌شود.
  ۳. ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب: در موارد ضرورت اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و خطوط آبرسانی واقع باشند با رعایت حریم مورد نیاز در اختیار دولت قرار می‌گیرند و قیمت عادلانه با توجه به خسارت وارده به مالکین شرعی پرداخت می‌شود.
- ماده ۴۴ قانون توزیع عادلانه آب: در صورتی که در اثر اجرای طرح‌های عمرانی و صنعتی و توسعه کشاورزی و سدسازی و تأسیسات مربوطه یا در نتیجه استفاده از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی در ناحیه یا منطقه‌ای قنوات و چاه‌ها و یا هر نوع تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب متعلق به اشخاص تملک و یا خسارتی بر آن وارد شود و یا در اثر اجرای طرح‌های مذکور آب قنوات و چاه‌ها و رودخانه‌ها و چشمه‌های متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی و حقا به بر آن نقصان یافته و یا خشک شوند به ترتیب زیر برای جبران خسارت عمل خواهد شد.
- الف - در مواردی که خسارت وارده نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر باشد، بدون پرداخت خسارت، دولت موظف به جبران کمبود آب خواهد بود.

۹۱-۴- «احداث نهر یا جوی یا لوله‌کشی نفت و گاز و نظایر آن در حریم تأسیسات آب و یا برق موکول به تحصیل اجازه از وزارت نیرو و در معابر شهرها با جلب موافقت شهرداری و وزارت نیرو خواهد بود. مشخصات فنی مندرج در اجازه‌نامه لازم‌الاجرا است» (تبصره ماده ۳۷ قانون توزیع عادلانه آب؛ ۱۳۶۱):

۹۱-۵- «اکتشاف و بهره‌برداری و هر نوع برداشت و انباشت مواد معدنی و مواد باطله و دفع مواد زائد از جمله در حریم قانونی شبکه توزیع برق منوط به کسب موافقت سازمان‌های مسئول است» (ماده ۳۶ قانون معادن و بند ۳ آن؛ ۱۳۶۲):

۹۱-۶- «حریم‌های فنی مربوط به تأسیسات دستگاه‌های اجرایی و یا طرح‌های عمرانی کشور از قبیل حریم راه‌ها، دکل‌های برق فشارقوی و رودخانه‌ها تابع قوانین مربوطه خود است» (ماده ۹ قانون تعیین حریم حفاظتی - امنیتی اماکن و تأسیسات کشور؛ ۱۳۹۳).

ب - در مواردی که خسارت وارده ناشی از نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر نباشد خسارت وارده در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ج - در مواردی که خسارت وارده ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن قنوات و چاه‌ها و چشمه‌ها بوده، و تأمین آب تأسیسات فوق‌الذکر از طرق دیگر امکان‌پذیر باشد، مالک یا مالکین مذکور می‌توانند قیمت عادلانه آب خود و یا به میزان آن، آب دریافت نمایند و یا به اندازه مصرف معقول آب و قیمت بقیه آن را دریافت کنند. در هر صورت وزارت نیرو موظف به پرداخت خسارت ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن تأسیسات مذکور می‌باشد. در کلیه موارد بالا چنانچه اختلافی پیش آید طبق رأی دادگاه صالحه عمل خواهد شد.

د - در مواردی که خسارت وارده ناشی از تملک و یا خشک شدن آب قنوات و چاه‌ها و چشمه‌ها بوده و تأمین آب مالکین این تأسیسات از طریق دیگر امکان‌پذیر نباشد خسارت مذکور در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ه - نسبت به چاه‌ها و قنوات و سایر تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب که طبق مقررات غیر مجاز تشخیص داده شود خسارتی پرداخت نخواهد شد.

و - در مورد اراضی که از منابع آب طرح‌های ملی در داخل و یا خارج محدوده طرح آبیاری می‌شود و خسارات آن‌ها طبق این قانون پرداخت شده‌است بهای آب مصرفی طبق مقررات و معیارهای وزارت نیرو مانند سایر مصرف‌کنندگان آب از طریق مصرف‌کننده باید پرداخت شود.

ز - در صورتی که در اثر اجرای طرح خسارتی بدون لزوم تصرف و خرید به اشخاص وارد آید خسارات وارده در صورت عدم توافق طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

۹۲- نصب تأسیسات در معابر و اراضی

۹۲-۱- «سازمان‌هایی که از طرف دولت برای مصارف عمومی تولید برق می‌کنند حق دارند برای انتقال نیروی برق از محلی به محل دیگر با خطوط هوایی فشارقوی (بیش از شش هزار ولت (در اراضی مسیر خط) واقع در خارج شهر) با اطلاع قبلی مالکین به‌نحوی که مزاحم تصرف آن‌ها نشوند پایه‌های لازم را با رعایت اصول فنی نصب نمایند و در مدت بهره‌برداری عملیات و نگاهداری تعمیرات خط را انجام دهند. مدت بهره‌برداری خطوط مزبور تا موقعی خواهد بود که انتقال نیروی برق به‌وسیله خط هوایی میان آن دو محل به تشخیص دولت مورد احتیاج باشد. وزارت کشور مأمور اجرای این قانون است» (ماده‌واحد قانون اجازه انتقال

نیروی برق به‌وسیله کابل هوایی؛ ۱۳۳۹):

۹۲-۲- «وزارت نیرو و مؤسسات و شرکت‌های تابعه آن مجاز می‌باشند در صورت لزوم در معابر عمومی شهرها و حریم اماکن و مستغلات و املاک به نصب تأسیسات انتقال و توزیع نیروی برق اقدام نمایند و همچنین می‌توانند از دیوارهای مستغلات و اماکن خصوصی که مشرف به معابر عمومی می‌باشد و زمین‌های زراعتی تا آنجایی که عرفاً موجب خرابی و سلب استفاده متعارف از املاک مردم نشوند به‌منظور نصب وسایل انتقال و توزیع (از قبیل پایه، مقره، جعبه انشعاب، پایه چراغ و امثالهم) و همچنین عبور کانال خطوط برق مجاناً استفاده کنند رعایت حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق از طرف مالکین الزامی است. در صورتی که مالک بخواهد در تغییر یا تعمیر یا تجدید ساختمان اقدامی نماید که مستلزم تغییر محل وسایل انتقال و توزیع نیروی برق باشد وزارت نیرو مکلف است فوراً نسبت به تغییر محل وسایل انتقال و توزیع نیروی برق اقدام نماید.

تبصره - در صورتی که اراضی واقع در خارج از محدوده شهرها که در مسیر خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و نصب پایه‌ها قرار می‌گیرد مستحذات و اعیانی وجود داشته باشد که بر اثر احداث خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و نصب پایه‌ها از بین برود و یا خسارتی به آن‌ها وارد شود وزارت نیرو و مؤسسات و شرکت‌های تابعه آن باید خسارت مالک اعیانی را به ترتیب

۱. هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۴/۰۱/۳۰ تصویب‌نامه «تعیین حریم خطوط هوایی انتقال و توزیع نیروی برق» را به تصویب رسانده که با شماره ۱۲۷۲۷/ت ۵۰۷۳۲ هـ در تاریخ ۱۳۹۴/۰۲/۰۶ ابلاغ شده است.

مذکور در ماده ۱۶ این قانون^۱، جبران نمایند بدون این که وقفه‌ای در کارهای احداث خطوط انتقال و توزیع برق ایجاد شود» (تبصره ۱ ماده ۱۸ قانون سازمان برق ایران^۲؛ ۱۳۴۶):

۳-۹۲- «اجرای خطوط و شبکه‌های برق، آب و گاز و مخابرات در متهی الیه حریم راه‌ها با هماهنگی وزارت راه و شهرسازی در صورتی که به تأسیسات راه لطمه وارد نکند، بدون پرداخت هرگونه وجهی مجاز می‌باشد» (ماده ۷۶ اصلاحی قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)؛ ۱۳۹۰):

۴-۹۲- «وزارت راه و شهرسازی مکلف است نسبت به برآورد هزینه و خسارت وارده به راه‌ها و حریم آن‌ها و ابنیه فنی و علائم و تأسیسات و تجهیزات ایمنی که در اثر برخورد وسائط نقلیه و یا عبور بارهای ترافیکی و لوله‌های آب، گاز، فاضلاب و کابل برق و مخابرات و غیره و هرگونه عملیاتی که منجر به بروز هزینه و خسارت گردد، اقدام و مبالغ دریافتی را به حساب خزانه واریز و صد درصد (۱۰۰٪) آن را به منظور ایمن‌سازی راه‌ها به مصرف برساند» (تبصره ۳ ماده ۲ قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن؛ ۱۳۹۰):

۵-۹۲- «ایجاد تأسیسات عمومی نظیر خطوط آب، برق، فاضلاب، نفت، گاز، مخابرات و نظایر آن‌ها با رعایت مسائل فنی و ایمنی مربوط به هر یک، تابع آیین‌نامه‌ای^۳ است که ظرف سه ماه از تصویب این قانون به پیشنهاد وزیر راه و شهرسازی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید» (تبصره ۳ ماده ۵ قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن؛ اصلاحی ۱۳۹۰):

۶-۹۲- «کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند در هنگام احداث اماکن و تأسیسات مشمول این قانون، حریم حفاظتی لازم را داخل اراضی طرح یا پیرامون آن پیش‌بینی نمایند. اجرای طرح‌های عمرانی نظیر شبکه‌های انتقال و توزیع آب، فاضلاب، برق، گاز، مخابرات و راه در اراضی واقع در حریم‌های حفاظتی و امنیتی، به شرطی مجاز است که به تشخیص شورای عالی امنیت

۱. ماده ۱۶ قانون سازمان برق ایران، نسخ ضمنی شده و درج آن در این کتاب، صرفاً ارزش تاریخی دارد.

۲. متن ماده ۱۸ قانون سازمان برق ایران در زیرنویس بند ۱ شماره ۸۶ این کتاب، درج شده است

۳. آیین‌نامه اجرایی تبصره ۳ ماده ۱۷ اصلاحی قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن در تاریخ ۱۳۸۱/۱۱/۱۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۳۵۲۱۶/ت/۲۵۰۸۸ هـ در تاریخ ۱۳۸۱/۱۱/۲۶ ابلاغ شده است.

۴. این تبصره بر اساس ماده ۵ قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن مصوب ۱۳۷۹ به ماده ۱۷ قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن مصوب ۱۳۴۹ الحاق شده است.

ملی، ناقض امنیت این اماکن نباشد» (ماده ۳ قانون تعیین حریم حفاظتی- امنیتی اماکن و تأسیسات کشور؛ ۱۳۹۳).

۹۳ - رفع موانع

۹۳-۱- «در صورتی که در مسیر خطوط هوایی نیروی برق درختانی باشد که ایجاد مخاطرات فنی نماید وزارت نیرو و مؤسسات و شرکت‌های تابعه آن می‌توانند اقدام به هرس یا قطع آن درختان نمایند^۱ بهای درختان قطع شده طبق ماده ۱۶ این قانون^۲ پرداخت خواهد شد» (ماده ۱۹ قانون سازمان برق ایران، ۱۳۴۶):

۹۳-۲- «سازمان جنگلبانی ایران مجاز است خارج از حوزه اجرای طرح‌های جنگلداری اجازه قطع درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال را بدون طرح در مورد قطع درختانی که برای تأمین مسیر و حفاظت شبکه‌های برق در مناطق جنگلی ضرورت داشته باشد، بدهد» (از ماده ۴ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع^۳؛ ۱۳۴۶):

۱. مطابق با بند ۳ ماده ۲ «ضوابط اجرایی ماده یک قانون حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی‌رویه درخت» که در تاریخ ۱۳۵۳/۱۰/۰۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۱۸۰/۵۲۸۶۴ در تاریخ ۱۳۵۳/۱۰/۰۸ ابلاغ شده است، وزارت کشاورزی و منابع طبیعی یا مراجعی که اختیار صدور پروانه قطع درختان را دارند در صورتی که قطع درخت به منظور احداث یا تعریض راه یا حفر کانال و مجاری آب یا خطوط برق یا لوله‌کشی نفت و گاز یا به علت خطر سقوط آن ضرور باشد، مکلف به صدور پروانه درختان با رعایت سایر مقررات مذکور در این آیین‌نامه می‌باشند.

۲. ماده ۱۶ قانون سازمان برق ایران، نسخ ضمنی شده و درج آن در این کتاب، صرفاً ارزش تاریخی دارد.

۳. ماده ۴ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها: سازمان جنگلبانی ایران مجاز است خارج از حوزه اجرای طرح‌های جنگلداری اجازه قطع درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال را بدون طرح در موارد زیر بدهد: بهره‌برداری از درختان گردو؛ استفاده از درختان افتاده و سیل آورده و خشکیده و سوخته و مریض و آفت زده و تنه درختان بازداشتی به شرطی که در تمام موارد سازمان جنگلبانی خود مستقیماً بهره‌برداری نماید؛ در مواردی که تأمین مصارف روستایی در طرح‌های جنگلداری حوزه مربوطه پیش‌بینی نشده و یا به تشخیص سازمان جنگلبانی کافی نباشد در این صورت سازمان جنگلبانی می‌تواند به روستاییان دهکده‌های مجاور جنگل و جنگل‌نشینان بدون دریافت عوارض و بهره‌مالکانه منحصرأ برای مصارف روستایی محلی به میزان احتیاج اجازه بهره‌برداری بدهد. قطع درختانی که برای احداث جاده‌ها یا تعویض آن‌ها و یا تأمین مسیر و حفاظت شبکه‌های مخابراتی و برق یا ایجاد مجاری آبیاری و مخازن و سدها و تأسیسات نظامی و بهره‌برداری از معادن در مناطق جنگلی ضرورت داشته باشد. بهره‌برداری از بیشه‌های طبیعی و جنگل‌های شمشاد و توده‌های جنگلی در صورتی که طبق نظر سازمان جنگلبانی ایران امکان اجرای طرح جنگلداری برای منابع فوق وجود نداشته باشد. در مواردی که

۹۳-۳- «درختانی که در منابع متعلق به دولت وسیله سازمان‌های دولتی به منظور ایجاد یا تعویض جاده‌های عمومی یا نظامی و ایجاد شبکه‌های مخابراتی و برق یا مجاری آبیاری و یا احداث ساختمان و یا به منظور بررسی یا آموزش یا حمایت جنگل قطع شود و همچنین مصارف روستایی از پرداخت عوارض فوق معاف است. سازمان‌های وابسته به دولت موظفند درختان بریده شده را در محل مناسبی جمع‌آوری و تحویل سازمان جنگلبانی دهند» (تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع؛ ۱۳۴۶)؛

۹۳-۴- «وزارت نیرو در صورتی که اعیانی‌های موجود در بستر و حریم انهار و رودخانه‌ها و کانال‌های عمومی و مسیل‌ها و مرداب و برکه‌های طبیعی را برای امور مربوط به برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف وزارت نیرو با اجازه و نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه و قلع خواهد کرد» (تبصره ۴ ماده ۱ قانون توزیع عادلانه آب؛ ۱۳۶۱)؛

۹۳-۵- «پس از دریافت مجوز انتقال درختان و انعقاد قرارداد فی مابین متقاضیان و پیمانکاران، به منظور جلوگیری از هرگونه اختلال در خدمات عمومی شهر از قبیل برق، هماهنگی‌های لازم توسط پیمانکار با مسئولین مربوطه به عمل آید» (بند ۱۰ ماده ۱۵ ضوابط و اصول فنی، ایمنی سر برداری و جابجایی درختان؛ ۱۳۹۵).

از طرف سازمان جنگلبانی اجازه تبدیل اراضی جنگلی و عملیات اصلاحی و احیایی و پیوند زنی و جنگل‌کاری و بررسی‌های مختلف و احداث پارک و مراکز آموزشی در جنگل‌ها و مراتع مشجر داده می‌شود.

۱. «ضوابط و اصول فنی، ایمنی سر برداری و جابجایی درختان» مصوب جلسه ۲۸۴ شورای اسلامی شهر تهران با شماره ۱۶۰/۲۲۲۱/۱۵۱۰۷ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۰ ابلاغ شده است.

فصل سوم

تخلفات و جرایم

۹۴- تخلفات

۹۴-۱- «برق که به مصرف روشنایی و سایر مصارف عمومی می‌رسد و آب که به وسیله بنگاه‌های لوله‌کشی به مصرف عمومی می‌رسد جزء کالا محسوب بوده و نیز تجاوز صنعتگران از قبیل خیاط و غیره از نرخ مقرر شهرداری مشمول همین قانون است و همچنین رانندگان و صاحبان وسائط نقلیه که از نرخ مقرر شهرداری‌ها و مراجع صلاحیت‌دار تخلف می‌نمایند مشمول این قانون می‌باشند» (تبصره ۱ ماده واحده قانون مجازات پیشه‌وران و فروشندگانی که کالای خود را مخفی یا گران می‌فروشند؛ اصلاحی ۱۳۲۹)؛

۹۴-۲- «از تاریخی که وزارت نیرو برای هر منطقه اعلام می‌نماید هیچ شخصی اعم از حقوقی یا حقیقی نمی‌تواند بدون موافقت و کسب پروانه از وزارت نیرو در توسعه یا ایجاد و احداث و بهره‌برداری تأسیسات تولید و انتقال و توزیع نیروی برق به منظور مصارف در امور کشاورزی و صنعتی و تجاری اقدام نماید در صورت تخلف وزارت نیرو می‌تواند از شروع یا ادامه کار آن‌ها جلوگیری نماید. مقامات انتظامی موظف هستند با درخواست مأمورین مجاز وزارت نیرو از ایجاد و بهره‌برداری این قبیل تأسیسات جلوگیری نمایند» (ماده ۵ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶)؛

۹۴-۳- «کلیه مؤسسات برق مکلف به رعایت تعرفه مصوب وزارت نیرو خواهند بود. مسئولان مؤسسات برق در صورت تخلف علاوه بر رد مال یا وجه مأخوذه به ذینفع به پرداخت دو برابر آن به عنوان جریمه محکوم خواهند شد. در مورد تخلف از شرایط مقرر در دفعه‌ی اول به پرداخت پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال و در دفعات بعد به پرداخت ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال جریمه نقدی محکوم خواهند شد.

تبصره ۱ - آیین‌نامه مصرف جرائم اختصاصی مأخوذه به پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲ - گزارش کارکنان وزارت نیرو که به موجب ابلاغ مخصوص وزیر نیرو انتخاب و به دادرها معرفی می‌شوند ملاک تعقیب متخلفین و در حکم گزارش ضابطین دادگستری خواهد

بود و تعقیب این متخلفین طبق بند «ب» از ماده ۵۹ قانون آیین دادرسی کیفری^۱ به عمل خواهد آمد» (ماده ۱۰ قانون سازمان برق ایران و تبصره‌های آن؛ ۱۳۴۶):

۴-۹۴- «مجازات‌های مربوط به تخلفات و جرم‌ها و به‌طور کلی ضمانت‌های اجرایی این قانون که زاید بر مجازات‌های جنحه بزرگ نبوده و در این قانون پیش‌بینی نشده باشد، بنا به پیشنهاد وزارتین نیرو و دادگستری و تصویب کمیسیون‌های دادگستری مجلسین^۲ تعیین خواهد گردید» گردید» (ماده ۱۴ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

۵-۹۴- «انتقال‌گیرنده متخلف از این قانون به قطع آب و برق و تلفن و گاز به مدت ۵ سال محکوم خواهد شد، وصل مجدد آب و برق و تلفن و گاز مستلزم پرداخت یک‌دهم قیمت واحد مسکونی خواهد بود. دولت مکلف است در صورت قطع آب و برق و تلفن و گاز ودیعه دریافتی اولیه را به مالک از محل دریافت جرائم پرداخت نماید» (ماده ۵ قانون نحوه انجام معاملات واحدهای مسکونی؛ ۱۳۶۰):

۶-۹۴- «وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند پس از دریافت گزارش از مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، واحدهای صنعتی مشمول مقررات استاندارد اجباری را که در حد معیارهای تعیین شده در استاندارد نیستند مطابق ماده ۲۶ جریمه نمایند. در صورتی که تدوین و ابلاغ استانداردها توسط مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به‌تعویق افتد، وزارتخانه‌های نفت و نیرو می‌توانند رأساً و یا از طریق مشاوران طرف قرارداد بر اساس نمونه‌گیری تصادفی یا روش‌های دیگر مندرج در استانداردهای مصوب، بازرسانی را برای نظارت بر نحوه فعالیت‌های واحدهای انرژی و ارائه مشاوره و راهنمایی به واحدهای صنعتی موضوع ماده ۲۴ این قانون اعزام نمایند» (ماده ۲۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹):

۷-۹۴- «واحدهای صنعتی در صورت عدم رعایت معیارها و مشخصات فنی و استانداردهای مصرف انرژی با تشخیص وزارتخانه‌های نفت، نیرو و صنایع و معادن، از سال شروع اصلاح الگوی مصرف براساس شرایط اقلیمی و فنی به‌صورت درصدی از قیمت فروش حامل‌های

۱. طبق ماده ۵۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۲۹۱/۰۵/۳۰ نسخ صریح شده و قابلیت استناد ندارد.

۲. در حال حاضر چنین نهادی در ساختار قانونگذاری جمهوری اسلامی ایران، وجود ندارد.

انرژی جریمه خواهند شد. وجوه اخذ شده به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز شده و در اجرای راهکارهای بهینه‌سازی بخش صنعت موضوع این قانون هزینه خواهد شد.

آیین‌نامه^۱ مربوطه جهت اخذ جریمه‌ها و نحوه مصرف آن در چهارچوب قانون هدفمندکردن یارانه‌ها و قانون بودجه سالانه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» (ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی؛ ۱۳۸۹)؛

۹۴-۸- «الصاق اعلامیه، پوستر و هرگونه آگهی تبلیغاتی روی تأسیسات عمومی و دولتی و پست‌های برق و همچنین اماکن بخش خصوصی (مگر با رضایت اشخاص ذی‌حق) در سراسر کشور ممنوع می‌باشد.

تبصره - شهرداری‌ها، فرمانداری‌ها و بخشداری‌ها می‌توانند با استفاده از امکانات محلی، مکان‌های مناسبی اعم از ثابت یا سیار را برای الصاق یا ارائه آثار تبلیغاتی نامزدها تعیین کنند» (ماده ۱۳ قانون اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی و تبصره آن؛ ۱۳۹۵)؛

۹۴-۹- «هر شخصی بدون دریافت انشعاب قانونی برق مبادرت به استفاده از خدمات مزبور نماید و یا با داشتن انشعاب مبادرت به استفاده غیرمجاز نماید، علاوه بر الزام به پرداخت بهای خدمات مصرفی و جبران خسارت و سایر حقوق مربوطه به شرح زیر جریمه می‌شود:

الف) درخصوص مصارف خانگی به جزای نقدی درجه شش^۲ موضوع ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ و در مصارف غیرخانگی به یک تا دو برابر بهای خدمات مصرفی؛

ب) در صورت تکرار حسب مورد به حداکثر جریمه مقرر در بند «الف» و قطع انشعاب به مدت سه ماه تا شش ماه» (ماده ۱ قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز؛ ۱۳۹۶)؛

۱. آیین‌نامه ماده ۲۶ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی در تاریخ ۱۳۹۲/۰۸/۰۱ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۱۳۸۴۶۱/ت ۴۹۶۷۴ هـ در تاریخ ۱۳۹۲/۰۸/۱۸ ابلاغ شده است.

۲. مطابق با ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ جزای نقدی درجه ۶ بیش از بیست میلیون ریال تا هشتاد میلیون ریال می‌باشد.

۹۴-۱۰- «با رعایت ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۱ مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ مصرف‌کنندگان مجاز غیردولتی خدمات عمومی مکلفند بهای خدمات مصرفی خود را در موعد مقرر پرداخت نمایند و در غیر این صورت پس از اتمام مهلت مناسبی که از سوی دستگاه ذی‌ربط داده می‌شود خدمات برق آنان تا زمان پرداخت توسط دستگاه ذی‌ربط قطع می‌شود. در صورت استنکاف مصرف‌کننده از پرداخت بهای خدمات، بدهی معوق مطابق مقررات مربوط به اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا قابل وصول خواهد بود. مصرف‌کنندگان در صورت اعتراض می‌توانند از طریق مراجع قضائی پیگیری لازم را انجام دهند. در مورد مصرف‌کنندگان دولتی خدمات عمومی مطابق قوانین مربوط و آیین‌نامه اجرایی این قانون عمل می‌شود» (ماده ۳ قانون استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز؛ ۱۳۹۶).

۹۵- ضابط خاص، دادسرا و دادگاه

۹۵-۱- «گزارش کارکنان وزارت نیرو که به موجب ابلاغ مخصوص وزیر نیرو انتخاب و به دادسراها معرفی می‌شوند ملاک تعقیب متخلفین و در حکم گزارش ضابطین دادگستری^۲ خواهد بود و تعقیب این متخلفین طبق بند «ب» از ماده ۵۹ قانون آیین دادرسی کیفری^۳ به عمل خواهد آمد» (تبصره ۲ ماده ۱۰ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶):

رسیدگی به جرائم مندرج در ماده ۱ این قانون در صلاحیت دادگاه‌های نظامی **غیر قابل استناد**

است (ماده ۲ قانون مجازات اخلال‌کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور؛ ۱۳۵۱):

۱. ماده ۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر در زیرنویس شماره ۷۵ این کتاب، درج شده است.
 ۲. ضابطان دادگستری در ماده ۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری عبارتند از: الف- ضابطان عام، ب- ضابطان خاص. گزارش کارکنان وزارت نیرو که ابلاغ مخصوص از وزیر نیرو دارند، در حکم گزارش ضابطان خاص است. مستند به ماده ۳۶ همان قانون، گزارش ضابطان در صورتی معتبر است که برخلاف اوضاع و احوال و قرائن مسلم قضیه نباشد و براساس ضوابط و مقررات قانونی تهیه و تنظیم شود.
 ۳. طبق ماده ۵۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری سال ۱۳۹۲، قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۲۹۱/۰۵/۳۰ نسخ صریح شده و قابلیت استناد ندارد.

۹۵-۲- «دادسراها پس از وصول پرونده و به درخواست سازمان ذینفع فوراً و خارج از نوبت دستور رفع تجاوز^۱ و ترمیم خرابی‌های حاصله و اعاده وضع سابق را به هزینه مرتکب خواهند داد. هرگاه مرتکب از تأدیه هزینه خودداری نماید سازمان ذینفع به اجازه دادسراها برای ترمیم خرابی‌ها و اعاده وضع سابق اقدام خواهد نمود و سپس هزینه‌های انجام شده را با اضافه ۱۰٪ از مرتکب وصول خواهد کرد» (ماده ۷ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹).

۹۵-۳- «هر شخص حقیقی یا حقوقی که بدون مجوز قانونی و بر خلاف موازین شرعی و قانونی به منظور بهره‌گیری از برق تأسیسات وزارت نیرو و شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه خودسرانه اقدام نماید در دادستانی کل انقلاب اسلامی ایران قابل تعقیب خواهد بود.

تبصره - سازمان‌های برق در سراسر کشور و سپاه پاسداران و به‌طور کلی قوای انتظامی موظفند در تشکیل پرونده و معرفی مرتکبین به دادستانی کل انقلاب اسلامی ایران اقدام و تحت نظر و دستورات مراجع مزبور انجام وظیفه نمایند» (ماده واحد لایحه قانونی راجع به تعقیب اشخاصی که بدون مجوز قانونی به منظور بهره‌گیری از آب و برق تأسیسات وزارت نیرو و شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه اقدام می‌نمایند وسیله دادستانی کل انقلاب اسلامی ایران و تبصره آن؛ ۱۳۵۸).

۹۵-۴- «تعقیب کیفری و اجرای احکام صادره در هر مرحله که باشد در صورت ترمیم خرابی‌ها و رفع تجاوز و اعاده وضع سابق با گذشت سازمان‌های ذینفع^۲ موقوف خواهد شد» (ماده ۶ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹).

۹۵-۵- «صدور حکم و اجرای مجازات در مورد جرائم خرابکاری در تأسیسات برق و شروع به آن‌ها قابل تعویق و تعلیق نیست^۳» (بند «الف» ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی؛ ۱۳۹۲).

۱. رأی وحدت رویه شماره ۴۰ دیوان عالی کشور به موضوع قابل استماع بودن دعاوی مربوط به تصرفات غیرمجاز در تأسیسات آب و برق در دادگاه با وجود اختیارات سازمان‌های آب و برق به رفع تجاوز اختصاص دارد که در تاریخ ۱۳۶۰/۱۱/۱۹ صادر شده است.

۲. مطابق با ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، جرم موضوع ماده ۶۵۹ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) غیرقابل گذشت و جرم ماده ۶۸۴ همان قانون، قابل گذشت می‌باشد.

۳. ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی: صدور حکم و اجرای مجازات در مورد جرائم زیر و شروع به آن‌ها قابل تعویق و تعلیق نیست: الف- جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور، خرابکاری در تأسیسات آب، برق، گاز، نفت و مخازن؛ ب- جرائم سازمان یافته، سرقت مسلحانه یا مقرون به آزار، آدم‌ربایی و اسیدپاشی؛ پ- قدرت نمایی و ایجاد مزاحمت با چاقو یا هر نوع اسلحه دیگر، جرائم علیه عفت عمومی، تشکیل یا اداره مراکز فساد و فحشا؛ ت- قاچاق عمده مواد مخدر یا

۹۵-۶- «رسیدگی به دعاوی موضوع این قانون در صلاحیت محاکم عمومی دادگستری است»
(ماده ۵ قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز؛ ۱۳۹۶).

۹۶- اخلال در تأسیسات و شبکه‌های برق

۹۶-۱- «هرکس به منظور اخلال در نظم و امنیت عمومی در تأسیسات فنی آب و برق و گاز و مخابرات دولتی و وسائل و متعلقات آنها اعم از سد و کانال و انشعاب لوله‌کشی و دستگاه‌های تولید و توزیع و انتقال آنها و همچنین دستگاه‌های مخابراتی و ارتباطات مملکتی از قبیل تلفن و تلگراف و رادیو و تلویزیون و مکرروویو و وسائل مربوط که به هزینه دولت یا با سرمایه مشترک دولت و بخش خصوصی یا از طرف بخش خصوصی به منظور استفاده عمومی ایجاد شده مرتکب تخریب یا ایجاد حریق یا از کار انداختن و یا هر نوع خرابکاری دیگر بشود به حبس مجرد از سه تا ده سال محکوم می‌شود و چنانچه مرتکب از کارکنان سازمان‌های مربوط باشد به حداکثر مجازات مقرر محکوم خواهد شد. در صورتی که اقدامات مذکور منتهی به مرگ شخص یا اشخاص شود مجازات مرتکب اعدام خواهد بود. هر کس به منظور اخلال در نظم و امنیت عمومی در تأسیسات فنی آب و برق و گاز و مخابرات دولتی و وسائل و متعلقات آنها اعم از سد و کانال و انشعاب لوله‌کشی و دستگاه‌های تولید و توزیع و انتقال آنها و همچنین دستگاه‌های مخابراتی و ارتباطات مملکتی از قبیل تلفن و تلگراف و رادیو و تلویزیون و مکرروویو و وسائل مربوط که به هزینه دولت یا با سرمایه مشترک دولت و بخش خصوصی یا از طرف بخش خصوصی به منظور استفاده عمومی ایجاد شده مرتکب تخریب یا ایجاد حریق یا از کار انداختن و یا هر نوع خرابکاری دیگر بشود به حبس مجرد از سه تا ده سال محکوم می‌شود و چنانچه مرتکب از کارکنان سازمان‌های مربوط باشد به حداکثر مجازات مقرر محکوم خواهد شد. در صورتی که اقدامات مذکور منتهی به مرگ شخص یا اشخاص شود مجازات مرتکب اعدام خواهد بود» (ماده ۱ قانون مجازات اخلال‌کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور؛ ۱۳۵۱).

روانگردان، مشروبات الکلی و سلاح و مهمات و قاچاق انسان؛ ث- تعزیر بدل از قصاص نفس، معاونت در قتل عمدی و محاربه و افساد فی الارض؛ ج- جرائم اقتصادی، با موضوع جرم بیش از یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.

۹۶-۲- «هر کس در وسایل و تأسیسات مورد استفاده عمومی از قبیل شبکه‌های برق و متعلقات مربوط به آنها اعم از نیروگاه‌های برق و دستگاه‌های تولید و توزیع و انتقال آنها که به هزینه یا سرمایه دولت و بخش غیردولتی یا توسط بخش خصوصی برای استفاده عمومی ایجاد شده، مرتکب تخریب یا ایجاد حریق یا از کار انداختن یا هر نوع خرابکاری دیگر شود بدون آنکه منظور او اخلال در نظم و امنیت عمومی باشد به حبس از سه تا ده سال محکوم خواهد شد. تبصره ۱- در صورتی که اعمال مذکور به منظور اخلال در نظم و امنیت جامعه و مقابله با حکومت اسلامی باشد مجازات محارب را خواهد داشت.

تبصره ۲- مجازات شروع به جرائم فوق یک تا سه سال حبس است» (ماده ۶۸۷ قانون مجازات اسلامی و تبصره‌های آن؛ ۱۳۷۵).

۹۷- سرقت تأسیسات برق

۹۷-۱- «هر کس وسایل مربوط به تأسیسات مذکور در ماده ۱ این قانون^۱ را بدون آنکه منظور او اخلال در نظم و امنیت عمومی باشد سرقت^۲ نماید و یا با علم به مسروقه بودن به نحوی از انحاء تحصیل یا مخفی کند و یا مورد معامله قرار دهد بر حسب مورد به مجازات‌های مقرر در قانون مجازات عمومی^۳ محکوم خواهد شد» (ماده ۳ قانون مجازات اخلال‌کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور؛ ۱۳۵۱):

۱. ماده ۱ قانون مجازات اخلال‌کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور: هر کس به منظور اخلال در نظم و امنیت عمومی در تأسیسات فنی آب و برق و گاز و مخابرات دولتی و وسائل و متعلقات آنها اعم از سد و کانال و انشعاب لوله‌کشی و دستگاه‌های تولید و توزیع و انتقال آنها و همچنین دستگاه‌های مخابراتی و ارتباطات مملکتی از قبیل تلفن و تلگراف و رادیو و تلویزیون و میکروویو و وسائل مربوط که به هزینه دولت یا با سرمایه مشترک دولت و بخش خصوصی یا از طرف بخش خصوصی به منظور استفاده عمومی ایجاد شده مرتکب تخریب یا ایجاد حریق یا از کار انداختن و یا هر نوع خرابکاری دیگر بشود به حبس مجرد از سه تا ده سال محکوم می‌شود و چنانچه مرتکب از کارکنان سازمان‌های مربوط باشد به حداکثر مجازات مقرر محکوم خواهد شد. در صورتی که اقدامات مذکور منتهی به مرگ شخص یا اشخاص شود مجازات مرتکب اعدام خواهد بود.

۲. برابر تعریف قانونی سرقت در ماده ۲۶۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، ربایش برق، سرقت محسوب می‌شود؛ در ماده واحده قانون پیشه‌وران و فروشندگان کالای خود را مخفی یا گران می‌فروشند و تبصره‌های آن؛ اصلاحی ۱۳۲۹، برق جزء کالا محسوب شده است (به بند ۱ شماره ۸۹ این کتاب، مراجعه کنید).

۳. در حال حاضر، قانون مجازات اسلامی.

تبصره- «در صورتی که جرائم مذکور در این قانون به موجب قوانین دیگر مستلزم مجازات شدیدتر باشد مرتکب به مجازات اشد محکوم می‌شود» (ماده ۴ قانون مجازات اخلاص‌کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور؛ ۱۳۵۱)؛

۹۷-۲- «هر کس از شبکه‌های توزیع و خطوط انتقال نیروی برق استفاده غیرمجاز نماید یا در مؤسسات برق دخالت غیر قانونی کند به پرداخت مبلغ بیست تا پنجاه هزار ریال جزای نقدی و رفع تجاوز و اعاده وضع سابق محکوم می‌شود و در صورت تکرار یا ادامه عمل علاوه بر رفع تجاوز و اعاده وضع سابق به حبس جنحه‌ای از ۶۱ روز تا شش ماه و در هر دو حال به جبران خسارات وارده محکوم خواهد شد چنانچه عمل مرتکب بر طبق قوانین دیگر مشمول مجازات بیشتری باشد به مجازات اشد محکوم می‌شود» (از ماده ۱ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹)؛

تبصره ۱- «هرگاه استفاده یا دخالت به نفع اشخاص حقوقی باشد مجازات مقرر در ماده ۱ درباره مدیر مسئول شخص حقوقی اعمال خواهد شد مگر آن که مشارالیه اثبات نماید که دستوردهنده شخص دیگری بوده که در این صورت مجازات مقرر درباره دستوردهنده اجرا خواهد شد» (ماده ۲ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹)؛

تبصره ۲- «مجازات پیش‌بینی شده در ماده یک^۲ برای کارگران و افرادی نیز که به دستور دیگری در تأسیسات آب و برق دخالت غیر قانونی می‌کنند مقرر است» (ماده ۳ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹)؛

۱. ماده ۱ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور: هر کس از آب لوله‌کشی و انهار آبیاری و شبکه‌های توزیع و خطوط انتقال نیروی برق استفاده غیرمجاز نماید یا در مؤسسات آب و برق دخالت غیر قانونی کند به پرداخت مبلغ بیست تا پنجاه هزار ریال جزای نقدی و رفع تجاوز و اعاده وضع سابق محکوم می‌شود و در صورت تکرار یا ادامه عمل علاوه بر رفع تجاوز و اعاده وضع سابق به حبس جنحه‌ای از ۶۱ روز تا شش ماه و در هر دو حال به جبران خسارات وارده محکوم خواهد شد چنانچه عمل مرتکب بر طبق قوانین دیگر مشمول مجازات بیشتری باشد به مجازات اشد محکوم می‌شود.

۲. ماده ۱ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور: هر کس از آب لوله‌کشی و انهار آبیاری و شبکه‌های توزیع و خطوط انتقال نیروی برق استفاده غیرمجاز نماید یا در مؤسسات آب و برق دخالت غیر قانونی کند به پرداخت مبلغ بیست تا پنجاه هزار ریال جزای نقدی و رفع تجاوز و اعاده وضع سابق محکوم می‌شود و در صورت تکرار یا ادامه عمل علاوه بر رفع تجاوز و اعاده وضع سابق به حبس جنحه‌ای از ۶۱ روز تا شش ماه و در هر دو حال به جبران خسارات وارده محکوم خواهد شد چنانچه عمل مرتکب بر طبق قوانین دیگر مشمول مجازات بیشتری باشد به مجازات اشد محکوم می‌شود.

تبصره ۳- «هرگاه مرتکب یا کارگران و افراد مذکور از مستخدمین شاغل یا بازنشسته سازمان‌های ذی‌ربط باشند به حداکثر مجازات مقرر در ماده ۱ و انفصال موقت از شش ماه تا سه سال و یا انفصال دائم و قطع حقوق بازنشستگی در مورد بازنشستگان محکوم می‌شوند» (ماده ۴ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹):

۳-۹۷- «هر کس وسایل و متعلقات مربوطه به تأسیسات مورد استفاده عمومی که به هزینه دولت یا با سرمایه دولت یا سرمایه مشترک دولت و بخش غیردولتی یا به وسیله نهادها و سازمان‌های عمومی غیردولتی یا مؤسسات خیریه ایجاد یا نصب شده مانند تأسیسات بهره‌برداری آب، برق، گاز و غیره را سرقت نماید به حسب از یک تا پنج سال محکوم می‌شود و چنانچه مرتکب از کارکنان سازمان‌های مربوطه باشد، به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود» (ماده ۶۵۹ قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات)؛ ۱۳۷۵).

۹۸- دستور موقت برای اعاده وضع سابق

۹۸-۱- «دادسراها پس از وصول پرونده و به در خواست سازمان ذینفع فوراً و خارج از نوبت دستور رفع تجاوز و ترمیم خرابی‌های حاصله و اعاده وضع سابق را به هزینه مرتکب خواهند داد. هرگاه مرتکب از تأدیه هزینه خودداری نماید سازمان ذینفع به اجازه دادسراها برای ترمیم خرابی‌ها و اعاده وضع سابق اقدام خواهد نمود و سپس هزینه‌های انجام شده را با اضافه ۱۰٪ از مرتکب وصول خواهد کرد» (ماده ۷ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹):

۹۸-۲- «چنانچه در مسیر و حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و حریم کانال‌ها و انهار آبیاری احداث ساختمان یا درختکاری و هر تصرف خلاف مقررات شده یا بشود سازمان‌های آب و برق بر حسب مورد با اعطای مهلت مناسب با حضور نماینده دادستان مستحدثات غیرمجاز را قلع و قمع و رفع تجاوز خواهند نمود. شهربانی و ژاندارمری^۱ مکلفند که به تقاضای سازمان‌های ذی‌ربط برای اعزام مأموران کافی و انجام وظایف مزبور اقدام نمایند» (ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹).

۱. در حال حاضر، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

۹۹- ممانعت یا مزاحمت در عملیات احداث تأسیسات برق

«هر کس نسبت به عملیات اجرایی که به منظور احداث تأسیسات برق انجام می‌شود مزاحمت یا ممانعت به عمل آورد به حبس جنحه‌ای از ۶۱ روز تا شش ماه و جبران خسارات وارده محکوم خواهد شد به‌علاوه دادرها مکلفند که به درخواست سازمان‌های ذینفع فوراً و خارج از نوبت دستور رفع مزاحمت یا ممانعت صادر نمایند» (ماده ۸ لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور؛ ۱۳۵۹).

۱۰۰- اخلال در سامانه‌های رایانه‌ای برق

«هرکس به قصد خطر انداختن امنیت، آسایش و امنیت عمومی اعمال مذکور در مواد ۸، ۹ و ۱۰ این قانون را علیه سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی که برای ارائه خدمات ضروری عمومی به‌کار می‌روند، از قبیل خدمات درمانی، آب، برق، گاز، مخابرات، حمل و نقل و بانکداری مرتکب شود، به حبس از سه تا ده سال محکوم خواهد شد» (ماده ۱۱ قانون جرائم رایانه‌ای؛ ۱۳۸۸).

۱۰۱- جرم دست‌کاری در کنتور برق

«هر شخصی به هر طریق مبادرت به هر نوع تصرف یا تغییری در وضعیت دستگاه‌های اندازه‌گیری برق نماید به‌نحوی که منجر به اخلال در کارکرد صحیح و ثبت ارقام مصرفی گردد، علاوه بر الزام به اعاده وضع به حال سابق، به پرداخت بهای خدمات مصرفی و جبران خسارت و جزای نقدی درجه شش موضوع ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ محکوم می‌گردد.

تبصره ۱ - در مواردی که مرتکب از مأموران دستگاه‌های ذی‌ربط باشد و یا ارتکاب جرم موضوع این ماده به صورت سازمان‌یافته صورت گیرد مرتکب یا مرتکبان به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شوند.

۱. در حال حاضر، مواد ۸ تا ۱۱ قانون جرائم رایانه‌ای، به عنوان مواد ۷۳۳ تا ۷۳۶ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)، قابل استناد می‌باشند {جرائم مندرج در قانون جرائم رایانه‌ای به قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)، اضافه گردید. آیین دادرسی جرائم رایانه‌ای نیز در مواد ۶۶۴ تا ۶۸۷ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ تعیین شده است}.

تبصره ۲ - مبنای محاسبه جریمه‌ها در مواد یک و دو، بالاترین نرخ تعرفه می‌باشد» (ماده ۲ قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز و تبصره‌های آن؛ ۱۳۹۶).

۱۰۲- اداره امانی

۱-۱۰۲- «در صورتی که هر یک از مؤسسات برق غیردولتی به هر عنوان برق موجود را کلاً یا جزاً تعطیل کنند یا کرده باشند وزارت نیرو مکلف است بلافاصله با حضور دادستان محل یا نماینده او کارخانه را در اختیار گرفته و به صورت امانی اداره نموده و روشنایی آن حوزه را تأمین کند» (تبصره ۲ ماده ۱ قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی؛ ۱۳۴۴)؛

۲-۱۰۲- «کلیه مؤسسات برق موجود موظفند که پس از آگهی وزارت نیرو ظرف سه ماه درخواست پروانه نمایند وزارت نیرو درخواست‌های مزبور را مورد رسیدگی قرار خواهد داد و برای مؤسسات ذیصلاحیت پروانه صادر خواهد نمود در صورتی که این مؤسسات واجد صلاحیت فنی نباشند یا پس از آگهی در ظرف مدت مقرر درخواست پروانه ننمایند و یا اجرای برنامه‌ها و مقررات وزارت نیرو متعهد نشوند و بدان عمل ننمایند وزارت نیرو می‌تواند کلیه تأسیسات و ابنیه مربوط را با حضور دادستان محل یا نماینده او تحت اختیار گرفته و آن‌ها را تا مدت دو سال به صورت امانی اداره و پس از پایان مدت مقرر طبق ماده ۱۶ این قانون^۱ عمل کند» (ماده ۶ قانون سازمان برق ایران؛ ۱۳۴۶).

۱. ماده ۱۶ قانون سازمان برق ایران، نسخ ضمنی شده و درج آن در این کتاب، صرفاً ارزش تاریخی دارد.

منابع و مأخذ

الف) قوانین (با درج موضوعی)

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸
-
۲. قانون تأسیس وزارت آب و برق مصوب ۱۳۴۲
۳. قانون توسعه مؤسسات برق غیردولتی مصوب ۱۳۴۴
۴. قانون سازمان برق ایران مصوب ۱۳۴۶
۵. قانون تأسیس وزارت نیرو مصوب ۱۳۵۳
۶. قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱
-
۷. ماده واحده قانون تسریع در برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی مصوب ۱۳۷۸
۸. ماده واحده قانون تسهیل برقی کردن چاه‌های کشاورزی مصوب ۱۳۸۰
-
۹. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰
۱۰. قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴
۱۱. قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳
-
۱۲. قانون معافیت کالاها و تجهیزات صنعت آب و برق از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی مصوب ۱۳۶۵

۱۳. ماده واحده قانون ایجاد تسهیلات برای تسریع در تأمین کالاهای مورد نیاز وزارت نیرو
مصوب ۱۳۶۸
---
۱۴. قانون برنامه دوم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳
۱۵. قانون برنامه سوم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹
۱۶. قانون اصلاح مواد ۲ و ۴ قانون برنامه سوم توسعه و تشکیل شورای عالی انرژی کشور
مصوب ۱۳۸۱
۱۷. قانون برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳
۱۸. قانون تعیین وضعیت شوراهاى عالی مصوب ۱۳۸۷
۱۹. قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران. مصوب ۱۳۸۹
۲۰. قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵
۲۱. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ای کشور مصوب ۱۳۹۵
---
۲۲. ماده واحده قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق استان‌ها مصوب ۱۳۸۴
---
۲۳. قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴
---
۲۴. قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی مصوب ۱۳۸۷
۲۵. قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴
---
۲۶. قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹
۲۷. سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف مصوب ۱۳۸۹
---
۲۸. ماده واحده قانون چگونگی تأمین عوارض شهرداری و هزینه انشعاب‌های مدارس و
مراکز آموزشی و پرورشی احداث شده توسط خیران مصوب ۱۳۹۱
---
۲۹. قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴
---
۳۰. قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱

۳۱. قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۹۶
-
۳۲. قانون اساسنامه موسسه بین‌المللی انرژی اتمی مصوب ۱۳۳۷
۳۳. قانون سازمان انرژی اتمی مصوب ۱۳۵۳
۳۴. قانون اساسنامه سازمان انرژی‌های تجدید پذیر و بهره‌وری انرژی برق مصوب ۱۳۹۵
-
۳۵. قانون حمایت از باسازی و نوسازی صنایع نساجی کشور مصوب ۱۳۸۰
۳۶. قانون توسعه صنعت ایران‌گردی و جهانگردی مصوب ۱۳۹۰
۳۷. قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶
-
۳۸. سیاست‌های کلی محیط زیست مصوب ۱۳۹۴
۳۹. قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶
۴۰. قانون پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی مصوب ۱۳۷۱
-
۴۱. قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیر دولتی مصوب ۱۳۹۹
۴۲. ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور مصوب ۱۳۹۵
۴۳. ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مصوب ۱۳۹۶
۴۴. ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور مصوب ۱۳۹۷
۴۵. ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مصوب ۱۳۹۹
-
۴۶. ماده واحده قانون دستیابی به فناوری هسته‌ای صلح‌آمیز مصوب ۱۳۸۴
۴۷. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸ با اصلاحات بعدی
-
۴۸. ماده واحده لایحه اجازه تعیین نرخ برق برای مصارف خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر مصارف مصوب ۱۳۶۰
-
۴۹. قانون اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۶
-

۵۰. قانون کار مصوب ۱۳۶۹
-
۵۱. قانون تجدید تشکیلات و وظایف و سازمان‌های وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و انحلال وزارت منابع طبیعی مصوب ۱۳۵۰
-
۵۲. قانون شهرداری مصوب ۱۳۴۲
۵۳. قانون نوسازی و عمران شهری مصوب ۱۳۴۷
۵۴. قانون حمایت از سامانه‌های حمل و نقل ریلی شهری و حومه مصوب ۱۳۸۵
۵۵. قانون اصلاح قانون احداث تونل مشترک شهری مصوب ۱۳۸۹
۵۶. قانون جهش تولید مسکن مصوب ۱۴۰۰
-
۵۷. ماده واحده قانون اجازه تبدیل به احسن و واگذاری دهات و مزارع موقوفه عام به زارعین صاحب نسق مصوب ۱۳۵۰
۵۸. قانون معادن مصوب ۱۳۶۲
۵۹. قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۷۰
-
۶۰. سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۵
-
۶۱. لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور مصوب ۱۳۵۹
۶۲. قانون تعیین حریم حفاظتی - امنیتی اماکن و تأسیسات کشور مصوب ۱۳۹۳
۶۳. قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز مصوب ۱۳۹۶
-
۶۴. قانون اجازه قبول عضویت و پرداخت حق عضویت کنفرانس جهانی نیرو مصوب ۱۳۴۶
۶۵. قانون اجازه عضویت وزارت نیرو در کنفرانس جهانی شبکه‌های وسیع فشارقوی (سیگره CIGRE) مصوب ۱۳۴۹
۶۶. قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در شورای برق کشورهای مستقل مشترک‌المنافع مصوب ۱۳۹۰

۶۷. قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدید پذیر مصوب ۱۳۹۱
۶۸. قانون عضویت جمهوری اسلامی ایران در موسسه استاندارد و اندازه‌شناسی کشورهای اسلامی (سمیک). مصوب ۱۳۹۴
-
۶۹. قانون موافقت‌نامه همکاری بلندمدت اقتصادی، فنی و علمی بین دولت ایران و دولت بلغارستان مصوب ۱۳۵۳
۷۰. قانون موافقت‌نامه همکاری در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای بین سازمان انرژی اتمی ایران و وزارت پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان مصوب ۱۳۵۶
۷۱. قانون موافقت‌نامه تشکیل کمیسیون مشترک وزیران ایران و عراق بین دولت ایران و دولت عراق مصوب ۱۳۵۷
۷۲. قانون راجع به قرارداد همکاری اقتصادی، علمی و فنی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جماهیر عربی مردمی سوسیالیستی لیبی مصوب ۱۳۶۱
۷۳. قانون موافقت‌نامه همکاری در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه مصوب ۱۳۷۲
۷۴. قانون موافقت‌نامه همکاری بلندمدت اقتصادی، بازرگانی، علمی، فنی و فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان مصوب ۱۳۸۲
۷۵. قانون معاهده اصول مناسبات دوستانه و همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان مصوب ۱۳۸۴
۷۶. قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه در زمینه مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر، جرائم سازمان‌یافته و تروریسم مصوب ۱۳۹۰
۷۷. قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان در زمینه ساخت، بهره‌برداری و استفاده از منابع آبی و انرژی سدها و نیروگاه‌های برق آبی خداآفرین و قیزقلعه سی بر روی رودخانه‌ی ارس مصوب ۱۳۹۵
۷۸. قانون موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کرواسی مصوب ۱۳۹۵

۷۹. قانون موافقت‌نامه تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگاپور مصوب ۱۳۹۶
۸۰. قانون موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان مصوب ۱۳۹۶.

ب) آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور

۱. رأی وحدت رویه شماره ۴۰ در مورد استماع دعاوی ادارات آب و برق به طرفیت متجاوزین به تأسیسات آب و برق (روزنامه رسمی شماره ۱۰۸۳۳-۱۳۶۱/۰۲/۱۸)
۲. رأی وحدت رویه شماره ۶۴۶ در خصوص مرجع رسیدگی جهت رفع اختلاف مربوط به ساختمان‌ها و تأسیسات دستگاه‌های دولتی. (روزنامه رسمی شماره ۱۶۰۱۶-۱۳۷۸/۱۱/۲۸)

ج) بخشنامه‌های رئیس قوه قضائیه

۱. بخشنامه شماره ۱۳۷۸/۱۲/۸-۱/۷۸/۱۲۹۷۵ در خصوص جرائم حوزه صنعت آب و برق و لحاظ شخصیت حقوقی آنها
۲. بخشنامه شماره ۱۳۷۹/۰۸/۲۹-۱/۷۹/۱۳۵۰۰ در مورد نحوه و نوع نگاه به جرم سرقت در شرکت‌های آب و برق.

قانون و ضرورت عمل به قانون

به نام خداوند جان و خرد

در پژوهشگاه نیرو، امور پژوهشی در قالب پروژه‌ها، جان می‌گیرند و ماندگار می‌شوند. از میان این پروژه‌های ارزشمند، پروژه «طرح ارتقاء بهره‌وری» به موضوعات «میان رشته‌ای» پرداخته است. این پروژه به همت آقای مهندس چیت‌چیان و پژوهشکده انرژی و محیط زیست و همراهی برخی گروه‌های پژوهشی پژوهشگاه نیرو، اکنون به ویرایش چهارم^۱ رسیده است. از جمله موضوعات واکاوی شده در پروژه مزبور "پایداری عرضه‌ی برق" است که در این مقاله، از دریچه نگاه «حقوق و اقتصاد برق» آن را بازخوانی می‌کنیم.

تنها پس از عمل به قانون است که می‌توان امیدوار به تحقق نتایج آن بود:

در گزارش کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی، به موضوع «استمرار بی‌توجهی به قوانین و مقررات» تصریح شده است.^۲ واقعیت آنست که جامعه مهندسين و تکنسین‌های صنعت برق کشور، مملو از متخصصان و فرزانه‌گانی مبتکر، توانمند و پویا هستند؛ البته مشروط به اینکه با قانونگذاری و رگولاتوری صحیح، مورد حمایت قرار گیرند.

---

۱. پژوهشگاه نیرو، طرح ارتقاء بهره‌وری؛ نسخه چهارم؛ آبان ۱۴۰۰

۲. گزارش کمیسیون در مورد علت قطع برق و خاموشی‌های مکرر در تابستان ۱۴۰۰ (در اجرای ماده ۱۰۱ آیین‌نامه داخلی

مجلس شورای اسلامی) خلاصه جلسه سه‌شنبه ۱۱ آبان ۱۴۰۰ صص ۹ تا ۱۱

در این زمینه، سولاتی مطرح می‌شود: یک- قوانین مصوب و لازم الاجراء در خصوص تعیین «قیمت برق»، کدام قوانین هستند؟ آیا گامی در جهت اجرای این قوانین، برداشته شده یا همچنان در «انتظار اقدامی برای اجرا» به سر می‌برند؟

الف- «دریافت هزینه تمام شده برق از مشترکین را می‌توان در قسمت اجرا نشده، دسته‌بندی کرد»

در بند ج ماده یک قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، آمده است: «میانگین قیمت فروش داخلی برق به گونه‌ای تعیین شود که تا پایان برنامه پنجم توسعه، معادل قیمت تمام شده آن باشد». این تکلیف در بند الف ۲ ماده ۳۹ قانون برنامه ششم توسعه نیز مورد تأکید قرار گرفته است. آخرین وضعیت اجرای این قانون را می‌توان در بند «ی» تبصره ۸ قانون بودجه ۱۴۰۰، مشاهده کرد:

«وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند در سال ۱۴۰۰ تعرفه‌های آب، برق و گاز مشترکین خانوارهای کشور را به گونه‌ای اصلاح نمایند که با رعایت مناطق جغرافیایی کشور، تعرفه مشترکین کم مصرف خانوارهای محروم تحت پوشش کمیته امداد و سازمان بهزیستی برابر صفر، مشترکین تا الگوی مصرف به صورت یارانه‌ای، مشترکین پرمصرف بالاتر از الگوی مصرف به صورت غیر یارانه‌ای و بر اساس الگوی افزایش پلکانی (آی.بی.تی) تعیین شود».

بدین ترتیب معلوم می‌شود که فقط در خصوص مشترکین پرمصرف، صنعت برق اجازه دارد «هزینه تمام شده برق» را دریافت کند که البته در مقابل، معافیت از پرداخت هزینه برق (از جمله برای کلیه واحدهای آموزشی دولتی وزارت آموزش و پرورش - به شرط رعایت الگوی

۱. در تبصره بند «ج» ماده یک قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، قیمت تمام شده برق، چنین تعریف شده است: «قیمت تمام شده برق، مجموع هزینه‌های تبدیل انرژی، انتقال و توزیع و هزینه سوخت با بازده حداقل ۳۸٪ نیروگاه‌های کشور و رعایت استانداردها محاسبه می‌شود»

۲. بندالف ماده ۳۹ قانون برنامه ششم توسعه: ... به دولت اجازه داده می‌شود که قیمت آب و حامل‌های انرژی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای را با رعایت ملاحظات اجتماعی و اقتصادی و حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، به تدریج تا پایان سال ۱۴۰۰ با توجه به مواد (۱)، (۲) و (۳) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ اصلاح و از منابع حاصل به صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال، حمایت از صادرات غیرنفتی، بهره‌وری، کاهش شدت انرژی، کاهش آلودگی هوا و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی از خانوارهای نیازمند و تأمین هزینه‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری شرکت‌های ذی‌ربط در چارچوب بودجه‌های سالانه اقدام لازم را به عمل آورد.

مصرف-)، تعیین شده است؛ لذا ابهامی باقی نمی‌ماند که به قانون هدفمند کردن یارانه ها و قانون برنامه ششم توسعه، در مورد «به روز کردن قیمت مندرج در قبض برق مشترکین»، عمل نشده است.

قانون هدفمندی یارانه ها از سال ۱۳۹۰، اجرایی و عملیاتی شد.

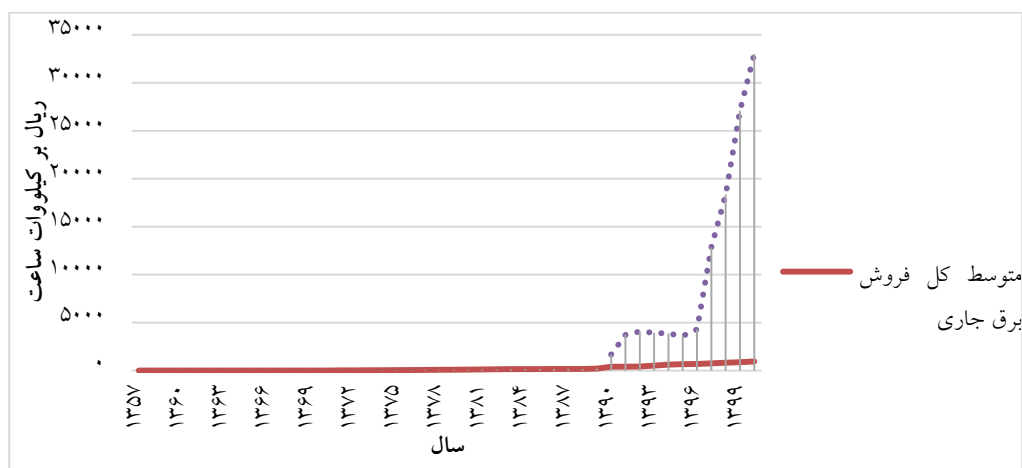
در این جدول^۱، «قیمت فروش برق» و «هزینه تمام شده برق مطابق قانون هدفمندی یارانه ها»، به طور مقایسه‌ای، ترسیم شده‌اند.

جدول مقایسه قیمت فروش برق جاری به قیمت قانون هدفمندی یارانه‌ها

سال	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
متوسط کل فروش برق به قیمت جاری (ریال)	۴۰۹,۴۸	۴۰۷,۰۱	۴۱۸,۴۹	۵۲۵,۶۴	۶۱۴,۷۲	۶۶۲,۰۳	۶۸۲,۷۲	۷۴۴,۰۰	۸۱۵,۵۴	۸۷۷,۳۰	۹۴۷,۲۳
قیمت مطابق قانون هدفمندی (ریال)	۱۶۷۳,۵۶	۳۷۲۸,۰۱	۴۰۷۴,۲۴	۳۹۳۶	۳۸۶۴	۳۶۰۷,۵۶	۴۲۸۷,۷	۱۲۸۳۱,۷۷	۱۸۳۴۳,۵۶	۲۷۰۸۵,۵	۳۳۰۲۰

۱. از پیوست ضمیمه شده به «طرح ارتقاء بهره وری»، پژوهشگاه نیرو؛ نسخه چهارم؛ آبان ۱۴۰۰ (این جدول و نمودار یکی از ۲۸ جدول و نموداری است که توسط گروه پژوهشی اقتصاد برق و انرژی، تهیه و اجرا شده است)

این نمودار، انحراف از اجرای قانون هدفمندی یارانه ها، را به وضوح و به زبان آمار نمایش می دهد:

نمودار مقایسه قیمت فروش برق جاری به قیمت قانون هدفمندی یارانه ها

ب- «دریافت قیمت واقعی برق از صنایع بزرگ را می توان گام بلند مجلس یازدهم، نامید»
 به منظور کاستن از شکاف عمیق دخل و خرج در صنعت برق، مجلس شورای اسلامی در دوره یازدهم، گامی بلند برداشت و در بند ۱۵ تبصره ۱۵ قانون بودجه، مقرر نمود: «وزارت نیرو مکلف است متوسط بهای انرژی برق تحویلی به صنایع فولادی، آلومینیم، مس، فلزات اساسی و کانی های فلزی، واحدهای پالایشگاهی و پتروشیمی را بر مبنای متوسط نرخ خرید انرژی برق از نیروگاه های دارای قرارداد تبدیل انرژی (ای.سی.ای) محاسبه و دریافت نماید. منابع حاصل از محل افزایش بهای برق این صنایع به حساب شرکت توانیر نزد خزانه داری کل کشور واریز می شود. مشترکین با قدرت کمتر از دو مگاوات و همچنین مصارف کمتر از دو مگاوات و همچنین مصارف کمتر از دو مگاوات مربوطه به مشترکین با قدرت بیش از دو مگاوات مشمول حکم این بند نمی باشند...».

ج- «دریافت یارانه پنهان از دولت را با کمی اگماض می‌توان در قسمت اجرا نشده، دسته‌بندی کرد»

تا اینجا دریافتیم که مشترکین (بجز صنایع بزرگ)، «هزینه تمام شده برق» را به صنعت برق پرداخت نمی‌کنند. به سخن دیگر، «یارانه پنهان» برای مشترکین، محاسبه شده است. در این قسمت از مقاله، بررسی خواهیم کرد که آیا این یارانه پنهان (مابه‌التفاوت قیمت‌های تکلیفی با هزینه تمام شده برق) به صنعت برق، پرداخت شده است.

مطابق ماده ۹۰ قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی^۱ مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی با هزینه تمام شده برق، باید به صنعت برق پرداخت می‌شد که به دلیل عدم پرداخت این مبلغ، این صنعت در سال ۱۳۹۵ با قانونی تحت عنوان «حمایت از صنعت برق» نیازمند «حمایت» دانسته شد. قانونگذار در ماده ۶ این قانون، چنین تکلیف نمود: «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبار لازم جهت پرداخت مابه‌التفاوت قیمت فروش تکلیفی انرژی برق با قیمت تمام شده (مورد تأیید سازمان حسابرسی) را در بودجه سنواتی کل کشور پیش بینی و در فواصل زمانی سه ماهه به وزارت نیرو پرداخت کند».

در مورد قیمت‌های تکلیفی، دو موضوع باید مورد توجه قرار گیرد:

۱- «یکی از ایرادات ساختاری صنعت برق در ایران، بحث عدم تعیین کارشناسی نرخ‌های تکلیفی برق است؛ در این بین بدنه کارشناسی وزارت نیرو (یا شورای رقابت و دیگر نهادهای کارشناسی مربوطه) در عمل تأثیر چندانی در تعیین نرخ‌های تعرفه برق ندارند؛ از این رو برای سال‌های طولانی، نرخ تعرفه برق به طوری تعیین شده که پاسخگو نیازهای جاری و سرمایه‌گذاری صنعت برق نبوده است»^۲؛

۱. ماده ۹۰ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی: «چنانچه دولت به هر دلیل قیمت فروش کالاها یا خدمات بنگاه‌های مشمول واگذاری و یا سایر بنگاه‌های بخش غیردولتی را به قیمتی کمتر از قیمت بازار تکلیف کند، دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و هزینه تمام شده را تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجراء پرداخت کند و یا از بدهی این بنگاه‌ها به سازمان امور مالیاتی کسر نماید.»

۲. گزارش «ضرورت تاسیس رگولاتور مستقل در صنعت برق»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل:

۲- از آنجا که مابه التفاوت قیمت تکلیفی با قیمت تمام شده، به صنعت برق کشور پرداخت نشده بود؛ لذا قانونگذار در تبصره ماده ۶ قانون حمایت از صنعت برق کشور، چنین تکلیف نمود: «سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است مابه التفاوت موضوع این ماده از سال ۱۳۸۸ تا سال ۱۳۹۳ را بر اساس صورت‌های مالی مورد تأیید سازمان حسابرسی محاسبه و در لویح بودجه سالهای آتی پیش‌بینی و در اختیار وزارت نیرو جهت پرداخت بدهی‌های بخش برق اعم از پیمانکاران، مشاوران، سازندگان تجهیزات برقی، فروشندگان برق، بانکها و سایر طلبکاران قرار دهد».

آخرین وضعیت پرداخت یارانه برق را می‌توان به شرح زیر، در قانون بودجه ۱۴۰۰ مشاهده کرد:

جزء ۸ بند «ی» تبصره ۲ قانون بودجه: «شرکت‌هایی که مکلف به ارائه خدمات و کالا به قیمت تکلیفی می‌باشند موظفند، خالص آثار کمی ناشی از تکالیف مذکور را بر نتایج عملکرد، ذیل صورت سود و زیان مطابق استانداردهای ابلاغی سازمان حسابرسی ارائه و جزئیات آن را در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی، افشاء نمایند. سازمان حسابرسی مکلف است در گزارش حسابرسی و بازرسی قانونی شرکت، در خصوص این بند جداگانه اظهار نظر نمایند. کارگروهی مرکب از سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان حسابرسی حداکثر تا پایان مهرماه سال ۱۴۰۰ با بررسی گزارش‌های حسابرسی سالانه، مکلف است نسبت به ارائه پیشنهادات لازم جهت تعیین تکلیف بدی‌های دولت به شرکت‌ها و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند جهت درج در لایحه بودجه سنواتی اقدام نماید».

جزء ۲ بند «ز» تبصره ۵ قانون بودجه: «به دولت اجازه داده می‌شود که در صورت درخواست متقاضیان، مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی که در چهارچوب قوانین و مقررات تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده است و همچنین مطالبات نهادهای عمومی غیردولتی، صندوق‌های بازنشستگی، بانک‌ها (از جمله بابت یارانه سود به بنگاه‌های بخش‌های غیردولتی آسیب دیده از شیوع بیماری کرونا)، قرارگاه سازندگی خاتم النبیا (ص)، پیمانکاران محرومیت زدایی قرارگاه سازندگی خاتم الانبیا (ص)، بسیج سازندگی، شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته و نیز شرکت‌های دولتی تابعه وزارت خانه‌ها بابت یارانه قیمت‌های تکلیفی از دولت که در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده است

را با بدهی اشخاص یاد شده به بانک مرکزی یا بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی که تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده است، تا سقف سیصد و پنجاه هزار میلیارد ریال از طریق انتشار اسناد تسویه خزانه و تسلیم به بانک مرکزی، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی به شرح زیر تسویه کند: ۱-۲: حداقل تهاثر بدهی از طریق اسناد (اوراق) تسویه خزانه برای اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی پنجاه درصد (۵۰٪) مبلغ مانده فوق‌الذکر است و باقی مانده آن جهت تهاثر بدهی های نهادهای عمومی غیردولتی، بانک‌ها و شرکت‌های دولتی تابعه وزارتخانه‌ها (صرفاً بابت یارانه قیمت‌های تکلیفی)، شرکت‌های آب و فاضلاب استانی و شرکت ملی نفت ایران با اولویت مطالبات حسابرسی شده و قطعی سازمان تامین اجتماعی به مصرف می‌رسد.

بند «د» تبصره ۷ قانون بودجه: «به دولت اجازه داده می‌شود مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده فروش هر کیلو وات ساعت برق را (پس از تأیید سازمان حسابرسی به عنوان بازرس قانونی) با بدهی طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای به بهره‌برداری رسیده بخش برق وزارت نیرو موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور از محل ردیف درآمدی ۳۱۰۴۰۴ و ردیف هزینه‌ای ۳۲-۵۳۰۰۰۰ به صورت جمعی-خرجی تسویه کند. شرکت‌های دولتی ذی‌ربط مکلفند تسویه حساب را در صورت‌های مالی خود اعمال کنند. سرمایه شرکت‌های مذکور معادل بدهی تسویه شده ناشی از اجرای این حکم افزایش می‌یابد».

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

نتیجه‌گیری: با توجه به آنچه به طور مختصر بیان شد، واضح و مبرهن است که قوانین مصوب و لازم‌الاجرا در زمینه پرداخت هزینه تمام شده برق، اجرا نشده‌اند. بدیهی است چنانچه هزینه تمام شده برق، به هریک از این دو روش (توسط مشترکین و یا توسط دولت)، به صنعت برق پرداخت نشود، متأسفانه هر سال ناترازی عرضه و تقاضای برق، تشدید شده و اعلام جدول خاموشی‌ها، تنها راه باقیمانده خواهد بود.

پیشنهاد: از آنجا که هزینه تمام شده برق، به دو بخش کلی، قابل تقسیم (هزینه سوخت و هزینه تبدیل انرژی) است، پیشنهاد می‌شود که «هزینه سوخت (برای نمونه، تحویل رایگان گاز به

نیروگاه‌ها) را دولت به عهده بگیرد و هزینه تبدیل انرژی (هزینه تبدیل گاز به برق و هزینه انتقال و توزیع برق) را مطابق نرم‌های جهانی، مشترکین^۱ پرداخت کنند». بدین ترتیب:

۱- دولت محترم می‌کوشد تا با توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر (خورشیدی، بادی و ...) هزینه سوخت را کاهش داده و بیش از پیش، در مسیر حفاظت از «محیط زیست»^۲ گام بردارد؛

۲- مشترکین محترم با کاستن از شدت مصرف انرژی، هزینه‌های خود را مدیریت کنند؛

۳- صنعت برق از طریق دریافت هزینه تمام شده برق، موفق به «عرضه‌ی پایدار برق» خواهد شد.

گروه پژوهشی حقوق

گروه پژوهشی اقتصاد برق و انرژی

مدیر گروه: دکتر حسین مهدی‌زاده مشاور گروه: سعید آریان‌پور

معاون گروه: مریم محمدی

۱. یک پیشنهاد: مجلس شورای اسلامی مقرر نماید که هزینه تبدیل انرژی تا پایان برنامه هفتم توسعه، به طور کامل توسط مشترکین پرداخت شود.

۲. کاهش استفاده از سوخت‌های فسیلی، گامی مهم در حفظ محیط زیست است؛ برای اطلاعات بیشتر رجوع کنید به: ۱- قانون الحاق دولت ج.ا. ایران به کنوانسیون تغییرات آب و هوا مصوب ۱۳۷۱ هجری شمسی که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۶ خردادماه ۱۳۷۵ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳/۰۳/۱۳۷۵ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۴۹۷۳- مورخ ۱۳/۰۳/۱۳۷۵ جهت اجراء ابلاغ گردید. به نقل از پیری، مهدی، تأملی بر آثار حقوقی الحاق ج.ا. ایران به توافق نامه پاریس در خصوص تغییرات اقلیمی، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، زمستان ۱۳۹۵: ص ۸۹۰؛ ۲- بیانیه گلاسکو